

نہایت دلچسپ و مفید کتاب

ماشاء اللہ نعمہ الہی

پاکستان عسکری ادارہ

ج ۴

فهرست کتابخانه لعلی (ف)

هو
عسر السعید

جام جم

(فارسی)

از : اوحدی مراغه‌ای (م قرن ۸ هـ) این مثنوی در ۱۳۰۷ به کوشش
وحید دستگردی چاپ شد. (فهرست منزوی ۴ : ۲۷۳۵)

آغاز : قل هو الله لامرء قد قال من له الحمد دائما متوال

انجام : دل اورا به ذکر عبادت کن کار او ختم بر سعادت کن

۶۱۱ نسخه‌ای است به خط نستعلیق هدایت الله کرمانی مورخ ۱۰۴۶ هـ در

کنار صفحه آخر یادداشتی است از حسین علی کلهر متخلص به سلطانی مورخ ۱۲۷۸ هـ
کنار برگها آثار موریا نه خوردگی و در حاشیه بسیاری از برگها آثار طوبتی اندک دارد.
عناوین شنکرف :

قطع : رقعی باریک ۱۰ × ۱۶ جلد : تیماجی قرمز با ترنج و نیم ترنج که در
وسط آن نقش برجسته آهو هست : کاغذ : اصفهانی آهار مهره تعداد برگها : ۱۳۸
سطور هر صفحه : ۱۷

مفاتیح الاعجاز

(فارسی)

شرح محمد بن یحیی لاهیجی نوربخشی (م - ۹۱۲) برگلشن راز شیخ
محمود شبستری (م در حدود ۷۳۰)

این کتاب در ۱۳۳۷ خورشیدی به کوشش غلامرضا کیوان سمعی

چاپ شده است.

رجوع شود به فهرست این کتابخانه ۱ : ۳۶ ، ۱۲۸ ، ج ۲ : ۶۷ ، ۱۲۳

۶۱۲ نسخه‌ای است به خط نسخ قرن ۱۳ . چند برگ از اوائل آن نونویس‌تر است . برگ اول و سه برگ آخر وصالی شده و پارگی دارد و قسمت‌هایی از سطور آنها خوانده نمی‌شود در حاشیه صفحه دو مهر و یادداشت کتابخانه بهاء‌الدوله مورخ ۱۲۷۱ دیده می‌شود . عناوین شنکرف

قطع : رقعی باریک ۱۱ X ۲۰ جلد : مقوائی باروکش کاغذ موجی عطف و گوشه
میشن مشکی کاغذ : فرنگی ، برگ : ۳۵۳ سطور هر صفحه ۲۴

مثنوی معنوی (فارسی)

از : جلال‌الدین محمد بلخی (م - ۶۷۲)

دیده شود شماره‌های ۱۸۱ ، ۱۷۲ و ۴۴۲

۶۱۳ نسخه‌ای است به خط نسخ خوب مورخ ۱۲۵۹ . دارای شش دفتر در کنار برگها آثار موریا نه خوردگی بچشم می‌خورد اما به متن آسیب نرسیده . عناوین شنکرف در اول و آخر چند برگ سفید زانداست و بریک برگ اضافی اول چند بیت عربی یادداشت شده .

قطع : وزیری ۲۳/۵ X ۱۴/۵ جلد : تیماجی قهوه‌ای باترنج و نیم ترنج لچکی .
کاغذ : فرنگی آهار مهره شکری برگ : ۲۶۹ سطور هر صفحه : ۲۷

مفاتیح الاعجاز (فارسی)

شرح اسیری لاهیجی (نوربخش) برگلشن راز محمود شبستری ر ک :

ص ۵ فهرست حاضر

۶۱۴ نسخه‌ای است به خط نستعلیق قرن دوازده ، در آخر نسخه چندین برگ اضافی است و بریک برگ آن (دو صفحه) گفتاری است با عنوان قاعده در اسرار حروف مقطع قرآنی .

آغاز : قاعده فی سر الحروف المقطعه القرآنیة اعلم ان الانبیاء (ص) و ضعوا بامرالله حروف التهجی . . . بازاء مراتب الموجودات

پایان: وهذه جملة ما ذكره بعض حكماء الاسلام في سر هذه الحروف المجمله و هي اجود ما قيل في هذا الباب و احكم والله الهادي.

عناوين شنکرف . کنار برگ‌های نیمه اول نسخه وصالی دارد اما به متن آسیبی نرسیده .

قطع : وزیری ۱۸×۲۲/۵ جلد : تیماجی مشکی ساده اندرون تیماجی قرمز کاغذ : فرنگی برگ : ۱۷۱ (بدون برگ‌های سفید آخر) بطور هر صفحه : ۲۶

۵- مجموعه: شامل: (فارسی)

۱- نرگسدان (گک ۱ - ۳۴ الف) مثنوی از : آخوند ملا اسماعیل ذبیحی یزدی (م ۱۱۵۰ هـ) در سرگذشت نرگس خاتون .

این مثنوی در ۱۳۱۵ چاپ سنگی شده .

در پایان منظومه يك رباعی است متضمن ماده تاریخ نظم مثنوی (نرگسدان ذبیحی = ۱۱۱۵) . منزوی ۴ : ۳۲۷۰ .

آغاز : به نام آنکه فرمود از بدایت به حب خاندان ما را هدایت
به وحدانیت ذاتش کماهی گواهی داده از مه تا به ماهی

پایان : تاریخ طلب چو ناظمش از من کرد

نرگسدان ذبیحی آمد تاریخ

۲- ذرة المراثی (گک ۳۷-۸۰)

= مختصر المراثی از: پرویزخان سلماسی .

نسخه‌ای از این کتاب در کتابخانه آستان قدس به شماره ۹۷۲ ادبیات

موجود است که آغاز آن با نسخه‌ما تفاوتی دارد (فهرست رضوی ۷: ۸۲۵) .

آغاز : هذا کتاب ذرة المراثی . . . بسمله

گفت بر من یومی از ایام ها
 يك رفیق با صرافت از وفا
 پایان : ذرة المراثی نام تو چون شد تمام
 شد جلال‌الدین محمد والسلام

پس از این مثنوی مسطوی است از وفائی در ۸ صفحه (برگ ۸۴-۸۰)

با این مطلع :

ز ماه چهره ساقیا برافکن این نقاب را
 به ماهتاب برده‌ای هماره آفتاب را

۳- دیوان اعجوبه (ک ۸۶-۱۳۹) .

از : راضی‌الدین عبدالکریم شیرازی (م ۱۲۹۹) دارای مثنوی ،
 قصاید و غزلیات و رباعیات (به ترتیب یاد شده) .

از دیوان او يك نسخه در کتابخانه ملك به شماره ۵۶۲۷/۶ می‌شناسیم

(فهرست متزوی ۳ : ۲۲۲۹)

رباعیات او ترجمه مانندی است (چنانکه در عنوان آنها آمده است)

از اشعار منسوب به حضرت علی (ع) .

آغاز دیوان (مثنوی) :

ای گرامی گوهر بحر وجود هان بشوفارغ از این بود و نبود
 رهنمایی کن طلب اندر طریق راه نتوان رفت الا با رفیق

۴- شرح قصیده در مدح امیرالمؤمنین علی (ک ۱۳۴ ب - ۱۵۲ الف)

شرح است بر قصیده (غدیریة) عربی در مدح حضرت علی (ع) از :

راضی‌الدین عبدالکریم شیرازی اعجوبه، مطلع قصیده این است :

عبدالوصی علی الذی بزغمت بنور طلعتہ مشکاة ایمان
 اخوالرسول امیرالمؤمنین و من فی مدحه نزلت آیات فرقان
 آغاز شرح : بسمله . بدان که خداوند را دو ظهور است یکی ظهور
 به نفس مشیت که ظهور ذات ... دوم ظهور این ظهور که ذوات ماکان و ما
 یکون است ... و وقت آن ظهور اول را عید غدیر میگویند و یوم السبت و یوم
 اطلاع ذوات از اصل خود و یوم قیامت کبری
 پایان : فطوبی لمن ادرك هذا الفیض ... که به فوز و فلاح رسیده
 است .

۵- رساله غیبیه (ک ۱۵۳ الف - ۱۵۶) .

= شرح اصطلاحات عرفاء از : راض الدین عبدالکریم شیرازی
 بخشی است از رساله غیبیه او و پاسخ است به سؤالی درباره اصطلاحات
 عرفانی . (کلمه اول تصوف و کلمه آخر پاکباز است) .

رساله غیبیه به ضمیمه رساله سیرو سلوک و کرائم الکریمه او به سال
 ۱۳۳۴ خورشیدی به چاپ رسیده و از نسخه خطی این رساله نشانی نیافتم .
 آغاز نسخه حاضر : چون داب و دستور شیعیان خالص الولاء ...
 نظماً و نثراً ... چنان جاری شده است که به رمز و لغز ... تصنیف می فرمایند
 و چون کلمات خود آن بزرگواران مفتاح مشکلات ایشان است ... چند
 ورقی از رساله مبارکه مسمی به غیبیه ...

۶- کوثر نامه (ک ۱۵۷ ب - ۱۸۵ ب) .

= شرح حدیث بساط از : آقا محمدهاشم شیرازی ذمبی (۱۱۹۹م)
 از این مثنوی دو نسخه در مجلس به شماره های ۵/۴۰۷۹ و ۴/۵۱۵۵ موجود
 است .

رجوع شود به منزوی ۲ : ۱۲۲۶ و ۴ : ۳۰۶۴ .

آغاز : بیاشیعه بشنو صفای علی صفا ده دلت از ولای علی
 ۷ - جنگ اشعار (ک ۱۸۶-۲۱۸)

در این بخش از مجموعه اشعاری است از: کربلائی یوسف (یوسف علی)،
 ثابت ، آقا محمد هاشم شیرازی ، راز ، محمد علی خان ، کربلائی حسن ،
 آقازمان ، سید آقا افشار (متخلص به عاصی) (۱)

۶۱۵ دفتر است به خط نستعلیق ناخوانای کربلائی علی مورخ ۱۳۰۵ دارای
 اغلاط بسیار است . فهرست مندرجات مجموعه در برگ ۳۵ آمده است .

قطع : رقعی بزرگ ۱۲×۲۰/۵ جلد : تیماجی قرمز روشن . کاغذ : فرنکی
 به چند رنگ . برگها : ۲۱۸ . سطور هر صفحه : ۱۲ .

مجموعه شامل : (فارسی)

۱ - کنز الرموز (ک ۱ - ۳۵) (فارسی)

از میرحسینی هروی (م - ۷۱۸) مثنویست در حقائق عرفان و سلوک.

(ذریعه ۱۸ : ۱۵۶ و ۱۹ : ۲۶۹ منزوی ۴ : ۳۰۶۰) .

آغاز موجود: هم سرنامه به نام پادشاه

او کریم و او رحیم و او اله

۲ - اشعار ستار (گ ۳۶ - ۶۱)

از سید ستار میلانی . این اشعار چند بخش است و هر بخش با عنوانی

خاص به این ترتیب :

نخست- مثنوی درباره مهدویت و باب با عنوان شرقیه ستاریه و چنین

آغاز میشود :

(۱) - رجوع شود به فهرست مجلس شورای ملی ۲۱ : ۹۱-۹۲

باب دل را می زدم وقت سحر
 يك جواب آمد چه میکوبی به در ...
 گفتمش از باب يك فصلی بگو
 باب چبود که همی گویند از او
 گفت خاموش و ولی دادم جواب
 باب را بر شهر ما آی و بیاب

دوم- مثنوی تبدلیه با این مطلع :

عشق تو کرده است سرگردان مرا تا کند بر دور تو گردان مرا

سوم- شهادت نامه در اسرار واقعه کربلا. از ابیات آغاز آن :

ای شه جود و در احسان حسین مصدر عشق و ره عرفان حسین

من کجا ذکر مصیبتهای تو شرح احوال قیامتهای تو

پایان : من کجا و شرح عشق ذوالمنن

عشق خود باشد یکی ستار من

خود بگوید رازهای عشق خود

بشنود آوازهای عشق خود

چهارم - مثنوی رزق نامه که در عنوان آن آمده : « رزق نامه

قطب العارفین آقای آقاسید ستار میلانی رحمه الله علیه » .

آغاز : ای وجودت کرده هر لاشیء شیء

کل شیء از ماء ایجاد تو حی

پنجم- ساقی نامه با این مطلع :

بده ساقی آن می که مستم کند

ز خود نیست با دوست هستم کند

ششم - غزلیات. چندغزل بلنداست با تخلص ستار.

۳ - تحفة العشاق (ک ۶۲ - ۹۳)

از درویش خلیلی. مثنویست در سیر وسلوک و بیان هفت سیر و هفت

ذکر و هفت وادی و هفت طور و پنج قیامت و بسیاری دیگر از مسائل عرفان.

رجوع شود به فهرست کتابخانه مجلس ج ۲۱: ۲۴۱ و فهرست منزوی ۴: ۲۷۱۹.

آغاز: بشنوی جوینده راه خدا گر تو جویای خدایی با خود آ

پس از پایان تحفة العشاق، کاتب يك غزل از خلیلی با عنوان «ومنه»

آورده و پس از رقم، کاتب اشعار دیگر و نیز غزلیاتی است از میرزا محمود

نشاط که در آغاز آن نوشته «از کلام جناب آقامیرزا محمود اخوی است ملقب

به نشاط».

۴ - صحت و مرض (ک ۹۹ - ۱۰۹)

از فضولی بغدادی.

آغاز: حمد بی حد احدی را سزااست

پایان عاشقی و معشوقی از آن صورت وحدت بیرون آمد.

۵ - رند و زاهد (ک ۱۰۹ - ۱۳۸)

از فضولی (منزوی ۴: ۳۷۲۸)

آغاز: ای بر تو سجود زاهدان وقت نماز

ای رغبت برندان به تو هنگام نیاز

پایان : هرگاه که اعتبار نیکی و بدی

خیزد ز میان مسجد و میخانه یکی است

۶۱۶ به خط شکسته نستعلیق عبدالحمید فانی مورخ ۱۳۰۱ .

قطع رقعی ۳۰ × ۱۳ جلد تیماجی قرمز کاغذ فرنگی شماره برگ ۱۳۸ سطر ۱۴

دیوان جبلی

(فارسی)

از عبدالواسع جبلی از شاعران قرن ۶ - ۵ این دیوان در تهران
باتحقیق دکتر ذبیح الله صفا به چاپ رسیده است . این نسخه شامل قصائد و
قطعات است به ترتیب الفبایی و یک مسمط در آخر .

ذریعه ۹ : ۷۰۲ منزوی ۳ : ۲۴۳۱ و مقدمه دکتر صفا بر چاپ کتاب .

آغاز نسخه : ای قلم در دست تو چون در کف موسی عصا

پایان : هر کجا باشد دعای نوح باشد رهبرش .

۶۱۷ این نسخه ایست به خط نستعلیق مورخ ۱۲۸۳ در برخی از حواشی

تفسیر لغات آمده .

قطع خشتی ۱۹/۵ × ۱۴ ج مقوائی باعطف شله قرمز کاغذ فرنگی سفید برکها:

۱۲۶ (۲۵۱ صفحه) سطور هر صفحه: ۱۴ .

جام جم

(فارسی)

از اوحدی مراغی . رجوع شود به ذیل شماره ۶۱۱ .

۶۱۸ نسخه ایست به خط نستعلیق محمود دین علاء الملک مورخ ۱۱۰۲ متن و حواشی

را فرا گرفته . حاشیه برگ اول و صالی شده در برگهای اول و آخر لکه های مختلف دیده
میشود پشت برگ آخر ابیات مختلف آمده است عناوین شنکرف .

قطع رقعی ۱۷ × ۱۱ ج تیماجی سبز کاغذ اصقهبانی برگ ۹۳ سطور هر صفحه ۱۷

دیوان شفائی

(فارسی)

از شرف‌الدین حسن شفائی شامل قصائد ، رباعیات (درتوحید) ،
ترکیبات و ترجیعات ، غزلیات (از آخر ترجیعات و اول غزلیات اوراقی
افتاده) نمکدان حقیقت (گگ ۱۴۴-۲۴۸) و مثنوی مجمع‌البحرین (از پایان نمکدان
و آغاز مثنوی دیگر اوراقی افتاده) .

آغاز (قصائد) :

یا جاعل المبادی یا علة العلل

ای خانه زادکوی قدم سازیت ازل

آغاز نمکدان حقیقت :

ای به شهد سخن ملاحی سای

به نمکندان حرز راهنمای

آغاز موجود از مجمع‌البحرین :

چون معرکه اش گرفت ماره

در کیسه بریست در کناره ..

ای ورد تو تحفة العراقین

وی زهر تو شکر مذاقین

۶۱۹ نسخه‌ایست به خط نستعلیق قرن ۱۱ - ۵ . بر پشت برگ نخست چند
یادداشت است از آن جمله تملك علاء‌الحکما مورخ ۱۳۴۰ . عناوین شنگرف .
قطع وزیری کوچک ۲۲ X ۱۲/۵ ج تیماجی سبز با ترنج و نیم ترنج و لچکی .
کاغذ اصفهانی شکری برگ ۲۷۹ سطور هر صفحه ۱۵ .

ریاض العشاق

(فارسی)

تألیف محمدصادق پسر شمس‌الدین علی کوه کیلویی در اشعاری که در

نامه‌ها با مناسبت‌های مختلف آورده میشود دارای چهار روضه :

روضه اول در آنها که به پادشاهان و شاهزادگان و امراء توان نوشت

دارای هشت بهشت و هربهشت دارای عنوانهای باغچه ، گلدسته و گلبرگ .

روضه دوم در آنها که به وزرا و بزرگان عالی مقام توان نوشت .

دارای هفت منظر (منظر هفتم دارای دو غمکده) .

روضه سوم در اشعاریست که به معشوقان نویسند دارای ۱۵ چمن

با عنوانهای : گلشن ، سه برگه ، شمامه ، گلبن ، اصله و شکوفه .

روضه چهارم به دوستان و آشنایان دارای شش حدیقه با عنوانهای :

زعفران زار ، سنبلستان ، فصل ، باب و خارستان .

مؤلف در این کتاب از این شاعران یاد میکند :

وحشی - ابوتراب بیک کاشی - ابوطالب کلیم - ملاعرفی - ملانظیری -

خواجه سلمان ساوجی - میرزا قاسم گنابادی - سید مبارک خان مشعشی - شاه

ظاهر قمی - خواندمیر - انوری - شیخ ابوالخیر - خواجه حسین ثنائی - قاسم بیک

حالتی قزوینی - میروالهی قمی - سید مبارک خان - عبدالواسع جبلی - کمال

اسمعیل - میرزا صاحب مرحوم - سالک یزدی - میرزا شرف جهان قزوینی -

میررضی - عامل ماوراءالنهری - شهیدا - عبداللطیف خان شهرستانی -

نظیری مرمرم - حاج محمدجان قدسی مشهدی - سنجر کاشی - تقیای کاشی -

باقر خرده‌ای کاشی - میرزا نظام دست‌غیب - شریفای خیال شیرازی - حیدر کلوج

شیرازی - موسوی خان مشهدی - میرغیاث‌الدین منصور مشهدی - محمد قاسم

مشهدی - سعیدای قلندر - شریف تبریزی - ابوطالب تبریزی - میرزا رفیع واعظ
 قزوینی - سالک قزوینی - میرزاقلی میلی استرآبادی - تجلی اردکانی - ملک قمی -
 درکی قمی - ضمیری اصفهانی - صامت - آقاشاپور تهرانی - محتشم - غنی
 کشمیری - شیدای هندی - ناصرعلی سرهندی - شوکتی - محمدصادق کوه کیلویی
 (مؤلف کتاب) - جلال اسیر - زمانای زرکش اصفهانی - محمدشریف منشور
 اصفهانی - میر عبدمناف اصفهانی - حزنی اصفهانی - حاشای زرگر اصفهانی -
 شیخ علی نقی کمره - محمدجان مشهدی - فصیحی هروی - میرزا کاظم خوشنویس
 مشهدی - طغرای مشهدی - میرزا سعید اعجاز - عمادی شهریاری خراسانی -
 سیفی خراسانی - ریاضی خراسانی - آصفی خراسانی - عبدالعزیزخان پادشاه
 بخارا - داعی استرآبادی - بوالهادی تبریزی - حسن بیک عجزی - محمدحسین بیک
 معلوم تبریزی - نصاری تبریزی - میرابوالحسن فراهانی - میرتشبیهی کاشی -
 رضائی کاشی - عبدالرزاق کاشی - حسن واهب کاشی - عرشی یزدی - تعظیم قمی -
 علی بیک فروغ قمی - میرکاظم کریم تفرشی - عزت فیروزآبادی - رضائی
 شوشتری - فرج الله شوشتری - احمدفاخر بهبهانی - سیدمبارک خان والی زاده
 عربستان - مخلص خان نواده میرزا کوچک - صفی قلی بیک - لطف علی بیک سامی -
 نجف قلی بیک بینش - صادق بیک افشار - حیدرکلوج هراتی - نامرادی - مقبول -
 گلخنی - حیرتی - مانی - امینی - خواجه عبادالله سامی - میرزاهاشم بهجت
 تبریزی - میرزا مرادخان مسگر تبریزی - معجزی اردبیلی - نورس دمانندی -
 حسن بیک رفیع تبریزی - میرزامعصوم برادر سنجرکاشی - شهرت قمی - رافع
 گیلانی - رشیدی کاظمی - غیاث حلوانی شیرازی - میرزا کاظم علاقه بند مشهدی -
 محمدباقر بیک منوچهرخانی مشهدی - خاشع زرگر - صفی قلی بیک دیوانه
 پسر قزاق خان - محمدزمان واضح هندی - بیخود هندی - حکیم عبدالله وحدت -

شرمی قزوینی - میرزا عرب تبریزی - مانی - طایف گلپایگانی - میرزا داود -
 الفت - میرزا صالح شیخ الاسلام تبریزی - کریمی - عبداللطیف خان شهرستانی -
 زایر همدانی - ابراهیم ادهم - محمد طالب گلپایگانی - سایر مشهدی - میرزا ابراهیم
 مهتاب خان تبریزی - میرزا زین العابدین منشی محمد زمان خان - ملادهکی -
 میرزا خصمی - مجیدا - منصف - محمد امین خازن - ذوقی تونی - حجاب -
 میرزا هدایت الله اصفهانی - شرر شیرازی - محمد صوفی مازندرانی - شفیعی
 اثر قمی - حاج محمد اعرج گیلانی - فدائی - شوکت بخاری - صایب - مرحوم
 میررضی اریمانی - ملا حاجی محمد - موسوی خان - سنجر - فرزانه دیوانه نما
 صفی قلبی بیک - طالب آملی - ملا محمد قاسم - حاجی محمد - ملا محمد قاسم -
 شیخ روزبهان - ملا فرج الله شوشتری - میرزا طاهر نصر آبادی - رحمت خان .
 آغاز : بسمه ای سرو سرافراز ریاض نعیم . ای رقعہ از مرقعات
 توسیهر . دو نقطه زمکتوب تواند این مهو مهر ... در این عنوان مکاتبات حجت
 پایان : به فاتحه ای یاد نمایند ... نطقه محمد صادق بن شمس الدین
 دهدشتی کوه کیلویی .

۶۲۰ - نسخه ایست به خط نستعلیق جلال الدین (از روی نسخه اصل) مورخ
 ۱۱۲۶ . عناوین شنکرف کنار چند برگ آخر علائم رطوبت است .
 قطع رقعی ۱۲ × ۲۲/۵ ج مقوا عطف و گوشه میشن قرمز کاغذ فرنگی برگ
 ۱۹۸ سطور هر صفحه ۱۷ .

دیوان حافظ

(فارسی)

دیوان شمس الدین محمد حافظ شیرازی .

۶۲۱ نسخه ای است به خط نستعلیق قرن ۱۳ شامل قصاید، غزل، مثنویات،
 رباعیات و قطعات . از اول و آخر نسخه اندکی افتاده . برگ های اول و آخر دارای
 لکه های زرد و سیاه است .

قطع : وزیري كوچك ۱۵ × ۲۱ جلد: مشمع سبز كاغذ : فرنگي برگ : ۱۸۵ :
سطور هر صفحه : ۱۴ .

خمسة دهلوی

(فارسی)

از : امیر خسرو دهلوی دارای مثنوی خسرو شیرین ، اسکندرنامه ،
لیلی و مجنون ، مطالع الانوار ، یوسف وزلیخا .

۶۲۲ نسخه‌ای است به خط نستعلیق محمد علی قرن دارای ۴ سر لوح .
از اول مثنوی مطلع الانوار چند برگ افتاده و برگ يك وحاشیه برگ اول موجود آن
وصالی شده و هم‌چنین حاشیه برگ اول لیلی و مجنون و چند برگ آخر مجموعه و در برگ
آخر قسمتی از سطور و قسمتی از رقم کاتب خوانده نمی‌شود . در بسیاری از برگ‌ها لکه‌های
زرد و چرکین دیده میشود پشت برگ اول چند تملك و یادداشتی به تاریخ ۱۰۷۶ و
شعری به عربی به نقل از محمد بن صالح حسنی (که در حبس سروده بوده) به خط محمد
حسین با تاریخ ۱۳۰۲ دیده میشود . پشت برگ آخر مطلع الانوار یادداشتی است از
محمد حسین منشی پسر علی آبادی مازندرانی .

قطع : وزیري كوچك ۱۶ × ۲۱/۵ جلد : مشمع سرمه‌ای كاغذ : سمرقندی
شکری رنگ آمار مهره گ : ۲۳۸ سطور هر صفحه : ۱۹ .

گوهر مراد

(فارسی)

از : عبدالرزاق لاهیجی (م ۱۰۷۲) در فلسفه دارای يك مقدمه و
سه مقاله و يك خاتمه .

ذریعه ۱۸ : ۲۵۰ ، فهرست منزوی ۲ : ۸۳۶ تا ۸۳۴

۶۴۳ - نسخه‌ای است به خط نستعلیق خوب قرن ۱۲-۱۳ صفحات دارای
جلداول يك قلمی به شنگرف . حاشیه برخی از برگ‌ها و در برگ آخر لکه‌های زرد
و چرکین دارد . عناوین شنگرف .

قطع : وزیری ۱۶ X ۲۳ جلد: تیماجی مشکی عطف مندرس . برگها : ۲۸۶
سطر هر صفحه : ۱۶ کاغذ : فرنکی .

مظهر العجایب

(فارسی)

مثنوی از : شیخ عطار نیشابوری (منسوب)

متزوی ۴ : ۳۲۱۷ ، عطارنامه از سعید نفیسی :

۶۲۴ - نسخه‌ای است به خط نستعلیق قرن دهم ، از اول نسخه افتاده و کاتب در پایان نسخه چنین رقم دارد : تمام شد کتاب مظهر العجایب سلطان المحققین ...
شیخ فریدالدین محمد عطار نیشابوری . در ذیل صفحه آخر یادداشتی است از قاسم بن علی بن محمود حسینی و چند بیت عربی . حاشیه چند برگ آخر اندکی وصالی دارد .
عناوین شنگرف .

قطع : رقعی ۳۱ X ۱۸/۵ جلد : مقوائی باعطف تیماج مشکی گک : ۱۸۱ سطر
هر صفحه : ۱۵ کاغذ : سمرقندی شکری .

اخلاق ناصری

(فارسی)

از خواجه نصیر طوسی

۶۲۵ - نسخه‌ای است به خط نستعلیق مورخ ۱۰۵۰ - ۵ از دیباجه نسخه
اندکی افتاده کنار برخی از صفحات علائم رطوبت دیده میشود . عناوین شنگرف . دارای
جداول به قلم شنگرف ولاجورد .

قطع : وزیری ۱۴/۵ X ۲۴/۵ تعداد برگها : ۳۴۰ سطور هر صفحه : ۱۵ کاغذ:
دولت آبادی آهار مهره شکری .

دیوان نورعلی شاه

(فارسی)

از : محمدعلی طبسی اصفهانی معروف به نورعلی شاه (م ۱۲۱۲)
شامل غزلیات باتخلص نورعلی و به ترتیب القبا در قافیه ، رباعیات ، مثنویات
و قصاید (فهرست متزوی ۳ : ۲۵۸۷) :

۶۲۶ - نسخه‌ای است به خط نستعلیق مورخ ۱۲۸۴ ، پاره‌ای از کلمات را در رقم کابت سیاه کرده‌اند و پیداست که نسخه را برای کسی نوشته‌اند . برگ اول پاره شده و از بین رفته در برگ اول موجود لکه‌های چرکین دیده میشود . برگ اضافی آخر نسخه يك صفحه از مثنوی باخط دیگر نوشته شده .
 قطع : وزیری کوچک ۱۵/۵ X ۲۲ جلد : تیماجی مشکی . صفحات : ۱۶۴
 سطور هر صفحه : ۱۸ . کاغذ فرنگی .

دیوان برقی

(فارسی)

شامل غزلیات بدترتیب الفبائی در قافیه بانمخلص برقی ، يك مثنوی چند رباعی و چند غزل ترکی . عناوین برخی از غزل‌های ترکی چنین است :
 در مدح جعفر قلی خان ، در مدح حاجی بيك ، در مدح آقابهرام و نیز چندبند در مرثیه به شیوه محتشم .

در فرهنگ سخنوران يك شاعر متخلص به برقی بانام عبدالله خوبی یاد شده که در ۱۲۴۱ زنده بوده است و نسخه‌ای از دیوان او در کتابخانه مرحوم قریب وجود دارد . (فهرست متزوی ۳ : ۲۲۴۹ ، فرهنگ سخنوران : ۸۳) .

آغاز: قدتوسروچمن عارض تو یاسمن است

عارضت یاسمن و قدتوسروچمن است

نه عیان قائل و نه تیغ هویدا

هر کجا مینگری کشته خونین کفن است

۶۲۷ - نسخه‌ای است به خط نستعلیق محمدتقی بن شیخ محمد بحرینی ساکن

زنجان مورخ ۱۲۵۷ ، کاتب در پایان نسخه چنین رقم میکند: حسب الفرموده عالی چاه ...
 نصرالله خان نصرالله الملك المنان ... کتاب میرزا برقی تبریزی رحمه الله بقلم ... محمدتقی بن

مرحوم شیخ محمد بحرینی... انجام پذیرفت و چون نسخه غلط بسیار داشت و حقیر را بدان پایه فهم نبود که درست شود لهذا هر چه در نسخه بود نوشته شده عناوین شنگرف .
 قطع : رقعی بزرگ ۱۳ × ۲۱ جلد : تیماجی قرمز یک لا. گ : ۱۹۳ سطور :
 ۱۵ کاغذ : فرنگی سفید .

اسکندرنامه

(فارسی)

مثنوی از : نظامی گنجوی

۶۲۸ - نسخه‌ای است به خط نستعلیق محمد شرف‌الدین پسر محمد حسین ساکن قصبه کوهیر مورخ ۱۲۴۷، برگها دارای اثر کرم خوردگی، در پاره‌ای از حواشی تفسیر اشعار و لغات آمده. بر پشت برگ آخر این یادداشت دیده میشود: «چندی زاهد علی انعام دار کوهیر جنت نظیر در این کتاب خوانده بهره‌یاب شد ۲۱ جمادی ۱۲۶۱». کنار برگ یک تا چهار وصال دارد.

قطع : رقعی بزرگ ۱۳ × ۲۱ : گ : ۴۹۸ سطور : ۱۴ کاغذ : فرنگی .

خمسه دهلوی

(فارسی)

از : امیر خسرو دهلوی شامل مثنوی مطلع الانوار، شیرین و خسرو، مجنون و لیلی، اسکندرنامه .

۶۲۹ - نسخه‌ای است به خط نستعلیق مورخ ۹۸۸ - ۹۸۹، پشت برگ اول چند یادداشت و تملک است از جمله یکی با تاریخ ۱۰۸۳ در پایان مطلع الانوار. بر پشت برگ اول اسکندرنامه اشعار مختلف با قلم شکسته نستعلیق نوشته شده از آخر نسخه (مثنوی اسکندرنامه) اندکی افتاده و عناوین در متن و حواشی شنگرف . چند برگ اول دارای لکه‌های سیاه و چرکین حاشیه برخی از برگها اندکی وصال دارد .

قطع : وزیری ۱۷/۵ × ۲۳/۵ جلد : تیماجی سیاه مندرس (سوخت) عطف تیماج قرمز با ترنج. گ : ۲۰۷ سطور : ۱۷ (۴ ستونی) کاغذ : اصفهانی آهار مهره شگری

گلستان

(فارسی)

از : سعدی شیرازی .

۶۳۰ - نسخه‌ای است به خط نستعلیق از قرن ۱۲ دارای يك سرلوح . همه صفحات مجدول به چند قلم آب‌طلا و لاجورد و شنکرف و سفیداب . سطور نیز دارای جداول است . بین برگها برگ زرورق گذارده شده .

قطع : وزیری کوچک ۱۴ X ۲۳ جلد : تیماجی قهوه‌ای برگ : ۷۸ سطور : ۹ کاغذ : فرنگی متن وحاشیه دو رنگ .

مجموعه شعر : (فارسی)

۱ - رباعیات خیام (گ ۱ - ۵۹ الف)

در آغاز (گ ۱-۴) شرح حال عمر خیام است ، ترجمه شده از زبان فرانسه (چنانکه در پایان این بخش آمده) .

در برگ ۴۴ و ۴۵ قسمتی از رباعیات در حواشی نوشته شده .

۲ - رباعیات باباطاهر (گ ۵۹ ب - ۶۳)

ترانه‌های باباطاهر عریان همدانی .

۳ - رباعیات ابوسعید (گ ۶۴ - ۶۶)

رباعیات منسوب به ابوسعید ابوالخیر میهنی باذکر خواصی برای هر يك از رباعیات در بالای آن .

۴ - رباعیات خواجه انصاری (گ ۶۷ - ۶۸)

از : خواجه عبدالله انصاری هروی .

آغاز : یارب ز شراب عشق سرمستم کن

در عشق خودت نیست کن و هستم کن

پایان: تامی مانند ز عمر یارب نفسی

دریاب که جز تو نیست فریادرسی

۵ - قصیده مصنوعه (گ ۶۹ الف - ۷۷)

قصیده‌ای است مصنوع و موشح از سلمان ساوجی. در این باره رجوع شود به فهرست کتابخانه مجاس ۴۱۰۲: ۳ (چاپ دوم): ۸ و ۳۸۳: ۳۱۷، ۳۱۹ از پایان نسخه اندکی افتاده.

۶۳۱ - نسخه‌ای است به خط نستعلیق آمیخته به شکسته. از نوشته بر پشت برگ اول نسخه و نیز پایان بخش‌های آن برمیآید که این نسخه برای چاپ به سعی و اهتمام میرزا محمد شیرازی تاجر کتاب در چاپخانه محمدی بمبئی آماده شده بوده است. قطع: وزیری کوچک ۱۴ × ۲۱ جلد: مقوائی عطف و گوشه تیماج قرمز گ: ۷۷ سطور: ۱۴ کاغذ: فرنگی آهارمهره.

دیوان عنصری

(فارسی)

دیوان حکیم ابوالقاسم حسن عنصری بلخی (م - ۴۳۱) شامل قصائد و تعدادی قطعه و رباعی. (فرهنگ سخنوران ۴۰۹، متزوی ۳: ۲۴۵۱ و ۲۴۵۳).

۶۳۲ - نسخه‌ای است به خط نستعلیق آمیخته به شکسته میرزا باقر پسر میرزا رضی مورخ ۱۳۸۴ (در تفرش به خواهش میرزا احمد) از روی دو نسخه رونویس شده. قطع: رقمی بزرگ ۱۴ × ۲۱ جلد: تیماجی سبزرنگ. برگ: ۱۱۰ سطور: ۱۰ کاغذ: فرنگی.

بوستان

(فارسی)

= سعدی نامه، مثنوی از سعدی شیرازی

۶۳۳ - نسخه‌ای است به خط نستعلیق به شیوه هندی مورخ ۱۲۳۷ از آغاز اندکی افتاده، برگها دارای آثار کرم خوردگی و لکه‌های مختلف است. عناوین شنگرف. قطع: رقمی بزرگ ۵/۲۰ × ۱۵ گ: ۱۴۱ سطور: ۱۵ کاغذ: فرنگی.

دیوان صادق

(فارسی)

از شاعر شیرازی متخلص به صادق که در قرن ۱۳ میزیسته و اشعاری در مدح ناصرالدین‌شاه، مؤیدالدوله طهماسب میرزا، نادر میرزا، امام‌قلی میرزا، محمدقلی‌خان ایلخانی، مرثیه و ماده تاریخ مرگ حاج قوام‌الملک و آقا بزرگ شیرازی دارد. شعری نیز از زبان فرزندش نصیر خطاب به مادر خود دارد و از رفتن او گله می‌کند:

مادر تو چرا خطا نمودی با اهل وفا جفا نمودی

ما راز چه رو فکندی از چشم رخ در رخ هر دغا نمودی

در قطعه‌ای دیگر با عنوان «فی تحقیق حاله» چنین می‌گوید:

همسایه مشیر چهل سال بوده‌ای

وز بوستان او گل فیضی نچیده‌ای

معمار دهر معتمد شهر مشیر ملک

محمود خوی نیک خصالی حمیده‌ای

در کتابخانه مجلس نسخه‌ای از دیوان صادق است (ش ۲۴۵۲) که ظاهراً

از شاعری دیگر است. (ودیده شود: ذریعه ۹: ۵۷۹-)

این دیوان شامل قصائد و قطعات است.

آغاز: یارب مگیرم ارچه فزون میکنم خطا

ای پادشاه و خالق و بخشایش و عطا

پایان: آمرزش صد چومن برت آسان است

اما چه کنم عدل خدایی داری

تمت الكتاب ... علی‌ید قائله صادق شیرازی فی دوازدهم شهر شعبان

۶۳۴ - نسخه ای است به خط نستعلیق شاعر عناوین شنگرف . در کنار پاره ای از صفحات نسخه بدل ضبط شده .

قطع: رقعی بزرگ ۱۴/۵ × ۲۱/۵ جلد : تیماجی قرمز برگ : ۷۹ سطور :
۸ کاغذ : فرنگی آهار مهره زرافشان .

شطرنجیه

(فارسی)

تألیف : میرزا فرصت شیرازی (م - ۱۳) دارای يك مقدمه دو باب و خاتمه . مقدمه دارای ۵ فصل (۱ - بیان حرمت قمار ۲ - بعضی از فواید شطرنج ۳ - واژه شطرنج و نامهای دیگر آن به تازی و فارسی ۴ - وجه تسمیه شطرنج ۵ - نام مخترع شطرنج و تاریخچه اختراع آن) باب اول در بیان صفحه شطرنج و دستور رسم خانهای آن . باب دوم در چهار فصل (۱ - عدد مهره ها و نام های هر يك . ۲ - جای هر يك از مهره ها در آغاز بازی . ۳ - حرکت مهره ها ۴ - فایده شطرنج در علم اعداد و پاره ای از اصطلاحات علم عدد) خاتمه دارای ۳ فصل (۱ - آغاز و انجام بازی شطرنج ۲ - شرایط بازی . ۳ - تنبیه در مسائل متفرقه بازی شطرنج) .

مؤلف در دیباجه و مقدمه از ناصرالدین شاه نام می برد و این قطعه را در ماده تاریخ تألیف می آورد :

دوشم نهاده عرصه شطرنج بر به پیش

با خویش بودم از پی تاریخ گفتگو

ناگاه بیدقیم سر آورد و باز گفت

تاریخ راز اسب و رخ و فیل و شاهجوی

بنابر این ماده تاریخ ، تاریخ تألیف کتاب ۱۲۹۱ است .

در باب دوم (در فصل اول) اشعاری از امرء القیس ، منوچهری و

دیگران به عربی و فارسی در باب اسب آورده و در فصل ۲ قصیده‌ای بلند در شطرنج دارد که بنام شاهزاده حسام‌السلطنه حکمران فارس سروده. مؤلف (فرصت الدوله) در مقدمه به استناد پاره‌ای از اخبار و سخن عده‌ای از فقهاء بازی شطرنج را بدون برد و باخت جایز می‌شمارد.

ذریعه ۱۴ : ۱۹۰

آغاز : بسمله ، حمدنا محدود و سپاس نامعدود حکیمی را سزااست که شاهان روزگار از روی عجز و انکسار رخ به درگاهش نهاده‌اند ... اما بعد گوید فارس میدان سخن‌سازی بیهجت ابن بیهجت فرصت شیرازی که روزی در محفل یکی از ارباب دانش ... جمعی از اهل حال ... شطرنج می‌باختند ...

پایان : هنگام استکتاب از این رساله قطع صفحه را بزرگ‌تر و کوچک‌تر نمایند تاخلمی در نقشه‌های آن پیدا نگردد ... که هرگاه جزئی تغییری یابد باعث اغتشاش کلی است ... قد فرغت من تصنیفه فی الیوم الثالث من العشر الثالث من الشهر الثالث ... احد وتسعون و مائین بعدالالف .

۶۳۵ نسخه‌ای است به خط نستعلیق میرزا محمد بن میرزا کوچک مورخ ۱۲۹۴ در شیراز ، دارای ۲۱ صفحه شطرنج و ۴ تصویر حیوان . در حواشی شرح اصطلاحات و پاره‌ای تصحیحات دیده میشود. پشت برگ اول یادداشتی است به خط مؤلف که این نسخه را ملاحظه و تصحیح کرده و برای غلام رضاییک فرستاده . عناوین شنگرف .
قطع : وزیری کوچک (خشتی) ۱۷ × ۲۲ جلد : تیماجی قرمز یک‌لا برگ : ۱۳۶
سطور : ۱۱ کاغذ : فرنگی .

(فارسی)

دیوان عاشق

از : محمدخان خیاط اصفهانی (م ۱۱۸۱) شامل غزلیات و قطعات

و رباعیات .

منزوی ۳ : ۲۴۲۷ .

۶۳۶ نسخه‌ای است به خط نستعلیق مورخ ۱۲۳۴ . از آغاز اندکی افتاده . برگ اول وصالی دارد و پاره‌ای از سطور آسیب دیده ، چند برگ اول دارای لکه‌های سیاه و زرد است . حاشیه برگ آخر وصالی دارد .

قطع : رقعی ۱۳/۵ × ۱۹/۵ جلد : مشمع سیاه برگ : ۱۵۶ سطور : ۱۳ کاغذ : فرنگی .

جوك بشست

(فارسی)

ترجمه نظام پانی پتی از اصل سنسکریت تألیف گودا ایندیا کشمیری . شرح منتخب مباحثات فلسفی بشست است با رامچند درشش باب . این کتاب باضمیمه فرهنگ لغات فلسفی از میرفندرسکی و مقدمه دکتر تاراچند و دکتر سید امیر-حسین عابدی به سال ۱۹۶۸ در هند چاپ شد (فهرست کتابخانه مجلس ۶۱:۲۱ .)

۶۳۷ نسخه‌ایست به خط نستعلیق محمد کریم مورخ ۱۲۳۹ در مدرسه منصوریه . نسخه متن و حواشی را فرا گرفته .

قطع وزیری کوچک (خشتی) ۱۴/۵ × ۲۱/۵ جلد تیماجی قهوه‌ای با ترنج و نیم ترنج . برگ : ۲۷۴ سطور هر صفحه : متن ۱۲ و حاشیه ۲۴ (چلیپا) کاغذ فرنگی سفید .

دیوان نورعالی شاه

(فارسی)

با ترتیب الفبائی . شامل غزلیات (باتخلص نورعلی) ، رباعیات

و ترجیح بندها .

آغاز : ای نام خوشت جوهر شمشیر زبانها

پیوسته از این سلسله زنجیر بیانهها

انجام : در کعبه و سومنات مائیم

عالم صفت است و ذات مائیم

۶۳۸ نسخه‌ای است به خط نستعلیق حدود قرن ۱۴ ، در پایان نسخه ، مثنوی سلسله الذهب مظفرعلی شاه کرمانی ، منظومه در اسرار بسمله و يك قصیده از شاه‌نعمه‌الله و در پایان، خطبه همام با ترجمه آن (باقلم دیگر) افزوده شده . پشت برگ اول غزلی است از حاج میرزا هادی سبزواری متخلص به اسرار . عناوین و پارامی از ابیات به شنکرف .

قطع : خشتی ۱۷/۵ × ۲۲ جلد : تیماجی قرمز. برگ : ۱۰۳ سطور : ۱۷
کاغذ : فرنگی سفید .

نعمات

(فارسی)

از : فخرالدین ابراهیم بن شهریار عراقی (م - ۶۸۸)

۶۳۹ نسخه‌ای است به خط نسخ . لمعه ۲۲ تا آخر در نسخه نوشته نشده
عناوین و عبارات عربی شنکرف .

قطع : رقعی کوچک ۹/۵ × ۱۵ جلد : گالینکور عطف پارچه سبز کاغذ: فرنگی
سفید برگ : ۲۶ سطور هر صفحه : ۱۲ .

منطق الطیر

(فارسی)

مثنوی از : شیخ فریدالدین عطار نیشابوری

۶۴۰ نسخه‌ای است به خط نستعلیق زینای ملاعلی شیدامورخ ۱۲۳۵ . پشت برگ اول ، یادداشتی از محمدباقر اصفهانی گیلانی است که این نسخه را (در سال ۱۳۲۶) به مستر حیکاک صاحب بخشیده و تملك محمدهاشم مورخ ۱۳۱۲ دیده میشود . حاشیه برگ اول اندکی وصالی دارد ، اما به متن آسیب نرسانده . عناوین شنکرف . در کنار صفحات ۲۰۵ تا ۲۰۹ چند غزل و يك قصیده باقلم دیگر نوشته‌اند .

قطع : رقعی کوچک ۸/۵ × ۱۴ جلد : تیماجی قرمز کاغذ : فرنگی آمار مهره
برگ : ۲۱۴ سطور : ۱۱ .

دیوان اسرار

(فارسی)

از: حاج ملاهادی سبزواری (م ۱۲۹۸) شامل غزلیات به ترتیب الفبا. این دیوان چند بار به چاپ رسیده است.

منزوی ۳ : ۲۲۲۴

۶۴۱ نسخه‌ای است به خط نسخ قرن ۱۴ یا ۱۳ از اول و آخر آن افتاده در تمام برگها لکه‌های زرد و چرکین دیده میشود. در حاشیه صفحه اول و سوم شرح حال اسرار باقلم دیگر آورده شده.

قطع: وزیری کوچک ۱۴/۵ × ۲۲ جلد: تیماجی قهوه‌ای. برگ: ۵۱ سطور هر صفحه: ۱۵ کاغذ: فرنگی.

اخلاق ناصری

(فارسی)

از: خواجه نصیرالدین طوسی (رجوع شود به ذیل شماره ۲۴۰،

۴۹۵ و ۵۴۱ فهرست حاضر ج ۲۰۱)

۶۴۲ نسخه‌ای است به خط نستعلیق (به چند قلم) از قرن ۱۳ در چند برگ اول و آخر نسخه لکه‌های زرد و حاشیه برگ آخر وصالی وجود دارد. در کنار برگ ۱۵۸ ب و ۱۵۹ الف چند تاریخ تولد دیده میشود. از آغاز و انجام نسخه اوراقی افتاده.

قطع: رقعی ۱۱ × ۱۸ جلد: مشمع زرد با عطف و گیوشه میشن قهوه‌ای برگ: ۲۰۱ سطور هر صفحه: ۱۹ کاغذ: فرنگی.

حدیقه الحقیقه

(فارسی)

از: سنائی غزنوی (م - ۵۲۵) بادباجه نثر شامل فهرست ابواب

۶۴۳ نسخه‌ای است به خط نستعلیق علم‌الدین پسر مبارک قنوجی مورخ ۱۰۳۴، حاشیه چند برگ اول و ۳ برگ آخر وصالی دارد اما به متن آسیبی نرسیده.

بر پشت برگ اول و دو برگ اضافی پیش از آن یادداشت‌های مختلف از جمله تملکی است از محمد ابراهیم رضوی و نیز تملکی مورخ ۱۰۷۱ و اشعاری است با قلم‌آبی بخط ملك الشعراء بهار صفحات دارای جداول با چند قلم آب طلا و شنگرف و زنگار . عناوین شنگرف .

قطع : رقعی بزرگ ۱۲ × ۲۱/۵ جلد : تیماجی قهوه‌ای مندرس . برگ : ۳۵۲
سطور هر صفحه : ۱۵ کاغذ : الوان .

دیوان صائب

(فارسی)

از : محمد علی صائب تبریزی شامل غزلیات به ترتیب حروف الفبا.

۶۴۴ نسخه‌ای است به خط نستعلیق قرن ۱۳ دارای حاشیه‌هایی به قلم‌آبی که پاره‌ای از آنها ظاهر آ از مرحوم ملك الشعراء بهار است . چند برگ اول و آخر و صالی و اکثر برگ‌ها آثار رطوبت دارد . در برگ آخر قسمتی از سطور در اثر و صالی از بین رفته :

قطع : رقعی بزرگ ۴/۵ × ۱۳ × ۲۲ جلد : مقوای عطف میشن سیاه . برگ : ۳۲۴
سطور هر صفحه : ۱۷ کاغذ : فرنگی آهار مهره .

جناب الوصال

(فارسی)

مثنوی از : نور علی شاه .

۶۴۵ نسخه‌ای است به خط نستعلیق مورخ ۱۲۶۲ در ذیل نسخه یادداشتی بوده که سیاه شده .

قطع : وزیری کوچک ۱۶ × ۲۱/۵ جلد : تیماجی قهوه‌ای برگ : ۱۱۸ .
تعداد سطور : ۱۹ (۴ ستونی) کاغذ : فرنگی سفید .

دیوان کلیم

(فارسی)

از : ابوطالب کلیم کاشی شامل غزلیات به ترتیب الفبا ، مثنویات

و رباعیات .

۶۴۶ نسخه‌ای است به خط نستعلیق قرن ۱۲ یا ۱۳ از اول آخر افتاده ، چند برگ اول و آخر وصالی دارد و قسمتی از سطور برگهای اول خوانده نمیشود . نسخه تمام متن و حاشیه را فرا گرفته . دارای جداول به قلم شنگرف .

قطع : وزیری کوچک ۱۴/۵ × ۲۲/۵ جلد : گالینکور سبز با عطف و گوشه تیماجی قهوه‌ای برگ : ۱۸۴ سطور هر صفحه : ۱۷ کاغذ : کاهی .

کلیات عرفی (فارسی)

از : جمال‌الدین محمد عرفی شیرازی (م - ۹۹۹) شامل :

۱- دیوان (گگ ۱- ۲۲۵)

دارای مثنوی شیرین و فرهاد (از آخر افتاده دارد) (گگ ۱ - ۶) .

آغاز مثنوی : خداوندا دلم بی نورتنگ است

دل من تنگ و کوه طور سنگ است

دلم را غوطه ده در چشمه نور

تجلی کن که موسی هست در طور

و گر زین ناسزا دل عار داری

کرم بسیار و دل بسیار داری

- مثنوی مجمع الابدکار (از اول آن افتاده گگ ۷ - ۳۶) - عرفی این

مثنوی را در برابر مخزن الاسرار نظامی سروده و بابخشی از دیوان او در بمبئی

به چاپ رسیده . پس از این دو مثنوی در این دیوان :

قصائد ، غزلیات (به ترتیب الفبا) ، ترجیع بند و رباعیات است .

۲ - رساله در عرفان (گگ ۲۲۵ ب - ۲۳۳ الف)

از : عرفی شیرازی (م ۹۹۹)

آغاز : بسمله . حمدی منزّه از شائبه علت و سپاسی مقدس از رابطه

پایان : مانند ایشار جواهر دعای مشتاق از ننگ منزّه .

۳ - رساله نفسیه (گ ۲۳۳ ب - ۲۴۱)

از : عرفی شیرازی (م ۹۹۹) باعنوان‌های ای نفس .

نسخه‌هایی از این کتاب در مجلس ودانشگاه هست . رجوع شود به

فهرست منزوی ۲ : ۱۴۶۴ .

آغاز : حمدی که از نهایت شایستگی منزّه از شائبه تعین و تخصص

آمده... ای نفس خودی که باخود درسخنی یکی گوش دار و بشنو که چه می‌گویی

پایان : هر نفسی که به ناشایستگی از عمر طی شود در شمار مدت نبود.

۶۴۷ نسخه‌ای است به خط نستعلیق محمدصادق بن ادريس مورخ ۱۰۴۰ در

قسنطنیه . دارای جداول به قلم شنگرف .

سه برگ اول وصالی دارد . در دو برگ آخر لکه‌هایی دیده میشود . رقم کاتب

در ذیل مثنویات است . عناوین شنگرف . پشت برگ آخر قصاید اشعاری از خواجه حسین

ثنائی دیده میشود . از آغاز غزلیات افتاده .

قطع : رقعی ۱۱/۵ × ۱۸/۵ جلد : تیماجی - قهوه‌ای برگ : ۲۴۱ سطور هر

صفحه : ۱۹ کاغذ : فرنگی آهار مهره .

(فارسی)

دیوان اسرار

از : حاج ملاهادی سبزواری متخلص به اسرار شامل غزلیات (به

ترتیب حروف الفبا) ترجیع بند ، رباعیات و مثنویات .

رجوع شود به ذیل نسخه ۶۴۱ در این فهرست .

۶۴۸ نسخه‌ای است به خط نستعلیق محمدحسن شیرازی مورخ ۱۳۰۲ . در

دو صفحه پیش از آغاز نسخه اشعاری است از نجف درباره این نسخه متضمن ماده تاریخ

طبع کتاب . در کنار یکی از غزلیات توضیحاتی در باره آن غزل نوشته شده (ص ۱۰۳)

قطع : رقعی ۱۱×۱۷/۵ جلد : مقوائی باروکش پارچه ابریشمی زرد. باگن
قرمز برگ : ۸۱ سطور هر صفحه : ۱۲ کاغذ : فرنگی زرد .

(فارسی)

نزهة الارواح

از : میرحسین هروی (م بین ۷۱۸ - ۷۲۳) در ۲۸ فصل . رجوع

شود به ج اول این فهرست : ۱۲۳ و ج دوم : ۱۱ و ۳۳

۶۴۹ نسخه ای است به خط نستعلیق سلطان قلندر مورخ ۹۷۷ در مشهد رضوی .

کاتب درکنار تاریخ کتابت این بیت را آورده :

از روز ازل دوستی حیدر صندر

شد نقش نکین دل سلطان قلندر

از آغاز نسخه صفحاتی افتاده و از فصل هشتم شروع میشود . عناوین شنکرف .

قطع : رقعی ۱۰×۱۷ جلد : تیماج قهوه ای برگ : ۳۱ سطور هر صفحه :

۲۰ کاغذ : اصفهانی .

(فارسی)

مجموعه شعر

۱ - نان و حلوا (ک ۱ - ۱۶)

از شیخ بهاءالدین عاملی (م ۱۰۳۱)

رجوع شود به ج دوم این فهرست ش ۲۸۵/۱ و ۳۲۵/۸

آغاز : ایها اللاهی عن العهد القدیم

ایها الساهی عن النهج القویم

۲ - شیر و شکر (ک ۱۶ ب - ۲۳ الف)

مثنوی از : شیخ بهاءالدین عاملی .

رجوع شود به مثنوی : ۲۹۷۸

آغاز : ای مرکز دائرة امکان و ای زبده عالم کون و مکان

۳ - رباعیات (گ ۲۳ ب - ۲۵ ب)

از : شیخ بهاء‌الدین عاملی

آغاز : آهنگ حجاز می نمودم من زار

کآمد سحری به گوش دل این گفتار

۴ - رباعیات باباطاهر (گ ۲۵ ب - ۲۹)

پاره‌ای از رباعیات منسوب به باباطاهر عربیان است .

۶۵۰ نسخه‌ای است به خط نستعلیق مورخ ۱۲۸۶ . عناوین شنگرف .

قطع : رقعی ۱۷×۱۰/۵ جلد: تیماج سبز يك لا برگ : ۲۹ سطر هر صفحه :

۱۲ کاغذ : فرنگی .

مجموعه شامل

(فارسی)

۱ - نان و حلوا (گ ۱ - ۱۴ ب)

مثنوی : از شیخ بهاء‌الدین عاملی (م ۱۰۳۱) دارای دیباجه‌ای است

از بهائی که در آن میگوید این منظومه را در راه زیارت حج سروده است
رجوع به ذیل شماره ۶۵۰/۱ شود.

آغاز دیباجه : بسمله . الحمدلله علی افضاله

در حواشی برخی از صفحات ابیاتی با قلم دیگر نوشته شده . از

پایان نسخه افتاده است .

۲ - شیرو و شکو (گ ۱۵ الف - ۲۲ الف)

مثنوی از : شیخ بهاء‌الدین عاملی (م ۱۰۳۱) دارای دیباجه .

آغاز : بسمله . الحمدلله علی جزیل آلائه ... این شکسته بسته‌ای چند

است در بحر خبب که در میان عرب مشهور است و معروف و در میان شعرای

عجم غیرمألوف

در پایان این منظومه قطعه ایست نیز از شیخ بهائی با همین خط با این مطلع: بگذر ز علم رسمی که نزاع و قیل و قال است
 تو و درس عشق ای دل که تمام ذوق و حال است

۳ - آب زلال (گ ۲۳ - ۳۳)

مثنوی از : فیض کاشی (م ۱۰۹۱) دارای يك دیباجه و دو جرعه
 جرعه اول خطاب با حق تعالی ، جرعه دوم عتاب با نفس . و هر «جرعه» ۳
 « نفس » است .

رجوع شود به منزوی : ۲۶۱۷

آغاز دیباجه: بسمله . فیاض علی الاطلاق را حمد و سپاس بی منتهی...
 و بعد این شرری است چند از آتش دل خسته چون قطرات باران بر زمین دل
 هر که بیارد ..

آغاز مثنوی (جرعه اول نفس اول) :

یا محیی قلب کل عارف فیاض ذوارف العوارف
 پایان: از سر تا پای گوش بادت وین آب زلال نوش بادت

۶۵۱ : نسخه ای است به خط شکسته نستعلیق مورخ ۱۲۴۹ ، پشت برگ
 اول و در حاشیه پاره ای از صفحات اشعار مختلف نوشته شده عناوین شنگرف .
 قطع: رقمی کوچک ۸ × ۵ / ۱۲ جلد : تیماجی سبز برگ : ۳۳ سطور هر صفحه:
 ۱۲ کاغذ : فرنگی .

دیوان نورعلی شاه

(فارسی)

از : نورعلی شاه قطب سلسله نعمت الهی دارای غزلیات با تخلص
 نورعلی ، ترجیع بندها و مثنوی ها (از جمله مثنوی در ترجمه خطبه البیان) .
 رجوع شود به شماره های : ۶۶۲/۲ و ۶۳۸ در فهرست حاضر

۶۵۲ نسخه‌ای است به خط نستعلیق تحریری از قرن ۱۳ - ۱۴ بیشتر اوراق دارای لکه‌های رطوبت است. در پایان نسخه غزلی است به قلم کاتب از شمس تبریزی و قصیده‌ای است از ناصر خسرو باین مطلع :

خدایا عرض و طول عالمی را توانی در دل مور آفریدن

قطع : رقعی ۱۸×۱۱/۵ جلد : تیماج قهوه‌ای يك لا برک : ۱۲۹ تعداد
سطور : ۱۳ کاغذ : فرنگی سفید .

مجموعه : (فارسی)

۱ - ترجیعات (گک ۱ - ۴۲ الف)

ترجیع بندهایی است از : ناصر خسرو با تکرار این بیت :

که جهان پرتوی است از رخ دوست

جمله کائنات سایه اوست

از فخرالدین عراقی با تکرار این بیت :

که همه اوست هر چه هست یقین

جان و جانان و دلبر و دل و دین

از شاه نعمت‌الله ولی با تکرار این بیت :

که سراسر جهان و هر چه در اوست

عکس يك پرتو است از رخ دوست

از خواجوی کرمانی با ترجیع این بیت :

که جهان صورت است و معنی دوست

و ر بمعنی نظر کنی همه اوست

از هائف اصفهانی (ترجیعات معروف او) ، از شمس‌الدین مغربی

با تکرار این بیت :

که جزا و نیست در سرای وجود به حقیقت کسی دگر موجود

۲ - جنگ شعر (گ ۴۲ الف - ۵۳ ب)

غزلیات و مثنویاتی است از عبدالوهاب نشاط ، میرزا پرتو ، اسرار ، آقامحمدعاشق ، میرزا فتح علی خان صبا . این بخش ناقص است و اوراقی از آن افتاده .

۳ - انوارالحکمه (گ ۵۵ ب - ۸۰ الف)

رساله ای است در اخلاق و سلوک با عنوان « کلمه » . نسخ این رساله مختلف است و به چندتن از علماء نسبت داده شده مانند : غزالی ، نجم الدین کبری و یوسف بن محمد هروی صاحب بحر الجواهر و نور علی شاه (مانند نسخه دیگر این کتاب خانه با شماره : ۲۲/۴ ، و در برخی از نسخ به سید معصوم علی شاه دکنی منسوب گشته در عنوان رساله حاضر چنین آمده : رساله ای است مشهور به یکصد و ده کلمه من کلام ... جناب سید معصوم علی شاه دکنی . در باره این رساله رجوع شود به فهرست مجلس شوری جلد ۹ ص : ۲۹۵ و ۹۴۲ و در باره نسخ آن رجوع شود به فهرست منزوی جلد ۲ ص : ۱۵۴۵ و نیز این فهرست ج ۱ : ۳۰

۶۵۳ نسخه ای است به خط نستعلیق قرن ۱۳ با دو قلم ، شماره ۳ به خط حسین بن ابوالقاسم موسوی مورخ ۱۲۹۸ . بر پشت برگ اول تملك علاء الحكماء دیده میشود . عناوین شنگرف .

قطع : رقعی ۱۱×۱۷ جلد : تیماج مشکی برگ : ۸۰ سطور هر صفحه : ۱۰ کاغذ : فرنگی آهار مهره .

خمسه امیر خسرو

(فارسی)

شامل : مطلع الانوار ، شیرین و خسرو ، مجنون و لیلی ، آئینه اسکندری

و هشت بهشت .

رجوع شود به فهرست منزوی ۴ : ۲۶۷۹

۶۵۴ نسخه‌ای است به خط نستعلیق محمودبن فقیه احمدبن محمدکاتب‌افزری مورخ ۹۶۷ ، متن و حاشیه را فراگرفته دارای ۵ سرلوح و جداول آب طلا و شنکرف و زنگاردر تمام صفحات . سرلوح صفحه‌اول مندرس است و بسیاری از برگها آثاررطوبت اندك دیده میشود . پشت برگ اول چند تملك و پشت برگ آخر اشعاری از خطائی و نیز مهری به سجع (پیربوداق غلام شاه عباس) هست .
 قطع : رقعی ۱۵ × ۱۰ × ۳/۵ جلد : تیماجی سیاه برگ : ۲۵۰ تعدادسطور
 متن : ۹ کاغذ : سمرقندی شکری .

(فارسی)

منطق الطیر

از : عطار نیشابوری (فهرست ج ۲ : ۶۸ - ش ۳۲۹)

۶۵۵ نسخه‌ای است به خط نستعلیق قرن ۱۰ ، دارای جداول آب طلائی در همه صفحات و آثار رطوبت در تمام برگها در دو برگ آخر پاره‌ای از سطور از رطوبت آسیب دیده . عناوین با آب طلا نسخه از اول و آخر نسخه افتاده دارد .
 قطع : رقعی ۱۴/۵ × ۱۰ جلد : مقوائی باعطف پارچه سرسای برگ : ۱۵۰
 سطور هر صفحه : ۱۳ کاغذ : آهار مهره شکری .

(فارسی)

سبحة الابرار

از مثنویات عبدالرحمن جامی (فهرست ج ۱ : ۲۵۱ : ۱۰۰ ، ۱۰۲ و ۱۱۴)

۶۵۶ نسخه‌ای است به خط نستعلیق مورخ ۱۲۱۳ . دارای يك سرلوح در صفحه اول و جداول آب طلائی و قرمز در همه صفحات . چند برگ از اول و آخر وصالی دارد . عناوین شنکرف .

قطع : رقعی ۱۵ × ۱۰ جلد : روغنی متوسط اندرون تیماج قهوه‌ای باحاشیه آب طلائی برگ : ۱۳۶ سطور هر صفحه : ۱۲ کاغذ : فرنکی آهارمهره .

مجموعه :

(فارسی)

۱ - دیوان نورعلی شاه (گ ۱ - ۱۵۶)

از: نورعلی شاه اصفهانی (م ۱۲۱۲) شامل غزلیات ، ترجیع بندها ، رباعیات ، مثنویات و قصاید . در پایان این دیوان قصیده‌ای است با این عنوان « قصیده میرزا محمدرضا » . در صدر دیوان با قلم قرمز نوشته شده : « من مقالات فرزندی نورعلی شاه » .

۲ - کنز الاسرار النورية (گ ۱۵۷ - ۱۷۲)

از : نورعلی شاه (منسوب به اوست) در آداب ذکر وسلوك :

آغاز: بسمله . الحمد لله حلیم کریم ... چون مقتضای عبودیت حقیقی اشتغال قلب و قالب عبادت به عبادت ... چنانکه گوش ظاهر و باطن اوجز کلام حق نشنود و دیده سر و سراو جز کتاب حق نبیند

پایان: فقطع دابر القوم الذين ظلموا و الحمد لله رب العالمین تمت الرسالة المسمى بکنز الاسرار النورية دام ظله ليلة اثنین ۲۵ شهر ذیحجه الحرام سنه غ ورد .

در ذیل رساله گفتاری است در اسرار پاره‌ای از ذکرها :

آغاز: خاتمه در ذکر اذکاری که در هنگام وقوع ... شاهد بیان را به ایام مواظبت آن تردماغ باید نمود

این خاتمه از برگ ۱۷۲ ب تا ۱۷۴ ب است .

۳ - جامع الاسرار (گ ۱۷۴ ب - ۲۱۳)

از : نورعلی شاه اصفهانی طبسی (م ۱۲۱۲) کتابی است به نظم و نثر به شیوه گلستان در معارف . نسخه از پایان ناقص است .

رجوع شود به فهرست منزوی ۲ : ۱۱۰۹ :

آغاز : سپاس بی‌قیاس و حمد بی‌حد

مرآن کنز خفا را باد سرمد

... اهل معرفت گویند که حسن علت غائی ایجاد است و عشق اساس

حسن را بنیاد و ظاهر است که حسن غیرعشق نیست اگر چه در عبارت دو است
به معنی یکی است

۴ - آیه‌النور (ك ۲۱۴ ب - ۲۳۰ الف)

= اصول و فروع. از: نورعلی شاه در اسرار اصول و فروع دین بر اساس

تصوف شیعی .

رجوع شود به فهرست منزوی ۲ : ۱۰۱۶

آغاز : بسمله . الحمد لله رب العالمین ... اما بعد بدانکه بر هر مکلفی

واجب است که سباح نظر را در دریای بیکران فطرت غوطه‌ور سازد

پایان : زمین مقدم آن شاه عادل

جدا گردد ز هم تاسا حق و باطل

۵ - نظم کبری (گ ۲۳۰ - ۲۴۶)

از : نورعلی شاه . نظم رساله کبری است در منطق از میرسید شریف

گرگانی . رجوع شود به منزوی ۲ : ۱۵۰۷

آغاز: حمد بی‌حد مرخدایی را نخست

که به نامش نامه‌ها گردد درست

پایان: در دلت نور علی را یاد کن

به دعائی روح او را شاد کن

۶۵۷ نسخه‌ای است به خط نستعلیق خوب قرن ۱۳ . پشت برگ اول ابیاتی
از مثنوی مولوی نقل شده : کنار چند برگ اول و برگ آخر و صالی دارد . عنوان شنگرف .
قطع : رقعی ۱۰×۱۵ جلد : تیماج دولا بیرون قرمز و اندرون مشکی :
برگ : ۲۴۶ سطور : ۱۲ کاغذ : فرنگی نازک آهار مهره .

مجموعه : (فارسی)

۱ - لمعات (گ ۱ - ۵۷)

از : فخرالدین عراقی (فهرست ج ۲ : ۳۰)

۲ - گنج اسرار (گ ۶۰ ب - ۷۷)

از : فرید مسعود ابوبکر عمرصلاح بخاری (چنین است در نسخه)
شرح اطوار دل است و اسرار انواع ذکر بایبان و زبانی خاص .
آغاز : بسمله . الحمد لله رب العالمین ... درویش فرید مسعود ابوبکر
عمرصلاح بخاری ... این رساله پارسی در بیان شرح معرفت دل و ماهیت آن
آن در قلم آورده حکایت قال الله تعالی لایسعی ارضی ولا سمائی
پایان : اکنون عزیز من مقصود از آفرینش آدم اظهار وحدانیت حق
بود که بنشته این رساله گنج اسرار بعون پروردگار ... فرید مسعود ابوبکر عمر
صلاح بخاری من ارادت الهی چنان که در خبر آمده ... اساس الکفر مراد
نفسه ... بیت .

برزخ و ذات و صفات شدیدتحت فوق

می نماید چهر طالبی و کل نفس ذوق و شوق

۶۵۸ نسخه‌ای است به خط نستعلیق مورخ ۱۰۰۰ ، در کنار پاره‌ای از صفحات

و نیز در ۵ صفحه فاصله بین دو رساله یادداشت‌هایی است به خط دیگر ، برگ اول
مجموعه نو نویس است .

قطع : رقمی کوچک ۹/۵×۱۲ جلد : بیرون مقوائی باعطف میشن مشکی
درون تیماج قرمز بانقش گل. برگ : ۷۷ سطور : ۹ کاغذ : آهارمهره شکری ضخیم.

دیوان شاهی (فارسی)

از : شاهی سبزواری آق‌ملک فرزند جمال‌الدین فیروزکوهی (م ۸۵۷
یا ۸۵۹) شامل غزلیات و قطعات و رباعیات .

رجوع شود به متروی ۳ : ۲۳۷۲ - ۲۳۷۶

آغاز، ای نقش بسته نام خطت باسرشت ما

این حرف شد ز روز ازل سرنوشت ما

پایان نسخه :

سخن تا چند گویم هیچ در هیچ

ترا من دوست میدارم دگر هیچ

۶۵۹ نسخه‌ای است به خط نستعلیق آمیخته به شکسته عبدالخالق قزوینی
مورخ ۱۲۳۳ ، دارای جداول آب طلا و شنکرف و زنگار در تمام صفحات برگ اول و
آخر وصالی دارد .

قطع : رقمی ۱۰/۵×۱۴/۵ جلد : تیماج قرمز برگ : ۴۳ سطور هر صفحه :
۹ کاغذ : فرنگی آهار مهره .

مجموعه (فارسی)

۱ - رساله در شرح بیتی از دهلوی (گ ۱ - ۴)

از : شمس‌الدین محمد نوربخش لاهیجی متخلص به اسیری (م-۹۱۲)

در شرح این بیت امیر خسرو دهلوی :

ز دریای شهادت چون نهنگ لابر آرد سر

تیمم فرض گردد نوح را در وقت طوفانش

باتوضیح و شرح پاره‌ای از مصطلحات صوفیه

رجوع شود به منزوی ۲ : ۱۲۱۹

آغاز : حمد و سپاس بی‌حد مرحضرت احد صمد

پایان : از این جهت بر همین اختصار رفت .

۲ - شرح دو بیت مولوی (گ ه الف - ۷ الف) (فارسی)

از : همان اسیری لاهیجی در شرح دو بیت مولوی : چون که بی‌رنگی

اسیر رنگ شد ...

رجوع شود به منزوی ۲ : ۱۲۱۵

آغاز : الحمد لله الذی کانت احدیته الذاتیه منقطعة الاشارات

پایان : و اولی می‌نماید کما لایخفی عن السائل .

۳ - رساله در شرح دو بیت (گ ۷ الف - ۱۰ الف) (فارسی)

از : اسیری لاهیجی ، شرح است بر این دو بیت که از اوسؤال شده

بوده است :

از پنجه و پنج و ششدر و شش بدر آی

وز کشمکش سپهر سرکش بدر آی

خواهی که چشی ذوق خوشی‌های عدم

از ناخوشی وجود خش خش بدر آی

رجوع شود به منزوی ۲ : ۱۲۳۵

آغاز : حمد و سپاس و ثنای بی‌قیاس ... سائل صاحب بصیرت مسعود

سیرت از معنی این رباعی سؤال فرمود ... بدان ای عزیز ... که تعلق روح

انسانی به این بدن خاکی به جهت کسب معرفت حقیقی است .

پایان : التوحید اسقاط الاضافات بیت :

جهان را نیست هستی جز مجازی

سراسر کار او لهو است و بازی

۴ - شرح رباعی (گ ۱۰ الف - ۱۱ الف) (فارسی)

از : اسیری لاهیجی در شرح بر این رباعی

دی بر سرگور زله غارت کردم

مر پاکان را جنب زیارت کردم

کفاره آنکه روزه خوردم رمضان

در عید نماز بی طهارت کردم

رجوع شود به منزوی ۲ : ۱۲۳۵

آذری نیز در جواهرالاسرار این رباعی را شرح کرده است .

آغاز : (پس از رباعی) گور عبارت از بدن انسانی است که روح

در او مستتر و پنهان است و زله عبارت از قوای نفسانی است

پایان : واگر بسط این معانی خواهند رساله‌ای مطول می‌توان نوشت

فاما علم را از کتاب جستن دأب اهل الله نیست . خذ العلم من افواه الرجال

وابواب الروحانية .

۵ - خزقه نامه نوربخش (گ ۱۱ الف - ۱۳ ب) (عربی)

سلسله مشایخ نوربخش است از خود او .

آغاز : الحمد لله الذي البس عراة ظلمات الاعيان لباس النور واستتر

بملايس تعينات المظاهر في مراتب الظهور... فقد ساقني سائق المشية الازليه...

وقت مراجعتنا من زيارة مكة... الى بلدة زبيد من بلاد اليمن...

پایان : من لم يهذب علمه اخلاقه لم ينتفع بعلمه في الاخره .

۶ - اسرار الشهود (گ ۱۲ ب - ۹۸ ب)

مثنوی از: اسیری لاهیجی در وزن و شیوه مثنوی مولوی. چند نسخه

از این مثنوی در دست است .

رجوع شود به ذریعه ۱۹ : ۱۱۴ و منزوی ۴ : ۲۶۲۸

نسخه حاضر ابیات نخستین را ندارد .

آغاز موجود :

چیست دنیا آتشی افروخته

هر دو روزی خلق دیگر سوخته

همچو شیران چشم از این آتش بدوز

ورنه چون پروانه در آتش بسوز

پایان :

چون به بزم وصل او کردم مقام

واگذارم گفتگو را والسلام

۶۶۰ نسخه‌ای است به خط نستعلیق محمدعلی پسر محمدصادق رازی مورخ

۱۲۶۲ . صفحات دارای جدول بایک قلم قرمز عناوین قرمز .

قطع : رقمی ۱۰/۵ × ۱۶ جلد : تیماجی قرمز برگ : ۹۸ سطور : ۱۵ کاغذ :

فرنکی .

(فارسی)

کلیات سعدی

شامل : ۱ - دیباجه بیستون (گک ۱ - ۴ الف)

۲ - مجالس پنج گانه (پایان برگ ۴ - ۱۲ ب)

۳ - سؤال و جواب با صاحب دیوان = صاحبیه (گک ۱۲ ب - ۱۳ ب)

- ۴ - رساله عقل و عشق (ا . برگ ۱۳ ب تا پایان ۱۴ الف)
- ۵ - نصیحت ملوک (پایان ۱۴ الف - ۱۸ الف)
- ۶ - سه رساله (۱۸ الف - ۲۰ الف)
- ۷ - گلستان (در عنوان نسخه به غلط بوستان یاد شده) (گ ۲۱ ب - ۵۷ الف)
- ۸ - بوستان (گ ۵۷ ب - ۱۰۹ الف)
- ۹ - قصائد و ملمعات و مقطعات و ترجیعات (گ ۱۰۹ ب - ۱۴۳ ب)
- ۱۰ - غزلیات (طبیات) به ترتیب حروف الفبا (گ ۱۴۴ ب - ۱۹۵ ب)
- ۱۱ - غزلیات = بدایع - به ترتیب حروف الفبا - (گ ۱۹۶ ب - ۲۱۸ الف) .
- ۱۲ - غزلیات = خواتیم - به ترتیب حروف الفبا - (گ ۲۱۸ ب - ۲۲۶ ب) .
- ۱۳ - غزلیات قدیم - به ترتیب حروف الفبا - (گ ۲۲۷ الف - ۲۳۰ ب) .
- ۱۴ - کتاب المطایبات و المہزلیات (گ ۲۳۰ ب - ۲۳۵ الف) .
- ۱۵ - کتاب المضحکات و الخیثات (گ ۲۳۵ ب - ۲۳۹ الف) .
- ۱۶ - رباعیات (۲۳۹ الف - ۲۴۴ ب)

۶۶۱ نسخه‌ای است به خط نستعلیق زیبای عبادین مولانا محمد عبدالغفار

شیرازی مورخ ۱۲۴۶ ، در پایان نسخه تملک حاج میرزا احمد شیرازی با تاریخ ۱۲۶۹ و مهری به سجع «حسبی الله و کفانی احمد» و نیز مهر شعاع دیده میشود ، عناوین شنکرف .

قطع: وزیری کوچک ۱۵/۵ × ۲۱/۵ جلد: تیماجی قرمز برگ : ۲۴۴ سطور

هر صفحه : ۲۱ (۴ ستونی) کاغذ : فرنگی .

مجموعه :

(فارسی)

۱ - دیوان نورعلی شاه (گ ۱ - ۷۵)

غزلیات و ترجیع بند و رباعیات نورعلی شاه اصفهانی است باتخلص

نورعلی. رجوع شود به ذیل شماره ۶۳۸ در فهرست حاضر : ۲۳

۲ - دیوان نورعلی شاه (گ ۷۶ ب - ۱۱۱ الف)

غزلیات اوست باتخلص نور و دارای يك ترجیع بند که بیت تکرار مکرر

آن این است :

بنشینم و بی تو زار گریم برخیزم و زانتظار گریم

آغاز : زهی نام تو سر دفتر کتاب نکته دانی را

بلند از نام تو افسر به سرکتر معانی را

پایان : باسوزدرون چو نورخواهم بیرون ز جهان آفرینش

بنشینم و بی تو زار گریم برخیزم و ز انتظار گریم

۳ - دیوان مشتاق علی (گ ۱۱۲ الف - ۱۳۷ الف)

تألیف : شاه میرزا محمد کشته شده در کرمان به سال ۱۲۰۶ متخلص

به مشتاق . غزلیات (به ترتیب الفبا) که در پاره ای از آنها نام نورعلی شاه

و شاه رضا آمده و از جمله :

مشتاق شد به فیض علی جان پاک من

تا چشم دل ز نور علی گشت روشنم

و نیز گوید ؛

شاه رضای ذوالعلا معصوم فرخنده لقا

مشتاق عین و لام و بیا صدق - علی را نمیز

آغاز: ساقی بده آن جام ازلی را

تا فاش کنم سر ولی را و نبی را

پایان: هم چو مشتاق علی بر سروران

سرفرازی میکنم آری ولی

۴ - ترجیع بند هاتف (گ ۱۳۷ الف - ۱۴۰ است)

ترجیع بند معروف هاتف اصفهانی است .

۶۶۲ نسخه‌ای است به خط نستعلیق عبدالحمید فالی که در ۱۳۰۴ از نسخه کربلائی
محمدصادق رونویس شده .

قطع : رقعی بزرگ ۱۲/۵ × ۲۰/۵ جلد : تیماجی قهوه‌ای برگ : ۱۴۰ :
سطور : ۱۴ کاغذ : فرنگی .

(فارسی)

مجموعه :

۱ - مثنوی خسرووشیرین (گ ۱ - ۹۷ الف)

از: میرزاحمدصادق موسوی نامی اصفهانی مؤلف تاریخ گیتی‌گشا

آغاز: به نام آنکه در عنوان نامه بود نامش نخستین نقش خامه

پایان: زبان‌یاوه‌گویان زان‌بکن‌دور ز چشم‌عیب‌جویش‌دار‌مستور

۲ - مثنوی وامق و عذرا (گ ۹۸ - ۱۶۰ الف)

از: نامی سراینده خسرووشیرین

آغاز: ای ز نامت نامه نامی تمام وی به نامت افتتاح هر کلام

پایان: نوگل او تا قیامت تازه باد نامش از نامی بلند آوازه‌باد

۳ - صبا نامه (گ ۱۶۰ الف - ۱۶۲ الف)

از: میرزا ابوالقاسم هجری

آغاز: یا نسیم الصبح یا خیرالبرید
یا غراب الایک یا نعم الولید ...
ای صبا ای پیک ارباب فراق
ای تسلی بخش اهل اشتیاق
پایان: لب ببند از این حکایت لب ببند
گوش کن قول حکیم هوشمند
شرح این هجران و این خون جگر
این زمان بگذار تا وقت دگر

۴ - لیلی و مجنون (گ ۱۶۳ - ۲۰۷)

از: همان نامی اصفهانی (سراینده خسرووشیرین)

آغاز: این نامه بنام آن جهان دار
کز عشق نهد بنای هر کار
پایان: از چشم حسود بباد مستور
زان باد زبان یاوه گو دور

۶۶۳ نسخه‌ای است به خط نستعلیق عبدالله پسر رئیس جعفر نوبندگانی مورخ ۱۲۴۰، دو برگ اول تازه‌تر است. کنار چند برگ از اول و وسط و آخر وصالی و بیشتر برگها آثار رطوبت دارد. نسخه متن و حواشی را فرا گرفته. پشت برگ اول یادداشتی است درباره فهرست مندرجات مجموعه به خط مرحوم محمدحسین شعاع با تاریخ ۱۳۴۹ هجری قمری. عناوین شنکرف.

قطع: خشتی ۱۴/۵ × ۲۰/۵ جلد: تیماجی مشکی برگ: ۲۰۷ سطور:

(متن) ۱۲ (حاشیه) ۲۲ کاغذ: فرنگی.

جنگ شعر

(فارسی)

شامل مثنویاتی (با وزن‌های مختلف) از: دهقان ، الفت ، ملاحسن حافی و یکی از مثنویات او بدون نقطه است

۶۶۴ نسخه‌ای است به خط نستعلیق حسین موسوی مورخ ۱۳۲۳ ، کاتب در پایان جنگ رقم میکند: بجهت سلامتی وجود مبارک عارف ربانی ... آقای حاج میرزا نصیر تحریر گردید .

قطع: رقعی ۱۱×۱۷ جلد: مخمل بنفش اول و آخر برگها (بدون چندبرگ سفید اول و آخر) سطور ! ۱۰ کاغذ: فرنگی شکری آهار مهره .

وصلت نامه

(فارسی)

از: عطار نیشابوری

آغاز: ابتدا کردم بنام کـردگار

خالق هفت و شش و پنج و چهار

پایان: رحمة للعالمینی بر همه

ختم گردان راه دین را بر همه

۶۶۵ نسخه‌ای است به خط نستعلیق خوب حسین موسوی مورخ ۱۳۱۱ ، در پایان نسخه (ص ۱۶۳ ب تا ۱۷۳) تعدادی از رباعیات عطار به خط همان کاتب است . و در پایان کاتب چنین رقم کرده که « به سعی و اهتمام اخوی میرمعصوم علی‌شاه یدحقیر ... حسین موسوی نوشته شد » . عناوین شنگرف .

قطع : رقعی ۵/۱۰×۱۷ جلد : تیماج قرمز آستر تیماج سبز برگ : ۸۷ سطور : ۱۰ کاغذ : فرنگی شکری آهار مهره .

نگارستان

(فارسی)

از: قاضی احمد بن محمد غفاری (م ۹۷۵) این کتاب به وسیله مرتضی

مدرسی گیلانی به چاپ رسیده .

رجوع شود به فهرست متزوی ۶ : ۴۲۰۸

آغاز: ای طرا زنده بهارستان

پایان : از آن آمد نگارستان واقع (= ماده تاریخ تألیف)

۶۶۶ نسخه‌ای است به خط نستعلیق قرن ۱۱ ، چند برگ اول و آخر و صالی شده و پاره‌ای از سطور آن‌ها خوانده نمیشود . در بسیاری از برگها لکه‌های زرد دیده میشود . صفحات دارای جداول به چند قلم آب طلا لاجورد و شنگرف . برگ اول و برگ آخر تازه‌تر است . عناوین شنگرف .

قطع : وزیری ۱۵ X ۲۴ جلد : تیماجی قهوه‌ای سچاف عطف و حاشیه تیماج مشکی برگ : ۱۹۴ سطور : ۱۹ کاغذ : سمرقندی شکری .

خسرو شیرین (فارسی)

مثنوی از : میرزا محمدصادق نامی اصفهانی

این نسخه چند شعر در پایان بیش از نسخه ۶۶۱/۱ دارد

رجوع شود به ص ۴۴ فهرست حاضر

۶۶۷ نسخه‌ای است به خط نستعلیق محمد مراد پسر خدا مرادخان مورخ ۱۲۴۶ . پایان نسخه حاضر (پس از چند صفحه از آخرین شعر موجود در نسخه پیش) :

از این بی بهره از لذات عالم

بیاد آرید و خوش باشید با هم

برگ اول تازه است . چند برگ اول و آخر و صالی دارد . و دارای لکه‌های سیاه است . عناوین شنگرف .

قطع : خشتی ۱۴/۵ X ۲۰ جلد : تیماجی سیاه باترنج و نیم‌ترنج مندرس برگها : ۱۷۲ سطور هر صفحه : ۱۳ کاغذ : فرنگی آهار مهره .

دیوان باباکوهی

(فارسی)

منسوب به ابو عبدالله محمد بن عبدالله باکویه معروف به باباکوهی

(م ۴۴۲) شامل غزلیات (به ترتیب حروف الفبا) ، ترجیع بند و رباعیات

انتساب دیوان موجود - که به سال ۱۳۴۷ در شیراز به چاپ سنگی رسیده

است - به باکویه جای بسی تردید است .

و رجوع شود به ذریعه ۹ : ۱۱۷ - ۱۱۸

۶۶۸ نسخه‌ای است به خط نستعلیق میرزا حسن خان دبیر پسر حاجی ابوالحسن

شیرازی مورخ ۱۳۲۶ . پشت برگ اول یادداشتی است در باره کتاب از تقی دانش

ضیاء لشکر و نیز یادداشتی به خط دیگر درباره معرفی کاتب . و رقم کاتب در آخر نسخه

به درستی خوانده نمی‌شود .

شرح حال باباکوهی در ۱۰ صفحه آغاز (پیش از دیوان) و بر ۴ صفحه پایان

به وسیله مرحوم محمدحسین شعاع به نقل از ریاض العارفین و شیرازنامه آمده . و نیز

در آغاز (پیش از شرح حال) دیباجه‌ای است به قلم شعاع . و نیز شعری از او در شرح

رؤیائی در این باب . در حواشی اصلاحات و استدراك سقطات قید شده است .

قطع: وزیری کوچک ۱۳/۵ × ۲۱/۵ جلد : تیماجی قرمز برگ : ۸۵ ، سطور:

۱۲ کاغذ : فرنگی آهار مهره آبی رنگ .

دیوان منوچهری

(فارسی)

از احمد منوچهری دامغانی (قرن ۵) شامل قصاید ، مسمطات و

رباعیات .

۶۶۹ نسخه‌ای است به خط نستعلیق گویامستشار اعظم دانش مورخ ۱۲۸۲ ،

دارای دیباجه‌ای به نثر در ۶ صفحه از کاتب در شرح حال منوچهری و شیوه کتابت و

تصحیح نسخه . شرح پاره‌ای از لغات در حواشی به قرمز (به خط کاتب) یاد شده .

آغاز دیباجه دارای يك سرلوح و تمام صفحات دیباجه دارای جدول و منطقه است .

قطع : وزیری کوچک ۱۵ × ۲۱ جلد : گالینکور مشکی برگها : ۱۴۴ سطور :
۱۱ کاغذ : فرنگی شکرى ضخیم آهار مهره .

کفر و ایمان

(فارسی)

مثنوی از وحدت در داستان شیخ صنعان . در مناجات اوائل مثنوی

آمده :

لقب چون وحدتم کردی در آغاز

در توحید کن بر روی من باز

کلامم را که هست آیات توحید

زالال چشمه سار کوی تجرید

به طبع اهل معنی کن گوارا

صفا بخش آن چنان ز آلودگی ها

که از دلها غبار شرك شوید

ره انکار وحدت کس نپوید

آغاز :

• خداوندا به قلبم شوری افکن

از آن شور آتشی در دل بر افکن

پایان :

بدین جا میکنم ختم حکایت

که وسعت نیست افزون از عبارت

فزون نتوان از اسرار نهانم

سخن کوتاه شد والله اعلم

۶۷۰ نسخه‌ای است به خط نستعلیق ابوالفتح بهرام قراجه‌لو. او در پایان نسخه چنین رقم می‌کند: «تمام شد کتاب کفر و ایمان به خواهش آقا میرزا رفیع‌الافتخار العلماء» برگ اول تازه و با قلم دیگر است عناوین با قلم جوهر آبی و قرمز .
 قطع : رقی ۱۴ × ۲۰ جلد : مقوائی با روکش پارچه اطلس ابریشمی قرمز و صالی شده برگ : ۷۸ سطور : ۱۷ کاغذ : فرنگی شکری رنگ

دیوان منوچهری (فارسی)

دارای مقدمه‌ای به نشر که در ۱۲۶۰ نوشته شده

۶۷۱ نسخه‌ای است به خط نستعلیق مرحوم رضاقلی‌خان هدایت (به گواهی محمدحسین شعاع شیرازی در پشت برگ اول نسخه) توضیح لغات در حاشیه به قلم قرمز یاد شده . عناوین به قلم قرمز تمام صفحات دارای جداول به چند قلم طلائی و آبی و قرمز قطع : وزیری کوچک ۱۶/۵ × ۲۲ جلد : مقوای سبز برگ : ۷۲ سطور : ۱۷ کاغذ : فرنگی شکری رنگ .

کفر و ایمان (فارسی)

مثنوی در داستان شیخ صنعان از وحدت قمی

رجوع شود به ذیل : ۶۶۹

۶۷۲ نسخه‌ای است به خط نستعلیق مسورخ ۱۲۳۹ از اول نسخه اندکی افتاده ، از پایان آن نیز ده شعر را کاتب ننوشته است .

پایان موجود :

به چندین رنگ هر دم جامه پوشید

به خوبان حسن و در ما عشق گردید

قطع : وزیری کوچک ۱۵ × ۲۱ جلد : تیماجی خرمائی برگ : ۱۲۱ سطور :

۱۲ کاغذ : فرنگی سفید

دیوان سائل

(فارسی)

از: محمد سعید آغا جانی قیری شیرازی متخلص به سائل (م ۱۲۲۵) شامل غزلیات (به ترتیب الفبا) و رباعیات. نسخه‌ای دیگر از این دیوان در مجلس با شماره ۹۸۹ موجود است و مرحوم شعاع در حاشیه صفحه ۱۶۸ از دو نسخه دیگر که دارد یاد میکند.

رجوع شود به ذریعه ۹: ۴۲۶ و شکرستان پارس از شعاع (نسخه خطی

کتابخانه مجلس): ۹۱۵۵ برگ ۹۵

آغاز: ای عاجز از ادای ثنایت زبان ما

ای قاصر از معانی نعت بیان ما

انجام (رباعیات) :

بنگر [تو] در آشنائی و یاریها

از من تو چه دیده‌ای و من از تو چها

تو دیده بجای کین محبت از من

من دیده به پاداش وفا از تو جفا

۶۷۳ نسخه‌ای است به خط نستعلیق قرن ۱۳. پشت برگ اول نوشته: «غزلیات

سائل قیری». در صفحه ۱۶۸ غزلی است که مطلع آن نوشته نشده

قطع: وزبری کوچک ۱۶ × ۲۱ جلد: تیماجی سیاه برگ: ۱۱۲ سطور: ۱۶

کاغذ: فرنگی آهار مهره

(فارسی)

مرآت الحق

از: محمد جعفر همدانی قراگزلو کبوتر آهنگی (م ۱۲۳۹) در ۱۵ فصل.

این کتاب به همت و بامقدمه مرحوم ذوالریاستین به چاپ رسیده

۶۷۴ نسخه‌ای است به خط نسخ مورخ ۱۲۶۲ . در دو برگ اضافی آغاز، فهرست مندرجات به قلم دیگر یادداشت شده . در صفحه اول نسخه نام محمد امین طاهری قراگزلو دیده میشود .

قطع: وزیری کوچک ۱۴ X ۲۱ جلد: تیماجی قهوه‌ای باترنج و نیم ترنج و لچکی برگ: ۲۳۷ سطور: ۱۵ کاغذ: فرنگی سفید

دیوان حافظ

(فارسی)

از: شمس‌الدین محمد حافظ شیرازی دارای:

غزلیات ، مثنویات ، ترجیع بند ، مسمطات ، قصاید و رباعیات .

۶۷۵ نسخه‌ای است به خط نستعلیق قرن ۱۱ ، دارای یک سرلوح و دوسر سوره و تذهیب بین سطور و نقاشی گل و بوته در حواشی صفحه یک و دو ، جداول به‌چنه قلم آب طلا و سیاه و در تمام صفحات .

قطع: رقعی ۱۱ X ۱۸ جلد: تیماجی قرمز برگ‌ها: ۱۷۹ سطور هر صفحه: ۱۷ کاغذ: آهارمهره شکری

اخلاق ناصری

(فارسی)

از: خواجه نصیرالدین محمد طوسی

تغییراتی که مؤلف پس از ۳۰ سال در کتاب داده در این نسخه دیده

میشود .

۶۷۶ نسخه‌ای است به خط نستعلیق قرن ۱۱ ، از اول نسخه اوراقی افتاده . حاشیه چند برگ اول و برگ ۷۵ وصالی دارد . تمام صفحات دارای جداول به قلم آب طلائی و شنکرف و زنگار است . عناوین شنکرف .

قطع: رقعی ۱۰ X ۱۸/۵ جلد: تیماج قرمز یک لا برگ: ۱۳۷ سطور هر صفحه: ۱۵ کاغذ: دولت‌آبادی آهارمهره شکری

حدیقه - منتخب

(فارسی)

برگزیده حدیقه سنائی غزنوی است از خود او .
از حدیقه سنائی سه منتخب تاکنون می‌شناسیم که یکی از آنها مشهور
است و به چاپ رسیده و نسخه حاضر همان است .

رجوع شود به جلد ۲۱ فهرست مجلس شورای ملی: ۱۸۲ و ۲۸۷

آغاز : حمد بی حد صفات یزدان را

مدح بی قدح ذات یزدان را

پایان : باد بر مصطفی درود و سلام

ابدالدهر صد هزاران عام

۶۷۷ نسخه‌ای است به خط نستعلیق مورخ ۱۰۳۵ . عناوین شنکرف

قطع : رقعی ۱۰/۵ × ۱۷ جلد : تیماج قرمز با آستر و حاشیه و عطف تیماج سبز

برگ : ۵۲ (علاوه بر ۵ برگ اضافی اول و آخر) سطور هر صفحه : ۱۰ کاغذ : آهار

مهره ضخیم شکری رنگ

دیوان سائل

(فارسی)

از : میرزا آقامحمدجان قیری متخلص به سائل .

رجوع شود به ذیل شماره ۶۷۳ . در فهرست حاضر : ۵۱

در اول نسخه حاضر قصاید به ترتیب حروف الفبا نیز هست که در

نسخه سابق نبود . و غزلی با قافیه زاء که در نسخه شماره ۶۷۳ تنها چهار بیت

آخر آن بود در این نسخه اصلا وجود ندارد .

آغاز (قصاید) :

آمد بهار و وقت آن شد بازکز فیض هوا
هم چون دم عیسی شود بادبهارى جان‌فزا
گه روی گل زیبا کندگه جعد سنبل وا کند
گه سرو را رعنا کند مشاطة باد صبا

پایان (قصاید) :

در برطپد ز واهمه آن پور زال را
آن لحظه از تو بیند اگر این دلاوری

۶۷۸ نسخه‌ای است به خط نستعلیق مورخ ۱۲۴۹ ، پشت برگ اول خط
مرحوم شعاع دیده میشود. بريك برگ اضافی آخر نسخه اسامی چند کتاب یادداشت شده.
قطع : وزیری ۱۴ × ۲۰ جلد : تیماجی خرمائی با ترنج ونیم ترنج برگ :
۱۳۵ سطور هر صفحه : ۱۸ کاغذ : فرنگی شگری آهار مهره

(فارسی)

دیوان حافظ

از : شمس‌الدین محمد حافظ (غزلیات)

۶۷۹ نسخه‌ای است به خط نستعلیق قرن ۱۱ ، از اول و آخر افتاده دارد .
دارای ۱۰ مجلس نقاشی مینیاتور . و جداول به قلم آب طلا ولاجورد در همه صفحات.
قطع : رقعی ۱۰ × ۱۵ جلد : تیماجی قرمز با ترنج ونیم ترنج طلائی برگ :
۲۵۳ سطور هر صفحه : ۱۱ کاغذ : دولت آبادی آهار مهره شگری رنگ

(فارسی)

روضه الشهداء

از : ملاحسین کاشفی واعظ سبزواری (م - ۹۱۰)

ذریعه ۱۱ : ۲۹۴ متروی ۶ : ۴۴۷۳

۶۸۰ نسخه‌ای است به خط نسخ و نستعلیق قرن ۱۱ - ۱۲ برگهای آخرکه نستعلیق است تازه‌تر می‌نماید . اوراق آثار کرم خوردگی و نیز لکه‌های رطوبت فراوان دارد . اول و آخر افتاده است همه صفحات مجدول . عناوین شنگرف .

قطع : وزیری ۱۵ X ۲۴ جلد : مشمع سیاه عطف و گوشه میشن قرمز برگ : ۳۷۷ سطور : ۱۵ کاغذ : هندی

تکمیل الایمان

(فارسی)

از : عبدالحق بن سیف الدین ترك دهلوی بخاری (م ۱۰۵۲) در اصول عقاید .

نسخه‌ای از این رساله در دانشگاه با شماره ۱۲۹۹ موجود است .

ر ك منزوی ۲ : ۹۲۵

آغاز: بسمله . الحمد لله رب العالمین ... اما بعد میگوید فقیر ... عبدالحق بن سیف الدین ترك دهلوی بخاری که این رساله ایست مسمی به تکمیل الایمان و تقویة الایقان در بیان عقاید اسلام و قواعد ملت به طریق سنیه اهل سنت و جماعت

انجام : ختم رساله بر رجاء و مغفرت و رحمت آمد ... در این رساله در نوشتن لفظ عربی از عقاید دو غرض بود یکی تبرک و تیمن به لفظ مشایخ ... دیگر ضبط و اختصار .. تا آن لفظ را به جنس یادگیرند و ورد سازند ... و چون در امتزاج و اختلاط آن به بعضی عبارات عربی کتاب احتمال ابهام و امکان اشتباه داشت آن را در آخر رساله جدا نوشتم

۶۸۱ نسخه‌ای است به خط نستعلیق قرن ۱۲ تمام صفحات دارای جداول

با چند قلم آب طلا و لاجورد ترجمه بعضی عبارات عربی در حاشیه بعضی صفحات . حاشیه چند برگ اول و صالی دارد . عناوین شنگرف .

قطع : وزیری کوچک ۵/۱۵ × ۲۱ جلد : عطف و گوشه پارچه سبز برک :
۱۰۳ سطور : ۱۱ کاغذ : فرنگی
مجموعه
(فارسی)

۱ - جنات الوصال (گ ۱ ص ۱ - ۳۴۰)

مثنوی - تاجت پنجم رجوع شود به ذیل شماره : ۶۴۵ ص ۲۶
پس از این مثنوی (پیش از جامع الاسرار) بر دو صفحه اشعاری
نوشته است

۲ - جامع الاسرار (ص ۳۴۳ - ۴۰۸)

از : نورعلی شاه اصفهانی . (از انتشارات خانقاه نعمت‌اللهی تهران سال ۱۳۵۰)
رجوع شود به ذیل شماره ۳/۶۵۷ در فهرست حاضر
چند صفحه آخر این رساله با قلم دیگر است .

۶۸۲ نسخه‌ای است به خط نستعلیق قرن ۱۳ ، شماره يك (جنات الوصال)
متن و حواشی را فرا گرفته .

قطع : رقعی ۱۰ × ۱۵ جلد : تیماجی سیاه برک : ۲۰۴ سطور : ۱۵ متن
کاغذ : فرنگی سفید

دیوان اثر
(فارسی)

از : شفیعی لاری شیرازی متخلص به اثر

نخست قصائد است به ترتیب : در مدح پیغمبر دوازده امام (جدا
جدا در مدح هر يك قصیده‌ای) ، در شکستن پای شاعر ، مدح میرسید احمد
(شاه چراغ) ، وحید ، محمدباقر مجلسی ، تهنیت به مرتضی قلی خان ، فتح‌نامه
عباس قلی خان در جنگ سلیمان کرد ، مدح شاه سلطان حسین ، مذمت حمام
ده ، در هجو ، تاریخ جلوس شاه سلطان حسین ، تولد فرزند نواب اشرف ،
تاریخ بنای تالار شاه سلطان حسین ، تاریخ ایالت نجف قلی خان و کلبعلی خان ،

تاریخ شبستان مسجد جامع شیراز، تاریخ فوت آخوند مسیحا، در تعریف محمد رفیع نجارباشی، تاریخ وفات میرزا صادق، آقا ابراهیم خوش نویس، سراجای کفاش، میرزا عبدالحسن طینت، لامع و تاریخ منصب گرفتن مستوفی رشت و مذمت اسب بد. سپس غزلیات به ترتیب حروف الفبا و رباعیات و قطعه و فرد.

رجوع شود به شکرستان پارس، نسخه خطی کتابخانه مجلس

برگ ۷ الف و منزوی ۳: ۲۲۱۷

آغاز (قصاید):

شرح مجموعه صنع تو ندارد پایان

یک رباعی است و ترکیب عناصر انسان

آغاز (غزلیات):

به کشف وادی افتادگی تن خود را

چو زر به خاک نمان ساز دشمن خود را

پایان:

مکن ذخیره به خاطر حدیث هر دهنی

کتاب خانه دل نیست جای هر سخنی

هست در مذهب ما بار دغل کاشتنی

نیست مانند زر چرخ نگاهداشتنی

۶۸۳ نسخه ایست به خط نستعلیق قرن ۱۳. پشت برگ اول یادداشتی

از محمدحسین شعاع دیده میشود. عناوین شنگرف

قطع: وزیری کوچک ۱۵ × ۲۰ جلد: تیماج سیاه یک لا برگ: ۱۴۲ سطور

هر صفحه: ۱۵ کاغذ: فرنگی شکری آهارمهره

اوصاف الاشراف

(فارسی)

از : خواجه نصیرطوسی

۶۸۴ نسخه‌ای است به خط نستعلیق قرن ۱۳. برکنارچند برگ اول پارگی و لکه‌های رطوبت دارد، اما به نوشتها آسیبی نرسیده پشت برگ اول نوشته‌هایی است. بعضی از صفحات به چلیپا نوشته است.

قطع : رقعی ۱۳ × ۱۸/۵ جلد : تیماج قهوه‌ای يك لا با عطف پارچه مندرس
برگ : ۳۰ سطور : ۱۳ کاغذ : فرنگی

مجموعه

(فارسی)

۱ - گلشن راز (ک ۱ - ۳۰ ب)

مثنوی از شیخ محمود شبستری (فهرست ۱ : ۱۵۷ و ۲ : ۲۴۳)

۲ - پندنامه (ک ۳۱ ب - ۶۶ ب)

مثنوی از فریدالدین عطار

آغاز: حمد بی‌حدمرخدای پاك را آن‌که ایمان دادمشت خاك را

در پشت برگ اول این مثنوی نوشته و مهری است از مرحوم ذوالریاستین

مورخ ۱۳۵۵

۳ - دو توجیع بند (ک ۶۹ الف - ۷۴ الف)

از : مظفر علی شاه از دیوان مشتاقیه او که ترجیع آن‌ها به ترتیب

دریکی این بیت است :

من آینه جمال ذاتم مرآت تجلی صفاتم

و در دیگری این بیت :

جمله عالم فانی و باقی است او

كل شیء هالك الا وجهه

دنباله ترجیع بندها قصیده ایست از مظفر علی شاه که ناقص است و دنباله

آن افتاده

۴ - دیوان مغربی (گ ۷۵ الف - ۱۶۹)

غزلیات است و ۳ ترجیع بند و رباعیات . ابیات ترجیعات به ترتیب :

۱ - که جز او نیست در سرای وجود به حقیقت کسی دگر موجود

۲ - گنجی که طلسم اوست عالم ذاتی که صفات اوست آدم

۳ - روح القدسیم و اسم اعظم روحی که دمیده شد در آدم

از آغاز غزلیات افتاده است

۵ - انوار حکمت (۱۷۰ ب - ۱۷۸ ب)

این رساله در بعضی نسخ بنام نصایح یوسفی و تألیف حکیم محمد

یوسف هروی دانسته شده . در بعضی نسخ از امام محمد غزالی و در پاره‌ای

دیگر از نجم‌الدین کبری .

رجوع شود به فهرست کتابخانه مجلس شورای ملی جلد ۹ (تعلیقات) :

۹۴۲ و فهرست حاضر ذیل شماره ۶۵۳/۳

نسخه‌های این رساله پس از دیباجه اختلاف آشکار دارد . در پاره‌ای

از نسخ پس از دیباجه تعدادی عنوان « کلمه » هست و نسخه حاضر از آن

قبیل است :

آغاز : الحمد لله الذی نور مصابیح القلوب بانوار الحکمة

انجام : کلمه خواص خوردن را از بهر حیات خواهند و عوام حیات

را از بهر خوردن تمام شد این رساله که موسوم است به انوار حکمت متضمن

کلام حکما و فقراء و از عیب تکلف مبرا و معرا

۶۸۵ نسخه‌ای است به خط نستعلیق قرن ۱۳ پشت برگ اول فهرست مندرجات مجموعه نوشته شده در حاشیه بعضی از برگهای نخست آثار اندک رطوبت هست .

قطع : رقعی ۱۱ × ۱۸ جلد : تیماج قرمز برگ : ۲۷۸ : سطور : ۱۳ تا ۲۴ کاغذ : فرنگی

مجموعه : (فارسی)

۱ - حق‌الیقین (ک ۱ - ۲۹ الف)

منسوب به شیخ محمود شبستری (ج دوم این فهرست : ۱۸۴)

آغاز: ای پیداتر از هر پیدایی

۲ - مرآت‌المحققین (ک ۲۹ ب - ۵۲ ب)

منسوب به شبستری (فهرست ج ۱ : ۱۵۶ و ۲ : ۲۲)

آغاز : بدان اعزك الله فی الدارين که این مختصر رساله‌ای است در

بیان نفس و علم خداشناسی

۳ - دیوان شاه نعمت‌الله (ک ۵۳ ب - ۱۲۰ ب)

غزلیات و قطعات قصائد و مثنوی و رباعیاتی است آمیخته و بدون

ترتیب ، از شاه‌نعمت‌الله باخطبه‌ای کوتاه به نثر (گویا از گرد آورنده)

آغاز : الحمد لله الذی غیب غیب الایمان بفیضه الاقدس ...

خوش بگو ای یار بسم الله بگو

هر چه میجوئی ز بسم‌الله بجوی

۴ - جواهر مولوی و لالی مثنوی (ک ۱۲۱ ب - ۲۳۰ الف)

= منتخبی از مثنوی از : ابویکر چاچی دارای ۶۳ باب (در ۶۳

موضوع) باب اول در بیان نبی و سماع و باب ۶۳ در نصایح مشایخ

آغاز : بشنوا زنی چون حکایت میکند

از جدائی‌ها شکایت میکند

انجام : قصه کوتاه کن که رفتم در حجاب

هین خمش والله اعلم بالصواب

رک ، منزوی : ۲۷۴۹

۵ - ترجیع بند فغانی (ک ۲۳۱ - ۲۳۵)

از : بابافغانی

ترجیع بندی است دارای ۱۰ بند با ترجیع این بیت :

هر چه در کار گاه امکان است

پرده دار جمال جانان است

این ترجیع بند به خط دیگر در ۱۳۲۵ بر مجموعه الحاق شده و کاتب

آن محمد قاسم بن حسین نعمت‌اللهی نام دارد .

آغاز: ای زواج کمال کرده نزول

به سرا پرده نفوس و عقول

۶۸۶ مجموعه‌ای است به خط نستعلیق مورخ ۱۲۲۵ جز شماره آخر که

مورخ ۱۳۲۵ است . بر چند برگ اضافی اول نسخه اشعار و یادداشت‌های متفرق دیده

میشود و هم چنین ذیل صفحه آخر . در کنار ترجیع بند فغانی دو دوبیتی است از محمد

قاسم نعمت‌اللهی کاتب ترجیع بند ، کنار برگ اول و آخر وصالی دارد . در برخی از

برگها آثار رطوبت هست . عناوین قرمز .

قطع : رقمی ۱۰/۵ × ۱۵/۵ جلد : تیماجی قرمز منگنه شده برگ : ۳۳۵

سطور : ۱۰ تا ۱۳ کاغذ : فرنگی

حاشیه تهذیب

(عربی)

- حاشیه نجم‌الدین عبداللّه بن شهاب‌الدین حسین یزدی شاه‌آبادی (م) -
 ۹۸۱) بربخش منطق کتاب تهذیب المنطق والکلام سعدالدین تفتازانی (م) -
 ۷۹۲) این کتاب بارها در ایران به چاپ رسیده

رک : ذریعه ۶ : ۵۳

آغاز : قوله الحمد لله افتتح بحمد الله بعد البسملة

۶۸۷ نسخه‌ایست به خط نسخ محمد مؤمن حسین حسینی از قرن ۱۳. صفحات
 نخست محشی است. فقرات متن بالای صفحات نوشته شده. بر پشت برگ اول صد
 تملك است.

قطع : ۱۷ × ۱۱ تیماج مشکی. برگ سطور هر صفحه : ۹ کاغذ فرنگی آبی
 ضخیم و زرد

ترجمه قطب شاهی

(فارسی)

ترجمه و شرح محمد بن علی عاملی - ابن خاتون بر اربعین حدیث
 شیخ بهاء‌الدین محمد عاملی. رجوع کنید به فهرست این کتابخانه ج ۱: ۱۸۸-۱۸۹

۶۸۸ نسخه‌ایست به خط نستعلیق قرن ۱۱. برگ نخست و سه برگ آخر
 تازه است و حاشیه دو برگ از اول و صالی دارد بر پشت برگ نخست توضیحی است
 در باره کتاب. ۱۴ برگ اول فهرست تفصیلی کتاب است و سواء اجازه شیخ بهائی
 به مؤلف.

قطع : رقعی ۱۹ × ۱۱ × ۴ جلد تیمماجی مشکی باترنج و نیم‌ترنج روغنی.

برگ ۱۹ کاغذ اصفهانی

یوسف وزلیخا

(فارسی)

از مولانا عبدالرحمان جامی

رجوع کنید به : فهرست منزوی ۴ : ۳۳۳۱

۶۸۹ نسخه ایست به خط نستعلیق قرن ۱۲ - ۱۳ . از اول و آخر نسخه اوراقی افتاده جای عنوانها سفیداب دو برگ آخر آثار رطوبت و حاشیه برگ آخر و برگهایی از اوائل و ووسط نسخه وصالی دارد .

قطع : رقعی ۱۵ X ۱۰ جلد تیماجی مشکی برگ ... سطور هر صفحه ۱۲ کاغذ آهار مهره شگری .

غورالحکم و دررالکلم

(عربی)

از عبدالواحد آمدی (م - ۵۱۰)

رجوع شود به شماره ۱۷ و ۵۳۲ (فهرست ج ۱ : ۲۰ و ج ۲ :

(۱۸۹)

۶۹۰ نسخه ایست به قلم نسخ محمدحسین مورخ ۱۰۷۵ دارای یک سرلوح و جداول آب طلا و قرمز در تمام صفحات . عناوین شنکرف .

قطع : رقعی بزرگ ۲۰/۵ X ۱۳ جلد تیماجی قهوه‌ای باترنج و نیم ترنج . برگ سطور هر صفحه : ۱۵ کاغذ خان‌بالیغ آهار مهره شگری رنگ .

رسالةالقدس لاهل الانس

(فارسی)

از ابو محمد روزبهان بن ابی نصر بن روزبهان بقلی شیرازی در ۱۲

فصل و اینک فهرست فصلهای آن هم چنان که در دیباجه مؤلف یاد شده است :

علم توحید ۲ - علم معرفت ۳ - علم حالت ۴ - علم معاملات

۵ - علم مکاشفت ۶ - علم خطاب ۷ - علم سماع ۸ - علم وجد ۹ - علم

معرفت روح ۱۰- علم معرفت عقل ۱۱- علم معرفت قلب ۱۲- علم معرفت
نفس :

روزبهان در اواخر دیباجه در سبب تألیف رساله گوید :

«اخی ابوالفرج... اقتراح چنین کرد... که نوشته‌ای از نزد این درویش
به ولایت شاهان خراسان و ترکستان برم تا فائده سفر و سکینه حضرت باشد
خواستم که از مقام مشایخ عشق فصلی دوسه بنویسم تا مریدان را موعظتی باشد
و پیران را تذکرتی. تامل کردم در اصول قوم که قانون آن به چند علم است...
و این علوم را... هر یکی اصلی است و فرعی که از معرفت آن ناگزیر است
و خلاصه این علمها معرفت است بر مهلکات و منجیات...» .

از آغاز نسخه اندکی افتاده و آغاز موجود : افتادی شاهان عرب

و سروران عجم و اولیاء شام و رفتگان عراق و رفتگان روم و تندان زنگبار
و امیران خراسان .

پایان : بلغنی الله و ایاکم مقام العلماء الربانین و السادة العارفين .

تمت هذا الكتاب المسمى برسالة القدس لاهل الانس صفة الامام... شطاح فارسی...

حجة الله ابو محمد روزبهان بن ابی نصر بن روزبهان البقلی الشیرازی رحمه الله

ورضی عنه

۶۹۱ نسخه ایست به قلم نستعلیق قرن ۱۰-۱۱ . اوراقی از لول افتاده و

تمام صفحات دارای جداول آب طلا و شنگرف است . عناوین شنگرف .

قطع : رقعی ۱۶×۹ برگ ۶۸ سطور هر صفحه ۱۳ کاغذ دولت آبادی

شکری رنگ .

مجموعه

(فارسی)

۱ - تشویق السالکین (۱ - ۱۵)

از : محمدتقی مجلسی (م - ۱۰۷۰)

آغاز : الحمد لله الذی فضل انبیائه و اولیائه

انجام : دیگران از دولت او می‌زیند

۲ - پاسخ مجلسی به مولی خلیل قزوینی (۱۶ - ۲۱)

پاسخ های محمدباقر مجلسی است به سه پرسش مولی خلیل قزوینی

در باره حکما و مجتهدان و صوفیان . (ذریعه ۱۸۷۵ مجلس ۹ : ۵۸۶)

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... و بعد حق تعالی آن برادر ایمانی و

خلیل روحانی

انجام : در آن چه گفتم تفکر نمایند از هر جهت حق به شما ظاهر

خواهد شد .

رقم کاتب « نسخه رساله شریفه را از روی چند نسخه دیگر باکمال

دقت مقابله و تصحیح کرده به جهت تبصره اخوان دین مبین به طبع رسانید ...

۱۳۱۱ کتبه العبد ... ابوالحسن بن حاج حسین قلی خان زنگنه ۱۳۱۶ » .

۶۹۲ نسخه ای است به خط شکسته ابوالحسن بن حاج حسین قلی خان زنگنه

مورخ ۱۳۱۱

قطع : رقمی ۱۱ × ۷/۵ جلد: تیماجی زردبرگها : ۲۱ سطور ۱۴ کاغذ : فرنگی

(فارسی)

یوسف وزلیخا

مثنوی از عبدالرحمان جامی

رجوع شود به ذیل شماره ۶۸۹ ص ۶۳ فهرست حاضر

آغاز موجود : گلی کان پای من گیرد به کویت

از آن گل به که ندهد رنگ و بویت

انجام : زبان را گوشمال خامشی ده

که هست از هر چه گویم خامشی به

۶۹۳ نسخه‌ای است به خط نستعلیق حاج حمزه مورخ ۱۲۴۰ مطابق ۱۸۲۹

میلادی، این نسخه ایست که آن را برای طبع در بمبئی نوشته اند و در پایان آن از سر جان ملکم بهادر که در آن وقت حاکم بندر بمبئی بوده و نیز از کاپیتن جرج جرویس انگلیسی یاد شده . از اول افتاده دارد .

قطع : وزیری ۲۵×۱۶/۵ جلد : روغنی با ترنج و نیم ترنج گل و بوته

اندرون نقش گل ترگس دارد . برگها : ۲۸۰ سطور : ۱۵ کاغذ : فرنگی شکری رنگ

مثنوی معنوی

(فارسی)

از : جلال‌الدین محمد مولوی

۶۹۴ نسخه‌ای است به خط نسخ مورخ ۸۷۱ دارای ۶ سرلوح تمام صفحات

دارای جداول آب طلا ، شنگرف و زنگار . این نسخه را کاتب (که نام خود را نمی‌آورد) بایک واسطه از خط نورالدین محمد بخاری که به تصحیح سلطان ولد رسیده بوده است رونویس کرده . در آغاز نخست ترجمه حال مولوی از زین‌العابدین شیروانی مست‌علی‌شاه بر ۱۲ صفحه و سپس فهرست مطالب ۶ دفتر است بر ۲۲ صفحه در جداول و خانه‌های آب طلائی . خط زین‌العابدین شیروانی که این نسخه را به دخترش نورجهان خانم بخشیده در ذیل دفتر چهارم دیده میشود . تاریخ این یادداشت ۱۲۴۵ است . در حواشی نسخه توضیح پاره‌ای از کلمات و جمله‌ها با قلم قرمز و سیاه و نیز نسخه بدل‌ها دیده میشود . عناوین شنگرف .

قطع : وزیری ۲۴/۵×۱۵/۵ جلد : تیماجی سبز، برگ : ۶۷۵ سطور : ۲۵

کاغذ : خان‌بالغ آهار مهره .

مخزن العارفين

(فارسی)

از: عارف علی نعمت‌اللهی تفرشی ترخورانی
مؤلف به نوشته دیباجه ، این کتاب را پس از مقصود العارفين و
دیوان اشعار و در ۱۳۳۸ تألیف کرده دارای يك مقدمه در اصول و فروع .
باعناوین «ای درویش» :

آغاز : الحمد لله العليم الحكيم العلي العظيم والصلوة على النبي المصطفى
والولي المرتضى ... اما بعد چنین گوید ... عارف علی نعمت‌اللهی ... که
چون این فقیر... کتابی به نظم در قصاید و غزلیات و نیز کتابی موسوم به مقصود
العارفين به بحر مثنوی و قطعات و رباعیات و هجویات

پایان : حمد میکنم خدا را که نمردم و کتاب را تمام کردم . . .
الحمد لله در سنه ۱۳۲۹ کتاب موسوم به مخزن العارفين را که از تصنیفات خود
حقیر است تمام نمودم حرره آقا محمد بن حاجی اکبر تفرشی .

۶۹۵ نسخه‌ایست به خط نستعلیق آقا محمد بن حاجی اکبر تفرشی (ظاهراً

مؤلف کتاب) مورخ ۱۳۲۹ . عناوین قرمز .

قطع : وزیری کوچک ۱۷ × ۲۱/۵ جلد : تیماجی برگها : ۳۳۳ سطور : ۱۲

کاغذ : فرنگی

دیوان اسرار

(فارسی)

از: حاج ملاهادی سبزواری متخلص به اسرار. رجوع شود به شماره

۶۴۱ و ۶۴۸ در فهرست حاضر ص ۲۵ و ۲۸

۶۹۶ نسخه‌ایست به خط نستعلیق نصرالله بن حاجی حسن مورخ ۱۳۱۲

برگ اول از وسط پارگی دارد . صفحات دارای جدول بایک قلم ، شنگرف .

قطع : وزیری کوچک ۱۳ X ۲۱ جلد : تیماجی قرمز برگها: ۸۵ سطور: ۱۲
کاغذ : فرنگی آبی

دیوان انوری (فارسی)

شامل : قصاید و مقطعات و رباعیات و غزلیات

۶۹۷ نسخه‌ایست به خط نستعلیق که متن و حاشیه را فراگرفته متن به خط
ملاحسین کاشانی مورخ ۱۲۵۴ حاشیه به خط محمدیوسف بن ابراهیم مورخ ۱۲۴۷ برگ
اول و دوم و صالی دارد و در برگ اول قسمتی از سطور خوانده نمی‌شود . در چند برگ
اول و آخر لکه‌های زرد و سیاه وجود دارد . عناوین شنگرف .

قطع : وزیری ۱۴/۵ X ۲۰ جلد : گالینکور زرشکی باعطف گالنگور قرمز
برگها : ۲۴۹ سطور : ۱۲ کاغذ : فرنگی

دیوان حافظ (فارسی)

شامل مقدمه ، قصاید ، غزلیات و مثنویات و قطعات و رباعیات

۶۹۸ نسخه‌ای است به خط نستعلیق (شیوه ترکی) محمد محسن بن ابوالمعصوم
بلخی مورخ ۱۰۶۷ ، صفحات دارای جداول به قلم قرمز . در بعضی برگها لکه‌های
زرد و سیاه و پاره‌ای از صفحات دارای ترجمه ترکی بین سطور است . عناوین شنگرف .
قطع : رقیعی ۱۴/۵ X ۱۹/۵ جلد : تیماجی قهوه‌ای باترنج و نیم‌ترنج دامن‌دار
برگها : ۱۹۰ سطور : ۱۵ کاغذ : فرنگی

مقامات حمیدی (فارسی)

از قاضی حمیدالدین عمر بن محمود بلخی (م - ۵۵۹)

۶۹۹ نسخه‌ای است به خط نستعلیق مورخ ۱۰۹۹ ، حاشیه تمام برگها و صالی
و پاره‌ای از برگها لکه‌سای سیاه و زرد دارد . در کنار برگ اول ۲ یادداشت در باره
مقامات و بربک برگ اضافی پایان و حاشیه صفحه آخر یادداشتی است با جوهر آبی از سید

شکرالله قریشی در باره مقامات بتاريخ ۱۳۴۷ . پشت برگ اول چند تملك است از آن جمله از صدرالدین بن احمد نظام الدین حسنی حسینی و نیز چند بیت فارسی. در حاشیه صفحات ترجمه پاره‌ای از لغات باقلم دیگر دیده میشود. صفحات مجدول باقلم شنگرف و زنگار. عناوین شنگرف .

قطع : وزیری ۱۲ × ۲۰/۵ جلد : مقوائی باعطف تیماج سبز برگ : ۱۵۲

سطور: ۱۵ کاغذ اصفهانی

(فارسی)

فروغستان

از: فروغ الدین اصفهانی آقامحمد مهدی بن محمد باقر (م-۱۲۹۳)

در حسابداری این نسخه مجلد اول است از دفتر اول (کتاب در چهار دفتر است)

رجوع شود به فهرست مجلس شورای ملی ج ۱۹ : ۱۶۹ و سپهسالار ۵:

۳۶۳ - ۳۶۸ و فهرست منزوی ۱ : ۱۸۵

آغاز : الحمد علی حاکم دیوان القدر والقضاء و مختار دفاتر الارزاق

و آلاجال

انجام : و در مقادیر زمانیه با ساعت فرنگی و امثال آن مشخص نماید.

۷۰۰ نسخه ایست به خط نستعلیق قرن ۱۳ . بريك صفحه اضافی اول نسخه

یادداشتی است از شعاع در باره فروغ الدین مؤلف این کتاب که پدر میرزا محمد حسین

ذکاء الملك است . (شعاع در پایان یادداشت خود می نویسد در حینی که ابن شرح مختصر

نگارش یافت خبر عزل فروغی از رئیس الوزرائی از تهران به شیراز رسید ۱۳۵۴) پشت

برگ اول فهرست مندرجات کتاب . صفحات دارای جدول بایک قلم شنگرف پس از پایان

نسخه یادداشتی است در باره زبان فارسی در یکبرگ و پس از ۶ صفحه سفید دستور زبان

انگلیسی بر ۴ صفحه به خط شکسته نستعلیق نوشته شده . عناوین شنگرف .

قطع : وزیری ۱۴/۵ × ۲۲ جلد : تیماجی قهوه‌ای برگ : ۱۷۵ سطور : ۱۳
کاغذ : فرنگی ضخیم شکری رنگ آهار مهره

مجموعه : (عربی)

۱ - محاکمات (گ ۱ - ۷۵)

از قطب‌الدین رازی (م - ۷۷۶) بین شرح خواجه نصیرطوسی و امام
فخر رازی بر اشارات ابن سینا نسخه حاضر از آغاز منطق است تا پایان مبحث قیاس.

آغاز : توجهنا الی جناب قدسک

پایان نسخه : لانها مع الکبری لیست علی التألیف المنتج

در آخر نسخه حاضر کاتب احمد بن محمد حسین پزشک تنکابنی رقم
و یادداشت مبسوطی دارد .

۲ - حل مشکلات الاشارات (گ ۷۷ - ۲۰۶)

شرح خواجه نصیرطوسی بر اشارات ابن سینا

نسخه حاضر بخش منطق است .

آغاز : بسمله . الحمد لله الذی وفقنا لافتتاح المقال بتحمیده و هدانا

الی تصدیر الکلام بتمجیده

انجام : الی تفقد کل واحد منها فهو لیس بمستعد لادراک العلوم النظریه

ولتعلمها ... تم الکتاب المنطق من شرح الاشارات . . . علی يد . . . احمد بن

محمد حسین بن احمد الشریف الحکیم الطیب التنکابنی الاصل والطهرانی المسکن

فی دار الخلافه طهران .. سنه ۱۲۹۷

۷۰۱ : نسخه ایست به خط نستعلیق احمد بن محمد حسین بن احمد شریف

حکیم طیب تنکابنی مسوخ ۱۲۹۷ . در پایان مجموعه یادداشتی است بر دو برگ آبی

کوچکتر از قطع کتاب درباره کلیات خمس به خط کاتب نسخه به نقل از (سید استاد میرزا ابوالحسن جلوه دام ظلّه) و در صفحه ۲۹ نیز حاشیه ای به نقل از جلوه آمده است، عناوین شنگرف .
قطع : خشتی ۱۷×۲۱/۵ جلد : تیماج سبز برگ : ۲۰۶ سطور : ۲۲
کاغذ : فرنگی

مجموعه : (فارسی)

۱ - دیوان هاتف (گ ۱ - ۶۲)

دیوان هاتف اصفهانی شامل بخشی از قصاید ، ترجیع بند و غزلیات .
از اول و آخر نسخه اوراق بسیار افتاده .

۲ - دیوان سحابی (ص ۶۴ - ۲۳۰)

دیوان سحابی استرآبادی شامل قصاید ، قطعیات ، رباعیات ،
غزلیات (غزلیات به تربیت حروف الفبا است) و مسمطات .

آغاز : چه شد که چرخ جفاپیشه کردمیل وفا

هزار گونه اساس نشاط کرد به پا

پایان (مسمط) :

ذاتش ز حوادث ابدالدهر مصون باد

از معدلتش دهر مصون از همه آفات

۷۰۲ نسخه ای است به خط نستعلیق ابوالقاسم بن محمد مؤمن طبیب کاشانی

مورخ ۱۲۳۶ (رقم کاتب در پایان رباعیات) حاشیه چند برگ اول و صالی دارد و در بسیاری
از برگ ها لکه های مختلف است .

قطع : رقی بزرگ ۱۴×۲۱/۵ برگ : ۲۳۰ سطور : ۱۶ کاغذ : فرنگی

دیوان انصاری

(فارسی)

از میرزا موسی انصاری گویا همان انصاری اصفهانی (م-۱۳۶۰) است (فرهنگ سخنوران: ۶۶). در نسخه: همدانی. شامل غزلیات، مثنویات، قطعات و رباعیات از جمله مثنویات یکی مناظره با قمر است دیگر مناظره درخت و ارّه و دیگر (که در آخر دیوان به خط شاعر افزوده شده) مناظره سنگ باشیشه است. از جمله ابیات مثنوی درخت و ارّه این است:

بود اندر حوالی چمنی	شجری سالخورده و کهنی
چه شجر چون درخت وادی طور	بود ظاهر از او تجلی نور
شاخه او کشیده سر به فلک	ریشه او رسیده پشت سمک
خرم و تازه روی و سبز ورق	برتنش پیرهن ز استبرق

در پایان دیوان پس از مثنوی سنگ و شیشه قصیده ایست «در مدح شاه اولیا» و پس از آن دو قطعه که گویا ماده تاریخ کتاب است. قطعه‌ها از این قرار است:

دنیا که به ما نقش دو رنگی بنمود

تیر ستمش به دل خلدنگی بنمود

این سینه که وسعت دو عالم را داشت

وسعت بگرفت از او و تنگی بنمود

قطعه دوم:

چیزی نیافتند ز عزم رمیم من

غیر از لسان صادق و قلب سلیم من

گر شافعم به حشر امام زمان بود
 ببخشد مرا به فضل خدای کریم من
 آغاز : غزلیات جناب آقای میرزا موسی انصاری سنبله .
 بیرون ز حد کون و مکان است دل ما
 فارغ ز غم هر دو جهان است دل ما
 بر روی نکویت نگران است دل ما
 دنبال تو هرسوی روان است دل ما

۷۰۳ : نسخه‌ای است ظاهرآ به خط نستعلیق آمیخته به شکسته شاعر
 مورخ ۱۳۶۰

قطع : وزیری ۱۵/۵ X ۲۰ جلد : مشمع قهوه‌ای عطف و گوشه میشن قهوه‌ای
 روشن برگ : ۲۱۹ سطور : ۱۵ کاغذ : فرنگی

دیوان وطواط (فارسی)

از رشیدالدین محمد پسر عبدالجلیل بلخی معروف به رشید وطواط
 (م - ۵۷۳) .

دیوان وطواط به کوشش سعید نفیسی به چاپ رسید

۷۰۴ نسخه‌ایست به خط نستعلیق قرن ۱۳ دارای قصائد و قطعات ورباعیات
 بدون ترتیب الفبائی در میان نسخه هشت برگ سفید و پیش و پس این هشت برگ دو
 قصیده ناقص است .

قطع وزیری ۲۲ X ۱۵/۵ جلد : تیماج مشککی يك لا تعداد برگ ۱۲۶ سطور
 هر صفحه ۱۵ کاغذ : فرنگی آهار مهره شکری

جلوات ناصری

(فارسی)

تجلیات سلطانیه از: محمد اسماعیل بن محمد جعفر اصفهانی. مؤلف
این کتاب را به نام ناصرالدین شاه نگاشته، شامل نه «جلوه» در توحید و
وحدت وجود. (ذریعه ۵: ۱۲۷ منزوی ۲: ۷۷۷)

آغاز: بسمله. سبحانک اللهم یا من تحیرت العقول فی کنه ذاته...
چون مساله توحید از اشرف مسائل الهیه واهم مقاصد ایمانیه بود... وارد
گردید از سرغیبی اشاره به اظهار برخی اسرار

انجام: در میان قوس نزول و صعود اینست معنی آخرت وان الدار

الاکرة لهی الحیوان

۷۰۵ نسخه ایست به خط نستعلیق مورخ ۱۲۹۶

قطع: رقعی جلد: تیماجی قرمز برگ: ۶۷ سطور: ۹ کاغذ: فرنگی

وامق و عذرا

(فارسی)

مثنوی از ظهیر. این تخلص به تکرار در ابیات کتاب دیده میشود و ظاهراً
همان ابراهیم کرمانی است که قصه وامق را نخست در جوانی به شعر و بعدها
به نثر نوشته. از قصه منشور او چند نسخه در دست است اما از مثنوی وامق و عذرای
او جز این نسخه‌ای دیگر نمی‌شناسیم

رجوع شود به فهرست مجلس ۱۷: ۱۴۳-۱۴۵ و ذریعه ۲۵: ... و منزوی:

آغاز موجود: عنایت همزه و مقصود حاصل بصد اغزاز باز آمد به منزل

پایان موجود:

تو گر خواهی کنی او را نکوهش

بطالب باید او را داد مالش

۷۰۶ نسخه‌ای است به خط نستعلیق قرن ۷ برگ اول و آخر وصالی دارد.

پشت برگ اول خط و مهر شعاع دیده میشود. عناوین شنکرف

قطع : وزیری ۱۳ X ۲۱ جلد : مقوا باروکش پارچه عطف تیماج قرمز برگ :
۲۲۳ سطور : ۱۵ کاغذ : فرنگی آبی رنگ

مجموعه

۱ - **ظفرنامه انوشیروان** (گ ۱ - ۷) (فارسی)

منسوب به ابن سینا. (رجوع شود به فهرست نسح مصنفات ابن سینا :

۲۸۱ و منزوی ۱۶۴۵)

آغاز: بسمله . ستایش و سپاس خداوندی را که آفریننده آدمیان و
پدید آورنده زمین و آسمان است ... اما بعد چنین گویند روزی انوشیروان
انجام : به تنعم و معیشت بودن و دل شاد و خواطر بی دغدغه تمت ...

حره العاصی رضاقلی ادیب ... ۱۳۹۶

۲ - **اندرزنامه لقمان** (گ ۷ - ۱۴)

آغاز: بسمله . الحمد لله رب العالمین ... اما بعد این است صدپنددلبند
سودمند که حضرت لقمان حکیم فرزند خود را وصیت

انجام : طعام بسیار مخور که دل سیاه کند و از عبادت باز دارد

تمت ... حرره ... رضاقلی ادیب شیرازی

۷۰۷ نسخه ای است به خط نستعلیق رضاقلی ادیب شیرازی مورخ ۱۲۹۶ .
تمام برگها مجدول بچند قلم زرولاجورد و شنگرف و عناوین شنگرف

قطع : رقعی ۱۰ X ۱۶/۵ جلد : مقوا باروکش کاغذ قرمز مجدول با کاغذ طلائی
عطف پارچه سبز برگ : ۱۴ سطور : ۶ کاغذ : فرنگی

مجمع البحار (فارسی)

تفسیر سوره فاتحه از مظفر علی شاه

رجوع شود به مقدمه چاپ کتاب به همت دکتر جواد نوربخش و

فهرست این کتابخانه ج ۲ : ۲۵ و ۱۷۸

آغاز: بازاعیان ظل‌اسماء حقند بازاسماء‌ظل ذات مطلقند

ذات او در اسم پیدا آمده اسم در اعیان هویدا آمده

انجام : از تألیف کتاب مسمی به مجمع البحار منشور منظوم مسمی به بحر الاسرار ... و الحمد لله رب العالمین قد فرغ من تسویده و تحریره و تألیفه و تسطیره محمد تقی بن محمد کاظم طبیب ملقب به مظفر علی نعمت‌اللهی . در کنار صفحه آمده : « فی لیلة خامس عشر من شهر رجب من شهر سنه ثمان و مائین بعد الالف »

۷۰۸ نسخه‌ای است به خط نستعلیق محمد تقی بن محمد کاظم طبیب (مظفر

علی نعمت‌اللهی) مورخ ۱۲۰۸

قطع : رقعی ۱۱ × ۱۷ جلد : تیماجی زرد برگ : ۱۳۸ سطور : ۱۳ کاغذ فرنگی

(فارسی)

شرح سی فصل

شرح عباس قلی خاکسار بررسی فصل خواجه نصیر در تقویم . این شرح

در ۱۰۷۵ هجری (به گفته مؤلف : ۴۱۷ سال پس از تألیف متن) نوشته شده .

رجوع شود به شرح فصل ۲۲ برگ ۱۳۰ نسخه جای سخن)

آغاز: بسمله . لك الحمد يا ذا الجود ... اما بعد این کلمه چند است در

شرح تحریر رساله عذیم النظیر ... معروف به سی فصل امید که پسندیده خاطر

مخادیم ... به موجب یادآوری ... علی قلی خاکسار که شارح است گردد

پایان : واگر کسی زیاده‌براین خواهد باکتب این عالم رجوع نماید

۷۰۹ نسخه‌ایست به خط نسخ عبدالله از قرن ۱۳ . عناوین شنگرف

قطع : رقعی ۱۳ × ۱۷ جلد : تیماج سیاه برگ : ۷۸ سطور : ۱۲

کاغذ : فرنگی

مجموعه

(فارسی)

۱ - دیوان نوعی (گ ۱ - ۷۳)

از : محمدرضا نوعی خوشانی (م - ۱۰۱۹)

شامل : قصائد ، ترکیب بند ، ترجیع بند با تکرار این بیت :
 بنشینم و درکشم نفس را بی نغمه گذارم این قفس را
 غزلیات (به ترتیب الفبا) و رباعیات .

از وسط غزلیات و رباعیات افتاده و بجای آن برگ سفید گذارده اند.
 برگ اول تازه است

آغاز: (قصاید در مدح پادشاه عهد اکبر شاه و شاهزاده دانیال) :

سحر ز ناله گری ناله داشت بلبل زار

سپند آبله برمیدمیش از منقار

۲ - سوز و گداز (گ ۷۳ - ۸۸)

مثنوی از : ملانوعی خوشانی

آغاز: الهی خنده ام را نالکی ده

سر شکم را جگر پرکالکی ده

گلی بخش از گلستان خلیلم

چشان آبی ز حوض سلسبلم

۳ - ساقی نامه (گ ۸۸ - ۹۶)

از : نوعی

آغاز ، توثی اولین پیر میخانه ها

بیاد تو شبگیر پیمانہ ها

پایان: لبم را به يك قطره شرمنده كن

به يك جرعه خمیازه‌ام خنده كن

۴ - فرهاد و شیرین (گ ۹۶ - ۱۰۹)

مثنوی : از وحشی بافقی

آغاز ، الهی سینه‌ای ده آتش افروز

در آن سینه دلی وان دل همه سوز

۷۱۰ نسخه‌ایست به خط نستعلیق عبدالکریم مورخ ۱۱۹۳ (رقم کاتب

در برگ ۹۶ در ذیل ساقی‌نامه هست) شرح حال نوعی بربك برگ اضافی اول مجموعه به خط شعاع که مالک نسخه بوده است نوشته شده. برخی برگها لکه زرد و سیاه دارد. شماره آخر سطور به چلیپا نوشته شده حاشیه برگ اول و صالی دارد.

قطع : وزیری ۱۱ × ۲۱ جلد : تیماجی سیاه برگ : ۱۰۹ سطور : ۱۹

کاغذ : شکری رنگ آهار مهره

مجالس و عظ

(فارسی)

۳۰ مجالس و عظ است که در ماه رمضان ۱۲۹۷ برگزار شده و ظاهراً

از حاج محمدخان کرمانی است

آغاز: بسمله. الحمد لله رب العالمین ... از باب مقدمه بایست فی الجملة

قدری از بیانی که متعلق است بنوع عمل کردن خلق و اجتماع و افتراق ایشان

سیما در این ماه مبارك رمضان عرض کنم

انجام : تو در این تفکر بکن تا آن که عاقبت من و تو بخیر بشود ...

يك موعظه دیگر فرمودند و لکن درست ضبط نشد از این جهت بهمین جا ختم شد

تحت ... علی‌ید ... ابن محمد ابراهیم محمد اسماعیل اصفهانی ... سنه ۱۲۹۸

۷۱۱ نسخه‌ای است به خط نسخ محمد اسماعیل بن محمد ابراهیم اصفهانی مورخ ۱۲۹۸. ذیل برگ آخر یادداشتی است و نیز بر برگ اضافی آخر این یادداشت دیده میشود: « این کتاب موعظه مرحوم آقا از حضرت مستطاب شریعتمدار ... آقا میرزا سید محمد نزد این اقل العباد سید محمد عاریت است. » عنوان قرمز

قطع: وزیری ۱۶ × ۲۱ جلد: تیماجی زردیک لا برگ: ۲۵۰ سطور: ۲۰
کاغذ: فرنگی

شرح معنیات میرحسینی (فارسی)

از: محمدعلی نونداکی برای عبدالعزیز بهادرخان (پادشاه اوزبک) نوشته و در دیباجه از او یاد میکند. شارح از حلال مطرز شرف‌الدین علی یزدی و منتخب آن و حلیة الحلل جامی و همینطور از شریف صاحب معما و مولانا منیر مرغینانی نام می‌برد.

آغاز موجود: بدید بود که جمعی از اخوان صفا و خلان وفا که به مطالعه این رساله مشغوف بودند مرةً بعداخری مبالغه و الحاح می نمودند
انجام: که متضمن دو حرف آخر اسم است و استخراج حرف اول از مصراع اخیر ظاهر است ... تمت ... علی ید ... محمودشاه بن المرحوم ...
سیف‌الدین البخاری

۷۱۲ نسخه‌ای است به خط نستعلیق محمودشاه بن سیف‌الدین بخاری از قرن ۱۱ - ۱۰ از اول افتاده دارد. عنوان شنگرف

قطع: رقمی ۱۲/۵ × ۱۸ جلد: تیماجی قرمز برگ: ۱۵۷ سطور: ۱۹
کاغذ: سمرقندی

دستورنامه نگاری

(فارسی)

= ترسل . نامه‌هایی است (نمونه) به علما و پادشاهان و دوستان به در بیشتر نامه‌ها ابیاتی به فارسی درج شده و از آن جمله در اواخر نسخه این چند قطعه دوبیتی دیده میشود با تکرار يك بیت از جمله این قطعات :

گرم بگذاری اندر بوته غم

گرم افسانه گردانی به عالم

که هرگز از تو من دل برنگیرم

به جز تو در جهان دلبر نگیرم

گرم دامن کنی از غصه پر خون

ورم دیده کنی از گریه جیحون

که هرگز از تو من دل برنگیرم

به جز تو در جهان دلبر نگیرم

۷۱۳ نسخه ایست به نستعلیق و تعلیق قرن ۹ و اشعار فارسی نستعلیق ساده است. از آغاز و پایان نسخه افتاده است. چند برگ نخست پارگی و تمام اوراق آثار رطوبت دارد. عناوین شنگرف

قطع: رقمی بزرگ ۲۰ × ۱۳/۵ جلد: تیماجی مشکی برگ: ۷۱ سطور هر صفحه ۷ کاغذ سمرقندی ضخیم آهار مهره شکری

مجموعه

(فارسی)

۱ - بلبل نامه (ص ۲ - ۴۱)

مثنوی از فریدالدین عطار نیشابوری

آغاز: قلم بردار و راز دل عیان کن

سرآغازش بنام غیب دان کن

پایان : زبند دست عقلش پای بگشای

بفرق سر پی سر راه پیمای
قد وقع الفراغ بدار الدوله القسطنطنیه سنه ۱۲۷۹ بید اقل الانام
عبدالقادر کرکوکلی

۲ - رساله آفاق وانفس (ص ۴۴ - ۴۷) (فارسی)

قصیده ایست : جلال الدین مولوی از دیوان شمس با عنوان بالا
آغاز: مغربم شد گوش و شرق شد دهان
پایها باشد زمین سر آسمان
انجام : اسم ما عین مسما شد یقین
نیست ما را حاجتی با دیگران

۳ - تراش نامه (ص ۴۸ - ۵۲) (فارسی)

از : جلال الدین محمد مولوی. در عنوان نسخه چنین است و در زیر این
عنوان اییاتی است از مثنوی مولوی با اضافاتی بر آن
آغاز: مان و مان ای طالب فقر و ادب
گر طلب کاری بیا از خود طلب
انجام : وصله ای کاندربدن پوشیده ای
در ره فقر و فنا پوشیده ای
گفته موزون مولانا جلال
از برای این بود ای اهل حال

تمام شد تراش‌نامه مولوی

۴ - رساله لاله الا الله (ص ۵۳ - ۵۵) (فارسی)

از جامی . عنوان نسخه چنین است که یاد شد .

آغاز: من طلب البر من الباری فهو مشرک بالباری عاشق روی برنتابد
قبله گاه وی ذات معشوقست و بس صفات و افعال و آثار را اینجا گنجایی
نیست .

انجام : و شبیهت چهارم عمل خالص از ریا و سمعت

تا خاطر خود ز غیر خالی نکنی

شایسته انوار الهی نشوی

۵ - سلسله مولانا در طریقت (۵۶ - ۵۸) (فارسی)

آغاز: برهان‌الدین محقق سیدی است حسینی از ترمذ بوده است و از
مریدان و تربیت یافتگان مولانا بهاء‌الدین ولد بوده

انجام : مولانا بهاء‌الدین محمد را و بهاء‌الدین محمد تلقین کرد
برهان‌الدین محقق را و برهان‌الدین محقق تلقین کرد مولانا را

۶- کنوز الاسرار (ص ۶۰ - ۹۷) (فارسی)

مثنویست منسوب به سنائی غزنوی .

آغاز: ای خداوند آشکار و نهان

پروراننده مکین و مکان

انجام : منشی نظم را علی‌التعین

با همین جمع حشرکن آمین

تمام شد رساله کنوز الاسرار

۷ - موثیه (ص ۱۰۰ - ۱۰۵)

از بندهای مرثیه معروف محتشم کاشی

آغاز: باز این چه شورش است که در خلق عالمست

باز این چه نوحه و چه عزا و چه ماتمست

انجام: تا چرخ سفله بود خطای چنین نکرد

بسا هیچ آفریده جفای چنین نکرد

تم . کس نداند چه خون دل خوردم تا همین نسخه حسن خاتمه یافت

... چراغ ذکایت چو برق لامع

۸ - شرح رساله برکویه (۱۱۶ - ۱۲۰) (عربی)

شرح حسین حسینی داغستانی است بر رساله محمد برکوی در کلمه توحید

آغاز: بسمله . فال مبارك يجرى على اجر جزيل لاله الا الله حمد ودعا

ويهدى من يشاء الى سواء السبيل محمد رسول الله ... اما بعد فلما اشتهر بين الناس

ان كلمة لاله الا الله نفى واثبات توهم الوهم ... فشرع ... الحسين الحسيني

المشتهر بالداغستاني بعد ماجرى بينه وبين العالم محمد ظريف البخارى ...

الكلمات اللطيفة اللغزية المنسوبة الى البركوى ان هذا الحكم محمول على الحقيقة

وفى هذا المقام نفى ونافى ومنفى واثبات ومثبت ومثبت ... وقع كلمات لطيفة

لغزية من قلم افضل العلماء ... محمد البركوى ... فشرع فى حلها محتاج

المهاجرين ... الحسين الحسيني المشتهر بالداغستاني بعد ماجرى بينه وبين العالم

محمد ظريف البخارى مباحثة طويلة خارجه عن التحرير

عنوان نسخه چنین است که در بالا یاد شد بدون ذکر نام مؤلف متن و شرح

انجام : عن وجوه الامرار لتصلح ان تكون عرشاً لتجلى الله عليها و
 محلاً لنظر الحق اليها هذا ما تيسر لي من الختام ... مؤلفه المذنب الحسين الحسيني
 حسين تأليفه ... في دار السلطنة القسطنطينيه ... ۱۲۵۶

۹ - لغز (ص ۱۲۱) (عربی)

آغاز: يا نقاب معاشر الفحول و نقاد مدارس اسلامبول حلت لكم
 بركات الله و شفاعة الرسول

انجام : ذى الولادتين فى الظلمات هذا و الصلوة على سيدنا مفخر
 الموجودات وزبدة الكائنات و شفيع المؤمنات

۷۱۴ نسخه ایست به خط نستعلیق عبدالقادر کرکوکى مورخ ۱۲۷۹ در
 قسطنطنیه ، تمام برگها مجدول بیک قلم زر عناوین شنکرف . در برگ اول نقاشی گل و
 بلبل هست عناوین شنکرف

قطع : رقمی ۱۸×۱۱ جلد : تیماجی قرمز صفحات : ۱۲۰ سطور : ۲۳
 کاغذ : فرنگی .

شرح مصباح (عربی)

شرح (مزجی) مصباح ناصر بن عبدالسید مطرزی (م - ۶۱۰) است
 در نحو . بجز شرح حاج بابا پسر حاج ابراهیم طرسوسی است (که نسخه ای
 از آن در مجلس است) و به جز شرح تاج‌الدین اسفرائینی و احمد بن محمود
 جندی خجندی است - زیرا نویسنده این شرح خود از صاحب ضوء (اسفرائینی)
 و صاحب المقالید (خجندی) یاد میکند - و هم چنین یاد میکنند از شهاب‌الدین
 شارح رساله زینیه (رجوع کنید به کشف الظنون ذیل عنوان الرساله الزینیه) و
 مولانا شمس‌الدین نکیساری شارح لب‌الالباب

آغاز موجود نسخه : نحو جائنی الرجالن اما زید فاکرمتہ و اما
بشرفقدا عرضت عنه ... و علی النافی قوله اما بعد حمد الله
پایان : لعدم الحاجة مع الرفع الی الاضمارالذی یحتاج الی التفسیر.

۷۱۵ نسخه ایست به خط نسخ علی بن خبیجه در بلدہ دیورکی. حاشیہ برخی از
برگها وصالی دارد .

قطع : رقیعی ۱۹/۸ X ۱۳/۵ ج مقوای آبی عطف تیماج قرمز برگ : ۱۴۹
سطور هر صفحه ۱۹ کاغذ : فرنگی آهارمهره شده

جنگ

(فارسی)

مشمول بر قصائد در مدح ۱۴ معصوم به ترتیب در معصومین (ع). اینک
اسامی سراینندگان :

سید میرحاج (قصیده) ، سعدی ، شیخ آذری ، حسن کاشی ، افجنگی ،
یوسف ، حمزہ کوچک ، ناصر خسرو ، لطف الله نیشابوری ، ابن حسام (چند
قصیده و مسقط) ، حیدر باری ، درویش ، حسامی ، ابن واه ، ساغر (مسمط
بهاریه در مدح شاه ولایت) ، نظام استرآبادی ، حسن سلیمی ، شوریده مداح ،
فطره (چندین قصیده از او) ، حیرتی ، ابن حیدر ، صافی ، بهائی کاشی ،
عینی (قصیده بی نقطه) ، کاتبی ، فخر رازی (چنین است در عنوان و قصیده
ظاهراً در مدح امام رضا (ع) است) ، کمال غیاث ، موالی ، عبدالعلی ،
شمسک مسکین ، صدقی ، ناصر خسرو ، صافی اصفهانی ، زاری ، اسیری ،
میرزا شهاب ، مشتاق علی شاه ، میرزا محمد جعفر اصفی ، میرزا حبیب اله دستان
چار محالی ، شاهین ، عابد (قصیده حیدریه) ، میرزا سعید اردستانی ، روشن ،
حیاتی ، وحشی ، طوفان ، باباشجاع الدین ، فتح علی خان صبا ، محزون ،

میرزاسرور ، تأثیر ، میرزا عبدالرحیم مسکین افسر تخلص ، ملاصادق روشن
نقاش ، اوحدی ، حاج سلیمان صباحی ، سپهر .

۷۱۶ نسخه ایست به خط نستعلیق تحریری از قرن ۱۳ . بر یک برگ الحاقی
اول نسخه فهرست نام شاعران درج شده است .

قطع : خشتی ۱۷ × ۲۱/۵ جلد : تیماج قهوه‌ای یک لا برک ۳۷۷ سطور هر
صفحه ۱۴ کاغذ : فرنگی

بحر الانساب (فارسی)

در فهرست منزوی و در ذریعه معرفی نشده است

آغاز : الحمد لله رب العالمین ... اما بعدروزی اشرف مخلوقات و
خلاصه موجودات ... مولای متقیان ... را فرمودند که بر سراولاد تو چه
خواهد آمد

پایان : اما قاسم را در شهر قزوین شهید کردند

۷۱۷ نسخه ایست به قلم نستعلیق (پرغلط) مورخ ۱۲۹۱ . کاتب می نویسد
« از جهت ملا میرزا محمدزنگانی الاصل (در نسخه: اسل) .

قطع : خشتی ۱۷/۳ × ۲۱/۵ جلد : مقوا آن کم رنگ عطف پارچه سیاه .
برگ : ۹۲ سطور هر صفحه ۱۴ کاغذ : فرنگی سفید

مجموعه : (فارسی)

۱ - دیوان مشتاقیه (ک ۱ - ۱۲۸ الف)

از مظفر علی شاه . محمد تقی طریقتی کرمانی شامل : قصائد ، ترکیب بندها
(از جمله منظومه ای دارای ۱۷ بند = عقد ، فصل) ، ترجیعات . یکی از ترجیع بندها
با ترجیع این بیت است :

بلغ العلی بکماله کشف الدجی بجماله ...

دیگری با ترجیع این بیت :

که جهان سربه سر چه مغزوجه پوست

هست عکس جمال طلعت دوست

سومین با تکرار این بیت :

من آینه جمال ذاتم

مرآت تجلی صفاتم

چهارمین با تکرار این بیت :

جمله عالم فانی و باقی است او

کل شیء هالك الا وجهه

قطعات ، غزلیات (به ترتیب الفبا و با تخلص مشتاق) ، رباعیات

(به ترتیب الفبا) کاتب در پایان دیوان یادداشت مظفرعلی شاه را در باره

تاریخچه دیوان مشتاقیه و پاک نویسی آن به دست میرزا عبدالرحیم حسینی ملقب

به درویش نعمت علی آورده است. رجوع شود به مقدمه دیوان مشتاقیه به قلم آقای

دکتر جواد نوربخش و نیز به فهرست این کتابخانه ج ۱ : ۹۴، ۹۵، ۹۹، ۱۶۲ و ۱۶۳

کاتب نسخه حاضر چند بیت از آغاز قصیده نخست را ننوشته است.

آغاز موجود :

ارض الله و سیهه که حق در کتاب گفت

شرحی بود ز عرصه واسع مجال تو

۲ - نامه از معصوم‌علی شاه (گ ۱۲۸ ب - ۱۳۰ الف)

نامه (=تعلیقه) ایست که معصوم‌علی شاه از زندان کرمانشاهان به جناب نورعلی شاه در موصل نوشته است .

نسخه‌ای دیگر از این نامه در نسخه شماره ۲۳ این کتابخانه موجود است (فهرست ۱ : ۳۲)

آغاز : تعلیقه ایست که جناب میرمعصوم علی شاه اوقاتی که در کرمانشاهان محبوس بودند در موصل به جناب نورعلی شاه نوشتند اکثری از آن بل‌همگی اسرار و رموز است که از احوالات بعد از خود و در دجله انداختن منکرین او را ... مکتوب این است : نور چشم راحت جان بل که از جان خوشتر ...

۳ - مثنویات (گ ۱۳۴ ب - ۱۵۲ الف)

از مظفرعلی شاه . برخی از این مثنویات جواب مراسله ایست به نظم . تعدادی از مثنویات مظفرعلی شاه در مجموعه شماره ۲۳ دیده میشود .

(رجوع کنید به فهرست ج ۱ : ۳۲)

عناوین مثنویات در نسخه حاضر :

۱- مثنوی در جواب مراسله حضرت شاهی (نورعلی شاه) با این مطلع

مرحبا زان نفحة باغ وفا

کامده از گلشن صدق و صفا

۲- مثنوی «مراسله منظومه لاخوان الصدق» با این مطلع:

مرحبا ای عاشقان با وفا

مرحبا ای صوفیان با صفا

۳ - مثنوی «نقش بندیه ناجیه» با این مطلع:

مرحبا ای خواجگان باوفا

برسر دین از شما تاج بها

۴ - مثنوی در جواب رقعہ سابق با این آغاز:

مرحبا ای پیک بامهر و وفا

کامدی از جانب دارالشفا

۵ - رقعہ من الادیب الطیب با این مطلع

بلغا عنی خلیلی السلام

من فوادی من هواه مستهام

۶ - مثنوی در تحقیق منازل تسعه . آغاز:

اول نامه به نام حی پاک

زندگی بخش همه اجزای خاک

۷ - مثنوی در شرح بسمله (بخش آغاز بحر الاسرار مظفر علی شاه

است که در این مجموعه جداگانه آورده شده)

۸ - مثنوی در شرح آیه « و اتقوا فتنةً لا تصيبن الذین ظلموا منکم

خاصه ... » آغاز:

ذوالفطن شخصی بزرگی عادل

کرد روزی یک سؤال مشکلی

۹ - مثنوی در شرح «کل ما قرع سمعک من الغرائب ...» آغاز:

ای که هستی طالب راه خدا

نکته ای گویم به من ده گوش را

۱۰- مثنوی «در شرح حدیث مستخرجه من حدالتعطیل...» آغاز:

عارفی از جمع ارباب عقول

مؤمنی از شیعه آل رسول

۱۱- مثنوی در ترغیب به خدمت استاد. آغاز:

ای سالک راه حق تعالی

رفت طلب مقام اعلی

۱۲- مثنوی لوامع الجمال که به یکی از اعظام برادران طریقت نوشته

شده. با این مطلع:

خدمت اثر صفای جان است

طاعت خبر لقای جان است

۱۳- مثنوی معارج الاعتدال (یکصد و ده بیت) آغاز:

عاشقان هنگام آن شد کز قلم

ریزدم بس رسحه‌های مشکدم

۱۴- مثنوی سلسله الذهب. شجره نسب خرقة از خود سراینده (مظفرعلی شاه)

تا امام رضا (ع). آغاز:

آغاز بعد حمد حضرت فرد صمد

الذی لیس له کفواً احد...

بر نویسم شرح حال سلسله

افکنم در صف شیران زلزله

چون که بگذشتم ز هر نام و نسب

زان مظفر از علی دیدم لقب

۱۵- مراسله به وجدی:

هست بسم الله الرحمن الرحيم

اول دیوان خلاق قدیم

۱۶- مثنوی دیگر (بدون عنوان) با این آغاز :

مرحبا ای نغمه باد صبا

کز گلستان آمدی خوش مرحبا

۱۷- مثنوی دیگر (بدون عنوان) در داستان (هادی لر) آغاز :

شخصی از کرمان روان شد سوی طوس

زائراً قبر الرضا شمس الشموس

در طریق مشهد آن شاه حرّ

ره نمایش بود آن هادی لر

۴- دیوان مظفر علی شاه (گ ۱۵۲ الف - ۱۶۷ الف)

قصائد ترکیب بند و ترجیع بند و غزلیات است بدون ترتیب الفبا و

با تخلص مظفر علی . این بخش در نسخه حاضر به عنوان دیوان نیست .

بیت مکرر ترجیع بند این است :

عشق است به حق علی مطلق

هستی همه باطل است و او حق

از جمله قصائد یکی قصیده ایست بانام شکوی النفس و دیگر دو قصیده

است که هر یک را در تفسیر آیه نور سروده و نخستین آن را مصباح الروح میخوانند

مطلع قصیده مصباح الروح :

مصباح جان ماتویی ای جای ما قندیل تو

مشکوة این قندیل جان دل مهبط تنزیل تو

در برگ ۱۶۵ ب (بخش غزلیات) غزلی است با این مطلع :
 زاهد برو درد دن مزن
 پیش عارفان برسخن مزن
 و مظفر علی‌شاه در پایان غزل گوید :

« مطلع این غزل نیز از امانت علی عدیم‌السواد. این درحالت جذبه
 ظهور کرد ... خصوص لفظ « هر سخن مزن » چرا که باکمال اختصار افاده
 معنی عجب میکند ... این نوع سخن از مقوله افاضه است هر چند از شخص
 صاحب سواد ظهور کند فکیف از عامی ... و تتمه غزل را فقیر مظفر علی نعمه‌الله ...
 عرض کرده ... » .

بیت آخر غزل مزبور چنین است :
 تن امانت است جان مظفر است

وصف جان بگو حرف تن مزن

آغاز دیوان (قصائد ترکیب بند) :

من و آئینه شاهی و تمثال جمال او

گاهی ذکر حضور او گهی فکر وصال او

۵- منشآت (گ ۱۶۷ الف - ۱۷۵ ب)

از مظفر علی‌شاه کرمانی . شش نامه است و یکی از آنها که مفصل
 است - تذکرات و اشاراتی است عتاب‌آمیز به یکی از درویشان و مظفر علی
 شاه به تکرار خطاب به او می‌گوید « جانتم (قربان) و در یکجا سه سطر پی‌درپی
 این کلمه را به کار می‌برد (گ ۱۷۲ ب) و در یکجا می‌گوید « این نشأت که
 در باطن شما جلوه میکند ذره‌ای از ذرات ... این حقیر نمی‌شود که محمد تقی

بقائی است و از لطف مولا مظفر علی به نام است که خود را ذره‌ای از ذرات نور او میداند. نامه نخست را کاتب از نیمه آورده است.

آغاز موجود: در ثانی عرض می‌شود که اگرچه در ملاطفه گرامی بخصوص ناخوشی بدنی اشعاری فرمودند

پایان: که سر حقیقت را مجازی نگیریم و دم شیر به بازی نشماریم
باقی بقاء رفقا یا علی والسلام علیکم

۶ - دیوان صدقی (گ ۱۷۵ ب - ۱۷۷)

از صدق علی شاه متخلص به «صدقی». نام وی ظاهر آ محمد صادق است و در پایان مجموعه شماره ۱۴۲ بخشی از غزلیات او دیده میشود.

آغاز: آغاز غزلیات صدقی

شو مروج در طریق نعمة الله ولی

از مظفر ناصر حق شاه دین صدق علی

این فرد را در روز عید اضحی بعد از نماز صبح یکی از اهل طریق

را حالی و یا مراقبه‌ای روی داده بود و در آن عالم مولی الموالی علی (ع) این فرد را فرموده بود:

تا به راه عشق حق ما بی سرو بی پا شدیم

لا شدیم از هستی خود لاجرم الا شدیم

پایان: در رخ نور علی منظور دل

عین لام و یا بود هر روز و شب

۷۱۸ دفترست به خط نستعلیق (با چند قلم) از قرن ۱۳ نام کاتب و تاریخ

کتابت را در چند جای دفتر سیاه کرده‌اند و گویا به خط محمد علی بن محمد صادق است و در ۱۲۳۴

به پایان رسیده (رك: برگ ۱۲۸ ب) عناوین شنگرف. در پایان مجموعه کاتب - که نام او را سیاه کرده‌اند - به غلطی فاحش دچار شده و چنین آورده است «تمت دیوان مظفر علی شاه منسوب به دیوان مشتاقیه»

قطع: رقعی ۲۰×۱۲ جلد: تیماجی قهوه‌ای برگها: ۱۷۷ سطور هر صفحه
۲۱ کاغذ: فرنگی زرد و آبی

مجموعه: (فارسی)

۱ - انوارالتحقیق (گ ۱ - ۱۱۴)

از علی بن طیفور بسطامی. انتخابی است از سخنان خواجه عبدالله انصاری

آغاز: ای نام تو آرایش عنوان کلام

وای ییاد تو آرامش هر بی آرام

... افتتاح کلام به نام آن خدای ... این مقاله‌ای چند ارجمند منتخب

است از مقالات دل‌بند عارف ... مرتب بر سه مقاله

پایان: در راه خود اول زخودم بی خود کن

آن گه پی خود ز خود نه خود راهم ده

۲ - ترجمة الصلوة (ص ۱۱۵ - ۱۴۸)

از فیض کاشانی. این کتاب به چاپ رسیده است.

۷۱۹ دفترست به خط نستعلیق قرن ۱۳ بادو قلم

قطع: خشتی ۵/۱۴×۲۱ جلد: تیماجی قرمز برگ: ۱۴۸ سطور: ۱۲ و

۱۴ کاغذ فرنگی (قسمت اول ضخیم و قسمت دوم نازک)

(فارسی)

جنگ شعر

برگزیده‌هایی است از اشعار:

عنصری، عسجدی، عبدالواسع، فرخی، حکیم بخاری، مسعود سعد

سلمان، فصیحی گرگانی، ابوالفرج رونی، عمادی غزنوی، عمادی شهریاری، ادیب صابر، سنائی غزنوی، مولانا جمال الدین عبدالرزاق، خاقانی، مجیر بیلقانی، افضل الدین کرمانی، سیف اسفرننگی، اثیرالدین اخسیکتی، اثیر اومانی، سیفی نیشابوری، بدیع سیفی، جوهری زرگر، نظامی، قوامی، مطرزی (در عنوان: برادر نظامی) بدرالدین چاچی (شاشی)، رشید و طواط، ناصر بخارائی، رفیع ابهری، فرخاری (یک مسمط از او)، شمس طبس، سعید هروی (منتخب دیوان اوست)، لامعی گرگانی، سوزنی، مجد همگر، اتابک و امامی هروی و سعدی (اشعار این هرسه در ضمن اشعار مجد آمده است)، شمس جاسبی، قطران، فریداحول، تاج الدین بخاری، سراج الدین بلخی، بدر جاجرمی، جمال الدین اشهری (شاپوراز اولادخیام، مفتی وساکن تبریز) ابوالمعالی رازی، مولانا علی فتحی، مولانا مغیث هانوی، مولانا شمس جندی، ابوالمعالی نحاس، عبدالقادر نایینی، تاج الدین پور بها جامی، کلامی، مولانا حسن علی متکلم، حسن علی جلایر، عبدالرافع، (۱) مولانا مظفر خوافی، صائن الدین شیرازی، مولانا ضیاء نخشی، خواجه عمیدالدین لویکی (۲)، خواجه عبید کرمانی (۳) حکیم طرطری (۴)، ادیب نظیری، ابونصر رافعی (۵) شمالی دهستانی (۶)، ادیب ششدری (۷)

۱ - از او ترجیح بندیدست که بیت مکرر آن این است .

سبحان من تسبیحه الشمس والقمر

سبحان من تقدسه النجم والشجر

۲ - از اشعار او قصیده ایست با این مطلع :

گفتم به گاه صبح یکی جام می بیار

گفتا که بی دلان را با جام می چکار ←

در حواشی جنگک نیز اشعار است از این شاعران :

عنصری ، قطره ، فرخار ، نوار ، مهدی بیک ، شقاقی ، نشاط ،
 اثیری ، صبا ، هاتف ، بساطی ، کمره‌ای ، مولوی ، نیری ، باعث ، نثاری ،
 میرزا فتح‌الله عرب متخلص ، ذوقی ،

← ۳ - از او سه بیت است و بیت نخست این است :

عمری به راه بادیه باید قدم زدن
 تا تکیه مراد توان در حرم زدن

۴ - از طرطری سه قطعه است و مطلع یکی از آنها :

اگر نه مست شد بلبل فغان چندین چرا دارد
 و گریبا اونه گل می‌خورد، رخ رنگین چرادارد

۵ - از قصیده ایست در مدح ابو عبدالله ناصر (گویا خلیفه)

چه رویست آن که در حسش همی بیدل شود ناظر
 چه مویست آن که در وضعش همی گمره شود خاطر
 به موی او گذارم روز ، روزی کو بود غایب
 به رنگ او فروزم وقت وقتی کو بود حاضر
 ...سزای امر و نهیبی زان کجا بودت پدر آن کس
 که گیتی را چو او هرگز نه ناهی بودونه آمر...
 گذشت او و به تو بگذاشت آن کس را که در گیتی

امیر المؤمنین را هست رایش کو کب باهر

۶ - از شمالی دهستانی در این جنگک دو قصیده بلند است یکی در مدح ابوالقاسم

محمود و دیگری در مدح ابوسعید محمد ،

←

مطلع قصیده دوم :

رابعة بنت كعب (قزداری) ، آزاد خراسانی (برگ ۸۸ ب تا ۹۰ الف) ،
قطران (انتخابی است از بهترین اشعار قطران بدون عنوان در حاشیه

← آن مرغ کش خرام کدامست در چمن

کز مشک تاج دارد و از حله بیرهن

در اواخر قصیده این بیت دیده میشود :

آمد به خدمت تو شمالی ز راه دور

کرده روان به مدح و ثنای تو مرتهن

۷ - از ادیب ششدری دو قصیده است در مدح پادشاه مازندران که شاعر از او

با عنوان « اصفهبد کبیر » یاد می کند . مطلع قصیده نخست :

لشکر کشید باد صبا سوی بوستان

شد باغ و بوستان همه چون روی بوستان

و پس از ابیاتی می آید :

تاج الملوك نصرت دین خسروی که هست

بر نام او طبری همه ملک طبرستان

اصفهد کبیر مؤید که پاس او

بردین حق و ملک امین است و پاسبان

شاه بزرگوار که ترکیب کرده اند

در تیغ او ذخیره ملک خدایگان

از قصیده دیگر :

بتی دارم که يك ساعت برون نایم ز فرمانش

چو ایمان دارم اندر دل به خوبی عهد و پیمانش

گک ۱۱۰ ب تا ۱۱۵ ب) ، نوید (۱) (گک ۱۵۱ ب تا ۱۵۲ الف) ، قضائی یزدی ، معتمد ، سحاب ، حریف ، طوفان ، خاوری ، عالی ، خرم شیرازی (رباعیات) مخلص ، خادم قیری ، منعم ، طرب ، طیب ، کوکب ، محروم ، طاير ، حاجب شیرازی ، (گرد آورنده از شاعران اخیر بیشتر رباعی و يك بيتی می‌آورد)

بر پشت برگ آخر نیز اشعار است (به خط نزدیک به زمان نسخه) از: عثمان مختاری ، عبدالسلام پیامی (مشهور به پیامی جبل عاملی یا پیامی لاری) ، بقائی ، مغیث ، مولوی ، آصف خان ، عرفی ، خواجه نصیر و امامی هروی .

۷۲۰ نسخه است به خط نستعلیق قرن ۱۱. برگ اول نو نویس است . حاشیه برگ ۲ - ۳ و ۱۳۹ و دو برگ آخر و صالی و تمام برگها اثر رطوبت دارد . برگ ۱۵۶ تا ۱۶۰ از نسخه ساقط شده

در داخل جلد (راست) فهرست مندرجات نسخه به قلم حاج میرزا احمد نوشته پشت برگ اول و آخر یادداشتهای مختلف دیده میشود عناوین شنگرف قطع : وزیری کوچک ۲۱ × ۱۳ جلد : تیماجی مشکی برگها (به استثنای ۵ برگ افتاده از وسط) ۱۹ ، سطور هر صفحه ۲۱ کاغذ آهار مهره شکری

۱- از او مثنوی خسرو و شیرین یاد شده و از جمله ابیاتی که از آن مثنوی در نسخه

حاضر آمده :

چو شیرین شهره شد در دل ربایی

غرورش کرد دعوی خدایی

بلی خوبان خدای عاشقانند

ولسی رسم خدایی ندانند

مجموعه رسائل

(عربی)

۱ - المسائل الموصليات الثالثة (۱) (گ ۱ - ۱۸ الف)

از علی بن الحسین موسوی معروف به سید مرتضی و علم الهدی (م - ۴۳۶) در جواب یکصد و نه مسئله از مسائل فقه . در باره این رساله و رساله بعد رجوع شود به توضیح این نگارنده در فهرست مجلس شوری ملی ذریعه ۵ : ۲۳۵ مجلس ۱۰ : ۱۲۶ - ۱۳۰

آغاز : الحمد لله على فضاله ... قد اجبت عن المسائل الواردة في ...

سنه عشرين واربعمائه

پایان : و سنسطة في مسائل الخلاف

۲ - المسائل الموصليات الثانية (گ ۱۸ ب تا ۲۶ ب)

از همان مؤلف در پاسخ نه مسئله فقهی

فهرست کتابخانه مجلس شوری ۱۰ : ۱۲۶ - ۱۳۰

آغاز : قد اجبت ادا م الله لكم السلامه ... عن المسائل التي وصلت الى

جوابا اختصرت

پایان : انه مكاتب وهذا بين لمن تامله

۳ - المسائل الطرابلسيات الثانية (گ ۲۷ - و ۴)

از همان سید مرتضی است در پاسخ ۱۲ مسئله عقلی و کلامی

ذریعه ۵ : ۲۲۶

آغاز : الحمد لله والصلوه على محمد وآله هذه اجوبة مسائل عنه الشيخ

۱ - در نسخه جای سخن در عنوان این رساله « المسائل الموصليه الثانية ودر

عنوان رساله بعد « المسائل الموصليه الثالثة » قید شده و درست همانست که ما آوردیم .

ابوالفضل ابراهیم بن الحسن الابانی الواردة عن طرابلس ثانياً
پایان : و مذاهبه و هذا نهاية الكلام

۴ - مسائل الطرابلسيات الثالثة (گ ۴۷ - ۷۶)

از سیدمرتضی علم‌الهدی در پاسخ ۲۳ مسئله فقهی و کلامی

آغاز : الحمد لله رب العالمين ... هذه اجوبة المسائل الطرابلسيات

الثالثة الواردة من ابي الفضل في شعبان سنة سبع وعشرين

پایان : ونهاية الاحتياط للدين . تجزت الطرابلسيات الثالثة

۷۲۱ دفترست به قلم نسخ محمد حسن بن محمدعلی مشهدی غروی مورخ
۱۲۳۹ . کاتب این دفتر را برای شیخ الاسلام زنجانی نوشته و خط او بر پشت نخستین
برگ دیده میشود: عنوان قرمز

قطع : خشتی ۲/۱۶ × ۳/۲۱ جلد : تیماجی لیموبی رنگ . برگ ۷۶ سطور
هر صفحه ۲۰ کاغذ : فرنگی

مجموعه دیوانها (عربی)

۱ - دیوان الاخطل (گ ۱ - ۱۱۹)

از غیاث بن غوث تغلبی نصرانی ملقب به اخطل (م - ۹۲) . در بیروت

به چاپ رسیده است

بروکلیمان (ترجمه عربی) ۱ : ۲۰۴ - ۲۰۸

آغاز بسمله . قال الاخطل واسمه غياث ... والاختل لقب و سئل

جرير عن نفسه وعن الاخطل والفرزدق

۲ - دیوان زهیر بن ابی سلمی (۱۲۰ - ۱۴۷)

اشعار ربيعة بن رباح المزني زهير بن ابي سلمى . (م - ۱۳ قبل از هجرت)

بروکلیمان (ترجمه عربی) ۱ : ۹۵ - ۹۶ اعلام زرکلی ج ۳ : ۸۷

آغاز: قال زهیر بن ابی سلمی واسمه ربیعة ابن رباح یهرج الحرث بن عوف

۳ - دیوان اعشی (گ ۱۴۸ - ۱۶۴)

میمون بن قیس معروف به اعشی بکر بن وائل واعشی الکبیر از شاعران طبقه اول جاهلی وصاحب معلقه که با ایرانیان مخالفت داشت والفاظ فارسی در شعر خویش بسیار می آورد (م - ۷ هـ)

رجوع شود به بروکلیمان (ترجمه عربی) ج ۱ : ۱۴۷ اعلام زرکلی ۸ : ۷۰۰

آغاز: بسمله قال الاعشی اعشی بکر بن وائل واسمه میمون بن قیس

۷۲۲ نسخه ایست به خط نستعلیق میرزا علی انصاری مورخ ۱۲۹۱ در شیراز. (رقم کاتب در ذیل دیوان اخلط بدون نام او و در ذیل دیوان اعشی با ذکر نام او دیده میشود). در اول و آخر دفتر و در فاصله دیوانها اوراق سفید وجود دارد و بر پشت برگ اول دیوان اخلط یادداشتی است از میرزا حسن انصاری (پسر کاتب نسخه) مورخ ۱۳۲۵
قطع: خشتی ۱۶/۵ × ۲۱/۵ جلد: تیماجی مشکی برگها: ۱۶۴ (به استثناء ۲۳ برگ سفید اول و وسط و آخر دفتر) سطور هر صفحه ۱۵ کاغذ فرنگی سفید

جراثقال

(فارسی)

از کتابهایی است که برای تدریس در دارالفنون از فرانسه به فارسی برگردانیده اند و گویا مسیو کرشیش آن را تدریس میکرده است. دارای چهار باب و هر باب چند فصل:

باب اول در علمی که از حرکت اجسام گفتگو می کند

باب دوم در جراثقال با قضیه حرکت طبیعی مطلقه

باب سوم در معادله اجسام صلبه

باب چهارم در حرکت اجسام صلبه و ثقیله که به زبان فرانسه دینامیک

گفته می‌شود. نسخه شماره ۷۱۳ سپهسالار و شماره ۳۳۵۸ کتابخانه ملک همین کتاب حاضر است (۱)

اشکال فنی را که برای تفهیم مطالب کتاب لازم است و در اثناء کتاب به آنها باقید شماره اشارت رفته در ده برگ بزرگ جداگانه رسم و در پایان نسخه یکجا الحاق کرده‌اند.

آغاز : بسمله باب اول در علم می که از حرکت اجسام گفتگو می‌نماید
پایان : و بلافاصله از سوراخ تا به آتش میرسد

۷۲۳ نسخه ایست به قلم نستعلیق خوب مورخ ۱۳۵۳ عناوین شنکرف
قطع : رقعی ۱۴ × ۲۰ جلد : تیماجی قرمز با تـرنج آب طلائی برگ :
۱۹۵+ ده برگ بزرگ. سطور هر صفحه ۹ کاغذ : فرنگی نازک آبی رنگ

مجموعه فرهنگ (لغت عربی به فارسی)

۱ - فرهنگ عربی به فارسی (گ ۱ - ۷)

تفسیر واژه‌هایی که غالباً از نظر لفظ و یا معنی نزدیک و شبیه یکدیگر و یا متضادند.

دارای سه فصل است در فصل نخست مفردات و در دو فصل دیگر کلمات مرکب (تام یا ناقص) یاد شده مانند «حیص بیص تنگی و فراخی هیات و میاط آمدن و شدن، حسن العقیده نیکو اعتقادی...»
و درص ۹- فصل اول نسخه حاضر-چنین آمده : «معافات و مقاسات و مکابده رنج چیزی بکشیدن... محاکمت به حاکم شدن. حکومت دادرسی...
حسن نیکویی : قبح زشتی.»

۱ - در پایان نسخه ملک آمده «تعلیم گرفته شد از مسیو کرشیش»

نسخه شماره ۱۳۳/۳ - ج دانشکده ادبیات تهران ادبیات ظاهر آهمین فرهنگ است که دیباچه نسخه حاضر را ندارد و پایان آن نیز متفاوت است (فهرست ادبیات ۱ : ۳۷۰) ذریعه ۱۶ : ... ب)

آغاز موجود: بسمله مبتدی چون این قدر بخواند و یاد گیرد و در استعمال آورد ... خواندن نامها و کتابها بر وی آسان گردد. فصل ابتدا و افتتاح و مفاتحت آغاز کردن کار ختم و اختتام به پایان بردن کار ... کنه و قصاری و قصوری و نهایت و غایت پایان کار

پایان موجود: ابتداء اول و آخر

پس از پایان این فرهنگ در ص ۱۵-۱۶ چند واژه عربی است با ترجمه فارسی آنها با قلم دیگر

۲ - فرهنگ عربی به فارسی (گ ۹ - ۴۵) (لغت - عربی به فارسی)

= بحر الالفاظ. [واژه‌ها به ترتیب حروف الفبا در حرف اول و هر حرف در سه باب است : (۱ - اول مفتوح ۲ - اول مکسور ۳ - اول مضموم) . نسخه‌ای از این فرهنگ در دانشکده ادبیات تهران است با شماره ۲۲۴/۲ ج که نام آن در عنوان صفحه نخست « بحر الالفاظ » یاد شد .

رجوع شود به فهرست ادبیات (۱ : ۳۷۱)

آغاز : بسمله باب الالف المفتوحه الله خدای سزای پرستش احدیکی
آحاد جمع اول نخستین اوائل جمع

پایان: المضمومه : بیوست خشکی بسر آسانی. یمن خجستگی. یوسف

حسرت زده (؟ ...) . یموم دریاها

در ذیل این فرهنگ (در ص ۹۱ - ۹۲) نمونه‌هایی از جناس لفظی

عربی با ترجمه فارسی، لغات و در آخر نسخه برخی از اوزان (مقادیر) با ترجمه ترکی یاد شده است.

۳ - اشعار (ص ۴۷ : الف - ۴۸ ب)

سه قصیده است در مناجات از واعظ قزوینی و جامی و دو غزل است از غیاث در ستایش حضرت رسول (ص) و خداوند. از غزل او است:

محنت خائفین عشرت اوست
هر که در سایه محبت اوست
میکنم شکر قادری که دو کون
نمی‌ازیک حباب قدرت اوست...
به خدایش حواله کرد غیاث
هر که اندر مقام ذلت اوست

۴ - فرهنگ عربی به فارسی (گ ۴۹ - ۱۶۱)

واژه های عربی با ترتیب الفبایی در حرف اول و دوم و مرادف فارسی آنها در زیر هر یک آورده شده و مؤلف در پایان هر باب چند واژه فارسی را با ترتیب الفبایی در حرف اول و با ذکر مرادف هر یک در زیر آن با عنوان « لغت الفرس » میافزاید

اینک نمونه‌ای از واژه های فارسی که در پایان حرف الف یاد شده است با مرادفات فارسی که در زیر آنهاست :

اونگک : آویخته، اندر: آنجا. آهیخته : کشیده، اوخ : اوه گفتن:

ایرسان، پشیمان. ایرو : خدا. ازید : دراز کرده (؟..)

نسخه‌ای از این کتاب در دانشکده ادبیات تهران با شماره ۲۲۴/۳ وجود

دارد (فهرست آنجا ج ۱ : ۳۷۱)

آغاز : بسمله الف مع الباء ابد همیشه آباد جمع ابواب درها ابریق

کوزه اباریق جمع ابنیه بناها اب پدر اباء جمع... ابیت نخواستم ، اینا (۱)

نخواستیم . این نخواستند

پایان : یم دریا، یمین سوگند درست راست، ممحض موقوف، ابجد

آغاز کرد ... ضغظ تمام شد .

۲۲۴ نسخه‌ایست به قلم نسخ و نستعلیق خدای ویردی مورخ ۱۰۰۲ در

ذیل رقم کاتب ۷ بیت است به ترکی از کاتب نسخه در وصف کتاب . حاشیه ۶ برگ اول

و دو برگ آخر وصال شده . در حاشیه برخی از برگها آثار رطوبت دیده میشود .

قطع : خشتی ۱۴/۵ × ۱۹/۵ جلد : مقوا پاروکش پارچه سبز و عطف تیماج

قرمز برگ : ۱۶۱ سطور هر صفحه ۲۲ و ۱۴ کاغذ : فرنگی

(فارسی)

دیوان رضا

از شاعری با تخلص رضا (بافتح (را) و تشدید (ض) (بروزن سقا) .

نسخه حاضر همه دیوان رضا نیست و غزلیات او است (به ترتیب الفبا)

با چند مسمط، مثنوی، ساقی نامه یک ترجیع بند و رباعیات . پیش از شروع

غزلیات دو بیت آخر قصیده و یا قطعه‌ایست که اول آن از نسخه افتاده و بیت

دوم آن ماده تاریخی است مطابق با ۱۲۱۴ . آن بیت این است :

به تاریخ او کلاک رضا نوشت

بود جای مریم به خلد برین

یکی از مسمطات تضمین این غزل حافظ است :

« بوی خوش تو هر که ز باد صبا شنید ... »

در پایان نسخه قسمتی است از قصیده‌ای که تشبیب آن (و یا خود همه آن) در باره جوانی است استرچی به نام علی اکبر (که ظاهراً فرخ نیز نام داشته است) از جمله رباعیات، دوربای دربارۀ تبریز و (بی‌نمکی) خوبرویان آنجاست. تنها ترجیع بند این دیوان دارای ۱۲ بند است با تکرار این بیت:

در هجر تو صبر پیش گیرم

تا از تو مراد خویش گیرم

۷۲۵ نسخه‌ایست به خط نستعلیق قرن ۱۳ - ه برگ اول و صالی دارد. از اول و آخر و پس از ص ۱۲ اوراقی از نسخه افتاده است. حاشیه برگ نخست و صالی و برخی از برگها لکه‌های سیاه و یا چرکین دارد. آغاز غزلیات (در ص ۱):

ندیده است مگر آن غزال رعنا را

کسی که وصف کند طلعت زلیخا را

مرا که دست به دامان دیدنت نرسد

چگونه بوسه توام زد آن کف پا را

پایان موجود:

چون تو به بزم و به رزم کس نبود در جهان

عزم تو کشور گشود رزم و لشکر شکست

قطع: وزیری ۵/۱۵×۲۱ جلد: گالینگور قهوه‌ای برگ: ۱۴۱ سطور

هر صفحه ۱۳ کاغذ: فرنگی

(فارسی)

دیوان جامی

از نورالدین عبدالرحمان جامی | دارای قصائد و غزلیات و مقطعات

فهرست متزوی ۳: ۲۲۶۴

آغاز غزلیات (ص ۷۶) :

بسم الله الرحمن الرحيم
 اعظم اسمای علیم و حکیم
 محترم-ان حرم انس را
 تازه حدیثی است ز عهد قدیم

۷۲۶ نسخه ایست به قلم نستعلیق قرن ۹ دارای يك سر لوح کهنه . صفحات دارای جداول آب طلا و شنکرف و زرنگار . از اول و آخر افتاده دارد کنار برخی از برگهای وسط و آخر نسخه وصالی و در بیشتر برگهای آخر لکه های زرد و چرکین است عناوین شنکرف

قطع وزیری ۱۴/۵ × ۲۱/۳ جلد تیماج قرمز يك لا برگ ۱۲۶ سطور هر صفحه ۱۹ کاغذ سمرقندی شکری

(ففارسی)

مجموعه

۱ - بحر الاسرار (گ ۱ - ۴۴ دفتر)

از مظفر علی شاه محمد تقی طریقی کرمانی. هشتوی بحر الاسرار ظاهر آ دو گونه فراهم آمده و این دو گونه از نظر نظم و ترتیب اشعار جدایی هایی دارد. از آن جمله این که اشعاری را که مظفر علی شاه در اقسام هدایت و چند گونه منصب پیغمبر (ص) سروده در يك دسته از نسخ (از جمله نسخه چاپ شده به همت آقای دکتر نوربخش) پس از تفسیر سوره فلق و پیش از شرح حدیث کمیل است (ص ۱۷۳-۱۸۱ چاپی) و در گونه دیگر از نسخ در پایان کتاب است مانند نسخه جای سخن. چند اختلاف دیگر نیز از این قبیل میان این دو نوع وجود دارد. در نسخه حاضر اشعار یاد شده (در باره منصبهای پیامبر (ص) و اقسام هدایت) از برگ ۶۳ ب و با این بیت آغاز میشود .

احمد مرسل شه صاحب کمال

بس مناصب دارد از خالق تعال

شرح منظوم که مظفر علی شاه در مقدمه این اشعار می‌آورد (ص ۱۷۳ چاپی) در نسخه حاضر حذف شده است.

نسخه حاضر ناتمام است پایان موجود در نسخه :

مجموعه این قصه را تو گوش دار

تا مفصل بر تو سازم آشکار

۲ - جنات الوصال (برگ ۶۶ ب تا ۷۲ الف)

از نور علی شاه اصفهانی / نسخه حاضر تنها « جنت سوم » است از آغاز تا این بیت :

گفت ای یاران مرا یاری کنید

روی جانم جانب یاری کنید (۱)

آقای دکتر نوربخش در مقدمه ممتعه خود بر چاپ جنات الوصال (از انتشارات خانقاه نعمت‌اللهی تهران) این نظر را که جنات الوصال تا همین بیت از منشآت نور علی شاه است (و بقیه به ترتیب از رونق علی شاه و نظام علی شاه است) ترجیح می‌دهند :

رجوع شود به مقدمه آن کتاب به قلم دکتر نوربخش صفحه ص - ض

آغاز : این سپهر عشق را انجم بود

جلد ثالث جنت سوم بود

۳ - دیوان مشتاقیه (برگ ۷۶ ب تا ۱۶۳)

از مظفر علی شاه محمدتقی طریقی کرمانی با تخلص مشتاق علی شاه

شامل قصائد ، ترجیع بند، غزلیات و رباعیات (غزلیات و رباعیات با ترتیب الفبایی) .

رجوع شود به ذیل نسخه های شماره ۷۱۸/۱ و ۷۱۸/۴ در این فهرست .

آغاز : ای آن که بررسی از من دل داده حال دل

در پایان سخن مظفر علی شاه است در باره این که نسخه به وسیله درویش نعمت علی در همان سال نظم (۱۲۰۶) . کتابت شده . پس از پایان سخن مظفر علی شاه کاتب نسخه چنین می آورد :

« نقل من صورة خط درویش نعمة علی المنقولة من صورة خط فرزندی مظفر علی شاه وفقه الله تعالی .. » و در زیر نوشته بالا یادداشت زیر از مونس السلطان دیده میشود :

« حضرت عون علی از مشایخ حضرت سید معصوم علی شاهند که در سفر کربلا در خدمت آن حضرت بوده اند و این کتاب به خط حضرت سید نعمت علی از روی خط مرحوم مظفر علی شاه نوشته اند و حضرت عون علی تصدیق فرموده اند که از روی صورت خط فرزندی مظفر علی شاه است .

۷۲۷ دفترست به خط نستعلیق قرن ۱۳ . نوشته ها متن و حواشی را فرا گرفته (هر یک از سه کتاب در متن و حاشیه نوشته است) . عناوین شکرگرف . در پایان جنات الوصال ۸ صفحه سفید است .

قطع : خشتی ۲۰/۵ × ۱۵/۵ ح کالینگور سرمه ای عطف تیماج قرمز برگ : ۱۶۳ سطور هر صفحه (متن ۱۴ و حاشیه ۳۵) کاغذ : فرنگی سفید آهار مهره

بحر الاسرار (فارسی)

از مظفر علی شاه کرمانی این نسخه از گونه دوم نسخ این کتاب است و بانسخه چاپی (از انتشارات خانقاه نعمة اللهی) بسیار متفاوت است .

رجوع شود به توضیحات ذیل نسخه شماره ۷۲۶/۱ فهرست حاضر: ۱۰۷

۷۲۸ نسخه ایست به خط نستعلیق هدایت‌علی‌الحسینی مورخ ۱۳۰۵ برخی از برگها اثر رطوبت دیده میشود. عناوین شنگرف. و بر برگ اضافی اول مثنوی سلسله‌الذهب مظفرعلی شاه است (رک به ص ۱۰۰ فهرست حاضر) که دنباله آنرا کاتب در کنار ص ۱ و ۲ بحر الاسرار نوشته. بر پشت این برگ اضافی یادداشتی است مغلوط از کسی که گویا میرزا اسدالله نام داشته و پسر کاتب نسخه بوده و نیز یادداشتی از محمدحسن شهرباکی در باره غلط آن

قطع: وزیری ۱۷×۲۱ جلد: تیماجی سبز رنگ برگ: ۸۶ سطور: ۱۴
کاغذ: فرنکی.

(فارسی)

بحر الاسرار

از مظفرعلی شاه کرمانی. [این نسخه از گونه اول و مطابق است با نسخه

چاپی از انتشارات خانقاه نعمت‌اللهی تهران

۷۲۹ نسخه ایست به خط نستعلیق محمدبن آقا جمال مراغه مورخ ۱۲۱۷ بر حاشیه برگ اول یادداشت‌هایی است از جمله شعری از باباعلی قراگزلو حاشیه برگ اول و دو برگ آخر و برگ ۶۲ و صالی و بسیاری از برگها لکه‌های سیاه و چرکین دارد
قطع: وزیری ۱۴/۵×۲۲ جلد: تیماجی قهوه‌ای برگ: ۶۴ سطور: ۱۷
کاغذ: فرنکی

(عربی و فارسی)

مجموعه

(عربی و فارسی)

۱ - الكلمات المكنونه (ک ۱ - ۸۴)
(م ۱۰۹۱)

از مولی محسن فیض کاشانی. [این کتاب به چاپ رسیده است

آغاز: الحمد لله الأول في آخريته...

(اصول فقه) (عربی)

۲ الزبده (گ ۸۵ ب تا ۱۳۳) (۱۰۵۱)

از شیخ بهاء الدین عاملی در اصول فقه . در نسخه حاشیه‌هایی است از

مؤلف و جز او در هاشم و میان سطور

آغاز : أبهى أصل يُبْتَنى عليه الخطاب . . .

۷۳۰ نسخه‌ایست به خط نسخ قرن ۱۲ بادو قلم . رساله دوم نسخ (درشت‌تر)

محمدیوسف بن محمد قاسم نایینی محمدیه مورخ ۱۱۸۹ .

قطع : خشتی ۱۷/۵ × ۲۰ ج تیماج مشکى يكلا عطف پارچه مشکى برگ

۱۳۳ سطور ۲۰ + ۸ کاغذ فرنگی آهار مهره سفید

(فارسی)

مجموعه

(عربی) (فارسی)

۱- انیس الطالبین وعدة السالکین (۱ - ۹۰)

(۱۶)

از صلاح بن مبارک بخاری در مقامات خواجه بهاء الدین نقشبند در چهار

قسم اول در ولایت و ولی دوم ابتداء احوال خواجه و سلسله خواجهگان سوم

در بیان صفت و احوال و اقوال و اخلاق حضرت خواجه و شرح طریق ... و

حقایق و لطائف که ... بر لفظ مبارک ایشان گذشته است . چهارم (گ ۵۸) در سایر

کرامات و ظهورات و احوال که از حضرت خواجه ... به ظهور آمده است .

مؤلف این کتاب را در ۷۹۱ پس از درگذشت خواجه بهاء الدین و با اجازت خواجه

علاء الدین عطار خلیفه خواجه بهاء الدین فراهم آورده است . او در دیباجه ،

تاریخچه تألیف این کتاب را چنین می آورد « در سنه خمس و ثمانین و سبعمائه

به خدمت ... خواجه علاء الدین ... رسیده به واسطه ایشان به نظر قبول ...

حضرت سید بهاء الحق و الدین المشهور بنقشبند ... مشرف گشتم و چون طریقه

ایشان صحبت بود به درویشان مصاحب شدم به واسطه آن که هر یکی از ایشان ...

انوار ولایت و آثار کرامت ... بسیار ذکر میکردند ... این ضعیف را

داعیه قوی و رغبت عظیم پیدا شد به جمع آن آیات بینات . . . اما صدیقی اشارت فرمود که خدمت مولانا حسام‌الدین خواجه یوسف که از فرزندان مولانا حافظ الدین کبیر بخاری بودند رحمه‌اله و استاد علماء بخارا و شرف مجالس و صحبت خواجه را بسیار دریافته بودند و می‌خواستند به جمع مقامات مشغول گردند، حضرت خواجه ایشان را فرمودند این زمان اجازت نیست بعد از این اختیار شماراست. بنابراین فقیر متوقف شد و چون در شب شنبه سوم ربیع‌الاول سنهٔ احد و تسعین و سبعمائه حضرت خواجه داعیه یا ایتها النفس . . . ارجعی . . . را اجابت فرمودند . . . از خدمت ارشاد پناهی خواجه علاء الدین که خلیفه حضرت خواجه بودند . . . استجازه کرده آمد . . . « بلوشه این کتاب را تألیف حسام الدین خواجه یوسف یاد میکند (شماره ۹۶۸/۱۱ S.P.) و در بایگانی ملی هند-دهلی نو (به نقل فهرست فیلمهای دانشگاه) از خواجه محمدپارسا. مؤلف در آخر قسم دوم سلسله فقر خواجه بهاء الدین را چنین می‌آورد خواجه محمد بابای سماسی، محمودانچیر فغنوی، عارف ربوه گری، غجدوانی، سید کلال (سماسی، عبدالخالق) شیخ یوسف بن ایوب همدانی، ابوعلی فارمدی، ابوالقاسم گرگانی طوسی که به سه واسطه به جنید می‌رسد و نیز به ابوالحسن خرقانی، از روحانیت بایزید بسطامی (۱) از امام جعفر صادق از امام زین‌العابدین

۱ - حضرت خواجه . . . گفتند از توجه به روحانیت او پس قرنی انقطاع تمام و مجرد کل . . . در تاریخ ۷۸۹ . . . می‌فرمودند دو سال است متابعت امام محمد علی ترمذی می‌نمایم و ایشان بی‌صفت بوده‌اند و اگر کسی شناسد مانیز این زمان بی‌صفتیم . . . اتفاقاً فصل زمستان بود . . . حضرت خواجه به کلبه این فقیر رسیدند و اثر ریاضت در ایشان ظاهر بوده . . . فرمودند شصت و هشت سال بود توجه به روحانیت او پس قرن داشتیم و در صفت او سیر میکردم . (از سخنان خواجه بهاء الدین نقشبند)

واز قاسم بن محمد بن ابی بکر از سلمان که با دریافت شرف صحبت رسول (ص) و شریف سلمان ... انتساب در علم باطن به ابوبکر صدیق دارد

در سراسر کتاب نام عده‌ای از عارفان و کتابها و نیز اسامی جغرافیائی بسیار یاد شده است که جای تحقیق دارد از آن جمله : شمس الدین اسکویی، اصول الطریقه و وصول الحقیقه تألیف سید ابوالقاسم گرگانی، درویش خلوتی (از کبار درویش بخارا با نسبت خلوتی) ، امیر محمود قصر معانی سمنانی ، مولانا نجم الدین وادرك كهنی ، مولانا محمد هروی، باغ زاغان هرات، شیخ شادی غدیوتی، پل علی سلیمان ، قصر عارفان ، مولانا حمید الدین چاچی، خواجه داود نبیره سیف الدین باخرزی ، درویشی از متابعان پهلوان محمود بکیار . درویش تات کنی باغ سفیدمون (مال خواجه یوسف بخاری) ، مولانا عارف (از اولاد امیر سید کلال) ، عبدالله قرغن حاکم ماوراءالنهر، شیخ خسرو کرمینى ، درویش نیکشاه باغ ارسلائی، لالای ترک، اعوانه بخارا، سونخاری، مولانا حسام الدین اصیلی (از علماء بخارا) ، شرع آباد، مولانا ابوبکر افشنجی، مولانا جلال - الدین خالدی، عبدالقدوس قرشی^۱.

آغاز : بسمله حمد بی منتها حضرت خدای را جل سلطانہ ... اما بعد
برارباب بصائر پوشیده نیست که بعد از مقام نبوت مرتبه‌ای شریف تر از ولایت
خاصه نیست

پایان : حضرت خواجه فرمودند که ما را به حضرت حق سبحانه و
تعالی عهد است که تا به دیدار بی چون ... مشرف نگردم و جمع کسانی را که
به من پیوسته ... شفاعت نکنم به هیچ چیزی و هیچ کس اصلاً مشغول نگردم

۱ - در این کتاب از قرش به تکرار یاد شده و نسبت به آنجا را گاه قرشوی می‌آورد

۲ - هدایة الطالبین (ک ۹۴ - ۹۹ الف) (عمران - فارسی)
از سراج‌الدین عثمان در آداب و اسرار طریقه نقشبندیه رائج در هند
(پیروان شیخ احمد فاروقی سرهندی)

آغاز : الحمد لله الذی هدانا ... اما بعد درین روزها از طرف بعضی
اعزه در خصوص این که در بین مشایخ و بزرگان ... در حضرت دارالسلطنه ...
نقشبندیه مجددیه ... مخالفت واقع شده بود اشارت رفته بود که این مسکین
بی بضاعت چند ورقی را در آن باب بنویسد که موجب قطع نزاع متنازعین
گردد ... اگر چه رسائل در حل مسائل این طریقه علیه ... بسیارند و طریق
حصول ... به قراری که دست به دست از بزرگان این خاندان به این مسکین
رسیده است اول ذکر است دوم مراقبه و سوم طریقه رابطه

پایان : و عالم به نورهدایت و ارشاد وی بواسطه او بلاواسطه منور
گردید کمالاتی ... و صلی الله علی مصدرالرساله و خاتم کل مقاله محمد و آل
(عمران - فارسی)
۳ - هدایة الطالبین (ب ۹۹ تا ۱۲۹ ب) (ع ۱۳)

از ابوسعید محمد صوفی نقشبندی (از سلسله فاروقی هند)، در اسرار
و آداب طریقه فاروقیه و شرح و ارادات و احوال و تاریخچه سلوک. مؤلف در
دیباچه می‌آورد که این کتاب را در ۱۲۳۰ که وارد لکنهو شد فراهم آورد « از
و ارادات و کشف خود که از فضل الهی و توجه پیر دستگیر ... عنایت گردید
مگر در بعضی جاها که تفصیلی از معلومات و مسموعات نیز تحریر یافته .. »

مؤلف در محرم ۱۲۲۵ هجری در دهلی به خدمت حضرت شاه غلام
علی عبدالله احمدی تشریف یافته و در جمادی الثانیه همان سال اجازت نامه تلقین
ذکر از شاه غلام علی عبدالله دریافت داشت (مؤلف متن دو اجازت نامه‌ای

راکه از قطب خویش دریافت کرده عیناً نقل میکند) در این رساله ، پس از شرح لطائف عشر و مشاغل سه گانه قلب این فصلها دیده میشود :

فصل در بیان سیروسلوک ارباب قلوب

فصل در بیان ولایت کبری و فنای نفس

فصل در بیان ولایت علیا و سیر عناصر ثلاثه بجز عنصر خاک و فناء و

بقاء آنها

فصل در بیان کمالات ثلاثه (فتوت ، رسالت ، اولوالعزم)

فصل در بیان حقایق الهیه

فصل در بیان حقایق انبیاء(ع) . فصل در بیان بعضی از مقامات که

از راه سلوک علی حده افتاده اند

در این کتاب از عده ای از متصوفه آن عصر یاد شده مانند محمد معصوم

فرزند احمد فاروق هندی ، میرزا صاحب قبله و مولانا خالد رومی و بشارت الله

بهرآغی و نیز از پاره ای از مشایخ قادری و چشتی

آغاز: بسمله بعد از حمد و صلوة کمینه درویشان بلك ننگ و عار ایشان

فقیرابی سعید مجددی نسباً و طریقه... مینماید که بعضی از یاران طریقت ...

متصدع گردیدند آن چه در راه سلوک از اسرار و ارادت کشفاً و وجداناً

دریافته ای ...

مؤلف در پایان رساله ، اجازت نامه دوم را که از شاه غلام علی دریافت

داشته و پس از آن تقریظ او را بر این رساله می آورد . در پایان رساله چنین

آمده :

« راقم گوید که بعد از ترقیم ، این رساله را در حضور پیر دستگیر بمردم

بعد از مطالعه این عبارات ترقیم فرمودند ... بسمله الحمد لله ... فقیر عبدالله المعروف به غلام علی عفی عنه این رساله را مطالعه نموده ... الله تعالی به واسطه پیران کبار ایشان را وسیله شیوع طریقه احمدیه ... نماید ... چنان که آبای کرام ایشان ... مرشد و مروج این طریقه ... فرموده است ... ذکر واسطه آن منعم است الحمد لله ... تمت الرساله المسماة بهدایة الطالبین تصنیف شیخنا ... محمد ابی سعید النقشبندی واحدی النسب رضی عنه ... سنه ۱۲۸۵

۴ - هدایة الطالبین (ک ۱۳۰ - ۱۵۰ ب) (عرطن - ناری)

= ایضاح الطریقه از شاه عبدالله غلام علی دهلوی نقشبندی (از مشایخ بزرگ طریقه احمدی فاروقی هند) در حقائق و آداب طریقه نقشبندی فاروقی. مؤلف در آغاز رساله گزارش پاره‌ای از حالات و سلوک خویش را می‌آورد و می‌گوید :

« این فقیر به ذکر و شغل باطنی از حضرت ایشان تلقین یافته ... و تا پانزده سال اقتباس انوار صحبت حلقه ذکر ... ایشان داشتم ... و در این ایام که سنه هزار و دوصد و دوازده است به تکلیف بعضی عزیزان این چند فوائد از کلام مبارک خواجگان نقشبندیه و اکابر مجددیه ... التقاط نموده ... »

نسخه شماره ۴۲۶۳/۲ دانشگاه بانام رساله آداب و اذکار از غلامعلی باطنی در آداب نقشبندیان ... باید همین رساله باشد و هم چنین رساله « سلوک و مراقبه نقشبندیه تألیف عبدالله دهلوی » در کتابخانه عارف حکمت (منزوی ۲ : ۱۲۰۰). در صدر نسخه حاضر نام رساله باقلم قرمز « هدایة الطالبین » و در رقم کاتب « ایضاح الطریقه » یاد شده است .

مؤلف در این کتاب از این نامها یاد میکند :

سید نور محمد بداونی از خلفای شیخ سیف الدین خلیفه و فرزند محمد معصوم، شیخ محمد عابد خلیفه شیخ عبدالاحد، شیخ شاه کمال قادری و شیخ اوشاه سکندر و مولانا یعقوب کشمیری، ملا بدرالدین (مؤلف کتاب حضرات القدس)، محمد هاشم کشمیر (مؤلف کتاب برکات احمدیه)، محمد احسان (مؤلف روضة القیوم) (۱) خواجه باقی بالله، شیخ عبدالحق، میرزا احسام الدین احمد (از خلفاء خواجه باقی بالله)، مولانا محمد شاه بیک احزانی (که گویا رساله ای در شرح حال فاروقی دارد).

در اواخر رساله وصایای خواجه عبدالخالق غجدوانی را می آورد
 آغاز: بسمله بعد حمد و صلوة فقیر عبد الله المدعو بغلام علی گزارش می نماید
 که بیست و دو ساله بودم که هدایت و عنایت الهی سبب آنست که شامل حال ابن فقیر
 گردید عنایت فیض مآب... قیم طریقہ احمد شمس الدین حبیب الله مظهر حضرت
 جان جانان رسانید و مستفید شرف بیعت... در خاندان علیه قادریه گردانید.
 آن حضرت اگرچه افاده... نسبت شریف نقشبندیه می فرمودند... لیکن اجازت
 طریقہ علیه قادریه از روح... حضرت غوث الثقلین... نیز دارند
 پایان: اصلها ثابت و فرعها فی السماء تمت الرسالة الشریفه المسماة
 بایضاح الطریقہ تصنیف حضرت قطب السالکین... عبد الله شاه غلام علی...
 دلدار قوی از آن باش و مترس

۱- مؤلف میگوید در این کتابها و نیز در نوشته های حضرت شاه ولی الله گزارش
 حال سید احمد دهلوی فاروقی یاد شده است و خود قسمتهایی از سخنان آنان را در اینجا
 می آورد.

۵ - شجره‌نامه شاه نقشبند (گ ۱۵۰ ب تا ۱۵۲ الف) (عنوان: شجره)

در آغاز این بخش سخنانی است کوتاه از شاه نقشبند (خواجه بهاء‌الدین) و در عنوان آن باقلم قرمز چنین نوشته است :

« از کلمات قدسیه شاه نقشبند قدس سره است »

۶ - شرح گلشن راز (ک ۱۵۲ الف - ۱۵۳ ب) (عنوان: گلشن)

شرح چند بیت است از گلشن راز محمود شبستری با نشانی «م» و «ش» (نشانه متن و شرح) و در عنوان این بخش باقلم قرمز آمده است :

« قاعدة في الفكر في الآفاق » و نیز بیتی از گلشن راز . (گویا بخشی از مفاتیح الاعجاز است)

آغاز : مشومحبوس ارکان طبائعش یعنی مقید مشو کشاکش میلان
نفس و هوا به مشتیهات فانیه طبیعیه

۷ - سراج‌الطریق (گ ۱۵۳ - ۲۶۱)

از ابویوسف حسن بن هدایه‌الله پیر خضرائی (قرن ۱۰) در سلوک و اخلاق دارای ۵۰ باب . (مؤلف در دیباجه فهرست ابواب را یاد میکند). تألیف آن در ۹۸۴ آغاز شده . عناوین پاره‌ای از بابهای کتاب - چنان که در دیباجه است - از این قرار است :

باب اول در بیان طریق ، دوم اشارات و اصطلاحات این طایفه سوم در توبه ۲۶ در آزادی ۲۷ ذکر و آداب آن ۲۸ فتوت و جوانمردی ۳۵ در فقر ۳۶ در تصوف ۳۷ در آداب آن ۴۴ نگاه داشتن دل مشایخ ۴۵ سماع ۴۸ لباس این طائفه ۴۹ بعضی کلمات مفید که از این طائفه منقولست ۵۰ در تفسیر بعضی آیات و احادیث بر وفق اشارات این طائفه

مؤلف در اثناء سخن شعر بسیار می‌آورد که غالباً از خود اوست (۱) و درباره‌ی از اشعار او تخلص «ابن هدایت» دیده میشود.

در باب ۴۶ شرحی در باره سید محمدنیرة علی بن موسی الرضا معروف به پیرخضر شاهو و در پاره این که «شاهو نخست گنجویه نام داشت و به مناسبتی به شاهو شهرت یافت و حدود اربعه آرابه نقل از کتاب جامع الکرامات می‌آورد

همچنین مؤلف از کتاب ارشاد محمدغزالی. از فتح موصلی، ابوالمکارم نیشابوری، کتاب حدیقه الافراح، شیخ ابوالمکارم محمدروزبهانی یاد میکند.

آغاز: سپاسی بی‌قیاس غیرمتناهی... مبدعی را... اما بعد چنین گوید بنده حقیر... ابویوسف حسن بن هدایة الله پیرخضرائی چون در سنه اربع و ثمانین و تسعمایه ارباب زمان... را دیدم که از احوال قلوب غافل... خواستم که چند اوراق از اشارات و اصطلاحات این طائفه... موشح گردانم

پایان: مگر از مقدم ایشان شود شاد

ز آشوب حوادث گردد آزاد

تمت الرسالة... سراج الطریق من... مصنفات... مولانا ابوبکر المصنف

۱ - از جمله اشعار او ترجیح بندیست در توحید که بیت مکرر آن این است:

شهد الله جل ذکراه انه لا اله الا هو

و بنداول آن چنین آغاز میگردد:

ای خداوند خالق اشیا احد و فرد و وتر و بی‌همتا

باتو بود است و ز تو موجود است راز اسرار سرکرمتا

۸ - نامه به شیخ شکرالله (گ ۲۶۲ ب تا ۲۶۳ الف)

نامه ایست به « قائدالمشائخ جناب شیخ شکرالله » که باید از مشایخ نقشبندی کردستان باشد . این نامه به قلم شکسته نستعلیق زیباست و نخست با چند بیت آغاز میگردد

آغاز : سلامی چو اعجاز سلطان مشهد

۹ - قصیده در مدح (۲۶۴ - ۲۶۷ الف)

قصیده ایست از میرزا صبوری زرین قلم [دارای ۶۰ بیت در مدح شیخ سراج الدین عثمان نقشبندی و شیخ شکرالله (که پس از سراج الدین عثمان رهبر نقشبندیه شد)

آغاز : بحمدالله والمنه ز توفیقات ربانی

گرفت آئین و زیب و زین و فر دین مسلمانی

وجود خاکیان افلاکیان را بالذ و نازد

به نوعی کز شرف شاید زمین را آسمان خوانی

بنازد روح بوبکر و ببالد حال فاروقی

که حق ملک خلافت را به عثمان داشت ارزانی

پس از پایان قصیده در گ ۲۶۷ نسخه ای دیگر است از نامه به شیخ

شکرالله که ظاهر آنویسنده از روی خط استاد (نسخه اول) مشق کرده است.

۱۰ - دو نامه از شیخ سراج الدین (۲۶۸ - ۲۶۹)

دو نامه است از شیخ سراج الدین عثمان نقشبندی در باره مقام شیخ

شکرالله خطاب به مردم سنندج . این نامه ها به خط خود سراج الدین است و زیر

هر يك امضاء مخصوص و مهر او با نقش « ابن محمد النقشبندی عثمان »

دیده میشود .

۷۳۱ دفتر است به خط نستعلیق مورخ ۱۲۶۰ - ۱۲۸۵ (از برگ ۲۶۲ تا آخر به قلمهای دیگر است) کاتب در نسخه‌ها نام خود را می‌آورد اما در ذیل برگ ۲۶۲ (کتاب سراج‌الطریق) نوشته « به محمد شکرالله قلمی شد » و زیر این نوشته مهری با نقش « شکرالله عثمانی » دیده میشود . در آغاز دفتر دو برگ سفید است و بریکی از آن دو یادداشتی است زیر عنوان « آداب ختم حضرت سراج‌الدین ». عناوین شنگرف . قطع وزیری ۱۴ × ۲۱/۵ ج تیماجی سبز برگ : ۲۶۹ سطور صفحه (جز چند برگ آخر که مختلف است) : ۱۷ کاغذ فرنگی سفید

(مشعر فارسی)

دیوان انوری

از حکیم انوری شامل قصائد غزلیات و رباعیات همه با ترتیب الفبائی

۷۳۲ نسخه ایست به قلم نستعلیق قرن ۱۱ (یا اواخر ۱۰) . تمام صفحات در متن و حاشیه نوشته شده و مجدول با قلم آب طلا و شنگرف وزنگار است از قصائد چند برگ (از اواخر حرف یاء) افتاده و غزلیات از ص ۲۲۹ آغاز شده است . حاشیه برگ اول و دو برگ آخر وصالی شده اما به نوشته‌ها آسیبی نرسیده قطع رقعی ۱۱ × ۱۸/۵ ج تیماجی قرمز با ترنج و نیم ترنج با نقش برجسته و آب طلائی گل و بوته . برگ ۲۳۵ سطور متن : ۱۷ و حاشیه : ۳۰ کاغذ خان‌بالغ نازک آهار مهره و شکری رنگ

(حدیث عربی)

اربعین حدیث

= شرح اربعین حدیث از شیخ بهاء‌الدین محمد عاملی (م - ۱۰۳۰)

۷۳۳ نسخه ایست به خط نسخ خوب و خوانای محسن بن محمد حسین مورخ ۱۰۶۹ دیباجه کتاب از آغاز نسخه افتاده و تنها دو سطر از دیباجه مانده است . در حواشی منقولاتی است (به قلم نستعلیق کاتب نسخه و جز او) از سلطان العلماء ، شرح سید محمد بر اربعین ، تفسیر غریب القرآن ، کتاب الاخبار راوندی و غیره و نیز حواشی مؤلف

بانشان «منه». حاشیه‌برگ نخست اندکی وصالی دارد و حواشی بر گهای آخر لکه‌های رطوبت کهن. در حاشیه برخی از برگها مهریست بزرگ و مدور که در آن نام میرزا ابوالقاسم مجتهد نراقی نقش شده در ذیل صفحه آخر دو بیت در ماده تاریخ در گذشت شیخ بهائی به قلم کهن ثبت شده و مصراع چهارم چنین است «تاریخ وفات لاجرم تلخ افتاده». (تلخ = ۱۰۳۰). عناوین شنگرف

قطع رقعی ۱۱/۵ × ۱۹ ج تیماجی قهوه‌ای برگ ۱۸۴ سطور ۱۶ کاغذ اصفهانی

(فارسی)

جام جم

از اوحدی کرمانی

۷۳۴ نسخه‌ایست به خط نستعلیق قرن ۱۰ از اول و آخر افتاده. تمام صفحات دارای چه اول به چند قلم آب طلا و شنگرف و زنگار. حاشیه چند برگ اول و برگ آخر وصالی دارد. چند برگ اول لکه‌های چرکین دارد. عناوین شنگرف

قطع رقعی ۱۷/۵ × ۹/۵ ج تیماجی قهوه‌ای برگ ۱۲۲ سطور ۱۵ کاغذ سمرقندی

شکری

(فارسی)

فرهنگ عربی به فارسی

نخست واژه‌ها درسی مطلب به ترتیب الفبایی (تنها در حرف اول کلمات) و پس از آن سه بخش دیگر است (که عنوان ندارد): یکی در مفردات متفرقه دیگری در جمله‌های پراکنده عربی (مانند: اطالاله بقائك واعظم الله اجرک و...) و سدیگر در تحقیق در ریشه معانی برخی از واژه‌ها و تناسب بین آنها (= فقه اللغه) اینک نمونه‌ای از بخش ۳:

« و اصل مشاورت از شورت الدایه اشورها شوراً یعنی وقتی که او

را آزموده باشی و فاعل آن مشور بود. نکاح لازم شدن است و تزویج رانکاح برای آن میگویند که دو شخص باهمدگر لازمست و گویند نکاح ملاقات دو

شخص است برای ... »

۷۳۵ نسخه ایست به قلم نستعلیق طالب پسر شروان مورخ ۱۱۰۱ از اول

نسخه تا بخشی از مطلب ۱۲ = حرف ر افتاده است .

آغاز موجود (سطر اول برگ ۲) : ربانیون گروه هزار هزار ربی واحد . رفرقه

شادروان . مروق صاف و نازک . راحیه استخوان بند انگشت . روح القدس جبرئیل ..

رقل خرامیدن . رکع پشت خم کردن ... مطلب سیزدهم زجر مکافات کردن و فال زدن زواج .

پایان : وسکون تمکن به چیزی کردن است و قس علی هذا بما تدرک و تفهم .

تمت به تاریخ ۱۷ شهر ربیع الثانی سنه ۱۱۰۱ سمت تحریر یافت حسب الفرموده رفعت

و معالی پناه خواجه محمد بقاء ابن .. حامی - نظام الدین علی ... کاتب العبد ... ابن شروان

طالب .. (سپس يك كلمه است که خوانده نمیشود)

پس از پایان این فرهنگ ، فرهنگ لغات عربی به فارسی دیگر است که بر سه صفحه

باهمین خط نوشته و ظاهراً بخشی است از کتابی دیگر در لغت بدون رعایت هیچ گونه

ترتیب موضوعی و یا الفبائی ، با آوردن مرادف فارسی در زیر واژه عربی

آغاز (ص ۱۰۰) : کتاب لغت . بسمله . بسم : به نام . الله : خدا ... فلک :

آسمان ... شمس : آفتاب . هلال : ماه نو . قمر و بدر : ماه چهارده

حاشیه چند برگ از اول و وسط و آخر و صالی و بخشی از نوشته ها در برگ اول

پس از وصال خوانده نمیشود .

قطع رقعی ۱۱ × ۱۸/۵ ج تیماجی مشکی عطف و صالی با پارچه مشکی برگ

۵۱ سطور هر صفحه ۱۶ کاغذ فرنگی آهار مهره ضخیم

(شعر - فارسی)

دیوان نثار

از شاهرخ میرزا پسر رضاقلی میرزا قاجار شامل بخشهای زیر :

۱ - مثنوی وقایع کربلا و شهادت امام حسین (ع) که در عنوان آن

نوشته: «در بیان شهادت حضرت ابی‌عبدالله... ووقایع عاشورا از افکار بنده
عاصی فقیر و سیاه‌شاهرخ ابن‌رضاقلی قاجار». مثنوی چنین آغاز میشود:

بشنو از من این حکایت برملا

شرح جان‌بازان دشت کربلا

چون طلوع صبح عاشورا دمید

جبرئیل از جانب حق در رسید

پایان: ای نثار بی‌نوای پر محن

دست توود امان‌فرزند حسن

تا شفیع تو شود روز جزا

خدمت جَدش علی مرتضی

۲ - غزلیات به ترتیب الفبا در عنوان این بخش آمده: در اشعار

غزلیات از افکار نواب والا شاهرخ میرزا بن مرحوم رضاقلی میرزا.

آغاز: اگر ز روی مهت پرده افکنی یارا

چو موی خویش پریشان کنی دل مارا

هزار همچو من خسته در کمند آری

به دوش چون فکنی زلف عنبر آسا را

۳ - مثنوی با این عنوان: «این تغزل و شرح حال مسافرت حرکت

از طهران تا کرمانشاهان و پشتکوهست» و در پایان آن یک غزل است در

مدح حشمت‌الدوله امیرجنگ

۴ - رباعیات. نخستین رباعی.

ای دوست مرا به نامه‌ای شاد نما

وز بند بلای دهر آزاد نما

این دل که ز دوری تو گردیده خراب

از دولت وصل خویش آباد نما

۵- مثنوی دیگر (گویا ناتمام) با این عنوان: «برسبیل حکایت یا حقیقت

در شرح حال حکمران بروجرد و لرستان و اهل آن سامان»

آغاز: نگار سروقد ای جان شیرین

بیا ده باده در جام بلورین

۷۳۶ نسخه ایست به خط شکسته نستعلیق که گویا قسمتی از آن از خودشاعر

است. در فاصله بخشها و در آخر دفتر اوراق سفید بسیار است.

بریک برگ اضافی اول نسخه قطعه نثریست فکاهی که ناتمام رها شده و نزدیک

به یک صفحه است. قطعه چنین آغاز میگردد: «الحمد علی پروردگار آسمانه دوار

اخترانه بعضی ثابت و بعضی سیار. شکر و سپاس مخصوص خداوندی جل و علاست

که مسمار زردک را بی چکش و تخماق بردل زمین فرو کوفته و منار چنار را بی دلو و ریسمان

از چاه زمین بیرون کشید... تعالی نیاموخته کازری نرفته به دکان آهنگری حباب برف

را بنماید سفید به هر کار بسته سازد کلید.

قطع رقمی بزرگ ۱۳ × ۲۰ ج تیماج قرمز یک لابرگ (بارنگهای سفید وسط

و آخر) ۷۷. سطور هر صفحه ۹ - ۱۰ کاغذ فرنگی آبی رنگ و ضخیم

دیوان امیرالمؤمنین (ع)

(عربی)

همان نسخه مشهور است که بارها به چاپ رسیده (مطابق نسخه ۶۸

این کتابخانه) با ترجمه زیرنویس به نثر در چند برگ نخست (ص ۱ - ۳).

ترجمه منظوم اشعار (هر شعر بایک رباعی) در زیر و یا کنار سطور آورده

شده و ترجمه منظوم بیت نخستین این رباعی است:

انسان که به صورت همه چون یک دگرند

باید که به عین لطف در هم نگرند

نام پدر و مصادر صورت نبرند

کین قوم زیک مادر و از یک پدرند

۷۳۷ نسخه ایست به خط نسخ اسماعیل بن محمد بروجردی مورخ ۱۲۴۱ .
ترجمه نثر زیر سطور و عنوانها به شکر ف بالای صفحه نخست چند سطر از شرح میدی
نقل شده .

قطع وزیری ۱۵ × ۲۴/۵ ج تیماجی مشکی . برگها ۲۱۲ سطور هر صفحه
(متن اشعار) : در کاغذ فرنگی گاهی آهارمهره زرد رنگ و نازک

مجموعه :

(فارسی)

۱ - نان و حلوا (برگ ۱ - ۱۰ الف)

از شیخ بهائی (مثنوی) از اول این نسخه افتاده و در حواشی آن
اشعار مثنوی مولوی با قلم دیگر نوشته است .

۲ - مثنوی معنوی (برگ ۱۰ ب تا ۹۳ ب)

در اخلاق و عرفان از عزلتی که ظاهراً همان زین العابدین عزلتی
یزدبست صاحب مثنویهای شیر و شکر (در مجموعه حاضر و در موزه لندن
شماره ۵۰۱۱/۲) (کتب شرقی) و منبع الانهار (شماره ۱۰/۱۱۲۲ کتابخانه مجلس) .

تخلص شاعر به تکرار در سراسر مثنوی دیده میشود . در چند جاواز
جمله در آخر مثنوی غزلی آورده و در آخر مثنوی (پیش از غزل) در باره
نوشتن این مثنوی و نام آن چنین گوید :

ای که این نسخه همی گیری به دست

مطلع گردی در آن بر هر چه هست

یک سخن گر زین همه خوش آیدت

ما بقی را عفو کردن بایدت ...

چشم دارم گویی از روی و داد
 عزلتی روح و روانت شاد باد
 چون که بود این نسخه بحر مثنوی
 از حکیم معنوی مولوی
 مثنوی معنوی شد نام آن
 آن چنان سازش خدایا آن چنان
 باشد از تالیف من این مثنوی
 نسخه بیست و ششم در رهروی
 مختصر کردم که تا برکامتان
 نقل آن بسیار ننماید گران
 يك غزل هم باز گویم بعد از آن
 از بیان یکباره بر بندم زبان
 عزلتی در این مثنوی حکایات بسیار درج کرده و از آن جمله است
 داستان به خواب دیدن شهاب الدین سهرودی ارسطو را که او خود در کتاب
 تلویحات می آورد و نیز حکایت «پسر ملا سعد الدین تفتازانی و تیمور خان گورکانی»
 رجوع شود به فهرست کتابخانه مجلس ج ۳ چاپ ۲ بخش دوم
 ص ۵۶۸

آغاز : آفرین برصانع ارض و سما

مبداء اشیا نمود و بود ما

قادر مطلق تعالی شانه

اختلافات الصور برهانه

آن که عالم مطلع انوار اوست
 آن که آدم مجمع اسرار اوست
 پایان : جمله ما را خدایا از کرم
 عاقبت محمود گردان با کمال
 ۳ - شیر و شکر (برگ ۹۴ ب تا ۹۵ ب)

بخشی از مثنوی شیروشکر عزلتی یزدی است
 رجوع شود به فهرست موزه لندن از اونس شماره ۵۰۱۱/۲ (کتابهای شرقی)
 آغاز: روزی از روزهای فصل شتا
 طفلی آمد درون خانه ما
 دست و پایش به لرزه از سرما
 کرد پس عرض رخت خود بر ما
 می نمودی لباس خود يك يك
 بود پیشش کثیر آن اندک ...
 باز گفתי کلاه من تی تی (۱) است
 هیچ کس را چنین کلاهی نیست
 تی تی دیگرم قبا باشد
 کفش تی تی تیم با صفا باشد

۲۳۸ نسخه ایست به قلم نستعلیق محمد شفیح از قرن ۱۱ . (رقم بدون تاریخ
 کاتب در ذیل مثنوی معنوی دیده میشود .

۱ - تی تی در تداول عامه ظاهرآ لباس است که کودکان را خوش آید هم چون
 « قاقا » در خوردنی‌ها و گویا از همین باب است واژه عامیانه « تی تیش » که در تهران -
 و شاید پاره‌ای دیگر از بلاد ایران - در مورد کودکان متداول است

حاشیه برخی از برگها با کاغذ آبی و یا زرد رنگ و صالی و برخی از برگها پارگی دارد. برخی از صفحات به چلیپا نوشته عناوین شنگرف قطع وزیری کوچک ۱۳ X ۲۱ ج مقوا باروکش پارچه چهارخانه و عطف تیماجی تهوه ای برگ : ۹۵ سطور ۱۶ کاغذ زرد و آبی آهار مهره .

مجموعه

(فارسی)

۱ - جنات الوصال (برگ ۱ - ۲۱۳ الف)

جنت پنجم است از آن مثنوی و متن و حواشی را فرا گرفته است رجوع شود به این فهرست : ۵۶، ۲۶ و ۱۰۸

۴ - کبریت احمر (گ ۲۱۳ ب تا ۲۲۲ الف)

از مظفر علی شاه کرمانی . این رساله با مقدمه و تحقیق دکتر جواد نوربخش در سلسله انتشارات خانقاه نعمت‌اللهی تهران به سال ۱۳۵۰ به چاپ رسیده است و رجوع به شماره ۶۷/۲ و ۲۵۴/۲ شود (فهرست ج ۱ : ۲ و ۹۹ : ۵)

۳ - افیونیه^س (ر گ ۲۲۲ در متن و حاشیه)

(عربی)

از مظفر علی شاه کرمانی طریقی . با اشارات طنز و فکاهت آمیز . رجوع شود به مقدمه کبریت احمر از دکتر جواد نوربخش و فهرست ۱ : ۹۹
آغاز : بسمله الافیون و ما ادراك ما الافیون دولة للجنون افلا تعقلون
و ضیاء للعیون افلا تبصرون

پایان : والشاربون له هم خیرة البرره والتارکون له هم الکفرة الفجره .

۴ - جنگ نظم و نثر (گ ۲۲۳ - ۲۳۲)

نخست رباعیاتی است مشهور در مناجات منسوب به ابوسعید ابوالخیر

آغاز : بر خیز که عاشقان به شب راز کنند

دیگر صلوات دوازده امام (چهارده معصوم) است به عربی که چنین آغاز میگردد: «اللهم صل وسلم علی سیدالوری و فخر اهل الدنیا والاخری الذی تاج رسالته سبحان الذی اسرا».

و پس از دو صفحه سفید چند قصیده از محتشم است

۷۳۹ دفترست به قلم نستعلیق هدایت علی حسینی مورخ ۱۳۱۰ . همه بخشهای دفتر در متن و حاشیه نوشته شده عناوین قرمز .

قطع وزیری کوچک ۱۳ × ۲۱ ج تیماج قرمز یک لا برگ ۲۳۲ سطور هر صفحه (متن) : ۱۲ (حاشیه) : ۲۶ کاغذ فرنگی نخودی رنگ

دیوان حافظ (فارسی)

گزیده ایست شامل : مثنویات چند غزل و رباعیات .

۷۴۰ نسخه ایست به خط شکسته نستعلیق استادانه و زیبا مورخ ۱۲۴۱ .

عناوین شنکرف .

قطع رقعی بزرگ ۵/۱۲ × ۵/۱۹ ج تیماجی قرمز با ترنج و نیم ترنج برگ ۳۳ سطور هر صفحه ۱۷ کاغذ فرنگی آهار مهره شکری

منشآت (فارسی)

انشائیهایی است از ظهیر افرشی و جزا و از زمان صفویه . نام شاه عباس دوم و شاه سلیمان در برخی از آنها دیده میشود . اینک پاره ای از عناوین منشآت این دفتر : در تعریف و توصیف همایون نوشته شده (این انشاء در وصف شاه عباس ثانی است و نام او را پس از القاب بسیار این گونه می آورد :

سریر افروز اورنگ کیانی

شه صاحب قران عباس ثانی

دیباچه مرقع سلیمان قلی بیک که ظهیرای نفرشی نوشته . به شخصی
از ارباب کمال . به یکی از صاحبان شجاعت . به قوشچی باشی . در باب
سوم ماه مبارک رمضان و قورق از ماکولات و مشروبات .

در بیشتر این منشآت اشعاری مندرج است و در یکی از آنها که «در
توصیف برف و باران بی وقت در نراق است» ، منظومه ایست که چند صفحه
از نسخه را فرا گرفته و شاعر در آن به مدح ظهیر نفرشی نیز می پردازد (۱)

۷۴۱ دفترست به خط شکسته قرن ۱۳ . از اول افتاده دارد و آخر آن ناتمام
مانده . در آخر نسخه پس از دو صفحه سفید انشاء دیگرست به قلم شکسته و مورخ
۱۲۴۹ که بعداً الحاق شده و به جای نامها «فلان» می آورد . بر پنج برگ اضافی پس
از آن نیز نوشته های مختلف است . عناوین شنگرف

قطع خشتی ۱۴ × ۱۹ ج تیماجی ترمز روشن برگ (بابرگهای اضافی آخر)
۷۸ ، سطور هر صفحه ۹ کاغذ فرنگی سفید آهار مهره شده

۱ - از جمله ابیات این منظومه است :

در این بزم هستند ارباب دل	کزیشان گشاید ترا باب دل ...
خصوصاً سخن سنج عالی مقام	جهان معانی ظهیر الانام
به دل حق شناس و به لب حق طلب	ز حق گشته حرف حقش نقش لب ...
ز نطق ملایم به درس علوم	کند نرم اهل دلان را چو موم
چو از غنچه اش وصف گل گل کند	هوا در دم ایجاد بلبل کند
دگر مطلع دفتر انتخاب	که شمس الانامی ظهیرش خطاب
ز فواره ملک گوهر نشان	که هر قطره داد از عطاردنشان
به گاه رقم داده از آب و تاب	به ریحان ارقام یاقوت آب
به وصف خطش دارد از اختتام	کلام ظهیری ظهوری تمام

کتابچه

(فارسی)

از محمد ساوہ‌ای شامل: ۱- قصیده‌ای در مدح نصیرالدوله ۲- نوشته‌ای در باره قصیده و (۱) ممدوح شاعر ۳- انشایی است به نظم و نثر بی نقطه در وصف الحال خود و مدح همان ممدوح (۲). آغاز قصیده:

سحر گهان که غراب شب شبه پیکر

ز روی بیضه بیضا به باختر زد پر

ز در در آمدم آن مه به جلو طاووس

به خنده مهر فرا و به غمزه جان پرور

آغاز انشاء بی نقطه: سرسلسله امرا و سرآمد حکما را کردگار احد
طول عمر دهد مهر عالم آرادر آرامگاه حمل در آمده دلها همه مسرور طالع
و صالح در سرور کوه و صحرا مالامال ...

۷۴۲ نسخه‌ایست به خط شکسته نستعلیق خوب محمد ساوہ‌ای (مؤلف) از

قرن ۱۳. رقم نویسنده بدون تاریخ در پایان کتابچه دیده میشود.

قطع وزیری کوچک ۱۵ × ۲۰ ج تیماج قرمز یک لا برگ (با چند برگ سفید

وسط و آخر نسخه) : ۱۵، سطور ۱۴ و کاغذ فرنگی آبی رنگ

۱ - شاعر در قصیده از اقامت خود در ری و از این که لقب حکیم داشته سخن میگوید و هم در قصیده و قطعه نثر به شکایت از ری و اوضاع آن شهر می‌پردازد و میگوید: « امروز کار تهران یابه رشوه است یا به عشوه . رشوه را مال نداشتم عشوه را جمال. خداوند به عمر و عزت نصیرالدین نامی بیفزاید که در این مدت متحمل زحمات و مخارج عبید خود شد ... »

۲ - و درباره قصیده گوید: « این قصیده که بزرگان سخن بحر الحقائق خوانند

منظوم و در این کتابچه مرقوم افتاد .

مجموعه :

(فارسی)

۱ - شیروشکر (گ ۱ - ۵ الف)

مثنوی از شیخ بهاءالدین عاملی. از اول افتاده دارد

آغاز: یارب یارب که بهایی را

این بی هده گرد هوائی را

۲ - نان و حلوا (گ ۵ الف - ۱۴ الف)

از شیخ بهائی عاملی (م ۱۰۶۱)

آغاز: اَیْهَا اللّاهِیْ عَنِ الْعَهْدِ الْقَدِیْمِ

ایها الساهی عن النهج القویم

۳ - هفت بند کاشی (گ ۱۴ الف - ۱۶)

از ملاحسن کاشی. قصائد در مدح حضرت علی (ع) (ذریعه ۲۵: ۲۳۱)

آغاز: السلام ای سایه ات خورشید رب العالمین

آسمان عز و تمکین آفتاب داد و دین

۴ - خزان و بهار (گ ۱۷ ب - ۱۹۹)

از قاضی محمد شریف کاشف بن شمس الدین محمد شیرازی (فهرست ج

۱: ۷۶ ج ۲: ۲۳۵)

آغاز: چمن آرای فرج بعد از شدت در خزان و بهار

پایان: که باید خزان و بهار این چنین

۷۴۳ دفترست به خط نستعلیق مورخ ۱۲۶۰ هاشیه چند برگ اول و برگ

آخر و صالی و چند برگ از اول و آخر لکه های چرکین و زرد دارد. عناوین شنکرف
بخش اشعار چلیپاست.

قطع رقعی ۱۰ × ۱۸/۵ × ۲/۵ ج کالینگور لیمویی با عطف و گوشه تیماج

قهوه ای . برگ : ۱۹۹ سطر هر صفحه (جز صفحات چلیپا) : ۱۴

نسخه معما

(فارسی)

از سیفی بخارایی «مرتب بریک مقدمه و چهل قاعده و تنبیهی چند و خاتمه». در پایان نسخه دوبیت است ظاهراً از مؤلف که نشان میدهد نام رساله «نسخه معمی» است مطابق ۸۷۵ (سال تألیف آن) دوبیت این است:

این نسخه که در علم معمی آمد

اسمش همگی عین مسمی آمد

زیرا که پی سواد او تاریخی

می جستم و «نسخه معمی» آمد

آغاز: به نام ایزد دانای بینا

که اسم او است حل هر معمی

نوشت این نسخه سیفی بخاری

که باشد دوستان را یادگاری

مقصود از نوشتن این نسخه آنست که هر که را به فن معمی میل افتد بعضی از قاعده‌های این فن را به آسانی تواند دانستن ... و رقم معمای مقنن این فن دقیق مولانا شرف‌الدین علی یزدی درین رساله ف خواهد بود و رقم معمای ... جامی مدظله ع و رقم معمای ... ابوالحسن اندجانی ل ... مقدمه در بیان معنی معمی معمی معمی است که دلالت کند پیرنامی پایان: و انعکاس بعضی تعریفات ضمنی اعمال ... تسهیل لفهم المبتدی مرعی داشته نشد والله علیم بما تعملون

۷۴۴ نسخه ایست به خط نستعلیق مورخ ۸۸۴ بر پشت برگ اول و آخر و یک برگ اضافی آخر و حواشی صفحات معماهای مختلف نقل شده. حاشیه‌هایی نیز از مؤلف بانسان «منه» در کنار صفحات است عناوین شنگرف. کنار چند برگ اول و آخر مندرس است.

قطع وزیری کوچک ۱۲ × ۵/۲۰ ج تیماج قرمزیک لا کاغذ سمرقندی شکری
برگ (با برگ اضافی آخر) : ۳۲ سطور هر صفحه ۲۰

مجموعه

(عربی و فارسی)

۱ - النافع لیوم الحشر (ک ۳ - ۳۴ الف) (عربی)

از فاضل مقداد در شرح باب حادی عشر علامه حلی در عقاید

رجوع شود به فهرست مجلس ج ۵ : ۳۱ ذریعه ۲۴ : ۱۸

۲ - قرۃ العیون (گ ۳۴ ب تا ۶۳ الف) (عربی و فارسی)

از مولا محسن فیض کاشانی دارای ۶۰ « کلمه » در ۱۲ مقاله در اصول

معارف به شعر و نثر . نام دیگرش « مکتونه الکلمات » تاریخ تألیف آنست .

آغاز : بسمله یا مبدع الارکان والاصول و واهب النفوس والعقول ...

ناسب ان یلقب المقالات بمکتونه الکلمات الذی هو تاریخ تالیفها والحمد لله

۳ - رساله در سلوک و عرفان (ک ۶۴ ب تا ۹۲) (فارسی)

بیاناتی عرفانی است با اشاره به آیات قرآنی واحادیث و درج اشعار

فارسی . در پشت نسخه و نیز در حاشیه ص اول (با خط دیگر) از ملا محمد

جعفر کبورد آهنگی با عنوان مؤلف رساله یاد شده . در کتابخانه مجلس چند

نسخه از این رساله هست که نام و نام مؤلف ندارد و در عنوان یک نسخه آمده

« رساله عشق و عرفان از نوربخش » . جمله های : « ای جان من » و « هیئات

هیئات » در آن به تکرار دیده میشود .

آغاز : بسمله لاله الاهو درود بی حد بر آن ظهور که شهود ذاتش

مقصود از صفات است بیت

ندارم روا با تو از خویشتن

که گویم تویی در جهان یا که من

چون آن گل نازک در گلشن نشان بر بستر ناز در خواب مستی چنان
بی‌خود بود که از هستی خود خبر نداشت ناگاه مشاطه قضا را از خلوت خانه
کنت کتراً مخفیا سر برزد و زمزمه فاحشیت به گوشش فروخواند و با سماع آن
در جوشش آورد و به کشش « ان اعرف » بیدارش کرد
پایان: بهشت و دوزخ را در دایره محبت جمع کن و در آسیای معرفت
بسای و به دست توکل غلوه بند و در دریای معرفت پرتاب کن و لایشرک بعباده
ربه احدا

۷۲۵ نسخه ایست به خط نسخ و نستعلیق محمد شفیع حسینی طالقانی اورازانی
مورخ ۱۲۵۳. بر پنج صفحه اول دفتر اشعار است از مولوی (ظاهر آ به قلم همین کاتب) و
همچنین بر دو برگ آخر حدیث قدسی و چند حدیث از حضرت علی (ع) نقل شده است.
بر پشت برگ اول دفتر یادداشتی است از سلطان علی طالقانی باتاریخ ۱۲۹۹
که این کتاب را در بهای پنج هزار دینار به آقامیرزا عباس فرزند منشی الممالک فروخته
و نیز تملکی است مورخ ۱۲۹۹. عنوان فرمز

قطع وزیری ۲۱ × ۱۵/۵ ج تیماج قرمز یک لا. برگ (با دو برگ نوشته
اضافی آخر) : ۹۲ سطور هر صفحه ۱۷ کاغذ فرنگی شگری

فتح نامه قلعه تبر - مثنوی (فارسی)
از میرزا عبدالله گرجی شیرازی متخلص به طالب. داستان یاغی شدن دلاوری به نام
فضلعلی است که بر کوه تبر در شیراز پناه بسته و شکایت مردم از دست او و مأمور شدن
معمدالدوله فرهاد به میرزا فتح قلعه و کوتاه کردن دست آن دلاور. شاعر در مقدمه
داستان گوید :

یکی داستان گویم ای دوستان

که بشنیدم از گفته راستان

به شیراز باشد یکی مرغزار

که گلزار باشد برش خار زار ...

یکی کوه باشد در آن مرغزار
 که با چرخ گردون کند کارزار...
 چنین سخت کوهی به دوران ندید
 نه ارژنگ واکوان نه دیو سفید...
 بود نامش از قاف مشهورتر
 مراین کوه را نام باشد تیر...
 شنیدم یکی مرد جنگ آزمای
 به بالای آن قلعه شد چون همای...
 ندانم چسان آن یل نیک بخت
 به بالای آن قلعه بنهاد تخت
 گمانم که بال و پری داشته
 که بیدق بر آن کوه افراشته
 آغاز : سپاس از جهان دار یزدان پاک
 که ایجاد بنمود بازار خاک
 ز قدرت زمین و زمان آفرید
 مه و مهر و نه آسمان آفرید
 پایان : ایا طالبا روح تو شاد باد
 هوادار تو شاه فرهاد باد
 مخور غم که زان سرشوی سرفراز
 نگردی ز اسکان وی بسی نیاز

۷۴۶ نسخه ایست به قلم نستعلیق شاعر مورخ ۱۲۹۴ . در بالای صفحه
 عنوان آمده : «هذا فتح نامه قلعه تبر من کلام بنده در گاه عبدالله گرجی متخلص به طالب

و در ذیل نسخه چنین نوشته « امیدوارم به نظر مرحمت ... قبول افتد و به مرحمت این بنده را افتخاری دهند فی شهر جمادی الاولی ۱۳۹۴ . » . در چند برگ اول و آخر لکه‌های زرد دیده میشود بر پشت برگ نخست یادداشت مرحوم شعاع درباره نسخه و سراینده مثنوی دیده میشود . عنوانها با قلم قرمز

قطع وزیری کوچک ۱۴ X ۲۲ ج پارچه‌ای سبز بر مقوا کشیده برگ ۳۰ سطور
هر صفحه ۱۱ کاغذ فرنگی سفید

شیمی

(فارسی)

ظاهراً از ترجمه‌ها یا تألیفات زمان قاجار است دارای چندین فصل

آغاز: بسمله در شیمی گفته میشود بدان که طبیعت بمامی نمایاندمقداری
از اشیاء مختلف که به جهت ملزومات ما به کار میخورند

۷۲۷ نسخه‌ایست به خط نستعلیق قرن ۱۴ از پایان افتاده دارد ، عناوین
قرمز در بر گهای آخر جای عناوین سفید گذارده شده

قطع خستی ۱۴/۵ X ۲۰ ج مقوای صورتی عطف تیماج مشکی و گوشه پارچه
مشکی برگ : ۷۸ سطور هر صفحه ۱۵ کاغذ فرنگی سفید

حدیقة المتقین

(فارسی)

از مولی محمد تقی مجلسی در فقه عبادات (بدون استدلال) و آنرا

در ۱۰۴۱ به انجام رسانده است. این کتاب به چاپ رسیده است.

(ذریعه ۶: ۳۸۹ فهرست کتابخانه مجلس ۲ : ۹)

آغاز : الحمد لله رب العالمین ... اما بعد چنین گوید اضعف عباد ...

محمد تقی ابن مجلسی الاصفهانی که این رساله‌ایست در بیان عبادات

۷۴۸ نسخه‌ایست به خط نسخ روشن از قرن ۱۳ . عناوین شنگرف

قطع وزیری ۱۳/۵ X ۲۱ ج بیرون تیماجی زرشکی درون قهوه‌ای برگ ۲۰۳

سطور هر صفحه ۲۳ کاغذ فرنگی

حاشیه شرح تجرید

(عربی)

بخشی از حاشیه ایست بر شرح تجرید خواجه نصیر طوسی

۷۴۹ نسخه ایست به خط نستعلیق قرن ۱۱ از اول و وسط و آخر نسخه اوراق بسیار افتاد. وبه جای آن برگهای سفید تازه گذارده اند
 قطع: رقی باریک ۱۰ × ۲۰ ج مقوای صورتی با عطف پارچه ای مشکی برگ
 (با دو برگ سفید وسط) : ۳۹ سطور ۱۷ کاغذ فرنگی

سراج السالکین

(فارسی)

از شاگرد محمد باقر مجلسی (شاید شیخ علی بن حسین کربلائی، مؤلف کتاب کشف الابطال فی رد سائر الفرق (۱) و کتاب جامع البراهین).
 مؤلف کتاب حاضر را برای مریم بیگم که در القاب اومی آورد: «غره باصره سلطنت، ثمره شجره سیادت» در اصول عقائد شیعه (به گفته مؤلف بدون استدلال) و با شیوه ای خاص نوشته و مذاهب مختلف اشعری و معتزلی را نیز نقل میکند و مشترکات و مفترقات آنان را با امامیه بیان می دارد. این رساله مرتب است بربك مقدمه و فصل چند و خاتمه

مقدمه باید دانست که در انسان دو قوه است علمی و عملی

فصل قوه علمی مستقل نیست در معرفت اکثر چیزها

فصل تقسیم مردم به اهل ملت و اهل نحل (در این فصل از فرق و مکاتب فلسفی و فکری یاد میکند و نیز از پاره ای از مبادی فلسفی مانند جوهر و عرض و عقول و صدور واحد از واحد، هیولی و صورت)

فصل در تقسیم مدعیان اسلام به اهل شرع و حکمت و تصوف (بامتصوفه

۱ - به گفته صاحب ذریعه، شیخ حسن کهدمی در ارشاد المتعلمین از کتاب

کشف الابطال شیخ علی یاد میکند (ذریعه ۱۸: ۶)

و نیز فلاسفه به مخالفت برخاسته و تفصیل سخن را در رد آنان به کتاب کشف‌الاباطیل خود که به زبان عربی نوشته است احالت می‌کند و در این رساله به تفصیل بر عقیده وحدت وجود می‌تازد

فصل در تقسیم اهل شرع به محدثان و متکلمان

فصل در تقسیم محدثان به شیعیان و سنیان

فصل در اعتقادات امامیه

فصل در اعتقادات اشاعره - که با امامیه مخالفت دارد

فصل در اعتقادات معتزله . در این فصل تاریخچه اعتزال و فرق معتزله

رامی آورد و در باب افعال عباد (مسئله خلق افعال) به تفصیل می‌پردازد و از

مولی خلیل قزوینی (بعض فضلاء عصر) نظراتی در این باب نقل و رد می‌کند

(ص ۹۲ - ۱۲۵)

خاتمه در بیان جبر و تفویض و امر بین امرین . (در خاتمه نیز موضوع

بحث تفصیلی فصل آخر را دنبال می‌کند) مؤلف در خاتمه از استاد خود

محمد باقر مجلسی یاد می‌کند و در یکی از فصول ، از کتاب کنز الایمان سید حسن

صوفی نام می‌برد . صاحب ذریعه از کتاب سراج السالکین در اصول عقاید تألیف

علی بن حسین کربلایی - که ترجمه معراج السالکین مؤلف است و به قلم خود او -

یاد می‌کند و نیز از کتاب انوار الهدایه او که در ۱۱۰۷ تألیف شده است

آغاز (موجود که خوانده میشود) : ... مریمی آداب غره ناصیه

سلطنت و شهر یاری .. ثمره شجره سیادت نوباوه حدیقه نجابت ... شاهزاده

عالم و عالمیان مریم بیگم خلدالله ملکها ... اصدار یافت که اعتقادات فرقه

ناجیه امامیه ... را با اعتقادات مشهور (در اینجا در اثر آسیب موریا نه دوسطر

خوانده نمیشود) و اشاعره از یکدیگر جدا ساخته هر یکی را بوجه کافی ...

بیان کند و فی هذا الامر المطاع ... اطاعت بر میان امتثال بسته و همین رساله بر سبیل استعجال بی ادله تألیف نمود به سراج السالکین موسوم ساخت و در آینه خاطر شاهد همین قصد نفسیست که ... بعد از اینها رساله دیگر در علم کلام مشتمل بر براهین ... نگارش داده مسمی به جامع (البراهین)
 پایان : ختم لمن كان السبب في تأليف هذه الرسالة بالحسن ولنا ...
 قد وقع الفراغ من تأليفها في سابع شهر جمادى الثانيه سنه سبع وتسعين والـف من
 (از این جا دنباله نسخه افتاده است)

۷۵۰ نسخه ایست به خط نسخ قرن ۱۲ از اول و آخر اندکی افتاده دو برگ اول اندکی پارگی دارد و برخی از کلمات خوانده نمیشود . حاشیه دو برگ از وسط نیز اندکی وصالی دارد اما به متن آسیب نرسیده ... عناوین شنگرف
 قطع رقعی ۱۸ × ۱۲ ج تیماجی قهوه‌ای مندرس برگ ۶۸ سطور ۱۳ کاغذ اصفهانی

(عربی)

مجموعه

۱ - حرز الامانی ووجه التهانى (گ ۱ - ۶۸)

= قصیده شاطیبه لامیه از قاسم بن فیره شاطیبی (م ۵۰۹) در قراآت سبع . رجوع شود به کشف الظنون عنوان .

در صفحات نخست نسخه حاضر توضیحاتی بین سطور و در حواشی دارد

آغاز : بدأت بسم الله فى النظم اولاً

تبارك رحمانا رحیما و موثلاً

پایان : وتبدى على اصحابه نفعاتها

بغير تناهى زرنبا و قورنفا

رقم کاتب نسخه چنین است :

ختم الله بالخير والظفر به تاریخ یازدهم ماه رمضان المبارک سنه ۴۲
 جلوس والاقلمی شد مطابق سنه ۱۰۱۹ هجری راقمه حافظ سیدامان‌الله ولد سید
 فتح‌الدی خادم درگاه حضرت خواجه معین‌الدین
 پس از رقم کاتب ۱۵ بیت دیگر است در همین وزن و قافیه شاطبیه
 با بسمله جداگانه و در بیان فهرست اوصاف حروف: این قصیده چنین آغاز
 میشود: بسمله

سا شرع فی نظم الحروف مبینا

لاوصافها فرداً فرداً علی الولا

پس از پایان دو بیت فارسی است در بیان اسامی قراء سبع و پس
 از آن در صفحه مقابل (ص ۱۳۶) دایره ایست بزرگ در صفات حروف
 (= مصطلحات تجوید) به خط همین کاتب.

۴ - عقيلة اتراب القوائد فی اسنی المقاصد (گ ۶۹ - ۸۸)

= قصیده راثیه از شاطبیه در رسم خط مصحف. این قصیده (که
 شاطبیه راثیه نیز خوانده میشود) شروح بسیار دارد و از آن جمله یکی شرح
 حسین بن عثمان است به فارسی. رجوع شود به کشف الظنون (عنوان عقيلة ...) و
 فهرست کتابخانه مجلس شورای ملی ج ۳ چاپ ۲ بخش آخر

نام این قصیده در یادداشتی بر پشت برگ اول (از کاتب دیگر)
 چنین است «رساله در رسم الخط از نسائی» پس از پایان قصیده (راثیه)
 فهرست قراء و راویان و نیز منظومه ایست از یعقوب بن برزان بن منصور در ۹
 بیت در فهرست رموز شاطبیه (لامیه) این اضافات به خط کاتب دیگر است به نام

عمر بن عیسی الحسینی

آغاز عقيله : الحمد لله موصولاً كما امرنا

مباركاً طيباً يستنزل الدررا

پایان : تضاحك الزهر مسرورا اسرتها

معرفاً عرفها الاصل و البکرا

آغاز منظومه يعقوب بن برزان در فهرست رموز شاطبيه راثيه:

وهاك بيان الرمرفى سبعة اتت

على الوزن و هو الفرد احفظ ليسهلا

۷۵۱ دفترىست به قام نسخ حافظ سيد امان الله پسر سيد فتح الدين مورخ ۱۰۱۹ حاشيه

دوبرگ اول وصالى و تمام برگها آثار رطوبتى كهنه دارد و پشت برگ نخست چند يادداشت و تملك و مهر است

قطع خشتى ۱۶ × ۲۱ ج تيماج قهوه‌اى مندرس برگ ۸۸ سطور هر صفحه ۹

كاغذ فرنگى شكرى رنگ

(عربى)

فرحة الغرى

از غياث الدين عبدالكريم بن احمد علوى = ابن طاووس (م-۶۹۳)

در اثبات و تعيين مدفن امير المؤمنين على (ع) بر اساس موازين تاريخى و تصريحات

اثمه و بزرگان. داراى دو مقدمه و ۱۵ باب

آغاز : الحمد لله مظهر الحق و مبدئه

۷۵۲ نسخه ايست به قلم شيخ احمد بن اسماعيل حسينى مورخ ۱۲۸۸. كاتب

از اغلاط فراوان نسخه پوزش ميخواهد و آرزو ميكند نسخه اى صحيح براى مقابله و تصحيح آن به دست آورد. اين نسخه در دست حاج شيخ فضل الله نورى بوده (دو مهر بزرگ كتابخانه او ديده ميشود) و ظاهراً به دست او مقابله و تصحيح شده . در آغاز يك برگ الصاق شده و بر آن شرح حال مؤلف به نقل از منتهى المقال ابو على رازى

(شاید به دست حاج شیخ فضل‌الله نوری) نوشته شده . در آخر نسخه نیز یک برگ الصافی است که بر آن یادداشتی است به خط کاتب نسخه به نقل از «خاتم الفقهاء والمجاهدين ميرزا محمدتقی پسر آية الله في العالمين» درباره کرامتی که نویسنده از ضریح حضرت مولی علی (ع) دیده است عناوین شنگرف

قطع خشتی ۱۶/۵ × ۲۱ ج مقوا چیتی با نقش طوفانی آبی و قرمز عطف و گوشه تیماج مشگی . برگ ۳۲ سطور هر صفحه ۲۰ کاغذ فرنگی آهار مهره شده

دیوان صائب (منتخب) (فارسی)

پاره‌ای از غزلیات و قطعات و فردها و دوبیتی‌های صائب است در آغاز و پایان نسخه ، چند برگ تازه‌تر و با خط دیگر است و اشعار است از چند شاعر به نام : ملاحاج محمد گیلانی (برگ ۱ الف) چند فرد و دوبیتی است و از آن جمله است این دوبیت :

از گداز شمع باشد شعله را پایندگی

میکند از پهلوی مظلوم ظالم زندگی

نی به کار خویش آید نی به کار دیگران

چون چراغ روز میسوزد مرا این زندگی

و نیز :

نیاز ما به تو حکم نماز ما دارد

چو کعبه دوری و نزدیکیست بپاست یکی

و آقامحمد رضا کاشانی متخلص به ضیاء (گ ۱ ب تا ۳) که این نیز چند فرد و دوبیتی است و میرنورالدین محمد اکبر قمی (در آخرین برگ نسخه) ۷۵۳ نسخه‌ایست به خط نستعلیق قرن ۱۱ و ۱۲ (برگهای اضافی تازه‌تر دارای تاریخ ۱۱۲۳) برگ اول و آخرها رنگی دارد .

قطع : رقمی ۱۱×۱۸/۵ ج برگ (۵ برگ اضافی اول و آخر) ۴۶ سطور
صفحات اصلی ۱۵ کاغذ آهار مهره شکری .

حاشیه تحریر القواعد المنطقیه (عربی)

حاشیه از میرسید شریف گرگانی بر شرح قطب‌الدین رازی برشمسیه
کاتبی قزوینی .

آغاز : قوله ورتبه علی مقدمه وثلاث مقالات وخاتمه هکذا وجد
عبارة المتن فی کثیر من النسخ

۷۵۴ نسخه ایست به خط نسخ مورخ ۱۲۵۲ و در قزوین کتابت شده

قطع : وزیری باریک ۱۱×۲۳ ج تیماجی مشکی باترنج و نیم ترنج کاغذ
فرنگی ضخیم نخودی رنگ برگ ۹۹ سطور هر صفحه ۱۹

سفرنامه بمبئی (۱۳۰۹) سید محمد حسینی
یادداشت‌های سفری است از شیراز به هند و بازگشت از هند به شیراز
(فارسی)

که در ۱۳۰۹ شروع شده . در آن از میرزا علی نقی خان جنرال کنسول که مدتی
در پترزبورگ و تفلیس و استامبول مأموریت داشته و حاج میرزا علی خان
قونسول جده و میرزا عبدالحسین خان کونسول اسکندریه و نیز از حاج محمد
صادق تاجر کازرونی که ۲۷ سال در هندوستان مقیم بوده یاد شده (مؤلف در
کشتی بازگشت با آنان ملاقات کرده است) در پایان نسخه نام محمودالحسینی
دیده میشود . این متن به تصحیح دکتر سید محمود معینی در سنجید

آغاز : روز سه شنبه چهارم جمادی الثانی ۱۳۰۹ به عزم بمبئی از

شیراز حرکت شد

۷۵۵ نسخه ایست به خط شکسته نستعلیق

قطع : وزیری کوچک ۱۳/۵×۲۱/۵ ج کالینگور قهوه‌ای عطف و گوشه تیماج

مشکی برگ ۲۸ سطور هر صفحه ۱۱ کاغذ فرنگی آبی رنگ

دیوان عاشق اصفهانی

(فارسی)

حاج محمد خیاط اصفهانی (م - ۱۱۸۱) شامل غزلیات به ترتیب الفبا و يك مسمط، ۱۲ بند در مرثیه، مقطعات (در این بخش چند ماده تاریخ تولد و وفات است با تاریخهای ۱۱۵۴، تا ۱۱۷۹ (۱) و نیز قطعه ایست (در تعریف آقا محمد کاظم واله) و رباعیات

این دیوان با مقدمه حسین مکی به چاپ رسیده است

۷۵۶ نسخه ایست به قلم نستعلیق متوسط قرن ۱۲ - ۱۳ از اول و آخر نسخه افتاده حاشیه چند برگ اول و آخر و وسط و صالی دارد و پاره ای از سطور صفحه نخست کاملاً خوانا نیست در غالب برگها لکه های چرکین دیده میشود. نسخه سراسر متن و حاشیه را فرا گرفته

قطع: وزیری کوچک ۱۴/۵ × ۲۲/۵ ج مقوا با عطف و گوشه تیماج قرمز برگ (به جز ۴ برگ سفید اول و آخر) ۱۲۷ سطور هر صفحه (متن) ۱۷ (حاشیه) : ۳۴ کاغذ فرنگی

(عربی)

ضوء المصباح

= شرح بر مصباح مطرزی از تاج‌الدین محمد اسفرائینی (م - ۶۸۶)

در نحو

کشف الظنون : مصباح فی النحو و معجم المطبوعات : ۴۳۶

آغاز (بدون خطبه است) : قال الامام برهان‌الدین ابوالمکارم المطرزی

۱ - در فهرست آصفیه (ج ۳ : ۲۸۸ بنا بر نقل منزوی ۳ : ۲۴۴۸) نسخه‌ای از این دیوان مورخ ۱۱۶۹ شناسانده شده و این با وجود تاریخهای یاد شده نادرست می‌نماید.

اما بعد حمدالله ذی الانعام اما کلمة فیها معنی الشرط

۷۵۷ نسخه ایست به خط نستعلیق (شیوه ترکی) از قرن ۱۱ بر پشت برگ اول و آخر و ۴ برگ اضافی اول و آخر نسخه نوشته هایی است به عربی و ترکی (استامبولی) . تمام صفحات محشی است .

قطع خشتی ۱۵/۵ X ۲۰ ج مقوای زرد مندرس عطف تیماجی مشکی برگ ۱۱۶
سطور هر صفحه ۱۳ . کاغذ ترکی ضخیم .

مجموعه (عربی و فارسی)

۱ - صیغ العقود (گ ۱ - ۴۴) (عربی)

از شیخ علی کرکی عاملی

آغاز : بسملة الحمد لله حمد الله كما هو اهله . . . و بعد فهد جمله

کافله بیان صیغ العقود والایقاعات اذلابد من معرفتهن

پایان : ولم یشرطوا غیر التراضی

۲ - دستور نامه نگاری (گ ۴۶ - ۸۹) (فارسی)

بخشی از کتابی است در دستور نامه نگاری بانمونه نامه هایی که به هر یک از طبقات و یا دوستان میتوان نوشت و نیز نامه هایی به احمد پاشای والی بغداد، از عبدالباقی خان، از میرزا محمد شفیع واقعه نویس (در باب سفارت عبدالباقی خان)، علی مردان خان، ملا علی اکبر ملاحی ، ابوالمعصوم خان ، حاج سیف الدین خان ، حاتم بیک حاکم اصفهان ، مهدی قلی خان ، لطف علی خان سردار ایران، میرزا محمد صندوق دار، نواب نصرالله میرزا، حاجی خان ایلچی ، ابوالحسن خان حاکم اصفهان و نامه هایی از احمد پاشا به نصرالله میرزا ولد نادر شاه و به رضا قلی میرزا وکیل السلطنه ایران و نیز نامه ای با این عنوان « در جواب مکتوب عالی شان حاجی خان که در شاهنشاهی نادر شاه

به استامبول رفته » و چند عنوان دیگر . از آغاز نسخه اوراقی افتاده و در حاشیه صفحه ۱ و ۲ منظومه‌ایست از شاه نعمت‌الله ولی

پایان نسخه : در این وقت که عالی قدر ... میرزا محمد روانه آن دولت پایدار بود لازم دانست بی ادبی نماید باقی ایام عصمت مستدام باد نمقه احمد ولد قاضی یوسف الدربونی العثماني به تاریخ بیستم شهرذی‌الحجه هزار و صد و هشتاد و چهار بعد از هجرت نبوی تمام شد

۷۵۸ نسخه‌ایست به دو قلم نسخ قرن ۱۱ بدون رقم و تاریخ و نستعلیق خوب با تاریخ ۱۱۸۴ . بر پشت برگ نخست یادداشتی است از محمد نصیر بن محمد هادی یزدی در باره خریداری شدن این نسخه به وسیله برادرش مولانا فضل‌الله در ۱۱۳۵ و دو تملك و مهر که هر دو را با دقت سیاه کرده‌اند . برگ اضافی آخر دفتر اشعاریست به ترکی از محمداثق حاشیه سه برگ آخر و صالی دارد و به متن آسیب نرسیده عناوین شنگرف .

قطع : رقمی ۱۲/۵ × ۱۹/۵ ج تیماجی مشککی با ترنج و نیم ترنج درون تیماج قرمز برگ ۸۹ سطور شماره ۱: ۱۲ و شماره ۲ : ۱۵ کاغذ اصفهانی شکری ضخیم و نازک.

الجمل والعقود (عربی)

از شیخ ابوجعفر محمد بن محمد بن حسن طوسی شیخ الطائفه (م) - (۴۶۰) متن فقه عبادات است از طهارت تا جهاد با عنوان فصل (ذریعه ۵: ۱۴۵)

آغاز : بسملة الحمد لله حق حمده ... اما بعد انی مجیب

پایان : و یجازینا عنه باحسن جزاء انه ولی ذلك والقادر علیه

۷۵۹ نسخه‌ایست به خط نستعلیق احمد بن محمد حسین زنجانی مورخ ۱۳۳۹ . رقم کاتب نسخه‌ای که این نسخه از آن رونویس گردیده چنین است « وافق الفراغ .. سنة السابعة والستين والف وقد كتب من اوله الى قبل « فصل فی ذکر اقسام الصوم »

بسطرين قبل التاريخ المذكور بسنه وثلث سنه من نسخه و الباقي من نسختين غير الاولى
بقلم الفقير محمد علي بن محمد يوسف ... »

قطع : رقی ۱۳/۵ × ۱۹/۵ ج مقوای با نقش چیتی طوفانی زمينه سرمه‌ای
رنگ عطف تیماج مشکی برگ ۲۶ سطور هر صفحه ۲۱ کاغذ فرنگی نخودی رنگ .

(فارسی)

دساتیر

کتابی، معمولست دارای پانزده صحیفه که آن را آسمانی پنداشته‌اند
و ترجمه شده به وسیله ساسان پنجم (که صحیفه پانزدهم به نام اوست و در
زمان خسرو پرویز میزیسته ؟) . درباره این کتاب رجوع شود به فرهنگ ایران
باستان از ابراهیم پور داود ج ۱ ص ۱۷ - ۵۱ و ۳۲۹ - ۳۳۵ مقدمه برهان
باتصحیح و تعلیقات دکتر محمد معین ج ۱ ص پنجاه و دو تا پنجاه و نه .

در آغاز کتاب ص ۱ - ۲۱ فرهنگ لغات دساتیر است که به دست
ملافیروز پسر ملاکاوس تهیه شده و در پایان پس از نامه ساسان پنجم مقدمه
ملافیروز است بر کتاب دساتیر که به احترام کتاب آسمانی ! در پایان گذارده

۷۶۰ نسخه ایست به خط نستعلیق احمد بن ابی الحسن مورخ ۱۲۷۵ (در شیراز)

در پایان دساتیر جداول رقومی شناخت اوقات در چهار صفحه ، و نیز نوشته ایست به سیاق
نامه‌های دساتیری و دارای پاره‌ای از آن‌واژه‌ها در دو صفحه با قلم دیگر افزوده شد . در
آغاز این نامه نوشته که ما خود از دساتیر است و نویسنده آن را در جایی دیده است .
پس از این نامه ۹ برگ سفید است و بر برگ ۹ (آخرین برگ نسخه) ۸ بیت در اصطلاحات
رمل است . بر برگ اضافی اول نسخه ، فهرست مندرجات آن با ذکر شماره صفحات با قلم
قرمز ثبت گردیده و بر پشت برگ اول فرهنگ دساتیر ثبت احمد بن ابی الحسن بن آقاغلام
حسین ... بن حاج مؤمن شیرازی (شاید همان کاتب نسخه) با مهر چهار گوش به نقش
« احمد بن ابی الحسن الشریف » دیده میشود عناوین قرمز .

قطع : خشتی ۲۰/۵ × ۱۴/۵ ج تیماج مشکی يك لا برگ (با اضافات آخر نسخه) :
۶۹ سطور هر صفحه ۲۲ کاغذ فرنگی آهارزده

(فارسی)

مجموعه

۱ - مناجات (گ ۱۶ ب تا ۳۷ الف)

از خواجه عبدالله انصاری

آغاز : . بسمله الحمد لله رب العالمین ... اما بعد قال الشيخ الامام ...

ندیم حضرت باری خواجه عبدالله انصاری

آغاز : ای ز دردت خستگان را بوی درمان آمده

پایان : فرقه ای بی کروفرو زمره ای ساده دلند

۲ - رباعیات (گ ۳۷ الف - ۴۲ ب)

منسوب به ابوسعید ابوالخیر با شرح خواص و کیفیت و آداب

خواندن آنها

آغاز : بسمله بدان ایدك الله تعالی که این رباعیات سلطان السالکین ...

گوگرد احمر است و بسیار عزیز در وصول سعادات و حصول مدعیات

۳ - رباعیات (گ ۴۲ ب تا ۴۷ ب)

از باباطاهر عریان

۴ - قصیده در مدح مولی علی (ع) (گ ۴۹ - ۵۴)

از آقامحمد هاشم شیرازی ذهبی دارای ۱۵۱ بیت

آغاز : ای شاه جسم و جان علی مستان سلامت میکنند

۵ - نان و حلوا (گ ۵۷ - ۷۸)

از شیخ بهایی عاملی . کتاب در پایان منظومه ، چند رباعی و قطعه

نیز از او افزوده است

۶ - اشعار پراکنده (گ ۷۸ ب تا ۸۰ الف)

اشعاریست از دیوان شمس تبریزی و غزلهایی از صائب و حریف و کلیم . در آغاز این بخش قطعه ایست فکاهی

۷ - انوارالتحقیق (گ ۸۱ الف - ۱۱۱) (فارسی)

از علی بن طیفور بسطامی (قرن ۱۱) برگزیده از مجموع سخنان خواجه عبدالله انصاری در یک مقدمه و سه مقاله (در مقاله ۱ دومکالمه در مقاله ۲ دوازده مخاطبه و در مقاله ۳ : دوازده موعظه است)

این کتاب به وسیله میرزا احمد ذهبی تبریزی به چاپ سنگی رسیده است (ذریعه ۲ : ۴۲۱ منزوی ۲ : ۱۵۲۹ و مجلس ۲۱ : ۳۰۵ و ۳۲۴)

آغاز : ای نام تو آرایش عنوان کلام

وی یاد تو آرامش هر بی آرام

از وسط این رساله بر گهای افتاده که به جای آن چهار برگ سفید

گذاشته اند (ص ۱۷۸ - ۱۸۵)

۸ - الهی نامه (گ ۱۱۳ - ۱۱۷)

از خواجه عبدالله انصاری

آغاز : بسمله الهی این چه فضل است که بادوستان خود کرده ای

پایان : رحمت کن مر آن را که چون حجت نیست

۹ - اشعار پراکنده (گ ۱۱۸ - ۱۱۹)

فردها و قطعه هایی است از خواجه عبدالله انصاری، میرداماد، آقا

جمال ، و دیگران (بدون نام)

۱۰ - گلشن راز (گ ۱۲۱ - ۱۵۸)

مثنوی از شیخ محمود شبستری

۷۶۱ دفترست به خط نستعلیق قرن ۱۳ - ۱۴ بادو قلم. نیمه نخست نوشته غلامعلی پسر ملا جعفر بن محمد حاجی افشار مورخ ۱۳۰۳ و نیمه دوم دفتر (از برگ ۸۱ تا آخر) به خط دیگریست مورخ ۱۳۰۶ (گویا از نسخه‌ای مورخ ۱۲۳۶). در آغاز دفتر (برگ ۱ - ۱۰) نسخه چاپی صد کلمه کوتاه امیر المؤمنین علی (گردآوری جاحظ) با ترجمه به شعر (هر یک کلمه بایک بیت) بین سطور و پس از آن ۵ برگ سفید است قطع : رقی ۲۲ × ۲۰ ج تیماجی قرمز . برگ (بابر گهای اضافی) : ۱۵۸ سطور هر صفحه ۱۴ - ۱۵ کاغذ فرنکی آبی و سفید آهار مهره

مجموعه

(فارسی و عربی)

۱ - گلشن راز (گ ۱ - ۴۶)

(عربی) - (فارسی)

مثنوی از شیخ محمود شبستری

۲ - الخلافة الكبرى (گ ۴۷ ب تا ۸۹)

(عربی)

حاشیه بر فص شیشی از فصوص ابن العربی از آقامحمد رضا قمشه‌ای (۱). در آغاز نسخه حاضر مقدمه ایست از یدالله کجوری مازندرانی (کاتب نسخه) از شاگردان قمشه‌ای

آغاز مقدمه : بسمله . بیان فی امر خلافة النبی (ص) قال الامام الرازی فی بعض مصنفاته معترضا علی قول الشیعه بوجوب النص . مقدمه چنین پایان می یابد :

وافاد الحکیم المرزا محمد رضا القومشهی الاصفهانی رساله فی المقام

و هی هذه ...

۷۶۲ نسخه ایست به خط نستعلیق استاد ^{انڈیدالله کجوری} مازندرانی مورخ ۱۳۲۱ . کاتب در پایان رساله خلافت از استاد خود قمشه ای و نیز از استاد دیگرش آقامیرزا محمد که نسخه را برای او نوشته - یاد میکند

قطع : رقعی بزرگ ۲۰ × ۱۵ ج تیماجی قرمز برگ ۸۹ سطور هر صفحه ۱۲ و ۱۱ کاغذ فرنگی سفید خوب

شرح بیست باب در اسطرلاب (هضیت - فارسی)

از عبدالعلی بیرجندی (م - ۹۴۴) بر رساله بیست باب خواجه نصیر طوسی در اسطرلاب . دیباجه این شرح انشائی است از عبدالواسع نظامی و به نام وزیر ناصرالدوله موشح است (فهرست کتابخانه مجلس ۱۹ : ۱۸۴)

۷۶۳ نسخه ایست به قلم نستعلیق مورخ ۱۱۹۸ (در ارومیه نوشته شده) در پایان نسخه اشعاری از سبحة الابرار جامی بر دو صفحه نقل شده و بر پشت نخستین برگ نیز چند بیت از جامی و چند یادداشت دیگر است عناوین شنگرف

قطع : خشتی ۲۰/۸ × ۱۷ ج تیماج قرمز يك لا برگ (بابرگ اضافی آخر) : ۱۱۸ سطور هر صفحه ۱۵ کاغذ فرنگی سفید متوسط

حاشیه شرح هدایه (نفسه - عربی)

از فخرالدین محمد سماکی (م - ۹۸۴) بر شرح میبیدی بر هدایه اثیرالدین ابهری . مؤلف از رساله شوارق استادش یاد میکند . در باره فخرالدین سماکی و این حاشیه رجوع شود به فهرست مجلس ۵ : ۱۶۲ - ۱۶۴ ذریعه ۱۲۲:۶

۷۶۴ نسخه ایست به خط نستعلیق و نسخ قرن ۲۱ . از اول و آخر نسخه افتاده

قطع : خشتی ۱۴/۵ × ۱۹/۸ ج مقوای پاره، عطف تیماج قرمز روشن برگ ۷۶ سطور هر صفحه ۱۹ کاغذ اصفهانی آهار مهره شده

دیوان منوچهری

(فارسی)

دیوان منوچهری دامغانی است بدون ترتیب الفبائی (به شماره‌های

۶۶۹ و ۶۷۱ نگاه کنید).

۲۶۵ نسخه ایست به خط نسخ و ثلث زیبای محمود پسر حاج درویش محمد حسن نقیب الاشراف فارس مورخ ۱۲۶۱. کاتب در پایان رقم خویش می‌آورد «حسب الفرمایش سرکار عالی جناب ... اخوی ام میرزا احمد شهیر به سهراب ...» در حواشی توضیح و تفسیر پاره‌ای از لغات به خط کاتب دیده میشود. دارای يك سرلوح نیمی از صفحات مجدول با آب طلا و شنگرف و زنگار. عناوین شنگرف

قطع: وزیری کوچک ۱۳/۵ × ۲۱/۵ ج تیماجی قرمز برگها ۵۹ سطور هر صفحه ۱۷ کاغذ فرنگی نازک آهار مهره شده.

منیة اللیب

(عربی)

شرح تهذیب الوصول علامه حلی در اصول فقه از سید عمیدالدین

عبدالمطلب و یا سید ضیاءالدین عبدالله اعرجی

(رجوع شود به فهرست مجلس ج ۷ : ۱۵۱ و ۳۸۸ ج ۹ : ۱۳ و ۸۸

ذریعه ۱۳ : ۶۸ و ۲۳ : ۲۰۷ - ۲۰۸

آغاز : اللهم انی احمدك حمدالایقدر حصره

۲۶۶ نسخه ایست به قلم نسخ قرن ۱۱. حاشیه دو برگ اول و سه برگ

آخر وصالی شده و تاریخ کتابت بر اثر وصالی از بین رفته. پشت برگ اول گویا صفحه

آخر مجموعه مکاتیبی است شامل يك نامه و بقیه نامه‌ای دیگر. بقیه نامه بانام «خدا

محسن الممالک خواجه نظام‌الدین احمد» خاتمه یافته و نامه دیگر چنین آغاز میگردد :

« شیخ ضیاءالله نوشته شیخ زبان دان ضیاءاللهان دوستدارنده خردمندان و ستاینده دانشوران

و گماشته ایزدمنان و برداشته حضرت سبحان در حرکات و سکناات جسمانی و روحانی

رضای پروردگار خود منظور داشته...» و در پایان نامه آمده «در غره ربیع سنه ۹۹۶ از لاهور» در پاره‌ای از صفحات حاشیه‌هایی بدون نشان است. عناوین در متن و حواشی شنگرف.

قطع: وزیری ۱۴/۵ × ۲۳/۵ ج تیماجی قهوه‌ای بیرون و اندرون بابرگردان
سجاف عطف و حواشی تیماج قرمز. برگ ۲۴۸ سطور هر صفحه ۲۷ کاغذ اصفهانی

مجموعه

(فارسی)

۱ - دستورنامه نگاری (برگ ۲ - ۶۱)

صورت مراسلاتی است به دوستان، به پادشاه، به فرزندان بدون عنوان و یا تبویب (عنوان بیشتر مراسلات: «مراسله دیگر» است و گویا بخشی است از کتابی و یا خطبه و دیباجه کتاب در نسخه نیست. در اواخر نسخه زیر یکی از نامه‌ها تاریخ ۱۲۴۸ دارد. در پاره‌ای از نامه‌ها نام شیراز یاد شده. آخرین نامه نثریست بی نقطه که در پایان ۶ بیت شعر بی نقطه دارد و رقم کاتب را که در ذیل آن بوده سیاه کرده‌اند. در نامه‌ها به جای نامها غالباً «فلان» بکار رفته و در بالای بیشتر صفحات مهر عباس، نورمحمد، و محمدحسین دیده میشود که در کنار آنها به ترتیب نوشته صاحب اول است صاحب دوم و صاحب سوم مهر «عبده عباس» (صاحب اول) در چند صفحه نخست و دو مهر دیگر در بیشتر صفحات وجود دارد.

آغاز: بسمله در بهترین ساعتی از ساعات که خواطر قدسی مآثر از انوار عواطف و الطاف جناب سبحانی منور... شاهنشاه جم جاه سلیمان بارگاه... بنده پرور... مرفوع ضمیر خلت اعتلا میدارد

۲ - دستور انشاء (گ ۶۲ - ۸۲)

نمونه‌های قباله نویسی برای معاملات و مناکحات و نیز چند گونه

نامه دوستانه است ، با تاریخهای ۱۲۱۶ تا ۱۲۴۸ این بخش نیز دیباجه و خطبه و تبویب و عنوان ندارد و با قلم دیگر است و چلیپا نوشته شده .

آغاز : بسمله بعد الحمد والصلوة غرض از تحریر این کلام شریعت فرجام ... آنست که به تاریخ تحریر حاضر گردید جناب عالی جناب ... سید محمدتقی ابن مرحمت پناه ... سیدرضی شیرازی

پایان : که دعای عاری از شوائب ربیب وریا به اجابت مقرون گردد

۷۶۷ نسخه‌ایست به قلم شکسته نستعلیق و رقاع قرن ۱۳ در بالای غالب صفحات مهرهایی بانقش «عبدعباس» ، عبده‌الراجی نورمحمد و محمدحسین دیده میشود که گویا به ترتیب صاحبان نسخه بوده‌اند پشت برگ نخست تملکی بوده که نام نویسنده آن را سیاه کرده‌اند . عناوین شنگرف

قطع : خشتی ج تیماج قرمز (بدون مقوا) برگ ۸۲ سطور هر صفحه ۱۱-۱۲ کاغذ فرنگی سفید آمارمهره

دیوان مرثی (فارسی)

از غافل (گویا) مازندرانی . مرثی شهداء کربلاست

آغاز بسمله ، آه ازدمی که خسرو دین بادل فکار

گردید در زمین بسلا بی معین و یسار

پایان : غافلا بر بندلب زین پس خموش

رفتم از سرزین مصیبت عقل و هوش

۷۶۸ نسخه‌ایست به خط نستعلیق متوسط (شاید از خود شاعر) پیش از

برگ آخر دو برگ سفید است و بخشی از اشعار از نسخه افتاده

قطع : خشتی ۱۷/۵ X ۲۲ ج مقوای زرد رنگ عطف پارچه سیاه برگ ۲۶ سطور هر صفحه ۱۵ کاغذ فرنگی نخودی رنگ

دیوان نیاز

(فارسی)

از حبیب همدانی متخلص به « نیاز » و « حبیب » . غزلیات اوست به
 ترتیب الفبا و در پایان سه رباعی مجموعاً ۷۳۴ بیت
 آغاز : تانگوید به تو احوال پریشانی ما را
 سرزلف تو به زنجیر کشد باد صبا را
 پایان: (رباعیات) گویند مرا خلق که تاج الدوله
 از بهر چه يك باره فراموش شد

۷۶۹ نسخه ایست به قلم نستعلیق (شاید شاعر) . شماره ابیات و غزلها در

صفحات قید شده

قطع : رقی بزرگ ۱۳ × ۲۰ ج مقوا با روکش کاغذ با خالهای سفید و قرمز
 عطف و گوشه تیماج قرمز روشن برگ ۲۶ سطور هر صفحه ۲۳ کاغذ فرنگی سفید

دیوان مذنب

(فارسی)

از احمد بن شیرعلی عطری متخلص به مذنب بامقدمه ای به نثر . اشعار
 در مدح و مرثیه ائمه و پند و اندرز و غالباً سست و عامیانه است .
 آغاز: بسمله . الحمد لله رب العالمین ... و بعدا گرچه این بنده احمد بن
 شیرعلی الشهیر به عطری ... رالیقت این منصب نبود که در میان شعرا عرض اندام
 نمایم . آغاز اشعار :

شد نیمه شعبان و شدم خرم و خندان

بلبل به نوا آمده در طرف گلستان

پایان: مذنب محزون به گوشه ای شده قانع

احمد عطری مقیم مسجد جامع . سنه ۱۳۶۵

۷۷۰ نسخه‌ایست به خط نستعلیق عامیانه (گویا از شاعر) در پایان دو

برگ سفید دارد

قطع : خشتی ۱۳/۵ × ۲۱ ج مقوا بانقش طوفانی سفید و قرمز عطف و گوشه

تیماچی قهوه‌ای برگ ۵۷ سطور هر صفحه ۱۴ کاغذ فرنگی سفید

(فارسی)

مجموعه

۱ - اصول الملاحم = اصول (گ ۱ - ۳۴)

= ترجمه ملحمه‌دانیاال از حبیبش تفلیسی در دوازده باب و درهر باب

۲۵ فصل. نسخه‌های این رساله حبیبش تفلیسی مختلف است و نسخه حاضر چنین

است دوازده باب براساس حلول آفتاب در دوازده برج است با ذکر مقارنت

و انطباق هر برج با ماههای پارسی و مسیحی و آغاز آن از تشرین اول مسیحی

است مطابق با آبان ماه پارسی که آفتاب در برج عقرب است (ماه دوم پاییز).

باب ۱۲ ماه ایلول مسیحی مطابق مهرماه پارسی است که آفتاب در برج میزان

(ماه اول پاییز) است. و درهر باب ۲۵ فصل است در ۲۵ حادث طبیعی جوی

مانند کسوف و خسوف و برق و رعد و هاله (این حوادث در کتابهای آثار علوی

و کائنات جو از نظر علمی و علل و اسباب مورد بررسی قرار میگیرد و در اینجا

به عنوان نشانه و دلائل حوادث آینده)

نکته‌ای که در نسخه حاضر به چشم می‌خورد آنست که از باب ۶ به

بعد نام ماههای رومی نیز بر سه ماه دیگر (برج، ماه مسیحی و ماه پارسی)

(غالباً به صورت غلط) اضافه شده چنان که در آغاز باب ۶ آمده « آفتاب

در حمل. ماه رومیان مارس ماه فارسیان فروردین ماه نصاری ازار» و در

باب ۷ چنین آمده آفتاب در ثورماه رومیان ابرعیس (= ابریل) ماه فارسیان

اردی بهشت ماه نصاری نیشان».

در باب دوازدهم چنین آمده است « آفتاب در میزان . ماه رومیان
استقروس (= سپتامبر) ماه فارسیان مهرماه ماه نصاری ایلول »
نکته ارزنده دیگر نیز در این نسخه ذکر پاره‌ای از نکات گاه‌شماریست
در آغاز هر باب . (فهرست ابواب کتاب در دیباجه یاد شده است)

رجوع شود به : ذریعه ۲: ۲۱۲ منزوی ۱: ۳۵۵

آغاز: بدان که این کتاب را حضرت دانیال پیغمبر ملحمه نام کردست
و بعد از او امام جعفر صادق (ع) مختصری از کتاب دانیال انتخاب کردست
و استخراج این کتاب بر حسب ماههای رومیان است و معنی ملحمه رزمگاه
پایان : و در ولایت هند و زنگبار و کوهستان بیماری مرگ بود

۲ - ملحمه (ک ۳۴ ب ۵۸ ب)

رساله ایست در ۲۵ فصل و در هر فصل رخ دادن یکی از حوادث و
کائنات جوی در هر یک از ۱۲ برج (از حمل تا حوت) دلیل و نشانی برای
پیشگویی حوادث آینده یاد شده است .

در برخی از نسخه‌های ملاحم حبیش، این مقالت دوم آن کتاب است

نه رساله‌ای مستقل

آغاز : بدان که این رساله ایست در استخراج از بیست و پنج (در
نسخه حاضر به غلط : ۲۸) علامت که اندر فهرست یاد کرده‌اند در بیست و
پنج فصل بر حسب بودن ماه اندر بروج از گفتار حکیمانه
پایان : و چیزهای اراجیف خاصه در آخر سال

۳ - ملحمه = محرم‌نامه (۱) (گ ۵۹ ب تا ۶۰ ب)

= ترجمه ملحمه مروی از امام صادق (ع) پیشگویی‌های حوادث است

براساس مطابقت آغاز ماه محرم باهریک از ایام هفته

آغاز : بسمله گلبن گلدسته آراستگی و زینت محفل پیراستگی حمد

صانعی ... اما بعد چون رساله ملحمه مرویه از امام همام جعفر بن محمد صادق (ع)

به زبان عربی روایت شده بود ... این ذره بی‌مقدار و بها آن را به زبان فارسی

نقل نمود ... و چون مشتق از لحم است به معنی لب لهذا این رساله را که لب

احکام ... است ملحمه نام نهاده‌اند

پایان : پیش از اول سال باشد والله اعلم بالصواب

۴ - نوروزنامه (گ ۶۶ ب تا ۶۸ الف)

بخشی است از نوروزنامه منقول از امام صادق (ح) براساس افتادن

نوروز در یکی از ایام هفته

۷۷۱ دفترست به خط نستعلیق محمد ابراهیم پسر آقامحمد مورخ ۱۲۲۰

حاشیه برگ اول و دو برگ آخر و صالی شده عناوین قرمز و گاه جای عنوان سفید گذارده

شده است .

قطع: وزیری کوچک ۱۵ × ۲۱ ج تیماج قهوه‌ای یک لا برگ ۶۸ سطور هر صفحه

۱۵ کاغذ فرنگی آبی ضخیم

مجموعه

(فارسی)

۱ - لطائف الطوائف (گ ۱ ب تا ۱۹ ب)

از صفی‌الدین علی بن حسین کاشفی بیهقی (م - قرن ۱۰) . (این نسخه تنها

تا بخشی از فصل سوم از باب دوم است) .

آغاز : بعد از ادای لطائف تحمیدات

۱ - در عنوان نسخه به غلط نوشته : هذا کتاب نوروزنامه

۲ - جغرافیای ثروتی (گ ۲۰ الف تا ۲۲ الف)

گفتاریست با این عنوان و در باره زراعت ، صناعت و تجارت و اهمیت این حرف در زندگی مردم .

۷۷۲ نسخه ایست به خط نستعلیق خوب از اوائل قرن ۱۴

قطع : خشتی ۱۵ × ۲۰ ج کالینگور آبی عطف و گوشه تیماج قهوه‌ای برگ
۲۲ سطور هر صفحه ۱۳ کاغذ فرنگی آبی

یوسفیه

(فارسی)

از محمد هادی پسر ابوالحسن شریف نائینی (م - ۱۲۴۳) در شرح داستان یوسف باگریزهایی به کربلا . مؤلف در فصل ماقبل آخر از لسان‌الذاکرین خویش یاد میکند (ص ۱۸۷)

این کتاب به چاپ رسیده است (: منزوی : ۶۷)

آغاز موجود : حسن عشق آفرین محبوبی در نظر صاحب نظران

جلوه‌گر است

۷۷۳ نسخه ایست به قلم نستعلیق مورخ ۱۲۵۲ . حاشیه برگ اول وصال

و بسیاری از برگها لکه‌های چرکین دارد .

قطع : خشتی ۱۵/۵ × ۲۰/۵ ج کالینگور بنفش عطف و گوشه تیماج قهوه‌ای
برگ ۱۰۵ سطور هر صفحه ۱۲ کاغذ فرنگی سفید

مجموعه

(فارسی)

۱ - دستورالشعرا (ک ۱ - ۷۲)

از محمد سازندرانی متخلص به امانی (از قرن ۱۱) برای

شمس‌الدوله میرزا محمدتقی وزیر (نسخ این کتاب در کتابخانه ملك ۵۱۴

مجلس ۳: ۱۲۶ رضوی ۳: ۱۷۲ ذریعه ۸: ۱۶۰)

این کتاب دارای يك مقدمه است (در تعریف شعر و بیان شاعر) و سه مقاله (عروض ، قافیه ، بدیع و سرقات شعری) (۱) مؤلف گاه از اشعار خود نیز درج میکند (۲) هر يك از مقالات دارای چند فصل است و خاتمه بسیار کوتاه (کمتر از يك صفحه در نسخه‌ها)

آغاز : ستایش و آخر کاملی را ... اما بعد چنین گوید فقیر جانی ... در زمانی که این کمیته به تحصیل علوم اشتغال داشت ... عزیزی ... التماس نمود که بنده رساله‌ای در این فن ترتیب دهد... قبول التماس نموده به دستماری فروغ التفاوت محمد ذره پروری ... بسانی مبانی دولت سلطانی ... دستور اعظم وزراء العالم... شمس الملة والدوله والدين ميرزا محمد تقی... ترتیب داد

پایان : وصل و ملمع از صنایع شعرند و از جمله سرقات نیستند

۲- تاریخ چهارده معصوم (جدول...) (ک ۷۳ ب : ۸۰)

جدول «معرفت احوال» چهارده معصوم (ع) است با تشجیر

۷۷۴ نسخه ایست به قلم نستعلیق قرن ۱۳ (دستور الشعراء تاریخ ۱۲۵۱ دارد) در ص ۸۳ جای ترسیم شجره آخر سفید گذارده شده . عناوین شنگرف
قطع : خشتی ۱۵/۵ × ۲۰ ج تیماج مشکی يك لا برگ ۸۰ سطور هر صفحه ۱۸
کاغذ فرنگی سفید

۱- مؤلف در باب سرقات شعری چندتن از دانشمندان را نام می برد مانند ابراهیم بن

عبدالرحمان از مشاهیر اهل فن)

۲ - از جمله این دو بیت (در ص ۱۰) :

ای شیخ جوانی رقم پیری خواند	عشرت زمیان رفته و اندوه بماند و نیز:
دل و جان هر دو تویی از بر من دور مشو	که جهان را نتوان بی دل و بی جان دیدن

حاشیه اصول کافی

(عربی)

از میرزار فیعا نایینی طباطبائی (م - ۱۰۸۰) بر اصول کافی (از آغاز کتاب العقل تا کتاب الحجّه) . این کتاب در جلد ۹ فهرست کتابخانه مجلس ص ۵۶۲ - دقیقاً و صاف شده و نیز ر ك ذریعه ۶ : ۱۸۴

آغاز : بسمله قوله المحمود لقدرته لما كان العامه باعشا

۷۷۵ نسخه ایست نستعلیق آمیخته به شکسته از قرن ۱۱ . این نسخه خطبه ندارد و از آخر آن اوراقی افتاده . بر پشت نخستین برگ تملکی است که نام آن راسیاه کرده اند در چند برگ نخست آثار رطوبت دیده میشود . عناوین شنگرف قطع : رقعی ۱۲ × ۱۸/۵ ج تیماج قرمز يك لا برگ ۶۴ سطور هر صفحه ۱۷ کاغذ اصفهانی شکری

رساله اثبات رجعت

(فارسی)

از مولی محمد باقر مجلسی . (ذریعه ۱ : ۹۰-۹۱)

آغاز : بسمله الحمد لله رب العالمين والصلوة

۷۷۶ نسخه ایست به قلم نستعلیق خوب قرن ۱۳ . پایان نسخه ناتمام است (تا پایان حدیث ۱۴ دارد) عناوین شنگرف قطع : رقعی ۱۲/۵ × ۱۹ ج کالینگور سرمه ای عطف تیماجی قهوه ای برگ ۵۱ سطور سر صفحه ۱۵ کاغذ فرنگی آهار مهره شکری

دیوان انوری

(فارسی)

از اوحدالدین انوری ابیوردی (قرن ۶-۵ هـ) قصاید و غزلیات و قطعات و

رباعیات اوست آمیخته و بدون رعایت ترتیب

۷۷۷ نسخه ایست به قلم نستعلیق قرن ۱۱ تا اوائل ۱۲ در اول و وسط آخر نسخه افتاده و به جای آن اوراق سفید (مجموعاً ۱۷ برگ) گذارده اند حاشیه بر گهایی از اول و وسط و آخر و صالی شده و قسمتی از سطور باز نویس شده

قطع : وزیری باریک ۱۲/۵ × ۴ × ۲۳ ج تیماجی مشکی باترنج و نیم ترنج
وسجاف عطف و حواشی. برگ (بدون ۱۵ برگ سفید اول و آخر) ۲۰۶ سطور هر صفحه
۱۸ کاغذکاهی

حاشیه شرح مختصر (عربی)

از میرزا جان باغنوی شیرازی بر شرح عضدالدین ایجی بر مختصر
ابن حاجب در اصول فقه. میرزا جان - چنان که خود در مقدمه کتاب نیز میگوید -
در این تألیف به اشتباهات واقع در شرح الشرح ، و حاشیه سیف‌الدین ابهری و
حاشیه استادش (غیاث‌الدین منصور باید باشد) بر شرح مختصر اشاره میکند
و به دفع و حل آنها می پردازد . هم‌چنین در مقدمه میگوید از بحث و شرح
مبادی منطقیه (از بخشهای مختصر) صرف نظر کرده (اما بحثهای منطقی در
کتاب دیده میشود) .

در کشف‌الظنون از این حاشیه یاد شده و چند نسخه از آن در مجلس

وجود دارد

آغاز : الحمد لله الذي جعل الاجتهاد في فروع الشرع المبين منوطا

بأحكام الاصول ... و بعد فيقول الفقير حبيب الله ...

۷۷۸ نسخه ایست به قلم نسخ قرن ۱۲ - ۱۳ . در پایان افتاده دارد در کنار
صفحات حاشیه‌هایی است به نقل از ملا محمد مدظله ، ابراهیم سلطان و نیز حاشیه‌هایی
با نشانهای دیگر

قطع : خشتی ۱۵/۵ × ۲۱ ج تیماجی مشکی برگ ۸۰ سطور هر صفحه ۲۳ کاغذ

فرنگی سفید

(فارسی)

مجموعه :

۱ - شرح اشعار حافظ (گ ۱ - ۶)

گفتاریست که در عنوان آن آمده « شرح قواعد عرفا و شعرا » اما

نویسنده توجه به اشعار حافظ داشته و پس از تفسیر کلماتی مانند : میخانه و پیمانه و دیرمغان به شرح تعدادی از اشعار حافظ می‌پردازد و گاه آیت یا روایتی در تایید مضمون آن شعر می‌آورد. از جمله اشعار دو بیت نخست از نخستین غزل دیوان و دوبیت از غزل دیگر است با این مطلع :

ساقی به نور باده برافروز جام ما ...

و در شرح دو بیت غزل نخست چنین گوید « یعنی ای ساقی بدور انداز کاسه و برسان او را غرض از ساقی عقل است و غرض از کاسه موجودات و ممکنات است. یعنی ای عقل به جلوه در آورد در نظر من موجودات را... آغاز : شرح قواعد عرفا و شعرا بدان که مجملی از اصطلاحات عرفا که در قواعد شعر استعاره مینمایند ... غرض از میخانه عبارت از اصل ماهیت انسانی است که جامع کمالات حق است و پیمانه عبارت از اصل حقیقت است ...

پایان : وعود در گذشته آن نیست و به فکر موت بیفتی و ترک گناه .

کنی . بعد از آن تم الکلام ۱۲۲۰

۲ - شرح اشعار حافظ (ک ۱ - ۶ حاشیه)

گفتاریست (در حواشی گفتار نخست) در تطبیق مضامین پاره‌ای از ابیات حافظ با آیات و روایات و گویا از نویسنده گفتار نخستین است . در آغاز آن آمده : « بدان که بعضی از نادانان و جهال که خواجه مرحوم را قدس سره را صوفی و دهری مذهب دانسته‌اند از فرموده او غافلند که اکثر ابیات او بل که همه آنها مطابق با آیات قرآنی است مجملا چند بیتی از آنها را با آیات مطابق می‌سازد که چون مشتی نمونه خروار است ... گفته‌خواجه :

به عزم مرحله قرب پیش نه قدمی

که سودهاکنی ار این سفر توانی کرد

قوله تعالی الذین جاهدوا فینا لنهدینهم سبلنا ... »

در حاشیه برگ ۱۲ ب دو بیت از « محرر اوراق » یاد شده و بیت

نخست آن این است :

نسیم غنچه گل هست و فصل فصل بهار

بیا و یک قدحی ساقی از شراب بیار

۳ - انیس الموحدین (گ ۱۴ ب تا ۶۶)

از مولی مهدی بن ابی ذر نراقی در اصول عقاید در پنج باب ... این

رساله چاپ شده است

آغاز: بسمله انیس الموحدین و جلیس محرومین ...

۷۷۹ نسخه ایست بادو قلم نستعلیق و نسخ مورخ ۱۲۲۰ و ۱۲۲۲ در پشت

برگ نخست تملکی است که نام آن را سیاه کرده اند . بر برگ اضافی آخر نسخه نقلی

است از احسن الکبار و نیز تاریخ تولد شیخ عیسی (در ۱۲۲۲)

قطع : رقعی ۱۰/۵ × ۱۵ ج تیماج مشکی یک لا برگ ۶۶ سطور هر صفحه

۱۳ و ۱۷ کاغذ فرنگی سفید .

دیوان شکسته

(فارسی)

از حسنعلی میرزا شعاع السلطنه قاجار متخلص به شکسته شامل قصائد

در مدح امیرالمؤمنین علی (ع) و یک قصیده در مدح فتحعلی شاه قاجار و

غزلیات به ترتیب الفبا و رباعیات و چند فرد

آغاز قصائد: شود چه زلف تو آشفته ز اهتزاز نسیم

جهان ز کام پذیرد ز انتشار شمیم

آغاز غزلیات : زهی آیت صنع تو آشکارا

هم از سرو و سوری هم از خار خارا

پایان (فردیات): مکن تغافل از این بیشتر که خلق برند

گمان آن که به آزار دوست خرسندی

۷۸۰ نسخه ایست به قلم نستعلیق متوسط کربلایی گدا علی پسر کربلایی فضل علی مورخ ۱۳۵۲ کاتب در برخی از صفحات جای اشعار را سفید کرده

تمام صفحات دارای جداول به قلم آب طلای (کم رنگ) و قرمز و آبی . پشت برگ نخست چند یادداشت است

قطع رقعی بزرگ ۲۱×۱۴ ج گالینکور قهوه‌ای عطف مشمع آبی برگ سطور هر صفحه ۱۵ کاغذ فرنگی آهار مهره .

اوصاف الاشراف (فارسی)

از خواجه نصیر طوسی .

۷۸۱ نسخه ایست به خط نستعلیق قرن ۱۳ . از اول و آخر افتادگی دارد عناوین شنگرف

قطع رقعی ۱۶×۱۰/۵ ج تیماج قهوه‌ای برگ ۲۴ سطور هر صفحه ۱۳ کاغذ فرنگی

ترجمه کَشکول (فارسی)

از احمد شهیدی عاملی . وی کَشکول شیخ بهائی را به خواست عبدالله قطب شاه به فارسی برگردانید . و نام او را در دیباجه می آورد .

آغاز : بسمله مجموعه حمد و سپاس واجب الوجود ... از آن جامع تر

است که به دستیاری ترجمه ... راه توان یافت

پایان : و این عین منافات است .

۷۸۲ نسخه‌ایست به خط نستعلیق آمیخته به شکسته از قرن ۱۳ با تاریخ ۱۲۶۰ یا ۱۲۰۶ (در نسخه : ۱۲۶) جای عناوین و نیز بیشتر نامها سفید مانده (گویاکاتب مخواستنه با شنگرف بنویسد)

قطع خشتی ۱۵×۲۱/۵ ج تیماجی قهوه‌ای برگ ۱۰۹ سطور هر صفحه ۲۰ کاغذ فرنگی سفید خوب

لیلی و مجنون (فارسی)

مثنوی از نظامی گنجوی

۷۸۳ نسخه‌ایست به خط نستعلیق قرن ۱۳ دارای پنج مجلس مینیاتور . از اول و آخر نسخه افتاده . در حاشیه پاره‌ای از برگها وصالی و یا نوشته‌های کودکانه و چرکین دیده میشود . تمام صفحات جداول يك قلمی قرمز دارد

قطع رقعی ۱۱×۱۶ ج تیماج قهوه‌ای يك لا عطف وصالی بامخمل آبی برگ ۸۱ سطور هر صفحه ۱۱ کاغذ فرنگی زردرنگ

دیوان مغربی (فارسی)

از شمس مغربی دارای غزلیات به ترتیب الفبا ، ترجیع بندها و رباعیات .

آغاز : خورشید رجب چو گشت پیدا

ذرات دو کون شد هـویدا

۷۸۴ نسخه‌ایست به قلم نستعلیق خوب از قرن ۱۳ از آخر نسخه و نیز از دنباله غزلیات (قافیۀ یاء تا اول ترجیع بندها) اوراقی افتاده است بر پشت برگ نخست یادداشتی است با تاریخ ۱۳۲۹ از فردوس که ظاهر آاین نسخه را به خدمت مرحوم ذوالریاستین در کرمان تقدیم داشته بوده است

قطع جیبی ۹/۵×۱۳/۵ ج تیماجی قرمز رنگ . برگ ۷۷ سطور هر صفحه ۱۵ کاغذ فرنگی

مجموعه :

(فارسی)

۱ - گلشن راز (گک ۱ - ۴۷ الف)

مثنوی از شیخ محمود شبستری (فهرست حاضر : ۵۸ و ۱۵۲

۲ - کنز الرموز (۴۷ ب تا ۷۵ الف)

مثنوی از میرحسین هروی حسینی (فهرست حاضر: ۶)

۳ - زاد المسافرین (گک ۷۷ - ۱۴۱)

مثنوی از همان حسین هروی (فهرست منزوی: ۴: ۳۰۶۰)

۷۸۵ نسخه ایست به قلم نستعلیق قرن ۱۳ : بر پشت برگ اضافی اول دفتر
یادداشتی درباره این نسخه اهدائی بابرشاد (رئیس المتکلمین) است به خانقاه با تاریخ
انتقال نسخه از کرمان به تهران

قطع جیبی ۱۳/۵ × ۹/۵ ج مشع مشکی با عطف و گوشه از تیماج قرمز
برگ ۱۴۱ سطور هر صفحه ۱۱ کاغذ فرنگی

الالفیه

(عربی)

از محمد بن مکی عاملی شهید اول (م- ۷۸۶) در واجبات نماز
دارای يك مقدمه با سه فصل و يك خاتمه . با ترجمه برخی از شروح و حواشی
رساله الفیه در حاشیه و بین سطور . از جمله شرح یا حاشیه سید علی ، شرح
زین الدین شرح یا حاشیه شیخ علی و نیز ترجمه حواشی مصنف
آغاز : الحمد لله رب العالمین ... و بعد فهنده رساله و جیزه فی فرض
الصلوة اجابة

پایان : و کذا النذر المطلق

۷۸۶ نسخه ایست به قلم نستعلیق (متن) و شکسته نستعلیق (حواشی) از

قرن ۱۳ - ۱۴ عناوین و ترجمه فارسی بین سطور با قلم قرمز

قطع رقعی بزرگ ۲۱×۱۳/۵ ج تیماجی قرمز برگ (بدون ۹ برگ سفید
اول و آخر) ۴۷ سطور هر صفحه کاغذ فرنگی آهار مهره شده

رساله قافیه = منتخب تکمیل الصناعه (فارسی)

از عطاءالله بن محمود حسینی در نه حرف برای میر علی شیرنواپی
(مؤلف فهرست عناوین را در دیباجه کتاب آورده است) . رجوع به فهرست
کتابخانه مجلس ۱۹: ۸۵ و منزوی ۳ : ۲۱۶۸

آغاز : بسمله . شکر و سپاس بی‌قیاس صانعی را

پایان : آن را ردیف نام کردند

۷۸۷ نسخه‌ایست به قلم نستعلیق متوسط قرن ۱۳ - ۱۴ (چند برگ آخر
به قلم دیگر و درشت‌تر است) . در کنار برخی از صفحات حاشیه‌هایی از مؤلف و گاه
تصحیحاتی دیده میشود . عناوین شنگرف

قطع رقعی ۱۰×۱۶ ج تیماج مشکی یک‌لا برك ۲۴ سطور هر صفحه ۱۳ و
۱۱ کاغذ فرنگی آبی

جنگ - اشعار (فارسی)

از میرزا لطف‌الله شیرازی متخلص به دانش . اشعار و یادداشتهایی
بدون ترتیب و نظم است دارای غزل و تضمینات معنیات و ماده تاریخ و تخلص
دانش در پایان پاره‌ای از غزلیات و قطعات دیده میشود . در پایان (ص ۶۱ -
۷۹) در اوزان شعر است باخطی متفاوت . برخی از اشعار تاریخ ۱۳۲۳ -
۱۳۳۱ قمری دارد . از جمله عناوین اشعار مندرج در این جنگ ماده تاریخ
حاج سلطان علی شوشتری ، ماده تاریخ جنت آباد پونه ، در ضمن سرمشق جهت
میرزا ابوالقاسم کاشانی ، حسب الخواش درة التاج شاهزاده قمر خانم صبیة
نواب والا سیاوش میرزا به جهت اطراف دستمال ، تاریخ کتاب لیلی و مجنون ،

جهت مؤتمن الوزاره - ماده تاریخ ملحد فال اسیری - تاریخ کتاب شجاعة الحسينی
از تألیفات میرزا ابوالحسن صدرالشعراء شیرازی متخلص به خرم . بر برگ
آخر ستونی است برای تعیین زمان دقیق نوروز در چند سال قمری و ترکی .
در داخل جلد راست و چپ نیز یادداشتهای و اشعاری نوشته واز آن جمله است
يك قطعه شعر بدون نقطه .

آغاز : تا شد آن سرو روان از من بیگانه جدا

بی خود از خویش جدا گشتم و دیوانه جدا

گشته از هجر رخس با من بیدل توام

غم جدا غصه جدا گوشه ویرانه جدا

۷۸۸ نسخه ایست به خط نستعلیق دانش (سراینده و گردآورنده) . بر پشت
برگ نخست یادداشتی است (گویا به خط شعاع) در باره این که نسخه به خط لطف الله
دانش شیرازی است و نیز چند یادداشت دیگر . در بسیاری از صفحات خط خوردگی
و اصلاحات دیده میشود .

قطع خشتی ۱۶/۵ × ۱۹ ج مقوای قهوه ای باعطف پارچه ای سفید برگ ۴۲
سطور مختلف کاغذ فرنگی

(فارسی)

جوک بشست

شرح منتخب مباحثات بشست است باراً مچند ترجمه نظام پانینی بیتی
از اصل سانسکریت تألیف گودا ابینندا - پندیت کشمیری

رجوع شود به فهرست مجلس ۲۱ : ۶۰ و مقدمه دکتر تاراچند و دکتر

سیدامیر حسین عابدی بر چاپ هند

۷۸۹ نسخه ایست به خط نستعلیق قرن ۱۲ - ۱۳ از اول نسخه بر گهای

افتاده . حاشیه سه برگ اول و چند برگ آخر وصال شده و در برگ ۱۴۳ قسمتی از سه

سطر بالا از بین رفته . در پایان نسخه بخشی با عنوان «ماخرج من انتخاب جوك بشست»
با همین خط افزوده شده

قطع رقعی ۱۱/۵ × ۱۶/۵ ج تیماجی سبزرنگ برگ ۱۵۸ سطور هر صفحه
۱۶ کاغذ فرنگی شکری رنگ

(فارسی)

ایقان

از میرزا حسین علی نوری ملقب به بهاء‌الله

۷۹۰ نسخه ایست به خط نستعلیق ۱۳۰ بر پشت آخرین برگ مناجاتی افزوده
شده . عنوان شنگرف

قطع رقعی ۱۱ × ۱۸ ج مقوا عطف و گوشه تیماجی قهوه‌ای برگ ۹۸ سطور
هر صفحه ۱۵ کاغذ فرنگی سفید

(عربی)

ایضاح مخالفة السنه

از علامه حسن بن یوسف ص (م - ۷۲۴) . در باره موارد مخالفت
با تصریحات قرآن . علامه در این کتاب که مانند کتب تفسیر به ترتیب سور
قرآنی است - آیاتی را بررسی میکنند که به نوعی با مضمون صریح آنها عملاً
(و با تایید سنت) مخالفت شده است .

نسخه‌هایی که تا این زمان از این کتاب می‌شناسیم تنها جزو دوم آن است
شامل سوره آل عمران (تا آیه ۱۹۴) نسخه‌ای از این کتاب به خط مصنف در
کتابخانه مجلس (شماره ۵۰۷۰) موجود است با تاریخ کتابت ۷۲۳ . نسخه
دیگری نیز در آن کتابخانه است که متعلق به مرحوم شیخ الاسلام زنجانی بوده
است . در کتابخانه مجلس سنن نیز نسخه ایست با شماره ۲۹ و نسخه‌ای دیگر ظاهراً
کهن (۱) در کتابخانه رضوی مشهد (شماره ۶۵۹۶) .

۱ - شیخ حرعاملی میگوید چند نسخه از این کتاب دیده‌ام و از آن جمله نسخه‌ای
کهن در مشهد رضوی . او درباره این کتاب میگوید: «سلك [العلامه] فیه مسلکاً عجیباً»

رجوع شود به ذریعه ۲ : ۸۵ نشریه کتابخانه مرکزی دانشگاه ۲: ۲۲۱
فهرست آستان قدس ج ۱ فصل ۳ ص ۲ . امل الامل به تصحیح سیداحمد حسنی
چاپ بغداد ۱ : ۸۵

آغاز : قال الله تعالى زين للذین کفرو

۷۹۱ نسخه ایست به خط نستعلیق تحریری قرن ۱۴ (آیات قرآن باقلم نسخ)
قطع رقعی ۱۱×۱۸ ج مقوای چیتی باترنج و نیم ترنج کاغذ اکلیلی برگ
۷۳ سطور هر صفحه ۱۸ کاغذ فرنگی

مجموعه : (فارسی)

۱ - انیس العشاق (ك ۱ - ۳۱)

از حسن بن محمد شرف رامی در محاسن شعری

آغاز : حمد و ثنا خالق را عمت کلمته که در مبدأ خلقت

شرح حدیث من عرف نفسه (گ ۳۲ الف تا ۳۵ الف)

دیباجه و خطبه ندارد. در اواخر رساله مطالب متفرقه است که ربطی
به موضوع رساله ندارد .

آغاز : بسمله اما بعد من قول (نسخه قوله) علی بن ابی طالب (ع)
که فرمودند من عرف .. که پروردگار جل شانہ از چهار عنصر وجود انسان
را ترتیب داد

مثلثات منظوم (گ ۳۸ - ۴۲)

از بدیعی (که به تکرار چاپ شده است) در واژه‌هایی که حرف اول
آنها بر سه وجه مفتوح و مکسور و مضموم و سه معنی خوانده میشود
آغاز : از پی حمد خداوند زمین و آسمان

در لغت نظمی کنم هم چون لالی عمان

۷۹۲ نسخه ایست به قلم شکسته نستعلیق و نستعلیق مورخ ۱۲۶۴ بیشتر اوراق به قلم شکسته سید محمدحسینی است و چند برگ نستعلیق نیز گویا به خط اوست بر برگ ۳۶ الف نامه ایست بانسان سید محمدحسینی مورخ ۱۲۶۴ و در صدر نامه چنین نوشته: « نوشته ایست به استادی درویش مجید نوشته و خوب نوشته است »
 قطع ۱۲/۵ × ۱۹/۵ ج گالینکو مشکی عطف و گوشه تیماجی قهوه‌ای برگ ۴۲ سطور هر صفحه ۱۱ کاغذ فرنگی آهار مهره چند رنگ

(فارسی)

مجموعه

۱ - دستور معما (گ ۱ - ۲۱)

از علی اکبر تفرشی (قرن ۱۱ - ۱۲) او در این رساله اسامی معما را به ترتیب حروف الفبا یاد کرده
 نسخه حاضر تا باب حاء است که اوراق آن جا به جا به گونه‌ای نامنظم صحافی شده بخشی از دیباجه آن در برگ ۸ الف قرار دارد و آغاز کتاب در نسخه نیست
 در فهرست منزوی سه نسخه از این کتاب در رضوی دانشگاه و خانقاه احمدی شیراز یاد شده (منزوی ۳ : ۲۲۰۰)

۲ - دستور معما (گ ۲۲ - ۷۱)

از میرحسین معمایی. بخشی از آن کتاب است جا به جا و نادرست

۷۹۳ نسخه ایست به خط نستعلیق قرن ۱۲ با اوراق نامنظم
 قطع وزیری باریک ۱۳/۵ × ۲۴ ج تیماج قرمز یک لا برگ ۷۱ سطور هر صفحه ۱۵ کاغذ آهار مهره شکری

(فارسی)

دیوان ظهیر فاریابی

بدون ترتیب الفبایی: قصاید، قطعات، رباعیات

آغاز : هو العید یسعی بکاس المدام

هنیثا لمن کان کل الا نام

۷۹۴ نسخه ایست به قلم نستعلیق میرزا جانی آشتیانی مورخ ۱۳۰۳ که برای میرزا آقاخان نوشته است . تمام صفحات دارای جداول به قلم قرمز و آبی و اکلیل قطع وزیری کوچک ۱۳/۵ × ۲۰/۵ ج تیماج قرمزیک لا برگ ۷۷ سطور هر صفحه ۱۵ کاغذ فرنگی نخودی رنگ آهار مهره

(فارسی)

تحفة الائمة العلیه

از فتح الله بن احمد بن محمود شهرسنانی سبزواری در اخلاق به طریق تقسیم و تشجیر دارای یک مقدمه (که ترجمه رساله اقسام حکمت ابن سیناست) و سه مقاله (۱ - در فضائل و رذائل ۲ - زندگی با اهل منزل و مردم ۳ - سیاست شهرها و اقلیمها) و خاتمه (در نصائح سلاطین)

این رساله در فرهنگ ایران زمین سال ۱۱ - به چاپ رسیده است

فهرست کتابخانه مجلس ۲: ۳۳۵ منزوی : ۱۵۵۸

آغاز : سپاس و ستایش خدایی را که به قدرت کامله

۷۹۵ نسخه ایست به قلم نسخ زیبای سید ابوالقاسم تفرشی مورخ ۱۲۹۱ . کاتب در پایان نسخه می نویسد که این نسخه را برای میرزا احمد لشکر نویس رونویس و به رسم تحفه به او پیشکش کرده است . جداول با قلم قرمز و سیاه و آبی و آب طلائی نوشته ها بارنگهای مختلف است

قطع وزیری ۱۷/۵ × ۲۴/۵ ج تیماجی مشکی سبز برگ ۳۲ سطور هر صفحه مختلف (و با شکل های مختلف) کاغذ فرنگی شکری آهار مهره

(فارسی)

کتاب کاپیتان اسکات

= خاتمه حدیقة الاقالیم در تاریخ و جغرافیای ربع مسکون واصناف

مردم و عجائب موجودات جهان. اصل از کاپیتان جانانان انگلیسی و ترجمه به قلم شیخ‌اللهیار بلگرامی

مجلس ۱۰: ۳۶۹ منزوی ۶: ۳۹۷۸ فهرست مشار: ۵۱۹ (چاپ اول)

آغاز: فصل کاپیتان جونانان اسکات گوید که به قول بطلمیوس

۷۹۶ نسخه ایست به قلم نستعلیق مورخ ۱۲۵۷ بر پشت برگ نخست یادداشتی

است از محمدحسین شعاع‌الملک درباره کتاب و نیز تاریخ تولد محمدحسن فرزند جهانگیرخان سرتیپ در ۱۲۵۸ و تولد حیدرعلی فرزند لطف‌علی‌خان در ۱۳۵۴. بر پشت برگ آخر تاریخ مرگ فتح‌علی شاه (در ۱۲۵۰) و سلطنت محمدشاه باهمان خط یادداشت‌های اول نسخه دیده میشود. عناوین شنگرف

قطع وزیری ۱۴ × ۲۱/۵ ج تیماجی مشکی برگ ۲۳۴ سطور هر صفحه ۱۴

کاغذ فرنگی سفید

مجموعه

(فارسی)

۱ - فرس‌نامه (ک ۱ - ۲ الف)

= رساله در بیان رگهایی در اسب که فصد آنها در معالجت پاره‌ای

از امراض اسبان مؤثر است. عنوان رساله چنین است: « فرس‌نامه در بیان عروق » است.

آغاز: بسمله بدان ایدک‌الله... که عروقی که فصد آن در امراض

حاجت افتد بیست و یک برگ است

پایان: پس ادویه مخصوصه هر علتی را استعمال نمایند وبالله‌التوفیق

۲ - معالجه بیماریهای اسب (گ ۳ - ۴۳)

= فرس‌نامه در بیان بیماریهای اسب و شیوه‌های علاج آنهاست

در عنوان رساله آمده « کتاب در بیان امراض که در بدن و معده و غیره بهم رسد ».

آغاز : بسمله اول در امراض سرد چشمی یا ناخنه پرده سفید است
(این نسخه ناقص است و از پایان افتاده دارد)

۷۹۷ نسخه ایست به قلم نستعلیق تحریری متوسط از قرن ۱۴ . عناوین در
متن و حاشیه قرمز

قطع رقیعی ۱۱×۱۷/۵ ج تیماج مشکئی یسک لاسجاف عطف تیماج قرمز برگ
۴۳ سطور هر صفحه ۱۴ کاغذ فرنگی سفید

مجموعه (فارسی)

۱ - نصایح نامه (گ ۱ - ۴ الف)

= پندنامه از خواجه عبدالله انصاری .

در آغاز نسخه (پس از بسمله) آمده: «حضرت خواجه عبدالله انصاری...
در نصیحت فخرالوزرا خواجه نظام الملک طوسی در مشافهه فرموده اند که در
رعایت دلهاکوش و عیب مردم بپوش ...»

در پاره‌ای از نسخ پس از ذکر نام خواجه عبدالله و نظام الملک نخستین
نصیحت چنین است : در فهرست منزوی کهن ترین نسخه این رساله مورخ ۸۵۱
و متعلق به کتابخانه مراد ملاست (منزوی ۲ : ۱۷۰۱)
پایان : گذشتن از خود رسیدن به حق دان

۲ - دیوان فنا (فارسی)

از شاعری است از قرن ۱۳ قمری هجری که فنا تخلص می‌کند و از
پیروان شیخ احمد احسائی و سید کاظم رشتی است . بخشهایی از وسط دیوان
از قصائد و غزلیات افتاده و آن که موجود است در این نسخه از این قرار است :
- مثنوی در اصول عقائد با عناوین : در توحید، بیان عدل ، اثبات
نبوت ، بیان امامت ، بیان معاد ، سخن در آجال و ارزاق و اسعار ، در

نصح برادران دینی (که ستایش و وصف شیخ احمد احسائی است)

- قصیده در مدح شیخ احمد به مناسبت دیدن تصویر (عکس) شیخ

- قصیده در اصول عقاید برای کودکان (دنباله این قصیده از نسخه

افتاده است)

- غزلیات (از اول این بخش اوراقی افتاده و در برخی از آنها

تخلص فنا دیده میشود)

- مستزاد در مرثیه و اشعاری در مدح

- قطعاتی در مرثیه و تاریخ فوت از جمله تاریخ فوت سلیمان‌خان

افشار (در ۱۳۰۳) (دنباله این بخش نیز افتاده)

- مسمط در مدح امیرالمؤمنین علی (ع) و مسمطی دیگر در مدح

سیدکاظم رشتی و دیگری در مدح سلیمان‌خان و رضاقلی‌خان و در پایان

مثنوی در مدح بیوک‌خان نواده سلیمان‌خان .

آغاز : (مثنوی اصول عقائد) .

از پی حمد و از پی تسلیم بشنو از سالک ره تسلیم

که اصول عقائد اسلام پنج شد از شماره اعلام

پایان: بارالها به عزت قرآن بهره توفیق بر نظر علی‌خان

۷۹۸ نسخه ایست به خط نستعلیق قرن ۱۳ بادوقلم از دو نویسنده (رساله

اول باقلم درشت تراست) بر پشت يك برگ اضافی نوشته : دیوان فناکرمانی .

قطع جیبی ۱۵ X ۲۱/۵ ج تیماجی سبز رنگ برگ ۲۳ سطور ۱۶۰۶ کاغذ فرنگی

شکری رنگ آهار مهره .

مجموعه

(فارسی)

۱ - تنبیهات المنجمین (ک ۱ - ۶۱)

از مولی مظفر گنابادی در احکام نجوم دارای یک مقدمه ، ۶ باب و

خاتمه (فهرست کتابخانه مجلس ۱۹ : ۴ . ۱ و ۴۰۶ متزوی ۱ : ۲۷۵)

آغاز : بسمله چنین گوید احقر و بنده کمتراعی ابن محمد قاسم

منجم مظفر

پایان : احمد بن محمد الملقب باختیار

۲ - بیست باب در تقویم (گ ۶۳ - ۷۰)

از عبدالعلی بیرجندی (نسخه فهرست کتابخانه مجلس ۱۹ و ۱۹۲ و

۵۵۷ متزوی ۱ : ۲۴۷)

نسخه حاضر تنها باب دوم است مشتمل بر هفت فصل

آغاز : باب دوم در احکام نظرات کواکب سبعة سیاره ...

۷۹۹ نسخه ایست به قلم نستعلیق تحریری قرن ۱۴ . در پایان نسخه نوشته ایست

با قلم دیگر و تازه تر در دو صفحه در باره اقالیم سبعة و حساب بروج . عناوین شنگرف

قطع خشتی ۱۷ × ۲۲ ج کالینگور قرمز برگ ۷۱ سطور هر صفحه ۲۶ کاغذ

فرنگی نخودی رنگ

دیوان فیضی

(فارسی)

از ابوالفضل بن مبارک فیضی دکنی (م - ۱۰۰۴) دارای مقدمه ای

به نثر از خود او و سپس قصائد ، غزلیات (به ترتیب الفبائی) ، قطعات ،

رباعیات و فردها . (متزوی ۳ : ۲۴۷۴)

در نسخه حاضر برگها جا به جاشده ، اندکی از آغاز و مقدمه و پایان

فردها و اوزان بسیار از میان غزلیات افتاده

۸۰۰ نسخه ایست به قلم نستعلیق قرن ۱۲ صفحه اول دارای جداول باقلم
آب طلا و قرمز و آبی است و چند صفحه پس از آن دارای جدول بایک قلم آبی، دیگر صفحات
بدون جدول است

قطع نیم خشتی ۱۱/۵ × ۲۱/۵ ج تیماجی قرمز برگ ۲۰۱ سطور هر صفحه
۱۸ کاغذ فرنگی

(فارسی)

جنگ شعر

شامل اشعاری است از : هاتف ، جامی خیام (در نسخه خیوم)
باباطاهر ، ابوسعید ابوالخیر ، وحشی بافقی ، مینا (در نسخه : خان مینا) ،
غرا ، شهید نقاش (۱) هدایت ، وصال ، شهرت ، صائب ، صابر ، صباحی ،
مصاحب ، هما ، نقاش ، خاقانی ، سعدی ، حافظ (۲) ، صادق شیرازی (۳) ،
خرم ، قآنی ، شاهین ، بلند اقبال (۴) ، یغما

۱ - از اشعار او چهارده بیت است ، در مرثیه آقامحمد هاشم خان که هر مصراع
آن ماده تاریخ در گذشت او است (= ۱۲۷۶)

۲ - در دنبال اشعار حافظ تخمیس قطعه معروف ناصر خسرو (روزی ، ز سر سنگ ...)
را با تخلص سعدی در آخر می آورد .

۳ - در دنبال اشعار صادق (ص ۱۶۱) تخمیس شعر خاقانی : « ابلیس گفت طاعت
من بی کرانه بود » باین مطلع : « موسی شبی به وادی ایمن روانه بود » آمده و سپس چند قطعه درباره
نورعلی شاه

۴ - از اشعار بلند اقبال در حاشیه ترجیع بندیست که شعر مکررش این است :

بنده شاهزاده فرهادم سزد از غم کند گر آزادم

در حاشیه نیز (از برگ ۲۵ الف) اشعار است با قلم متن (غالباً بدون ذکر نام شاعر) از فروغی، هما، سائل، محرم، ناصر، مغربی، شوکت، عصمت، شمس، شیدا، رضائی، راغب، شاه نعمه الله، حافظ و سعدی و فروغی.

۸۰۱ نسخه ایست به خط شکسته نستعلیق متوسط قرن ۱۳.

قطع وزیری کوچک ۱۴/۵ × ۲۰ ج تیماجی قرمز رنگ. برگ ۱۸۵ سطور
هر صفحه ۲۰ کاغذ فرنگی آبی رنگ

الفوائد الصمدیه

(عربی)

از بهاء الدین محمد بن حسین عاملی حارثی - شیخ بهائی، در نحو

۸۰۲ نسخه ایست به قلم نسخ عبدالخالق پسر کر بلائی درویش علی خلیلی ساکن زنجان مورخ ۱۲۳۲ و در مدرسه قدیم زنجان آن را کتابت کرده است. تمام صفحات محشی است. حاشیه چند برگ اول و برگ آخر و صالی دارد. سطور کوتاه و با فواصل و حواشی وسیع است. عناوین شنگرف.

قطع خشتی ۱۵ × ۱۹/۵ ج تیماج مشکی یکلا برگ ۹۸ سطور هر صفحه ۶ کاغذ فرنگی آهار مهره شد.

(فارسی)

مجموعه

۱ - سی فصل (گ ۱ - ۲۳)

از خواجه نصیر طوسی در تقویم

آغاز: الحمد لله رب العالمین... بدان که این مختصری است که خواجه

نصیر طوسی تصنیف کرده در معرفت تقویم... فصل اول در حساب جمل

پایان: باید به مطولات رجوع نمود.

۲ - کبری (گ ۲۵ - ۳۹)

از میرسید شریف گرگانی در منطق

کاتب در این نسخه جای بیشتر جداولی را که فرصت شیرازی بر کبری افزوده (و در ذیل شماره ۳ یادخواهد شد) سفیدگذارده است .

۳ - شرح کبری (برگ ۲۵ - ۲۸ حاشیه)

از فرصت شیرازی که به درخواست میرزا فضل‌الله (گویا کاتب نسخه) نگاشته و تا بحث دلالات است. فرصت جداولی نیز در متن کبری افزوده است .
 آغاز: بسملة الحمد لله رب العالمين... اما بعد چنین گوید اقل السادات
 فرصت شیرازی که بنا بر خواهش دوست جلیل‌القدر ... آقا میرزا فضل‌الله که
 گاه گاهی ایشان را بساین شکسته خاطر مباحثه ایست شرح بعضی از مطالب ...
 در حواشی آن از قول بعضی متأخرین و متقدمین ... و نیز در ضمن متن از
 کتاب هر کجا ذکر انقسام شیء از مطالب منطقیه باشد صورت تقسیم آن را
 در جدولی مرسوم مرقوم دارد ... قال المصنف بدان که آدمی را . بدان که
 آدمی منسوب به سوی حضرت آدم پس یار آن یاء نسبت باشد و قلیلی گویند
 یاء آن جزء آنست .

پایان: لازم می‌آید دخول هر یک از این سه دلالت در بحث دیگری

کما قیل .

۴ - شرح کبری (۴۰ - ۶۳)

شرح است بر کبری در منطق . رساله کبری از گرگانی و شرح حاضر
 به جز شرح عصام‌الدین اسفراینی است .

نسخه‌ای از این شرح در کتابخانه امیرالمؤمنین (ع) در نجف و در مجموعه

دکتر مفتاح موجود است (منزوی ۲ : ۱۵۰۲) .

آغاز: الحمد لله الذی خلق السماوات والارض ... بدان که آدمی را ...
بدان که آدمی مرکب است از روح و بدن و حکما را خلاف کرده اند در معنی
روح آدمی و اصح اقوال آنست که ... جوهریست مجرد که تعلق دارد به بدن
انسان از روی تصرف

پایان : زیرا که مقدم و تالی بایکدیگر مجتمع میشوند در قضیه مانعة
الخلو چنان که گویی این جسم لاشجر است ... پس لاشجر است .

۵ - کبری منظوم (۶۸ - ۷۹)

از نور علی شاه اصفهانی (م - ۱۲۱۲) نظم رساله کبری در منطق است

از میرسید شریف گرگانی

فهرست کتابخانه مجلس ۱۰ : ۱۲۲۱ و ۱۹ : ۳۸ منزوی ۲ : ۱۵۰۷

آغاز: حمد بی حد مر خدایی را نخست

که به نامش نامها گردد درست

پایان : در دلت نور علی را یاد کن

وز دعائی روح او را شاد کن.

۸۰۳ نسخه ایست به قلم نستعلیق فضل الله پسر میرزا ابوالقاسم حسینی مورخ

۱۲۹۱ . بخش آخر مجموعه با قلم دیگر است از همین کاتب جداول و اشکال ریاضی

رساله یکم و نیز عناوین در تمام دفتر با قلم قرمز است .

قطع خشتی ۲۱×۱۶ ج گالینکور نقش طوفانی و زمینه سفید عطف تیماج

مشکی برگ ۷۹ مسطور هر صفحه ۱۷ کاغذ فرنگی سفید

مجموعه

(فارسی)

۱- تاریخ پادشاهان عجم به سیاق

از کیومرث تا فتح‌علی شاه قاجار. در آغاز، فهرست طبقات سلاطین ایران پیش از اسلام را آورده‌اند. در این نسخه آغاز سلسله قاجاریه و سلطنت آقامحمدخان و فتح‌علی شاه با تفصیل بیشتر یاد شده. در ذیل نام پادشاهان فهرستی از کارها و بناهای ایجاد شده به دست آنان ثبت است اما برخلاف برخی از نسخ، دانشمندان و فضلا و عصر آن پادشاه یاد نشده (رجوع شود به فهرست کتابخانه مجلس ۱۷ : ۱۵۳ و نیز فهرست منزوی ۶ : ۴۲۴۶)

۲- مثنوی در خدائشناسی و عرفان (گ ۲ الف تا ۲۷ بحاشیه)

از حاج محمد کریم خان قاجار (م - ۱۲۸۸)

رجوع شود به فهرست کتب مشایخ ۲ : ۲۴۳ و منزوی ۴ : ۳۱۳۱

آغاز : ای متزه پرده دار و پرده در

وی برون از پرده و از پرده در

پایان : مقصد از دیوار، آن نقش شقی است

وز فروغ شمس نور عاشقی است

۸۰۴ نسخه ایست به قلم شکسته نستعلیق زیبای قرن ۱۳ مثنوی (در حاشیه)

باقلم دیگر و تازه تر است. بر برگهای اضافی اول نسخه، یادداشتی است پزشکی با قلم

جوهر آبی. عناوین قرمز

قطع وزیری باریک ۱۲ × ۲۲ ج تیماجی قهوه‌ای رنگ یک لا. برگ ۸۷ سطور

هر صفحه مختلف. کاغذ فرنگی

ارشاد الاذهان

(عربی)

از علامه حلی - حسن بن یوسف بن المطهر

۸۰۵ نسخه ایست به قلم نسخ قرن ۱۱ - ۱۲ تمام برگها آثار رطوبت کهنه و کنار برخی از برگها وصال دارد. نسخه از پایان افتاده دارد و پر پشت برگ نخست یادداشتی است در باره واقعه و با در زنجان به تاریخ ۱۲۶۹ عناوین شنگرف قطع خشتی ۱۵ × ۲۰ × ۳/۵ ج تیماج قهوه‌ای يك لا برگ ۲۲۴. سطور هر صفحه ۱۵ کاغذ فرنگی

(فارسی)

مجموعه

۱ - حل تقویم (گ ۱ - ۱۶ و ۴۰ ب تا ۵۴ الف)

دستور نوشتن تقویم است با اشارت به پاره‌ای از احکام نجوم و اختیارات با عنوان حل تقویم

آغاز: بسمله بدان ایدك الله تعالى واسعدك... که تقویم در لغت راست داشتن و قسمت کردن است و در اصطلاح اهل تنجیم و هیئت قوسی است که از منطقه البروج محصور میان اول حمل و موضع کواکب... و اطلاق تقویم بر صحیفه که تقاویم کواکب و انظار و حالات ایشان در يك سال در آن مسطور باشد ذایع و شایع است

پایان: و ختم کلام بر این نظم بلاغت نظام که اشاره به وصف حال مؤلف این مقال تواند بود می نماید

نجوم کلامم بسی لامع اند ولیکن چه حاصل که بی طالعند

والحمد لو اهب العقل ومفیض العلم والصلوة علی محمد محیط دائرة

العداله والحلم وآله الطیبین .

اوراق این رساله در صحافی جا به جا شده و قسمتی از آن پس از

رساله سی فصل خواجه و ساعت قرار گرفته

۲ - سی فصل (گ ۱۷ ب تا ۴۰ ب)

از خواجه نصیر در تقویم (نسخه‌ای از این رساله با شماره ۴۷۱ در ج ۲ فهرست این کتابخانه بانام معرفت تقویم یاد شده است) (۱۵۱:۲)

۳ - ساعت (گ ۳۹ ب تا ۴۰ الف)

گفتاریست از خواجه نصیر طوسی در بیان مقیاس تعیین ساعات روز
آغاز : در تعیین ساعت از قول خواجه نصیرالدین طوسی آن که
محتاج به آلات و ادوات اسطرلاب باشد

۴ - احکام سالهای ترکان (گ ۵۴ الف - ۵۷ ب)

شرح است بردویتی از نصاب ابونصر فراهی در بیان اسامی سالهای
ترکان « موش و بقر و پلنگ و خرگوش شمار ... »

آغاز : احوال سال ترکان ، موش و بقر ... از قول حکما سال
موش، گویند چون پیش آید سال ایمن بود و خوش گذرد
۵ - بروج (گ ۵۷ ب تا ۶۰)

= تقسیم بروج به بروج آفتابی و بروج ماهی

آغاز : بدان که بروج فلک را به دو نیم کرده اند نیم اول از اسد تا به
آخر جدی آفتاب را دادند

پایان : رمزکی گفتم از نجوم ترا

تا بیاموزیش تمام تمام

۸۰۶ نسخه‌ایست با دو قلم نسخ و نستعلیق خوب و روشن از قرن ۱۳ .
دارای جداول و اشکال نجومی در متن و در حاشیه . عناوین شنگرف

قطع رقیعی ۱۵ × ۲۰/۵ ج تیماج مندرس مشکی عطف پارچه‌ای مندرس مشکی
برگ ۶۰ سطور هر صفحه ۱۴ کاغذ فرنگی سفید آهارمهره

مخزن النجوم

(فارسی)

= زایجه طالع شاهزاده قاجار (۱) از محمد مهدی کرمانشاهی . نام
« مخزن النجوم » در عنوان صفحه اول باقلم دیگر آمده و در متن کتاب این نام
یاد نشده است .

مؤلف این زایجه را به امر پدر مولود که خود از فنون ریاضی و نجوم
آگاه بوده در دو بخش تهیه کرده است بخش اول جداول زایجه است و پیش
از آن کیفیت اعمال خود را شرح میدهد و بخش دوم در احکام و دلائل تا
پایان عمر (۷۷ سال) . مؤلف در دیباجه از میرزا محمد لواسانی یاد میکند
آغاز : الحمد لله رب العالمین ... اما بعد استخراج طالع میلاد ...
نواب مستطاب میرز ابن ... در یکشنبه یازدهم هلالی و دوازدهم حسابی شهر
ذیقعده سال ۱۲۳۸ ... به افق کرمانشاه اتفاق افتاد ... چون این ذره بی مقدار ...
محمد مهدی مانند خمسه متحیره ... و از فهرست میرزا محمد لواسانی هم چون
نیر اصغر در پرده خسوف ... تادراین اوقات ... نواب مستطاب والد بزرگوار
مولود ... به استخراج طالع ... فرزند دلبندهش ... فرمودند مامور

آغاز بخش دوم : بسمله چون این قلیل البضاعه هیچ ندانی محمد مهدی
کرمانشاهانی ... اعمال زایجه ... را به اتمام رسانید شروع به احکام آن نمود
پایان : دلیل است بر قوت احوال خصما ... امید که تا مهرانور راضیا ...
وجود یسر مورد بسر دید از آفتاب عنایت ازلی پر نور واز پرتو مهر و لطف لم یزلی
غیرت طور باد

۸۰۷ نسخه ایست به خط نستعلیق روشنی قرن ۱۳ جداول نجومی و عناوین شنگرف.

قطع رقعی ۱۲×۱۸ ج تیماج قرمز يك لا برگ ۸۸ سطور هر صفحه ۱۱

کاغذ فرنگی سفید

(عربی)

مصباح الفقیه

= شرح شرائع محقق حلی از حاج آقا رضا همدانی پسر محمدهادی

(م - ۱۳۲۲)

(رجوع شود به ذریعه ۲۱ : ۱۱۵)

مباحث طهارت و صلوة و زکوة و خمس از این کتاب به چاپ

رسیده است .

۸۰۸ نسخه ایست به قلم نستعلیق تحریر قرن ۱۴ (گویا از مؤلف) . در

برخی از صفحات بر بعضی از کلمات یا سطور خط زده شده در این نسخه بخشی از کتاب

الخمس، کتاب الزکوة و کتاب الصلوة است نیمی از برگ نخست پاره شده برگ ۱ - ۲

و ۱۰ و ۱۱۰ و صالی دارد پایان کتاب الزکوة و آغاز کتاب الخمس در برگ ۶۹ ب و

آغاز بخش موجود از کتاب الصلوة در برگ ۸۹ الف

قطع خشمی ۱۴/۵×۲۰ ج مقوا عطف و گوشه پارچه‌ای برگ ۱۱۴ سطور هر

صفحه ۲۲ کاغذ فرنگی سفید (چند برگ آخر زرد رنگ)

(فارسی)

دیوان ازرقی

بخشی از قصائد ازرقی هروی است . بدون ترتیب الفبائی

آغاز : ز نور قبه زرین آینه تمثال

زمین تفته فرو پوشد آتشین سربال

۸۰۹ نسخه ایست به خط نستعلیق قرن ۱۴ . نسخه ناتمام است و در پایان

۳۲ برگ سفید است (که کاتب ظاهراً میخواست دیوان را تمام کند) بريك برگ سفید اضافی

غزلیست از خرم . بر پشت برگ نخست تملك و مهر سیدرضی الحسینی مورخ ۱۲۶۵
و مهر شعاع دیده میشود

قطع وزیری کوچک ۹ X ۲۱/۵ ج تیماجی مشکی برگ (بعجز ۳۲ برگ سفید آخر):
۵۴ سطور هر صفحه ۱۵ کاغذ فرنگی آهار مهره سفید .

حاشیه مختصر

(عربی)

حاشیه خطایی (یا خطابی یا ختایی) بر شرح مختصر تفتازانی بر تلخیص

المفتاح سکاکی

در کشف الظنون آغاز شرح گرگانی بر مفتاح العلوم سکاکی به جای

آغاز این حاشیه نقل گردیده

در باره این کتاب و مؤلف آن رك به فهرست سپهسالار ۲ : ۴۰۶ -

آغاز : نحمدك اللهم على ما اعطينا من سوابغ النعم ... قوله نحمدك

آثرا لحمد على الشكر

پایان : بترك المعين الى غير المعين و الخطاب .

۸۱۰ نسخه ایست به قلم نستعلیق محمد ... پسر کربلایی رمضان مورخ

۱۲۳۱ . بريك برگ اضافی اول و آخر و پشت برگ نخست نسخه نوشته‌هایی است و

نیز مهر « محمد ربیع » . در برخی از برگهای اول و آخر لکه‌های سیاه دیده میشود در

صفحات نخست حاشیه‌هایی است از ملا عبدالله و دیگران . عناوین قرمز

قطع رقعی ۱۱ X ۲۰ ج تیماجی مشکی برگ ۷۵ سطور هر صفحه ۱۷ کاغذ

فرنگی آبی رنگ

مجموعه

(فارسی)

۱ - رساله شك و سهو (گ ۱ - ۱۲۰)

= عجاله = شكوك الصلوة از مولی محمدباقر مجلسی در يك مقدمه و پنج فصل و خاتمه در احكام شك و سهو در نماز .

ذریعه ۱۴: ۲۱۶ فهرست مجلس ۱۷: ۷۴

آغاز : الحمد لله الذي ازاح ظلمات الشبهات ... اما بعد چنین گوید
خاك راه سالكان ...

پایان : به اینجا ختم شد این رساله عجاله در مشهد مطهر امام ...
علی بن موسی ... هزار و هشتاد و پنجم از هجرت و الحمد لله اولاً و آخراً

۲ - صیغ عقود (گ ۱۳ - ۱۵)

از محمد باقر مجلسی (ذریعه ۱۵ : ۱۱۱) مؤلف نام خویش را در
پایان رساله می‌آورد

آغاز : الحمد لله الذي احل النكاح و ندب اليه ... غرض از تحریر
این رساله وجیزه

در ذیل رساله (در برگ ۱۵ ب) حدیثی است از امام صادق (ع)
در تعبیر رؤیا باهمین خط

۳ - اختیارات (گ ۱۶ - ۴۴)

از مولی محمد باقر مجلسی در سه فصل و يك خاتمه . در باره رساله
اختیارات مجلسی و نسخه های مختلف آن رجوع شود به فهرست مجلس

۱۹ : (۴۳۸ - ۴۴۲)

آغاز : الحمد لله رب العالمين ... چنین گوید احقر عباد محمد باقر

پایان : و مردی فاجر دعوی پادشاهی کند الی هنا انتهى ما اوردناه
پس از رساله اختیارات در برگ ۲۳ الف نسب پیامبر (ص) با توضیحات به
نقل از کتاب انوار المصیبه و کتاب نزهة العقول و کتاب نخب المناقب ابن جبیر

۴ - ترجمه و شرح توحید مفضل (گ ۲۶ ب تا ۶۵)

از مولی محمد باقر مجلسی به نام شاه سلیمان صفوی در ۱۱۰۱

ذریعه ۴ : ۹۱ منزوی ۲ : ۹۱۷

آغاز : الحمد لله الذی هدانا الی توحیده ... اما بعد قاصر از نیل معانی

۸۱۱ نسخه ایست به خط نسخ خوب و روشن از محمد علی پسر محمد شفیع
مورخ ۱۰۱۹ حاشیه برگ اول و صالی دارد و بعضی از سطور آن خوانده نمیشود. برگ
۸ مندرس است و سطور از آن (درص ۱۵) خوانده نمیشود و هم چنین برگ ۲۰ و ۲
وصالی دارد. رقم کاتب در پایان همه رساله ها موجود است در پایان دفتر دعای صباح
بر دو برگ به قلم نسخ زیبا و درشت تر از قلم نسخه نوشته که ناتمام است. عنوان در
متن و حاشیه شنگرف

قطر رقیعی ۱۲ × ۱۸/۵ ج تیماجی ساغری مشکی با جداول زرین و مقوای بسیار
ضخیم برگ (با دو برگ دعای صباح) ۶۸ سطور هر صفحه ۲۳ کاغذ اصفهانی شکری

(فارسی)

جنگ شعر

اشعاریست از : سعدی، طیب، خسرو، سلمان ساوجی، صائب،
سحاب، هاتف، عطار، خسرو دهلوی، محمدقلی سلیم، حافظ، جامی،
وصلی، عاشق، صبور، سائل، افضل، شمس الدین، ابن یمین، باباطاهر

عریان، مشتاق، حریف، محتشم، حسن، فضولی، صباحی، ضیاء کاشی، حاجی سلیمان، طوفان، بسحاق اطعمه.

فهرست اسامی شاعران بر پشت برگ نخست به قلم کاتب نسخه آورده

شده است

۸۱۲ نسخه ایست به قلم شکسته نستعلیق قرن ۱۳. تمام برگها دارای جدول است به قلم قرمز و آبی. در برخی از صفحات اشعاری به قلم تازه شیخ محمدحسن در تاریخ ۱۳۰۴ اضافه شده. از برگ ۵۳ تا آخر اشعار حواشی را نیز فرا گرفته و در برگ ۵۴ الف قسمتی از حاشیه سیاه شده. در حاشیه برگ اول نوشته ایست به قلم نستعلیق از پایان دفتر اوراقی افتاده است.

قطع خشتی ۱۴/۵ × ۲۰ ج تیماج قرمز يك لا برگ ۵۸ سطور ۱۲ در دستون به چلیپا. کاغذ فرنگی آهار مهره شکری

کتاب الزهد

(عربی)

از حسین بن سعید بن حماد اهوازی. صاحب ذریعه (۱۲: ۶۴) نسخه‌ای کهنه از این کتاب را در کتابخانه تهرانی در سامراء دیده‌اند. در کتابخانه مرعشی قم و در مشهد رضوی (ش ۸۱۲۸) و در مدرسه فیضیه قم چند نسخه تازه است
آغاز: الحمد لله رب العالمین... باب الصمت الابخیر وترك الرجل مالایعنیه والنمیمه حدثنا ابوالحسن علی بن حکیم قال اخبرنا حسین بن سعید بن حماد عن الحسن بن مختار قال حدثنی بعض اصحابنا عن ابی جعفر (ع)

پایان: وینهی عن المعروف

۸۱۳ نسخه ایست به قلم نستعلیق تحریری مورخ ۱۳۳۸ عناوین شنکرف قطع خشتی ۱۳/۵ × ۲۱ ج تیماجی قهوه‌ای برگ ۲۶ سطور هر صفحه ۲۲

کاغذ فرنگی

مفاتیح الشرائع

(عربی)

از مولی محسن فیض کاشانی (م-۱۰۹۱)

(ذریعه ۲۱ : ۳۰۳ فهرست مجلس شوری ۱۰: ۳۸۲ و ۸۸۲)

آغاز : الحمد لله الذی هدانا لیدین الاسلام

۸۱۴ نسخه ایست (بخش عبادات و سیاسات) به قلم نسخ ابن امیر محمد المعروف به خاتون آبادی مورخ ۱۲۰۶. در کنار برخی از صفحات حواشی و تصحیحات به قلمهای مختلف دیده میشود. عناوین شنگرف
 قطع خشتی ۱۵/۵ × ۲۱ ج تیماج زرد رنگ يك لا برگ ۱۶۹ سطور هر صفحه ۱۷ کاغذ فرنگی سفید

نفائس الفنون

(فارسی)

از شمس الدین محمد بن محمود آملی

۸۱۵ نسخه ایست به قلم نستعلیق قرن ۱۱ و بخشی است کوتاه از مقاله دوم از نفائس الفنون. در حاشیه برخی از صفحات نوشته‌هایی است که قسمتی از آنها را در صحافی بریده‌اند. بريك برگ اضافی آخر نیز نوشته‌های مختلف است. عناوین شنگرف
 قطع وزیری ۱۵/۸ × ۲۵ ج تیماجی قرمز برگ ۳۲ سطور هر صفحه ۲۵ کاغذ اصفهانی

نهایة الاحکام

(عربی)

از علامه حلی حسن بن یوسف (م-۷۲۶). این کتاب را مؤلف به پایان نرسانیده و موجود از آغاز تا بخشی از بیع صرف است.

نسخه‌ای از این کتاب به خط محمد بن علی بن یوسف حلی (برادرزاده

مؤلف) در کتابخانه فخرالدین نصیری است. (ذریعه ۲۴ : ۳۹۴)

آغاز : الحمد لله المتقدس عن مشاركة الممکنات ... اما بعد فهذا

کتاب نه‌ایه الاحکام ... لخصت فيه فتاوی الامامیه ...

پایان: و تخیر المشتري لتبعض الصفقه. هذا آخر ما وجد من هذا الكتاب .

۸۱۶ نسخه ایست به قلم نسخ قرن ۱۲ . برگهایی از آخر (قبل از برگ آخر) تازه تر است . در بسیاری از برگها آثار رطوبت دیده میشود بر پشت برگ اول چند تملك و مهر و از آن جمله تملك احمد بن حسن بن علی ابن حسن الخواجه دیده میشود
عناوین شنگرف

قطع وزیری ۱۸ × ۲۳ ج تیماجی سبز برگ ۱۷۵ سطور هر صفحه ۲۲ کاغذ
اصفهان متوسط آهار مهره نازک

جواهر الکلام

(عربی)

از شیخ محمد حسن اصفهانی نجفی در شرح بر شرائع الاسلام محقق حلی

۸۱۷ نسخه ایست به قلم نسخ قرن ۱۳ - ۱۴ و بخشی است از کتاب البیع .

قطع خشتی ۱۵ × ۲۱/۵ ج تیماجی مشکی برگ ۲۱۰ سطور هر صفحه ۲۱
کاغذ فرنگی سفید آهار مهره

حاشیه تحریر القواعد المنطقیه

(عربی)

از میر سید شریف گرگانی بر شرح قطب‌الدین رازی بر رساله شمسیه

کاتبی قزوینی . (رجوع شود به شماره‌های ۳۳۱ ، ۵۰۴/۲ ، ۵۴۷ و ۷۵۴)

۸۱۸ نسخه ایست به قلم نسخ قرن ۱۱ . گوشه پایین برگهای نیمه نخستین

نسخه آسیب‌موریا نه دیده و در چند برگ نخست جای موریا نه زدگی را وصال کرده‌اند
اما به نوشته‌ها آسیب نرسیده . در نسخه حاشیه‌هایی است از داود ، غفور ، رحیم ،
حیدر ، رئیس ، نجم‌الدین ، طالشی ، احمد ، عماد . بر پشت برگ اول و آخر و یک برگ

اضافی آخر نسخه یادداشتهای منطقی دیده میشود . برپشت برگ آخر یکی از دارندگان نسخه صورت کتابهای موجود در حجره خویش را یاد کرده و برپشت برگ نخست تملکهای است از تقی بن شاه ویردی و سید محمد بن ابراهیم حسینی مورخ ۱۱۳۳ و ابن میرزا فاضل ابوالقاسم جیلی (بر تملکهای نخست خط کشیده اند) . در اول و آخر نسخه دو برگ سفید الحاق شده و بر آنها نیز یادداشتهایی است

قطع رقعی ۱۲ × ۱۸ ج مقوای چیتی وصالی شده با عطف تیماج قرمز . برگ ۸۰ سطور هر صفحه ۱۹ کاغذ اصفهانی آهار مهره

تحفة الابوار

(فارسی)

از عمادالدین حسن بن علی طبری مؤلف کامل بهائی (شماره ۲۰۷۷ مجلس شوری) . این کتاب در اثبات برحق بودن شیعه است دارای یک مقدمه و ده باب که فهرست آنها همان گونه که مؤلف میآورد - به اختصار - از این قرار است :

مقدمه دارای ۶ فصل (۱ - غرض از ایجاد انسان - و این که اختلاف در امت از کجا پیدا شد ۲ - معاویه چگونه وضع لعنت کرد ۳ - چون حق نخواست دین محمد برافتد زبان معاندان را گشود ۴ - سبب نگاشتن این کتاب ۵ - توحید بی عدل و عدل بی نبوت ۶ - رسول از ایشان خائف بود -)

باب اول بیان رسول و نبی و محدث (سه فصل)

باب دوم خلقان را لابد است از امامی (سه فصل)

باب سوم - اهل سنت سواد اعظم اهل قبله اند بطلان ایشان از کجا معلوم است و حقیقت شیعه از کجا (در این باب به ۶ دلیل بر حقیقت شیعه استناد میکنند و ششمین ، علم لدنی است و منظور او الهامات و استنباطات او است که به صورت صد مسئله عرضه میدارد و قسمت بیشتر کتاب را این صد

مسئله فراگرفته است (۱) و همان گونه است که خود او میگوید: «به ترتیب و ترکیب و ضبطی غریب که علماء ما بدین ترتیب به تحریر نرسانیده باشند و برین نوع وضعی ننهاده» (

باب ۴ - انساب بنی فاطمه (۱۳ فصل)

باب ۵ - اثبات وجود صاحب الزمان (ع) (سه فصل)

باب ۶ - بیان بلاد اسلام و کفر و دار تقیه

باب ۷ - فی الاخبار الامویه (سه فصل)

باب ۸ - سؤالی چند که بر شیعه ایراد میکنند

باب ۹ - در آن که علماء سلف و خلف در حق صحابه گفته اند (سه فصل)

باب ۱۰ - مسائل متفرقه (۸ فصل)

عماد طبری در این کتاب از مآخذ بسیار از تألیفات اهل سنت یاد میکند از جمله: کتاب مناقب ابوبکر احمد بن موسی مردویه اصفهانی، حاویه مامون خوارزمی، مجتبی تألیف محمد بن حسن صالحانی اصفهانی، تفسیر از ابوبکر شیرازی محمد بن موسی، سوق العروس ابو عبدالله دماغانی نکت الفصول فی معرفة الاصول منتخب الدین ابو الفتح عجللی اصفهانی، کشف بارع اصفهانی،

۱ - در بیان علم لدنی میگوید (ص ۲۹) که فیض فضل حق است به حکم اللهم اهدنی لما اختلف فیه ... و این اشیا که گفته شود ممزوج بعضی به بعضی به ترتیب و ترکیب و ضبطی غریب که علماء ما بدین ترتیب به تحریر نرسانیده باشند و بدین نوع وضعی ننهاده اگر چه طریق معروفست ... اما وجه استدلال و استخراج و استنباط غریب افتاد و خاص لدنی آمد مرا بی اقتدا به کلام کسی « در مسئله ۲ گوید « از ما تا زمان رسول (ص) قرب هفتصد سال بود و هفتصد مذهب بدعت بنهادند ... رجوع به قرآن کردم چنان یافتیم که حق باعلی است و شیعه»

مشاهیر الصحابه احمد بیهقی ، کتاب بنی امیه از طاهر بن الحسین بن علی السمان الخفی ؛ مسترشد محمد بن جریر طبری ، منهاج ابوالفتوح محمد الهمدانی ، منتهی الارب قطان اصفهانی

آغاز: حمد بی عدو ثنای بی حد پادشاهی را که خالق کون و مکان است .

پایان : مشروط به صحت اجماع ایشان و این دور است .

۸۱۹ نسخه ایست به قلم نستعلیق عبدالله بن هاشم بن کاظم حسینی مورخ ۱۲۴۸ . فهرست مندرجات کتاب در آغاز نسخه بر سه صفحه به خط کاتب نوشته . حاشیه تمام برگه‌های زرد است . برگ برگ اضافی آخر احکام رؤیا و جدولی برای تعیین خوابهای صحیح و ناصحیح است و بر پشت آن چند رباعی است از علی جان و غزلی از حافظ قطع خشتی ۲۰/۵ × ۱۵/۵ ج تیماجی قهوه‌ای برگ ۷۶ سطور هر صفحه ۲۰ کاغذ فرنگی

حاشیه ارشاد الازهان (عربی)

از شیخ علی بن عبدالعالی (م-۹۴۰) . (ذریعه ۶: ۱۵)

آغاز: الحمد لله والصلوة علی رسوله ... قوله فان السهو كالطبيعة الثانية
پایان : نعم لا بد من التحرز عن الربا . خاتمه فیها حاتمہ نقلت هذه
الحاشیه الشریفه من کتاب الذی قراها عند الشیخ الفاضل ... علی العاملی المصنف ...
وختمت فی آخر عشر آخر صفر بالخیر والظفر علی ید احقر عباد الله ابن شمس الدین
عناية الله رسته راری ... سنه تسعه وثمانین وتسعمائه

۸۲۰ نسخه ایست به قلم نسخ ریز عناية الله بن شمس الدین رستم‌داری مورخ ۹۸۹ . بر پشت برگ نخست اشعاری از دیوان منسوب به امیر المؤمنین علی (ع) است . به محمد حسین طالقانی مورخ ۱۲۱۱ و بر پشت برگ آخر و داخل جلد بخشی است از

سیرت پیغمبر (ص) در حاشیه چند صفحه آخر اشعار نیست از جمله حیدری و چند یادداشت دیگر و در حاشیه ص ۲۹ - ۳۱ نوشته هایست در شرح اوزان شرعی به نقل از صافی خلیل قزوینی و کتاب الاموال والاموان ابو عبیده و صحاح . در حاشیه پاره‌ای از صفحات علائم رطوبت کهن دیده میشود. عناوین در متن قرمز و در حاشیه سیاه
 قطع رقعی ۱۲ × ۱۸ ج تیماج قرمز برگ ۱۰۰ سطور هر صفحه ۱۹ کاغذ
 اصفهانی شکری رنگ

طهارة و صلوة

(فارسی)

از سید کاظم رشتی در سه باب و فصل

۸۲۱ نسخه‌ایست به خط نسخ مورخ ۱۲۵۹ . از اول افتاده دارد
 قطع رقعی ۱۱ × ۱۵ ج تیماج مشکی يك لا برگ ۵۵ سطور هر صفحه ۱۶ کاغذ
 فرنگی سفید آهار مهره

دیوان فیاض همدانی

(فارسی)

از فیاض همدانی - حاج آقامحمد . نسخه‌ای از دیوان او در کتابخانه رضوی مشهد موجود است (منزوی ۳ : ۲۴۷۳) . نسخه حاضر شامل بقیه قصائد - غزلیات (به ترتیب الفبا) ترجیع بندی با ۲۱ بند (۱) و رباعیات آغاز غزلیات : میکنم حمد و سپاس افزون ز حمد باری خدارا

کوز آب و خاک و باد و نار آدم ساخت ما را

۸۲۲ نسخه‌ایست به خط نستعلیق تبریزی قرن ۱۴ . از اول و آخر افتاده دارد . در برگهای اول و آخر لکه‌های سیاه دیده میشود در حاشیه یکی از صفحات شعری از نشاط نوشته

۱ - بیت ترجیع این است :

تا چند زنی به تیغ و تیرم
 بگذار به درد خود بمیرم

قطع رقعی ۱۱/۸×۱۷ ج کالینگور باخالهای سفید و سیاه عطف و گوشه تیماج
مشکی برگ ۷۹ سطور صفحه ۱۵ کاغذ فرنگی سفید

معارج الاصول (عربی)

از نجم الدین ابوالقاسم جعفر بن یحیی محقق حلی (م - ۶۷۷) در
اصول فقه در ده باب

(ذریعه ۲۱ : ۱۸۰ فهرست مجلس ۴ : ۱۱۶)

آغاز: الحمد لله على ما بلغ نعمه ... وبعده ذلك فانه تكرر من جماعة ...

التماس مختصر في الاصول

پایان: يرد عليك هذا الباب

۸۲۳ نسخه ایست به خط نسخ قرن ۱۳ - ۱۴

قطع وزیری ۱۶×۲۲ ج مقوای نازک باعطف پارچه ای سفید برگ ۶۴ سطور
هر صفحه ۱۶ کاغذ فرنگی سفید

منتخب تکمیل الصنایع (فارسی)

از عطاء الله بن محمود حسینی در قافیه (فهرست حاضر ۱۷۰ :)

آغاز: سپاس بی قیاس صنایعی را که تأسیس بدایع مصنوعات

۸۲۴ نسخه ایست به خط نستعلیق قرن ۱۳ برخی از صفحات بخشی است

قطع رقعی ۵/۱۳×۱۹ ج تیماج قرمز يك لا سجاف عطف تیماج قرمز روشن
برگ ۱۸ سطور هر صفحه ۱۵ کاغذ فرنگی سفید

شرح دعاء صنمی قریش (فارسی)

در باره دعاء معروف به صنمی قریش و شروح آن :

رجوع شود به ذریعه ۸ : ۱۹۲ و ۱۳ : ۲۵۶

جای سخن ترجمه و شرحی است که ظاهراً در حدود قرن ۱۲ - ۱۳
 فراهم آمده و به جز شرح یوسف بن حسین اندرودی و به جز ذخرا العالمین شرح
 محمد مهدی بن علی اصغر قزوینی معاصر شاه سلطان حسین و نیز جز از ضیاء
 الخافقین است که آن نیز در عصر سلطان حسین صفوی فراهم شده
 در ذریعه از چند شرح فارسی دیگر یادشده بدون ذکر خصوصیات.
 در نسخه جای سخن نخست متن دعا با قلم نسخ خوب (ظاهراً از همین کاتب
 ترجمه و شرح) آمده است.

آغاز شرح احمد و افری که در احاطه بیان نیاید... باید دانست که به
 روایات صحیحیه به نبوت پیوسته که امیرالمؤمنین (ع) دعایی را در و تبر بعد از
 قنوت همیشه میخواندند و چون... بعضی اشارات که احتیاج به بیان دارد -
 بنابراین شرحی بر آن به عبارت عربی تحریر یافت و بیان اکثری از آن اشارات
 را از کتب حدیث استخراج نموده شد و بعد از آن به خاطر رسید که ترجمه
 آن به عبارات فارسی نوشته شود.

پایان: بی ثبات گردند و به فریاد آیند و فغان نمایند و الله اعلم بالصواب

۸۲۵ نسخه ایست به قلم نسخ و نستعلیق قرن ۱۳. متن عربی دعا نسخ
 مورخ ۱۲۲۲ و شرح آن نستعلیق گویا از همان کاتب (پشت برگ اول نوشته ایست از
 زین العابدین محمدتقی خوانساری

قطع خشتی ۱۴ × ۲۲/۵ ج کاغذ آبی کم رنگ برگ ۳۶ سطور هر صفحه ۹ و
 ۱۵ کاغذ فرنگی شکری آهار مهره

دیوان مظهر همدانی (فارسی)

مجموعه ایست از قصائد، غزلیات، مثنویات، مسمطات، ساقی نامه،

ترجیعات، رباعیات و فردها در مضامین مختلف بدون ترتیب الفبایی و یا

موضوعی . در پایان بیشتر اشعار تخلص « مظهر » دیده میشود و بريك برگ اضافی اول نسخه نوشته « دیوان مظهر همدانی » شاعر قصیده‌ای در باره مشروطه، دارد که اول آن از نسخه افتاده و نیز قصیده‌ای در باره جنگ احتشام الدوله در نهاوند ولرستان. به گواهی قرائن نسخه حاضر پیش نویس است و شاعر، اشعار این جزء را در نسخه‌ای دیگر بازنویس میکرده است .

شاعر مردی اهل فضل بوده و اشعار استوار و سلیس بسیار دارد و

بیشتر در اقتضای شاعران قدیم

اینک چند بیت از قصیده مشروطه او :

خدا نماید آن روز سلامت سوز را هرگز

که گوی چرخ عاجز گردد از چوکان مشروطه

به صدنوشیروان و طاق و خمر گاهش شرف دارد

جلوس عادل بر پله ایوان مشروطه

جهان آباد شد قل ای و ربی بلکه عقبی هم

تعالی ربنا از وسعت میدان مشروطه

امام عصر پنداری که در کار ظهور آمد

به پا کرده است از نو خویشتن بنیان مشروطه

مطاع انس و جان مالک رقاب بحر و بر گردد

مطیع شرع اقدس گر شود سلطان مشروطه...

من استبداد را با لغزه‌ای دانسته‌ام مظهر

وزین پس در جهان دست من و دامان مشروطه

رباعیات مظهر در وزن رباعیات باباطاهر است و قسمتی از آن در

ستایش امامان معصوم (ع) است تنها يك رباعی در حاشیه ص ۱۷۵ در وزن

معروف (و به نوشته شاعر : در وزن معلق) دارد

آخرین رباعی (در ص آخر نسخه) :

اگر درد میم در جام ریزد

وگر صافی که در انجام ریزد

کبوتر بچه‌های حضرتستیم

که آب و دانه‌مان در کام ریزد

۸۲۶ نسخه‌ایست به قلم نستعلیق تحریری شاعر . در برخی از صفحات شاعر بریک یا چند بیت خط بطلان کشیده و در بالای بیشتر اشعار چنین آمده : « نوشته شد . » در صفحه ۲۰ در بالای یک مسقط می‌نویسد « این مسقط درین جزء کسر دارد . در جزء اول تمام و صحیح نوشته شد . » از اول و آخر نسخه افتاده . برگ ۴۲ وصال شده و قسمتی از سطور آن از بین رفته

قطع جیبی ۹ × ۲۱/۳ ج تیماجی مشکی برگ ۸۸ سطور هر صفحه (غالباً) ۲۴ کاغذ فرنگی آبی و شکری

تنبیهات المنجمین

(فارسی)

= تنبیه المنجمین از مولی مظفر منجم گنابادی دریک مقدمه و ۶ باب مقدمه در شرائط احکام نجوم باب اول در احکام قرانات کواکب ۶ فصل باب دوم در احکام نظرات سیارات و احتراقات و احتجابات و ... در سه فصل باب سوم تحویلات بروج در نه فصل باب چهارم در رجعت و استقامت و ظهور و خفا و ... در سه فصل باب پنجم در احکام شرف و هبوط و وبال و اوج و حضيض در سه فصل . باب ششم در احکام اشیاء متفرقه در ۵ فصل

گنابادی در این کتاب از جمعی از منجمان مانند محمد بن نجیب‌الدین طوسی ، محیی‌الدین اناری ، تاج‌الدین اکرم و ابومعشر و جز اینان یاد میکنند و

در خاتمه فهرست اسامی آنان « که این کتاب از اقوال ایشان تألیف یافته » می‌آورد : و از آن جمله است : مؤلف کتاب ما راهی هندوان ، عبدوسی ، ابو مسلم نقاش ، ابراهیم حاسب مکی و بسته‌های هندی ، تاج‌الدین اکرم نخجوانی صاحب کتاب مالابدمنه ، حکیم شهردان رازی صاحب روضة المنجمین و احمد بن محمد ملقب به اختیار

(فهرست مجالس ۱۹ : ۲۲۸ و ۴۰۶ و منزوی ۱ : ۲۷۵)

آغاز : سپاس و ستایش مالک الملکی را ...

۸۲۷ نسخه ایست به قلم نستعلیق محمد حسن بن محمد حسین مورخ ۱۲۲۰ .
صفحه ۱ - ۲ دارای جدول يك قلم قرمز است
قطع خشتی ۱۶ × ۲۱/۳ ج تیماج قرمز روشن يك لا برگ ۱۸۸ سطور هر صفحه
۱۷ کاغذ فرنگی سفید

مسالك الافهام

(عربی)

از احمد بن زین‌الدین عاملی = شهید ثانی (م - ۹۶۶) در شرح بر شرایع
الاسلام محقق حلی . (ذریعه ۲۰ : ۳۷۸)

۸۲۸ نسخه ایست به خط نسخ حدود قرن ۱۱ . این نسخه جلد دوم است
که از اول افتاده دارد و کتابت آن ناتمام است . در کنار برخی از صفحات حاشیه‌هایی
است به نقل از خط مؤلف و از آن جمله در صفحه ۱۱ که در متن از « بعض مشائخنا
المعاصرین » یاد شده و در حاشیه چنین است :

« بخطه : هو السيد حسن بن السيد جعفر قدس الله روحه » عناوین شنکرف

قطع وزیری بزرگ ۱۶/۵ × ۲۵/۵ . ج تیماجی قرمز روشن که يك لت آن با
ترنج ونیم ترنج مذهب و گل و بوته برجسته و اندرون تیماج قرمز و عطف مندرس
وصالی شده است . برگ ۲۲۴ سطور هر صفحه ۲۷ کاغذ اصفهانی آهار مهره شکری

حاشیه لوامع الاسرار

(عربی)

از میرسید شریف گرگانی بر شرح قطب‌الدین رازی بر مطالع الانوار
سراج‌الدین محمود ارموی (م - ۶۸۲)
آغاز : قال وحید زمانه الحمد لله فیاض ذوارف العوارف الفیاض -
الوهاب من فاض ای جاد

پایان : فی الذاتی والعرضی اذاکان افراده محسوسه

۸۲۹ نسخه‌ایست به قلم نسخ تحریری صدرالدین مورخ ۱۲۵۳ در تمام
صفحات حاشیه‌های بسیار از کاتب نسخه (به نقل از زبان استاد خویش) و نیز حاشیه‌هایی
از: صلاح‌الدین، محیی‌الدین، نورالله، عمادالدین، میرصدرالدین، معین، احمدکیانی
خسرو و جزاینان است. در پشت برگ نخست نیز تعلیقاتی است به قلم کاتب
قطع خشتی ۱۵/۵ × ۲۱/۵ ج مقوایی عطف و حواشی تیماجی قرمز برگ ۸۰
سطور هر صفحه ۲۳ کاغذ فرنگی شکری

ترجمه اسرار التنزیل

(فارسی)

از احمدبن حاج حسن طبسی سکاکی (منزوی : ۱۰۵)

آغاز : الحمد لله الذی انزل الفرقان علی عبده

پایان : مستجاب خواهد شد

۸۳۰ نسخه‌ایست به قلم نستعلیق محمدرضا پسر رضاقلی افشار مورخ ۱۲۷۷.
حاشیه برگ اول و هفت برگ آخر و صالی شده و در دو برگ آخر قسمتی از سطور بالای
صفحات خوانده نمیشود عناوین شنگرف
قطع وزیری کوچک ۱۴/۵ × ۲۲ ج گالینگور آبی عطف تیماجی قرمز برگ
۱۵ سطور هر صفحه ۱۷ کاغذ فرنگی سفید

مجموعه

(فارسی)

۱- سبحة الابرار (گ ۱ - ۶۳)

مثنوی از عبدالرحمان جامی . نسخه متن وحاشیه را فراگرفته است

۲ - قلندرنامه (ک ۶۴)

از امیرحسین حسینی هروی (در متن و حواشی) (منزوی : ۳۰۴۹)

آغاز : ماییم قلندران معنی

در لنگر خوش هوای دنیی

تا دهر بود بقای او باد

اخلاص من و رضای او باد

۳ - مقصد اقصی (۶۶ - ۹۶)

(فارسی)

از عزیز نسفی (در متن و حاشیه)

آغاز : الحمد لله رب العالمین ... اما بعد چنین گوید ... که میباید

در معرفت ذات و صفات و افعال ...

پایان : وطن چو مردمک دیده در سیاهی کن

۸۳۱ نسخه ایست به قلم نستعلیق مورخ ۱۲۹۵ و ۱۲۹۷ در حواشی برگها

اثر رطوبت دیده میشود . کنار چند برگ اول و برگ آخر وصالی دارد . بر یک برگ

اضافی وسط دو رساله فهرست تألیفات او و نیز شرح حال او به نقل از مقالات العرفا .

با قلم دیگر دیده میشود . برگ اول دفتر تازه نویس است

قطع خشتی ۱۵ X ۲۱ ج تیماجی قهوه‌ای برگ ۹۶ سطور هر صفحه (متن):

۱۲ کاغذ فرنگی سفید

حاشیه حاشیه تهذیب

(فارسی)

از میرزا علی رضا تجلی اردکانی

حاشیه‌ایست بر حاشیه مولی عبدالله شاه آبادی یزدی بر منطق تهذیب

تفتازانی .

آغاز : الحمد لله رب العالمین ... اما بعد این قیودی است سودمند

ارباب تعلیم و تعلم را که در حین مذاکره مخدوم ... ابراهیم خان برزبان خامه

حقیر علی رضا اراده کانی (کذا...؟) جاری گشت قوله امروی فی کل من التسمیه ...

روایت شده از پیغمبر (ص)

پایان : که حینیه مطلق است .

۸۳۲ نسخه‌ایست به قلم نسخ (برگهای آخر به قلم نستعلیق) حسن بن

عبدالحسین بن قطیش جزائری مورخ ۱۱۱۱ بر پشت برگ نخست تملك علی بن محمد موسوی

مورخ ۱۲۷۰ دیده میشود

قطع رقعی ۱۰×۱۹ ج تیماج مشکی يك لا برگ ۹۲ سطور هر صفحه ۱۷ و ۲۱

کاغذ اصفهانی نباتی رنگ آهار مهره

جواهر الاسرار وزواهر الانوار

(فارسی)

از حسین خوارزمی در شرح بر مثنوی معنوی مولوی . در پایان دفتر

اول (نسخه حاضر) قصیده‌ای در مدح حضرت امیر المؤمنین علی عليه السلام آورد

و پیش از آن گوید : چون حضرت مولوی خاتمه دفتر اول را ... به ذکر فضائل

اسدالله غالب ... مزین ساخته برین ضعیف نیز واجب نمود که ختم شرح این

دفتر به نظم مناقب آن حضرت موشح سازد ... بیت نخست قصیده :

ای دور مانده از حرم خاص کبریا

سوی وطن رجوع کن از خطه خطا

پایان : کوه ارادتم متزلزل نمی شود

لوبست الجبال ولودکت السماء

۸۳۳ نسخه ایست به قلم نستعلیق مورخ ۸۹۵ . در حاشیه ص آخر مهریست گرد که بر آن نوشته ای ترکی و نیز « من کت مولاه فعلی مولاه » نقش شده و نیز چند بیت عربی به خط نستعلیق خوب که زیر آن این یادداشت است : « شب چهارشنبه هفدهم محرم الحرام سنه یکهزار و دو یست و هشتاد و یک در مدرسه بابا قاسم حسب القرموده قطب العارفین حضرت میرزاها فرمود جناب ملا ابوالقاسم خراسانی مسوده نمود . غلام حسین قاجار . متن (اشعار مشنوی) با شنگرف

قطع وزیری ۱۶/۵ × ۲۵ ج گالینگور قرمز عطف پارچه مشکی برگ ۵۶ سطور

۲۱ کاغذ سمرقندی شکری آهار مهره

جواهر الکلام

(عربی)

از شیخ محمد حسن نجفی (م-۱۲۶۶) شرح بر شرایع الاسلام (کتاب الحج)

۸۳۴ نسخه ایست به خط نسخ مورخ ۱۲۵۵ . عناوین شنگرف

قطع خشتی ۱۵ × ۲۰/۵ ج تیماجی قرمز با تریج و نیم تریج برگ ۳۲۶ سطور

هر صفحه ۲۳ کاغذ فرنگی سفید آهار مهره

مفتاح الکرامه

(عربی)

از سید جواد عاملی (م-۱۲۲۶) در شرح بر شرایع الاسلام کتاب القصاص

و کتاب الديات

آغاز نسخه : الحمد لله كما هو اهله .. وبعد فهذه تعليقات على باب-

القصاص من كشف اللثام ... و قد جرینا علی هذا فی جملة من هذا الكتاب ثم

عن لنا ان نكتب على متن الكتاب ... قوله اما لوقتل العبد

پایان قصاص : اذا الحد الجنس والصفه و الحمد لله كما هو اهله ...

وكان الفراغ..رمضان... الف وماتين وتسع عشر من الهجرة... انه ارحم الراحمين

آغاز دیات: الحمد لله كما هو اهله... وبعدهذا ما برز من مفتاح الكرامه

پایان: لانه يمنع وجود النقل الذي يعول عليه عنده

۸۳۵ نسخه ایست به قلم نسخ قرن ۱۳. تنها بخش قصاص و دیات از کتاب

مفتاح الكرامه است

قطع خشتی ۱۵/۵ × ۲۱/۴ ج تیماجی قهوه‌ای برگ ۲۳۸ سطور هر صفحه ۲۵

کاغذ فرنگی سفید آهار مهره

(فارسی)

مفتاح الخزائن

از حاج زین (زین‌الدین) علی عطار انصاری. نسخه حاضر مقالة

۱ - ۲ از رساله سوم آن کتاب است و ظاهراً همان اختیارات بدیعی اوست

(وی در ۷۶۸ کتاب مفتاح الخزائن را پرداخته و شاید رساله سوم آن کتاب

را در ۷۷۰ برای شاهزاده خانم بدیع‌الجمال به نام اختیارات بدیعی کرده‌است)

مقاله نخست در مفردات و مقاله دوم مرکبات و در ۱۶ باب است.

آغاز مقالة اول: از نسخه جای سخن افتاده و پایانش چنین است:

نیمه نباتی است که به شیرازی مقل خوانند و در جراحته استعمال کنند

آغاز مقالة دوم: الحمد لله رب العالمین... اما بعد بدان که این مقاله

دوم است از رساله سوم مفتاح الخزائن که ذکر کرده در مرکبات مستعمل

الباب الاول فی المفرحات. مفرح یا قوتی خفقان و سواس را سودمند بود

به مبالغه بساید و دیگر بار بشوید و استعمال کند مفید بود انشاء تعالی

۸۳۶ نسخه ایست به خط نستعلیق محمد علی طبیب رستم‌داری پسر حکیم

غلامعلی ملقب به کالیتیج مورخ ۱۰۳۵. از آغاز (نزدیک به نیمی از مقاله اولی)

افتاده و نسخه از واژه «ضریع» آغاز میشود در تمام برگها لکه‌های زرد و چرکین است

در حواشی برخی از صفحات و در فاصله بین دو مقاله نسخه های پزشکی است به نقل کتابهای پزشکی مانند: قرابادین شفائی ، شرح نفیسی طب، منصوری رازی، ذخیره نظام شاهی و از پزشکانی مانند، حکیم محمدباقر قمی ، حکیم محمدسعید ، عمادالدین محمود، مقرب الخاقان میرزا محمد حسینا . بر پشت برگ آخر یادداشت کاتب به خط نستعلیق و مهر او و یک یادداشت طبی به نقل از جام جهان‌نمای عباسی و نقش تصویر جهازهاضمه انسان (باقلم سیاه) دیده میشود حاشیه سه برگ آخر وصالی شده . عنوان شنگرف . قطع رقیعی ۱۳ × ۱۹ ج تیماجی مشکی رنگ برگ ۲۷۱ سطور هر صفحه ۱۷ کاغذ اصفهانی شگری

دیوان مشتاق اصفهانی

(فارسی)

از میر سیدعلی حسینی اصفهانی (م ۱۱۶۹ تا ۱۱۷۱) دارای غزلیات، رباعیات (همه به ترتیب الفبائی) ، قصائد، قطعات، ترجیع بند(۱) در قصائد و قطعات ماده تاریخهایی درباره شاه تهماسب سوم، نادرشاه و میرسیداحمد (هاتف) دارد. این دیوان در تهران به سال ۱۳۲۰ شمسی به چاپ رسیده است
منزوی ۳ : ۲۵۲۸ - ۲۵۲۹ مجلس : ۱۰۶۶

آغاز : مخوان ز دیرم به کعبه زاهد

که برده از کف دل من آنجا

به ناله مطرب به عشوه ساقی به خنده ساغر به گریه مینا

۱ - بیت مکرر یک ترجیع بند این است :

صبر است علاج هجر دانم اما چکنم نمی توانم

و در ترجیع بند دیگر :

بنشینم و خو کنم به هجران یا آید یار و یا رود جان

۸۳۷ نسخه‌ایست به خط نستعلیق تحریری آمیخته با شکسته محمدابراهیم مورخ ۱۱۹۲ . حاشیه چند برگ اول و برگ آخر و صالی اشعار سراسر متن و حاشیه را فرا گرفته است .

قطع رقعی ۱۵ × ۱۹ ج تیماج قرمز اندرون تیماج مشکی بدون مقوا برگ (بدون چندبرگ سفید اضافی اول و آخر) ۶۲ سطور هر صفحه (متن) : ۱۶ کاغذفرنگی آهار مهره شکری

جنگ شعر (فارسی)

مجموعه‌ایست از اشعار : عطار . سعدی . نعیما . (۱) وحشی . ملا محمدباقر فخار . هاتف . عاشق . طوفان . ضیاء . مولوی . (۲) ابن‌یمین . میرزا گلشن . فضولی (۳) . طیبی . شوکت . مخفی خانم . واقف (قصیده‌ای بلند در مدح امیرالمومنین علی ع بالترام آفتاب) . عرفی . قصاب (مثنوی زن زشت صفاهانی او را آورده و نام شاعر را یاد نمی‌کند) . سلمان ساوجی . شیخ بهائی . انوری . ابن‌حسام . میرزا ذبیح . جامی . میرفندرسکی . محتشم . میرزا محمد تقی (۴) . حکیم صفا . خرد . نیازی . نظیری . فردوسی . میرحاج .

۱ - از نعیما ساقی‌نامه‌ای بلند ، غزلیات و مثنویات است

۲ - پاره‌ای از اشعار مولوی را نویسنده جنگ از عطار پنداشته است .

۳ - قصیده‌ایست بلند به فارسی در مدح امام علی‌الرضا (ع) با این مطلع :

زهی دمامم به بوی زلفت مذاق من خوش روان من تر

مرا زمانی مباد بیرون خیالت از دل هوایت از سر

۴ - تضمین رثائیه معروف محتشم کاشی است در هجو میرزا نجف خان صدراعظم و شکایت از او . در آن از میرباقر صوفی و لطماتی که خاندان او خورده و از ملامقیم یاد شده است .

آغاز : ای صدر بی مثال که در روزگار تو

کار جهان و خلق جهان جمله در هم است

تا پا به جای صدر نشینان گذاشتی

سرهای قدسیان همه بر زانوی غم است

نظام . ملامحمد مهرساز متخلص به مداح . خرم سحبنانی و یغما جندقی . در این جنگ اشعاری از محرر است که نام او را نمیدانیم و نیز شعرهایی بدون نام سراینده مانند مثنوی در قحط هندوستان (۱)

۸۳۸ نسخه ایست به قلم شکسته نستعلیق قرن ۱۳ . از اول و آخر افتاده اشعار متن و حواشی را فرا گرفته است جز در ص ۷۳ تا ۷۶ که در حواشی پاره ای از لطائف به نثر (به خط کاتب) نقل شده و مرتبط به متن نیست . در برخی از برگها لکه های زرد دیده میشود . حاشیه چند برگ آخر پارگی دارد اما نوشته ها خوانده میشود عناوین شنگرف

قطع خشتی ۱۵ × ۲۰ ج مقوا آبی برگ : ۷۴ سطور چلیپا . کاغذ رنگی سفید

مجموعه (عربی و فارسی)

۱ - دلائل الخیرات (گ ۱ - ۱۱۹) (عربی)

دلائل الخیرات و شوارق الانوار از محمد جزولی سملائی (م- ۸۷۰) در درود بر پیامبر با عناوین فصل و حزب . صفحه ۲۹ تصویر کعبه و در ص ۳۱ تصویر مدینه است و هر دو با آب طلا و شنگرف و زنگار

آغاز : وصلی الله علی سیدنا محمد و علی آله و صحبه وسلم الحمد لله

الذی هدانا

۲ - چهل کلمه در فضائل صحابه (گ ۱۲۰ - ۱۲۶) (فارسی)

ترجمه منثور و منظوم چهل گفتار کوتاه است منسوب به پیامبر (ص)

در فضائل خلفاء راشدین . پس از متن عربی نخست ترجمه آن به نثر و سپس

۵ - باین مطلع :

نبینم خوش زمین و آسمان را

به خیر آرد خدا کار جهان را

دو بیت فارسی در بیان مضمون آن آورده شده

آغاز: فاضل‌ترین حدیث که به تواتر اخبار راویان مجالس اسلام...
اما بعد این چهل کلمه بیان فضائل اصحاب عظام و مناقب اولاد کرام... که
از بعضی کتب صحیحیه صورت انتخاب گرفته... به نظم فارسی ترجمه کرده
ترتیب داده می‌شود

۸۳۹ نسخه ایست به قلم نسخ و نستعلیق قرن ۱۳. کتاب اول (دلایل الخیرات)
به قلم نسخ عبدالله بن عبدالوهاب بلغانی مورخ ۱۲۴۷ و رساله دوم نستعلیق است بدون
رقم کاتب. کتاب اول دارای پنج سرلوح و چندین سرسوره باتذهیب و ترصیع و گلکاری
است حاشیه ص ۱ - ۲ دارای نقاشی و تذهیبی است مانند سرلوح و نیز دارای طلاکاری
بین سطور است تمام صفحات مجدول با قلم آب طلا و قرمز و آبی ترجمه بین سطور (که
در برخی از صفحات است) و نیز عناوین شنگرف . برگ آخر کتاب اول و صالی و پایین
تمام برگهای کتاب دوم پازگی دارد. باهر سرلوح و هر یک از دو تصویر (کعبه و مدینه)
یک برگ سفید الحاق شده در اول و آخر دفتر ۱۱ برگ سفید و ضخیم است

قطع وزیری ۱۵/۵ × ۲۳ ج تیماجی قرمز روشن برگ (بدون برگهای سفید
اول و آخر) ۱۲۶ سطور هر صفحه: شماره ۱ : ۹ و شماره ۲ : ۱۴ کاغذ فرنگی ضخیم
آهار مهره (کاغذ شماره ۲ ضخیم و از جنس برگهای سفید اضافی اول و آخر است)

جواهر الحروف (فارسی)

از نیک چند دهلوی متخلص به بهار (مؤلف فرهنگ بهار عجم) در
تحقیق حالات و مشخصات دستوری حروف دارای یک مقدمه و دو باب و یک
خاتمه است از این قرار :

مقدمه در شماره حروف فارسی

باب اول حروف مفرد از الف تا یا

باب دوم در بررسی اقسام حروف (مانند حروف : صله ، استثناء ، مکان و اسماء اشاره)

مؤلف در مقدمه از کتابهای دیگرش بهار عجم و رساله ابطال الضرورة در بیان تصرفات سخنوران یاد میکند و همچنین از کتاب الحادی للشادی میدانی وحدائق العجم فراهانی (=شرح مشکلات دیوان انوری از سید ابوالحسن فراهانی) و نیز از گویندگان بسیار از آن جمله سید عمادالدین موسوی ، جمال‌الدین شهریاری، مجدالدین علی قوسی، ابویوسف هروی ، آذریزدی، مغیث هانوی ، رشیداعور ، باقر کاشی ، حکیم علی فرقدی ، خواجه عمید لویکی و سید حسین خالص

مؤلف پاره‌ای از مؤلفان را بالقبی خاص (بدون تصریح به نام) یاد میکند و توضیح آن را در پایان دیباجه بیان میدارد . این کتاب در هند به چاپ رسیده

آغاز : بسمله این رساله ایست در بیان حروف فارسی مسمی به جواهر الحروف که حقیر فقیر هیچ مدان کج میج زبان خاکسار بهار در اثنای تألیف کتاب بهار عجم از فرهنگهای متعارفه ... و بعضی از شروح سکندرنامه و قصائد اوحدالدین انوری و قصائد سعدی و محمد عرفی و کتاب گلستان و حواشی قصائد حسین ثنانی ... و به تقریب بعضی فوائد ... از زبان ... اساتذہ بلغا ... و از این جهت که پیش از این هیچ یک از علما متعهد این امر نگشته بود ... این هیچ مدان ... به قدر فهم قاصر ... هرچه به قیاس و استدلال به قلت و کثرت استعمال اقوی واقرب باقیست در این مختصر درج کرده

پایان : در دست بتی کشتن من گشته مقدر

خنجر به کف از خانه بر آید که توباشی

۸۴۰ نسخه ایست به قلم نستعلیق حاج میرزا احمد پسر ابوالحسن شیرازی مورخ ۱۲۸۳. کاتب نسخه که مردی صاحب فضل است و این نسخه را ظاهراً از نسخه چاپی رونویس کرده و خود تعلیقاتی بر آن دارد در ذیل نسخه می گوید:

« این نسخه چاپ کانپور هند بود و از قراری که بانی طبع در آخر کتاب عذر خواسته نسخه اصل منحصر به فرد و مغلوط بوده است و به قدر مقدور خود اهتمام در تصحیح کرد ولی باز صحیح نشد چنانکه در بعضی از حواشی اشارت رفت. بعلاوه مؤلف را اشتباهات بسیار دست داده ... در وقت تحریر این کتاب ... در قصبه بهبهان متوقف بل که در معنی مجبوس بودم ... به جهت مشغولی خاطر بنای نوشتن این نسخه را کردم ... حرره الاقل الحاج میرزا احمد سنه ۱۲۸۳ ». در ذیل این یادداشت مهریست چهار گوش بانقش « احمد الشریف » مورخ ۱۲۸۱ و در بالای صفحه نخست این یادداشت از کاتب دیده میشود:

« جامع این کلمات ... نیک چند هندی دهلوی است چون در اینجا تخلص خود را که بهار است آورده در بعضی از تذکرها فقیر از نامش مطلع شده نگاشتم ». نسخه حاشیه‌های از مؤلف دارد که کاتب بر بعضی از آنها تعلیقاتی نگاشته و پاره‌ای از توضیحات مؤلف را مردود میداند.

قطع خستی ۱۵/۵ × ۱۹/۵ ج تیماج قرمز يك لا برگ ۵۵ سطور هر صفحه ۱۷
کاغذ فرنگی نازک آبی رنگ

دیوان نسیمی

(فارسی)

نخست يك مشنوی و سپس قصائد و غزلیات است به ترتیب الفباء

آغاز: ای بار خدای پاک یکتا

بی شبه و قرین و مثل و همتا

آغاز قصیده نخست: به آدمی که معلم شد او ملائک را

به لام و بی که کلام خداست در همه جا

پایان : روی زمین چوابر بهاری ز اشك چشم

همچو نسیم در در گوهر گرفته ایم (کذا)

۸۴۱ نسخه ایست به قلم نستعلیق قرن ۱۳ . برخی از برگها لکه های سیاه و زرد دارد . دو برگ نخست تازه نویس است

قطع رقعی ۱۳ × ۲۰ ج تیماجی قهوه ای مندرس عطف وصالی شده با پارچه برگ ۸۸ سطور هر صفحه ۱۵ کاغذ فرنگی زرد آبی .

تحریر القواعد المنطقیه (عربی)

از قطب الدین محمد رازی (م - ۷۷۶) در شرح بر رساله شمسیه کاتبی قزوینی (م - ۶۷۵)

آغاز : ان ابهی درر تنظم بنیان البیان ... قال ورتبه علی مقدمه و ثلاث مقالات و خاتمه اقول الرساله

۸۴۲ نسخه ایست با قلم نستعلیق قرن ۱۱ (یا اواخر قرن ۱۰) برگ اول و آخر تازه است . کاتب متن رساله شمسیه را در حواشی نسخه نقل کرده . در چند برگ اول و آخر لکه های سیاه و رطوبت دیده میشود . کنار چند برگ اول و برگ آخر (بجز برگهای تازه) وصالی دارد بر پشت برگ نخست و بر یک برگ اضافی اول نسخه خط و تملکی است از یوسف بن ابی القاسم موسوی جرفادقانی با تاریخ ۱۲۸۵ پشت برگ آخر یادداشت های مختلف است . عناوین شنگرف

قطع رقعی ۸/۵ × ۱۶ ج تیماج مشکی برگ ۱۱۱ سطور هر صفحه ۱۷ کاغذ اصفهانی شکری آهارمهره

جواهر الکلام

(عربی)

از شیخ محمدحسن محمد اصفهانی (م - ۱۲) در شرح بر شرایع الاسلام

محقق حلی

۸۴۳ نسخه ایست به قلم نستعلیق تحریری آمیخته باشکسته از قرن ۱۳ .
این نسخه بر گهایی است پراکنده از کتاب الوکاله و کتاب الوصیه . بر گهای اول و آخر از کتاب
الوکاله است . حاشیه‌هایی از محمدحسین موسوی دارد و نیز تصحیحات و تکمیلاتی باخط
او . در برخی از صفحات نیز برپاره‌ای از سطور خط کشیده‌اند .

آغاز موجود (کتاب الوکاله): الفصل السادس فی اللواحق

قطع خشتی ۱۷ × ۲۱/۵ برگ ۷۲ سطور صفحه هر ۱۲ کاغذ فرنگی آهار مهره شگری

وامق و عذرا

(فارسی)

مثنوی از قتیلی . شاعر در چند جای این مثنوی تخلص خویش را
می‌آورد و از آن جمله چند بار در دیباجه (منظوم) . در آغاز مثنوی (پس از
خطبه منظوم و پیش از شروع داستان) شرح معراج حضرت رسالت ، مدح
پادشاه عصر ابوالمظفر یعقوب ، مدح ابراهیم خان پسر جهانگیر خان (که این
مثنوی را ظاهراً برای او و به خواست او سروده و به او ارادت می‌ورزیده)
و نیز ساقی‌نامه ایست و داستان از برگ ۹ الف (در حاشیه) آغاز می‌گردد .

قتیلی چگونگی فراهم آوردن این داستان را (در ضمن مدح ابراهیم خان)

این گونه بیان میدارد :

گفت ای سخنت چو دُر دلاویز

گلگون سخن دری برانگیز

نظمی بسرا کز او چکد آب

و آتش فکند درون احباب

میدان سخن ز عشق میساز
 جز باغم عاشقی مپرداز ...
 از زمرة عاشقان صادق
 در کش قدحی به یاد وامق ...
 چون قرعه به نام وامق افتاد
 فالم به قضا موافق افتاد
 دیدم که کس این گهر نسفته است
 زین نکته حکایتی نگفته است
 من نیز شدم به عزم این کار
 تاریخ فسانه را طلبکار
 کین قصه چگونه شد هویدا
 وامق چه کس و که بود عذرا ...
 هر جا که فسانه‌ای شنودم
 زین قصه تجسسی نمودم ...
 تا عاقبتم عیان شد این راز
 کردم سخن از فسانه آغاز
 خاموش قتیلی این چه بازیست
 آخر نه که این فسانه سازیست
 نسخه‌ای دیگر از این مثنوی در موزه لندن می‌شناسیم که تاریخ آن
 ۹۳۷- ه است. (فهرست اونس (موزه بریتانیا) و ذریعه ۱۹: ۳۳۱)
 آغاز: ای نام تو ورد هر زبانی
 وی زنده به نام تو جهانی

پایان : این غنچه گلبن خیالی

در باغ تو بساد لایزالی

۸۴۴ نسخه ایست به قلم نستعلیق مورخ ۱۲۲۰ که در تبریز نوشته شده صفحات مجدول است در هر صفحه سه ستون يك مصراعی و نسخه سراسر متن و حاشیه را فرا گرفته است . عناوین شنگرف سه برگ اول و صالی و برگ ۱ پارگی دارد . در برخی از برگها نیز لکه‌های رطوبت دیده میشود .

قطع رقیعی ۱۲ × ۱۸/۵ ج تیماج قهوه‌ای بدون مقوا عطف تیماج مشکی و آستر تیماج قرمز روشن . برگ ۹۰ سطور هر صفحه (متن) : ۱۲ کاغذ فرنگی آهار مهره شگری

ریاض المسائل (عربی)

از سید علی بن محمد طباطبائی (م-۱۲۳۱) شرح بر کتاب المختصر النافع
محقق حلی (م-۶۷۶) .

ذریعه ۱۱ : ۳۳۶ فهرست مجلس شوری ۱۰ : ۷۷۴ و ۱۷ : ۲۳۶

۸۴۵ نسخه ایست به قلم نسخ علی بن محمد طریحی نجفی (کاتب میگوید نسب او به حبیب بن مظاهر میرسد) مورخ ۱۲۶۰ . این نسخه از کتاب القضاء است تا پایان کتاب الدیات

کاتب در ذیل کتاب قضاء در پایان نسخه رقم دارد و نیز در پایان ، گفتار مؤلف در پایان کتاب را می‌آورد که آخر آن چنین است :

« فرغ من تسویده مؤلفه الفقیر ... علی بن محمد ... الطباطبائی ... سنة اثنین وتسعين ومائة بعد الالف ... »

در حواشی نسخه علائم تصحیح و اصلاح و نیز تعلیقاتی به نقل از مؤلف با قلمهای دیگر دیده میشود ، در آغاز دو برگ اضافی سفید است .

قطع خشتی ۱۵/۵ × ۲۱/۵ ج تیماجی قرمز برگ ۲۰۸ سطور هر صفحه ۲۵ کاغذ فرنگی آهار مهره سفید

تحریر اصول الهندسه والحساب

(عربی)

از خواجه نصیرالدین طوسی (فهرست مجلس شورای ۱۰: ۱۸۸۲)

آغاز: الحمد لله الذی منه الابتداء

۸۴۶ نسخه ایست به قلم نستعلیق و نسخ علی بن فتح علی زنجانی مورخ ۱۲۹۸. بر پشت برگ نخست نقلی است (گویا به خط کاتب) از میرداماد در باره برهان فارابی بر اثبات مساوات زوایای یک مثلث با دو زاویه قائمه

قطع خشتی ۱۸ × ۸/۲۱ ج تیماجی مشکی با عطف تیماج قرمز برگ ۱۰۶ کاغذ فرنگی سفید

جنات الوصال

(فارسی)

از نورعلی شاه (رجوع شود به فهرست حاضر: ۲۶، ۱۰۸، ۱۲۹)

۸۴۷ نسخه ایست به قلم نستعلیق آمیخته با شکسته خوب اسدالله مورخ عهد غدیر ۱۲۹۶. کاتب در آغاز نسخه دیباچه ای در دو صفحه افزوده. صد صفحه نخست و نیز پاره ای از اشعار در دیگر صفحات با قلم آبی رنگ و پاره ای از اشعار با قلم قرمز است. برگ اول وصال شده و قسمتی از سطور صفحه نخست تجدید کتابت شده است شعر پایان: در دو عالم کور و نابینا شدند

نقش قلابی زده رسوا شدند

قطع رقیعی ۱۵ × ۶/۲۰ ج تیماجی قرمز روشن عطف و گوشه تیماج مشکی برگ (بدون سه برگ اضافی آخر) ۹۵ سطور هر صفحه ۱۴ کاغذ فرنگی ضخیم آبی وزرد.

مجموعه

(فارسی)

۱ - پریشان (گ ۱ - ۵۱)

از میرزا حبیب الله قاآنی شیرازی (م - ۱۲۷۰) (متزوی ۵: ۳۵۴۰)

آغاز: توانا خدایی که بیخودان بزم محبت گاهی مست قدرت اویند

پایان : یارب از این غم دل من شادکن

وز غم دنیا دلم آزاد کن

۲ - تاریخ انقراض زندیه (گ ۶۰ - ۹۹)

= ذیل تاریخ زندیه از علی رضا پسر عبدالکریم شیرازی در وقایع پس از درگذشت کریم‌خان تا آغاز پادشاهی آقا محمدخان قاجار .
در دیباجه از تاریخ زندیه تألیف محمدصادق نامی یاد کند و گوید
« در ذکر وقایع انقراض دولت زندیه احدی متعرض نشده بود »

فهرست ریو ج ۱ : ۱۹۸

آغاز: برارباب خرد ودانش واصحاب ذکاء و بینش مخفی و مستور
نخواهد بود :

پایان: سایر وقایع امور دولت... قاجاریه به نحو است که مؤرخان ...

به ضبط آن متوجه شده به نظر طالبان و ناظران خواهد رسید

۸۴۸ نسخه ایست با دو قلم نستعلیق و نسخ پریشان نستعلیق تحریری حاج

احمد شریف شیرازی (که به جای نام احمد رقم ۵۳ نهاده) مورخ ۱۲۸۳ و تاریخ زندیه
نسخ حاج میرزا احمد شیرازی با تاریخ ۱۲۶۹ که در ذیل نسخه دیده میشود . برگ اول و
آخر یک برگ وسط و صالی و بیشتر برگها لکه‌های زرد سیاه و چرکین دارد. پریشان متن و
حاشیه نسخه را فرا گرفته و بخشی از صفحات چلیپاست

قطع خشتی ۱۴ × ۲۰ ج تیماج قرمز روشن رویه و آستر (بدون مقوا) برگ

(با چهار برگ اضافی وسط) ۹۹ سطور هر صفحه مختلف کاغذ فرنگی آبی وزرد و سفید

مجموعه

(عربی)

۱- الفوائد الاصولیه (برگ ۳-۵۱)

از سیدمهدی بن مرتضی بروجردی نجفی معروف به سید بحر العلوم (م - ۱۲۱۲). شامل مجمع تحقیق درپاره‌ای از مسائل اصول باعنوان فائده (به نوشته ذریعه در ۴۵ فائده). آخرین فائده در تحقیق در کتاب فقه الرضا (ع) است و به نوشته ذریعه در برخی از نسخ پس از آن فائدتنی است در مبحث صحیح و اعم. این کتاب به چاپ رسیده است

ذریعه ۱۶ : ۳۲۴

آغاز: فائده قدجرت عادة الاصولیین بتعریف اصول الفقه

پایان موجود: هو عین کلام الحججه (ع)

۲- نتایج الافکار (گ ۵۳ ب تا ۱۷۵)

از سیدابراهیم موسوی قزوینی (م - ۱۲۶۳) این کتاب انتخابی است از ضوابط الاصول مؤلف، در ۱۲۵۳ فراهم شده و چند شرح دارد که از آن جمله است شرح سیدابوالحسن تنکابنی (۱) شاگرد مؤلف بانام نسائج الابکار و در حاشیه نسخه جای سخن منقولاتی است از شرح تنکابنی به خط شاگرد او محمدجعفر طارمی باتاریخ ۱۲۶۶. حاشیه‌های دیگر نیز از همین طارمی در اغلب صفحات نسخه هست که برخی از آنها منقول است از ضوابط

ذریعه ۲۴ : ۴۲-۴۳

آغاز: اعلم ان اصول الفقه علم لهذا العلم و معرفته من جهة الاخبار

۱- در ذریعه و در کتب ترجمه از شرح سیدابوالحسن تنکابنی بدون نامی برای

آن یاد شده و نام نسائج الابکار تنها در حاشیه نسخه حاضر و به تکرار دیده میشود.

پایان : فی‌رجح الاقوی فالاقوی رجح الله حسناتنا علی سیئاتنا و رفع
فی‌الآخرة درجاتنا ... قد وقع الفراغ من تألیفه ... السنة الثالثة من العشر السادس
من المائة الثالثة من الالف الثاني حامدا مصليا

۸۴۹ نسخه ایست به قلم نستعلیق تحریری روشن مورخ ۱۲۶۳ نام کاتب
را پاک کرده اند و در جای آن نوشته اند «سید حبیب الله موسوی»: کاتب در رقم خویش (پس از
نام خود) خویشان را «سمی الامام الخامس» میخواند. بر سه برگ اول نسخه (پیش
از آغاز کتاب فوائد) یادداشت‌های پراکنده و نیز فهرست مندرجات فوائد و بر چهار برگ آخر
بخشی از خطبه شمشقیه و نقلی از کتاب الذخیره الابدیه فی اجوبة الاسئلة الاحمدیه
سید عبدالله جزایری فرزند سید نعمه الله و نیز اشعاری به عربی نقل شده است. عناوین شنگرف
قطع خشتی ۱۵ × ۲۰/۵ ج تیماج قرمزیک لا برگ (باهفت برگ اضافی اول
و آخر): ۱۷۹ سطور هر صفحه ۱۷ و ۱۱. کاغذ فرنگی سفید آهارمهره

تمرین الطلاب

(عربی)

از خال‌دین عبدالله ازهری (م-۹۰۵) در بیان اعراب (= ترکیب) اشعار الفیه
ابن مالک (معجم المطبوعات : ۸۱۲ کشف الظنون : ۱۵۴)
آغاز : استعین الله ... فی اتمام هذا الكتاب ... الحمد لله الذی رفع قدر
من اعراب بالشهادتین

۸۵۰ نسخه ایست به قلم نستعلیق تحریری متوسط مورخ ۱۲۵۵ .

قطع خشتی ۱۸ × ۲۲ ج تیماجی قرمز برگ ۱۴۴ سطور هر صفحه ۲۲ کاغذ
فرنگی سفید .

دیوان مجمر

(فارسی)

از سید حسین طباطبائی اصفهانی متخلص به مجمر (م - ۱۲۳۵) شامل
قصائد و قطعات (بدون ترتیب الفبائی) و غزلیات (با ترتیب الفبائی) و

رباعیات و فردها. این دیوان بامقدمه میرزا ابوالحسن جلوه در ۱۳۱۲ به چاپ رسیده (فهرست منزوی ۳: ۲۵۱۱ و مشار: ۷۵۴)

آغاز: تو آن بیرحم دان بی باک دان بی مهردان دلبر

که سازد جنگ و ریزد خون و خواهد شور و آردشر

پایان: نیکوست جورگرچه نکویان بمانند

لیک آن چنان که گاه وفا گه جفا کنند

۸۵۱ نسخه ایست به قلم نستعلیق میرزا حسین مورخ ۱۲۲۵ در چند برگ نخست و پایان لکه های چرکین و زرد دیده میشود. عناوین قرمز. قطع ۱۵ × ۲۰ ج نیماج مشگی مندرس (یک لا) برگ (با یک برگ اضافی اول) : ۱۰۳ سطور هر صفحه ۱۴ کاغذ فرنگی آهارمهره سفید
مجموعه (فارسی)

۱ - مجمع البحار (گ ۱ - ۱۲۸)

از محمد تقی مظفر علی شاه کرمانی تفسیر سورة فاتحة الكتاب است به نشر رجوع شود به ذیل شماره این فهرست : ۷۵ .

۲ - انوار الحکمه (گ ۱۲۸ ب ۱۴۶)

منسوب به یوسفی هروی و در برخی از نسخه ها مؤلف آن رضاعلی یوسفی یاد شده. در باره این رساله رجوع شود به فهرست مجلس ۲۱: ۱۴-۱۳ در دیباجه نسخه حاضر به نام رساله تصریح گردیده است «دلهای ما را به آثار این کلمات که به انوار حکمت موسوم است منور گردان»

۸۵۴ نسخه ایست به قلم نستعلیق روشن مورخ ۱۲۴۸ رقم کاتب ناتمام است و او نام خویش را که میخواست بنویسد ننوشته رها کرده است (رقم کاتب در ذیل رساله اول موجود است) . عناوین شنگرف

قطع رقعی ۱۰/۵ × ۲۶/۹ ج مقوا آبی رنگ عطف پارچه گلی رنگ و گوشه
پارچه قرمز تند برگ ۱۴۱ سطور هر صفحه ۱۵ کاغذ فرنگی سفید

لیلی و مجنون (ترکی)

از فضولی - محمد بن سلیمان . در وزن لیلی و مجنون نظامی در اثناء
خطبه منظوم مثنوی قصیده ایست در توحید باحرف نون . نسخه‌هایی از این
مثنوی در استامبول (موزه توپ قاپوسرای) و کتابخانه ملی تهران و چند کتابخانه
دیگر هست که بانسخه حاضر اختلافی دارد

فهرست فهمی ادهم (ترکی) ۱۱۹:۲ ملی ۳:۳۶۳

آغاز : الحمد لو اهب المکارم

والشکر لصاحب المراحم

پایان : شاعر لیغہ افتخار ایدب سن

کذبی اوزنکا شعار ایدب سن

۸۵۳ نسخه ایست به قلم نستعلیق عبدالرحیم پسر محمد رضی حسینی لاریجانی

نیایکی مورخ مین ویوز یدمش ایکی

در کنار رقم کاتب تملك او دیده میشود . و در پشت برگ نخستین چند تملك
است که قسمتی از هر يك سیاه گردیده و از آن جمله است تملك هادی حسینی لاریجانی و
محمد علی حسینی لاریجانی . بر چهار برگ اضافی اول نسخه اشعار و یادداشت‌های مختلف
است و بر دو برگ اضافی آخر نسخه مثنوی قضاء و قدر سلیم به خط شکسته نستعلیق
خوش نوشته است که دنباله آن افتاده است . عناوین شنگرف

قطع نیم خستی ۱۳/۵ × ۲۱ ج تیماجی قرمز برگ (با ۶ برگ اضافی اول و

آخر نسخه) ۱۰۶ . سطور هر صفحه ۱۵ . کاغذ فرنگی آهار مهره شکری رنگ ضخیم .

۱ - تحفه حاتمی (گ ۱ - ۳۵)

از شیخ بهاء الدین محمد عاملی در اسطرلاب دارای هفتاد باب
(شماره ۵۶۹/۲ و ۵۸۶/۱ همین کتابخانه - فهرست ۲: ۲۱۹ و ۲۳۳)

۲ - قوت وضعف کواکب (گ ۳۶ - ۴۹)

بحث از قوت وضعف ستارگان از مسائل احکام نجوم و حکم بر طالع
و سعد و نحس است قوتها را به سه نوع (ذاتی - عرضی - سعادت) وضعفها
را به (ذاتی - عرضی - و نحوستی) تقسیم میکنند و نیز قوتها را نود و سه
صنف میدانند و ضعفها را ۸۴. مؤلف در رساله حاضر (که نام او در نسخه
یاد نشده) از خواجه نصیر یاد میکند.

آغاز: بسمله. برای اولوالالباب مخفی نماند که همچنان که هیچ
شخصی نیست در هیچ وقتی که قوت او ممزوج نیست به ضعفی ... همچنین
هیچ کوی نیست که قوت او ممزوج نباشد به ضعفی
پایان: این است تمامی سخن در قوت وضعف کواکب و مراتب آن.

۳ - شرح رساله هیئت (گ ۵۳ - ۲۰۴)

از مصلح الدین محمد لاری در شرح بر رساله علی قوشچی در هیئت.

کشف الظنون: ۹۰۰ منزوی ۱: ۳۲۲ مجلس شوری ملی ۱۹: ۴۱

(نسخه حاضر از آغاز اندکی افتاده دارد)

آغاز موجود: قال المصنف این کتاب معین حاضر در ذهن و بعضی

توهم کرده اند

پایان: چه مکه شرقی است و جهت ظل غربی.

۴ - ترجمه تقویم البلدان (گ ۲۰۵ - ۲۱۹)

ترجمه بخشی کوتاه از مقدمه و اوائل تقویم البلدان عمادالدین دمشقی است (بدون عنوان). باید با ترجمه عبدالعلی بیرجندی و خلیفه سلطان مطابقت کرد که از یکی از آنهاست یا از ترجمه‌ای دیگر
 آغاز موجود: بسمله‌بدان که فرسخ دونوع است خطی و آن دوازده هزار ذراع است

۵ - اختیارات (گ ۲۲۱ - ۲۳۰)

فصلی است از کتابی یارساله‌ای در موضوع اختیارات نجومی
 آغاز: بسمله این فصلی است در اختیارات ایام بدرآمد ماه در بروح
 دوازده‌گانه و اتصال قمر به کواکب و اشکال قمر

۸۵۴ نسخه‌ایست به قلم نسخ و نستعلیق متوسط مورخ ۱۳۴۴. کاتب در ذیل برگ ۲۰۴ ب (پایان شرح هیئت قوشچی) می‌آورد: «چون قرائت شود کاتب را اذیت نمایند که نسخه را به چهار روز بیشتر نمیدادند به تعجیل نوشته شد»
 قطع رقعی ۱۱×۱۵ ج روغنی متوسط برگ ۲۳۰ سطور هر صفحه ۱۳ کاغذ
 فرنگی آهار مهره سفید

(فارسی)

مجموعه

۱ - تقویم المحسنین - ترجمه ... (گ ۱ - ۱۹ الف)

ترجمه تقویم المحسنین فیض کاشانی است (در باره این کتاب رجوع
 شود به فهرست مجلس ۱۹: ۴۴۲)

آغاز: الحمد لله الذی خلقنا فی احسن تقویم ... اما بعد چون میدیدم
 جمع کثیر از خواص و عوام در اکثر مطالب ... رجوع میکنند به تقویم منجمان
 پایان: و به سوی اوست در همه کاری مرجع و مآب.

۲ - جدول سکزیلدوز (گ ۲۹ الف)

جدول سیرستاره (موهوم) سکزیلدوز است با مقدمه‌ای در توضیح آن
 آغاز : اتفاق حکماء ترکستان بر آنست که سکزیلدوز ستاره‌ایست
 متوهم و نحس

۳ - رجال الغیب (گ ۲۹ ب تا ۳۰ الف)

فصلی است (گویا از کتابی) در باره رجال الغیب با دایره‌ای در
 شناخت مسیر آن در جهات عالم
 آغاز : فصل در بیان رجال الغیب و کمیت ایشان

۴ - احکام خسوف و کسوف و حوادث سال (گ ۳۰ - ۳۷ الف)

چند فصل است به این ترتیب :

فصل ۱ - محرم‌نامه و نقل از کتاب قصص الانبیاء قطب راوندی

فصل ۲ - احکام کسوف در ماههای عربی

فصل ۳ - احکام کسوف در آن ماهها و بابی در نوروزنامه و محرم‌نامه‌ای دیگر

۵ - بحرطویل در مدح امیر المؤمنین علی (ع) (گ ۳۸ - ۴۰ الف)

گویا از شاعری متخلص به کمال (شاید کمال قاجار). در آغاز بحرطویل
 توحید و سپس نعت پیامبر (ص) و پس از آن مدح حضرت علی (ع) و داستان
 دیدن پیامبر (ص) است دست‌اورا در معراج. در ذیل بحرطویل غزلی است از کمال
 و ظاهراً بحرطویل نیز از اوست .

آغاز بحرطویل : باز در جلوه در آ ، نغمه سرا ، روح فزا ، عقل ربا ،

عقده گشا طوطی فکرت بنما

مطلع غزل : وقت آنست کز این کهنه سرادر گذریم

کاروان رفته و ما در سر راه سفریم

۶ - خاتمة روضة الصفا (گ ۴۱ - ۸۷)

جغرافیای اقالیم سبعة است از میرخواند . در باره این کتاب رجوع

شود به فهرست مجلس ۱۹ : ۴۱۹ - ۴۲۰ و منزوی ۶ : ۳۹۶۴

۸۵۵ نسخه ایست با دو قلم نستعلیق قرن ۱۲ - ۱۳ (نیمه اول نسخه با قلم درشت تر است) . برخی از صفحات مرحشی است عناوین شنگرف . حاشیه چند برگ اول و برگ آخر اندکی وصالی دارد . صفحات نیمه اول دارای جدول قرمز قطع خشتی ۱۵ × ۲۱/۶ ج تیماجی قرمز برگ ۸۷ سطور هر صفحه ۱۷ و ۲۴ کاغذ فرنگی (چندگونه) آهار مهره

شرح حدیث الغمامه (عربی)

از قاضی محمد سعید قمی در شرح حدیث بساط (= غمامه) با عنوان متن و شرح دارای مقدمه ای مبسوط (قبل از آغاز در شرح حدیث) در چند مطلب . وی از کتاب الاربعین و شرح کتاب التوحید خویش یاد میکند .

مؤلف در مقدمه از حالات و مقامات سلمان فارسی سخن میگوید

ذریعه ۱۳ : ۱۹۰ و شماره ۸/۸۶۸ همین فهرست

نسخه جای سخن آغاز کتاب را ندارد

پایان : و اتفقت عنایة الله عز شانه لتمام هذه النعمة ... لسنة مایة الا

واحدة من الالف الثانی

۸۵۶ نسخه ایست به خط نسخ علی بن جعفر نجف آبادی مورخ ۱۲۶۲ . از آغاز نسخه چند برگ افتاده و به جای آن هشت برگ سفید (از نوع کاغذ نسخه) وجود دارد . حاشیه برگ آخر وصالی دارد عناوین شنگرف

قطع خشتی ۹/۱۴ × ۲۱ ج تیماجی مشکی با عطف تیماج قرمز برگ (با هفت برگ سفید اول و ۴ برگ سفید آخر) ۱۲۱ . سطور هر صفحه ۱۵ کاغذ فرنگی نخودی رنگ آهار مهره

دیوان حیران همدانی

(فارسی)

از ملا محمد جعفر همدانی متخلص به حیران (نیم اول قرن ۱۳ هجری قمری) شامل غزلیات (به ترتیب الفباء) قصائد و مسمطات ، ترجیع بند و ترکیب بند و قطعات . و در پایان تضمین غزلی است از حافظ . در قصائد نام جمعی از رجال زمان قاجار (مانند عبدالحسین خان امیر تومان ، میرزا همایون امام جمعه ، عماد السلطنه ، حاج مصدق الممالک ، زبده الفقهاء حاج میرزا محمد) باقر مز یاد شده و نیز ماده تاریخ آغاز سلطنت مظفرالدین قاجار و تیر خوردن شاه در فرنگ دارد . بیت مکرر ترجیع بندش این است :

زاین به نبود که تا توانم

از عشق دگر سخن نرانم

از این دیوان تا این زمان نسخه ای دیگر نمی شناسم و در فهرست

منزوی نیز تنها همین نسخه معرفی شده است .

آغاز : پرشکن گر کنی آن زلف عبیر افشان را

کافر مگر نهم بر سر او ایمان را

پایان : شعر حافظ را کند حیران چو تضمین ضم کند

خاطر مجموع با زلف پریشان شما

۸۵۷ نسخه ایست به خط نستعلیق محمد تقی متخلص به عاشق ، ورخ ۱۳۶۴

(قمری هجری) کاتب در عنوان صفحه نخست نام و تخلص شاعر را یاد میکند .

صفحات دارای یک جدول قرمز است .

قطع خشتی ۱۳/۵ × ۲۰/۵ ج مقوا باروکش کاغذ چیتی با نقش شاخه درخت

عطف و گوشه تیماج قهوه ای برگ ۱۵۱ سطور هر صفحه ۱۲ کاغذ فرنگی سفید

جنگ شعر

(فارسی)

شامل اشعاری از :

شیبانی کاشانی، غازی مازندرانی (۱)، عندلیب کاشانی، قآنی شیرازی
 وقار شیرازی، آرام یزدی (۲)، اقبال مازندرانی (۳)، امید کرمانشاهی (۴)،
 معدل کرمانشاهی، هدایت طبرستانی، ثنائی فراهانی، سامی هزارجریبی (۵)،

۱ - چند قطعه از او نقل شده از جمله قطعه‌ایست با این مطلع :

ای زلف دلبر من پرظلمت وفتنی ظلمات آب حیات یاروزگار منی...

نام او محمد قاسم خان پسر خواهر شحنة مازندرانی است (ذریعه ۹ : ۷۸۲ مجمع الفصحاء

۲ : ۳۶۷)

۲ - میرزا صادق یزدی معاصر هدایت (مجمع الفصحاء ۲ : ۶۲ ذریعه ۹ : ۴)

۳ - در تذکره ها چند بیت از تغزل و قصیده بهاریه اقبال نقل شده :

بار دگر برستاد گلبن بی بر افسر زرین نهاد گوهر آذر (کذا)

۴ - عباس ساکن تهران از مداحان منوچهرخان گرجی (مجمع الفصحاء ۲ : ۶۸

ذریعه ۹ : ۹۶)

در این جنگ قسمتی از قصیده او در مدح حاج میرزا آقاسی آورده شده

خامه فکرت مرا باشد دوزبان همجوذو الفقار دودم...

چون گرفتم به قصر نثر مقرر چون گذارم به یزم نظم قدم

هست سحبان به نزد من الکن هست حسان به پیش من ابکم

۵ - میرزا علی مردی دانشمند و از ملازمان حسین علی میرزا فرمان فرما بود

و هدایت میگوید : « شنیدم هشیار تغلص میکرد ». در این جنگ چند بیت از قصیده‌ای

از او آمده است :

سپهرا دانمت بهر چه بر من سرگردان کردی

همانا بی سروپایی مرا چون خود گمان کردی...

الا ای یار دیرینه که این گردون پرکینه

هر آن چت گفت با من جو رو کین کن بیش از آن کردی

سروش اصفهانی ، سرور خوانساری (۱) ، گلشن گلپایگانی ، مظفر کرمانی ،
 منظر اصفهانی ، مهدی بیک شقاقی ، منصف قاجار ، نوائی نورائی ، وصال
 شیرازی (۲) ، وصال مازندرانی (۳) ، وصال شیرازی ، میرزا مهدی خوئی
 منشی ، مجدالدین ساوجی (دنباله اشعار ساوجی از نسخه افتاده و در صفحه
 بعد بقیه اشعار هدایت است که اوائل آن ساقط شده) همای - روزی ،
 هاتف اصفهانی ، نشاط اصفهانی ، مجمر ، کوب خراسانی (۴) ، فرهنگ
 شیرازی ، شهیدی بختیاری ، (۵) شهاب اصفهانی ، (۶) شمس ادبا میرزا

۱ - میرزا محمد حسین. هدایت دیوانی از او یاد میکند (مجمع الفصحاء ۱۱۱:۲

ذریعه ۹ : ۴۴۲)

۲ - گردون برخ چو زلف چلیپا برافکند

بر چهر خویش چادر ترسا برافکند

و نیز اشعاری دارد با عنوان : «در جواب قصیده خاقانی، در مدح مهاراج صاحب

اختیار دکن .

۳ - از او چند فقره اشعاری آورده که از جمله آنها تغزل قصایدی است در مدح

ناصرالدین شاه از آن جمله :

الا ای شکسته سر زلف دلبر که از لادن و نافه داری دوچنبر

۴ - میرزا محمد باقر خبوشانی (م - ۱۲۷۲) (مجمع الفصحاء ۲ : ۴۲۶

ذریعه ۹ : ۹۲۴)

۵ - از قصیده او در مدح ناصرالدین شاه ابیاتی نقل شده (رک ذریعه ۹ : ۵۶۱)

۶ - از قصیده ایست در مدح احتشام الدوله و گویا از میرزا نصرالله اصفهانی است

سید محمد (۱) صباحی کاشی ، شباهنگ رازی ، (۲) سالک اصفهانی ،
سامانی شیرازی (۳) ، سائل فارسی ، (۴) (زیر عنوان « قصائد
سائل فارسی » تنه‌ادوبیت آمده و آشکار است که دنباله آن از این مجموعه ساقط
گردیده) ، سید (۵) خموش طهرانی (۶)

۸۵۸ نسخه ایست به خط شکسته نستعلیق خوش قرن ۱۴ (گویا: ۱۳۰۸) .
پایان نسخه و نیز چند برگ از میان نسخه افتاده و کنار برخی از برگها وصالی دارد در حاشیه
برگ آخر دو فقره حاشیه است (که نویسنده آنها گویا از اهل سنت بوده) در انتقاد از مضمون
پاره‌ای از اشعار متن (عنوانها شنگرف

قطع رقی ۱۲ × ۲۱/۵ ج تیماجی قرمز برگ ۷۵ سطور هر صفحه ۲۳ کاغذ فرنگی

۱ - سید محمد پسر سید رضی لاهیجانی (ذریعه ۹: ۵۳۸) شعری که در این جنگ
آمده قصیده ایست از او در مدح شاهزاده‌ای.

۲ - میرزا سید علی از عرفا . قصیده اوست در مدح میرزا ابوالفضل ساوجی
که هدایت نیز در مجمع الفصحاء آورده (ذریعه ۹ : ۵۰۶) . از اوست :
کبک نکو خرام من آن سرو راستین
دارد نهفته آیت موسی در آستین

۳ - میرزا محمد حسن پسر حکیم قآنی شیرازی . اشعاری از چند قصیده اوست
در مدح (ذریعه ۹ : ۴۲۳ مجمع الفصحاء ۲ : ۲۰۳)

۴ - محمد سعید آقا جانی . نسخه دیوان او در مجلس با شماره ۹۸۹ موجود است و
فهرست ۳ (چاپ ۲) : ۲۳۶

۵ - از سید چند قصیده است (در متن و حواشی) در مدح پیامبر (ص) و صلوات بر او

۶ - رجوع شود به ذریعه ۹ : ۳۰۴ و مجمع الفصحاء ۲ : ۱۵۰

ارشاد العوام

(فارسی)

از حاج محمد کریم خان کرمانی در چهار قسمت (شناختن خدا - پیغمبران - امامان - شناختن پیروان ایشان و نیکان و بزرگان)

فهرست کتب مشایخ ۱: ۱۸۴ ذریعه ۱: ۵۱۵۰

آغاز: ستایش خدائی را سزااست که پرورنده جهانیان است

۸۵۹ نسخه ایست به قلم نسخ مورخ ۱۲۶۳ . بر پشت برگ آخر تاریخ تولد میرزا کوچک (در ۱۲۶۲) ثبت است عناوین شنکرف
قطع خشتی ۱۵ × ۲۱ ج تیماج قرمزیک لا برگ ۱۵۳ سطور هر صفحه ۱۹ کاغذ
فرنگی سفید آهار مهره شده

دیوان شکسته

(فارسی)

از حسین علی میرزا شجاع السلطنه قاجار فرزند فتح علی شاه و در گذشته ۱۲۷۰ شامل قصائد و غزلیات (به ترتیب الفبائی) و رباعیات. شاعر دریکی از غزلیات (در بیت آخر غزلی با قافیه میم) از فتح علی شاه یاد میکند. آغاز موجود (بقیه قصائد افتاده):

چون بهار کامرانی بگذرد از پی او لاجرم آید خزان

آغاز غزلیات

زهی آیت صنع تو آشکارا

هم از سروسوری هم از خار خارا

پایان موجود: (از رباعیات):

ماه رمضان به باده خواران مشکل

مشکل تر از آن که در بهاران مشکل

۸۶۰ نسخه‌ایست به قلم نستعلیق قرن ۱۳ . از اول و آخر نسخه اوراقی افتاده . چند برگ در اول و آخر نسخه پارگی و وصالی دار . در برخی از برگها نوشته‌های کودکانه و گاه لکه‌های چرکین دیده میشود .

قطع رقعی ۱۴/۷ × ۱۹/۷ ج تیماج قرمز يك لا (كوچك تر از قطع كتاب)
بزرگها ۹۲ سطور هر صفحه ۱۵ کاغذ فرنگی سفید آهار شده

البهجة المرضیه (عربی)

از جلال‌الدین عبدالرحمان سیوطی (م - ۹۱۱)

۸۶۱ نسخه‌ایست به قلم نسخ قرن ۱۲-۱۳ . اکثر صفحات این نسخه حواشی فارسی و عربی دارد . در برخی از برگها لکه‌های رطوبت و چرکین دیده میشود .
قطع خشتی ۱۷ × ۲۱ ج تیماجی مشکی مندرس و وصالی شده . برگ ۸۲ سطور
هر صفحه ۱۸ کاغذ فرنگی آبی رنگ ضخیم .

مجموعه : (عربی و فارسی)

۱ - بدایة الهدایه (گ ۱ - ۳۹ ب) (عربی)

از شیخ محمد بن الحسن حرعاملی (م - ۱۱۲۴) در فقه عملی (بدون استدلال) ذریعه ۳ : ۵۹

آغاز : الحمد لله رب العالمین - و بعد فیقول الفقیر ... قد التمس منی
پایان : یكون المجموع ثلثة آلاف الاسبعة عشر الا ان فی بعضها تداخلا
و تکرارا یسیراً والحمد لله رب العالمین

در ذیل نسخه صبیغ طلاق و نکاح به خط کاتب یاد گردیده است

۲- ترجمه و شرح باب حادی عشر (گ ۴۰ - ۵۹) (فارسی)

از نورالدین عبدالحسین کاشانی شرح و ترجمه کتاب باب حادی عشر
علامه حلی است و در مقدمه از ابوالمظفر شاه طهماسب بهادرخان یاد میکند :

مؤلف آن را ترجمه میخواند اما علاوه بر ترجمه شرح و تفصیل نیز دارد که پس از نقل يك يا چند سطر از متن میآورد

آغاز : حمد و سپاس بی قیاس واجب الوجودی را رواست که در ذات عالی و صفات متعالی بکناست ... و بعد بر ذوی بصایر ثاقبه و خواطر باهره ... مستور نیست که اصول خمسه از ضروریات است بنابراین فقیر ... نورالدین عبدالحسین الکااشانی مرتکب ترجمه باب حادی عشر شد

پایان : این بود مسئله ای چند در اصول ... امیدواری - که به نظر کیمیا اثر آن عقل حادی عشر - خلد .. تعالی ظلال سلطنته و روائج برکات قبول آن به مشام کافه اهل ایمان رسد بحق محمد و آله المعصومین

۳ - صیغة النکاح (ک ۶۰ الف) (عربی)

گفتاری است در تحقیق درباره صیغة عقد نکاح و این که جمله انشائیه است نه خبریه و در آن از « فاضل مجلسی » و شیخ بهاء الدین یاد شده

آغاز: هو الله تعالی شانه النکاح فی اللغة الوطی علی الا شهر و بعد ان فائده اجراء الصیغه فی النکاح دائما و منقطعاً هو الحلیه .
این نسخه با قلم دیگر و در ۱۲۶۸ کتابت شده

۴ - رساله فی عقد النکاح (ک ۶۰ ب تا ۶۲ الف) (عربی)

رساله ای تحقیقی است در عقد نکاح و از متاخران

آغاز: الحمد لله الذی احل التمتع والنکاح و حرم الزنا والسفاح ... و بعد فهذه کلمات و جیزه سودتها بالتماس بعض الاخوان ... اوصیک اولاً بتقوی الله ... و ایاک ان تقتحم بالفتاوی من غیر بصیره

پایان: فان عشرت خلاً واطلعت زللاً فاصلحه واحسن فان الله لا يضيع

اجراالمحسنین. پس از این رساله صورت عقدنامه ایست با انشایی زیبا به فارسی

۵ - حاشیه شرح ایساغوجی (گ ۶۳ ب تا ۱۰۹) (عربی)

حاشیه محیی‌الدین تالجبی بر شرح حسام‌الدین کاتی بر ایساغوجی اثرالدین

ابهری (مطابق شماره ۲۱ کتابخانه رضوی و ۳۲۱۴/۱ دانشگاه تهران)

۸۶۲ نسخه ایست به قلم نستعلیق مورخ ۱۲۴۲ (به جز رساله شماره ۳ که

تاریخ ۱۲۶۸ دارد). بر پشت برگ اول تاریخ درگذشت میرزا محمدیوسف مجتهد تبریزی

(در ۱۸ شوال ۱۲۴۲) و بر پشت برگ آخر و بك برگ اضافی پس از آن اشعار است

به عربی و فارسی و از آن جمله يك قصیده در شکایت از علی مردان‌خان سزهنگ (۱) و

هجو او و نیز چند بیت از «دیوانی» که در ۱۲۳۸ از همان سزهنگ علی مردان‌خان رنجیده

پوده است با یادداشتی در این باره

قطع خشتی ۱۵ × ۲۰/۹ ج تیماج مشکی يك لا برگ (با برگ اضافی آخر)

۱۱۰ سطور ۱۵ و ۲۳ کاغذ فرنگی آهار مهره شده نخودی رنگ

(۱) - از جمله ابیات قصیده شکوائیه :

دلا تاکی شکست از دست این پیمان شکن بینی

برا از سینه کاینها جمله را بیت الحزن بینی

برو بیرون از این خانه ، ببر از خویش و بیگانه

کزین دیوان دیوانه ، گزند جان و تن بینی

علی مردان مردود آن کهن نامرد ناموجود

که در اوصاف او صد داستان از باستان بینی

تحفة المنجمين

(فارسی)

از جلال‌الدین محمدیزدی دارای سه وصیت و پنج مقاله در هر مقاله مقدمه و چند باب است و فهرست ابواب هر مقاله در آغاز آن مقاله می‌آید . مقاله اول (در احکام سال عالم) دارای يك مقدمه مبسوط در شرح بروج و بیوت و مزاج کواکب و حالات درج فلک و قوت وضعف کواکب و اجتماعات و استقبالات و سهامات و این سه باب است (فهرست ابواب پس از پایان مقدمه مقاله یکم در ص ۵۴ نسخه) . اینک فهرست بابها و فصلها

باب اول دلائل کلیه در شش فصل

باب دوم (ص ۲۰۵ نسخه) در دلایل جزئیة دارای سیزده فصل

باب سوم (ص ۲۵۴ نسخه) در احکام خسوف و کسوف و ثوانی نجوم

مشمول بر هشت فصل در احکام شعری یمانی و خاتمه در احکام مختلف در

۶ فصل

نسخه جای سخن و نسخه مجلس (شماره ۲۱۲۹) تنها مقاله نخستین

را دارد. و کاتب پیش از آن ننوشته است

فهرست مجلس ۶ : ۱۰۷

آغاز : الهی بحمدك ابتدائی و بشنايك انتهای

پایان (مقاله اول) : و بعضی در اواخر مقاله دوم و سوم و چهارم

پنجم هر يك مناسب محلش آورده میشود و چون جمع کنند زوائد تقویم باشد

آغاز فصل ۵- خاتمه (تواریخ و توقیعات فصل ۶ جداول ضروریه و نیز

اختیارات علی رای اهل خطا)

بسمله احکام اجتماع و استقبال نخست بودن قمر در بروج : : در

حمل چون ماه از آفتاب باز گردد به وقت اجتماع با استقبال... باب اندر دانستن
احوال تسعیرها - باب در تسعیرات صاحب اجتماع
پایان : زیادت و نه نقصان بريك سان باشد - تمت كتاب تحفة المنجمين
بعون الملك المعين فی يوم الاحد - سنه ۱۲۲۴

۸۶۳ نسخه ایست به قلم نسخ مورخ ۱۲۲۳ . جداول نجومی در ص ۲۹-
۳۳ و ص ۴۷ - ۴۹ با قلم قرمز و سیاه است عناوین قرمز . بر پشت برگ نخست تملك
محمد اسماعیل حسینی انجوی و مهر چهار گوش بزرگ او دیده میشود
قطع وزیری کوچک $۱۳/۵ \times ۲۱/۵$ ج تیماجی مشکی . برگ ۲۱۵ سطور هر
صفحه ۱۸ کاغذ فرنگی سفید

(فارسی)

دیوان واله

از شاعر متخلص به واله (و بنا بر نوشته پشت جلد نسخه : واله قمی)
که در قرن ۱۴ زندگی میکرده و چنان که پیداست بیشتر اشعار دیوان
قصائد است که تقریباً ترتیب الفبایی دارد سپس غزلیات با ترتیب الفبا و رباعیات.
غالب قصائد در مدح سلطان محمدخان ایلخانی فارس است و در یکی از
آنها از ایجاد او ملك محمد آباد و باغهای آن را در ۱۳۰۲ یاد میکند . چند قصیده
نیز در مدح امیر المؤمنین علی علیه السلام و يك قصیده در مدح مرشد خویش علی آقا
پسر حاج آقا محمد (پیشوای سلسله نعمه‌اللهی) دارد .

آغاز : به نام خداوند دادار فرد

جهاندار بیدار بی خواب و خورد

طرازنده طارم ماه و مهر

نگارنده نقش هفتم سپهر

آغاز غزلیات: چه سود از خرمن هستی که افروزد مشاعلها
 در آن معرض که برق عشق سوزد نقد حاصلها
 پایان: ای واله اگر پاس دهن میکردی
 یا حرمت نفس خویشتن میکردی
 از حرف درشت و نرم بادشمن و دوست
 گشتی خممش و ترك سخن میکردی

۸۶۴ نسخه ایست به خط نستعلیق. برگهای اول و آخر نسخه پارگی و وصال
 دارد و قسمتی از دو برگ نخست از بین رفته است
 قطع خشتی ۲۱ × ۱۶/۸ ج تیماج قرمز يك لا برگ ۷۱ سطور هر صفحه ۱۷
 کاغذ فرنگی سفید

شرح مختصر المنتهی
 (عربی)
 از سعدالدین مسعود تفتازانی (م - ۷۹۳) بر مختصر منتهی السؤل تألیف
 ابن حاجب در اصول فقه .

کشف الظنون : ۱۸۵۳ (منتهی السؤل والامل) .

آغاز : الحمد لله الذی وفقنا للوصول الی منتهی ...

پایان : و فیما ذکر ارشاد لذلك والله الهادی سبیل الرشاد والمسئول
 لنیل العصمة والسداد

۸۶۵ نسخه ایست به خط نستعلیق مسعودین محمود سلمانی قبادیانی مورخ
 ۸۵۲ . بر کنار صفحات حاشیه‌هایی است به خط کاتب از مؤلف و به نقل از تلویح وبدون
 نشان و حاشیه‌هایی به خط دیگر و از آن جمله در ص ۲۰۲ (که نویسنده از خلیفه سلطان یاد
 میکند) در ص ۲ حاشیه‌ای بوده که آن را محو کرده اند .

بر پشت برگ نخست نسخه تملك مير محمد صالح حسینی پسر مير عبدالواسع مورخ ۱۰۷۵ و نیز گواهی از کسی بر آن که نسخه در تملك فرزندش محمد جعفر است و مهر تملکی از ابوالقاسم رضوی مورخ ۱۰۵۰ وجود دارد همچنین این یادداشت « حق ملك شاه محمود حکیم هروی بود در بلدة بخارا خریده شد سنه ۹۵۵ با شرح مواقف و شرح مقاصد از نتاج علامة العلماء قاضی ... شیروانی » بر برگ اضافی آخر نسخه غزلی است از محتشم باخط دیگر . تمام برگها لکه‌های رطوبت کهن و حاشیه برگ نخست و صالی باریکی دارد عناوین شنکرف

قطع وزیری باریک ۱۴ × ۲۲/۵ ج تیماجی قهوه‌ای با ترنج و نیم ترنج و برگردان . عطف دامن و صالی شده با پارچه مشکی برگ ۲۴۵ سطور هر صفحه ۱۵ کاغذ آهار مهره شکری رنگ

سعادات ناصریه

(فارسی)

از ملا آقا دربندی (م ۱۲۸۶) ترجمه مانندیست از کتاب معروف او اکسیر السعادة و اسرار الشهادة در ۱۳ باب. این کتاب را به امر ناصرالدین شاه نوشته و در مقدمه داستان ملاقات شاه را با خود و نیز داستان توطئه قتل خود را از طرف « میرزا محیط کرمانی و پسران سید کاظم رشتی » می‌آورد .

این کتاب چند بار به چاپ رسیده است فهرست منزوی ۶ : ۴۴۸۷

آغاز : الحمد لله الذی جعل معرفة اصحاب الکساء

۸۶۶ نسخه ایست به خط نسخ قرن ۱۳ - ۱۴ . این نسخه تا قسمتی از مجلس

اول از باب نهم است و ناتمام مانده .

قطع خشتی ۱۷ × ۲۱/۵ ج تیماجی مشکی برگ ۱۳۱ سطور هر صفحه ۲۰

کاغذ فرنگی سفید

۱ - کشاورزی - رساله (گ - ۲۰)

= رساله در علم « زراعت و حراثت و دهقنت » با نثری کهن در دوازده باب. مؤلف در دیباجه کتاب سخنانی درباره ارزشها و فوائد کشاورزی و دهقانی از احادیث و اقوال بزرگان و از آن جمله از « سید امام اسماعیل گرگانی » میآورد و در پایان دیباجه فصلی است به تازی در این باب و مؤلف پیش از شروع در آن گوید « فصلی به فصاحت حجازی درین معنی بنویسم تا اگر فاضلی هنرمندی را چشم بر این کتاب افتد بی نصیب نباشد و ملامت نفرماید « الفلاحة والحراثة والزراعه من قبیل واحد » (۱)

پس از پایان فصل تازی فهرست ابواب کتاب را چنین میآورد :

باب اول : در بیان کردن اوقات کشتن غله و رزو درخت و حبوب

باب دوم : در دانستن زمین نیک و بد و میانه .

باب سوم : در رسوم زراعت غله و تخم و حبوب و نگاه داشتن تخمها

از آفت .

باب چهارم : در کشتن درختان و ترکیب کردن و آفتهای آن زائل کردن

باب پنجم : در رسوم کشتن پالیزها و تره زارها .

باب ششم : در حیلهایی که ملخ و کرم را از کشت بازدارد و آفت برگ

درختان و رز ان را زائل کند .

باب هفتم : در علم رزبانی و باغبانی .

باب هشتم : در حیلها که متقدمان کرده اند در بازداشتن سرما و آفت

یخچه از کشت و باغ و رز .

۱ - در فصل تازی امثال و کلمات قصار و احادیث در باب زراعت و دهقنت

می آرد از آن جمله داستانی از دقیقه دختر ابو صفا و مادر عبدالمطلب در باره خشک سالی مکه.

باب نهم : در دفع کردن پشه و مگس و زنبور و کیک و مور و موش
 باب دهم : در نگاه داشتن غله در انبار تادیوچه در آن نیفتد .
 باب یازدهم : در معرفت چهارپایان که دهقانان را از دانستن آن گزیر نباشد .
 باب دوازدهم : در تفاریقات و نوادراز هر جنسی و نوعی .
 در باب ۱۱ مؤلف میگوید « در تاریخ آل ناصر بوالفضل بیهقی آورده
 که در غز و سومنات من حاضر بودم که سلطان حصاری را در بندان کرده بود
 و به گرفتن نزدیک آورده بعد از چهل روز زنی برهنه و موها باز کرده بر بالای
 حصار آمد به یک دست نقاره گرفته و به یک دست جاروب و جاروب را بر نقاره
 میزد و در روی سلطان می افشاند و سلطان در آن می نگریست و اثری و تکسری
 در او پدید می آمد تا تب گرفت بترسید و از آن جا برخاست »
 در باب ۱۲ آرد « در ازترین درختان به مدت عمر درخت زیتون است
 و سه هزار سال می بدارد و به فلسطین باشد دیگر دار پرنیان خود میروید و او را
 تخم و نهال نباشد... اگر ادیش بجوشانی و به موضع (که) ایحاز (کذا) باشد بریزی
 ایحاز بر نیاید و اگر ایحاز را بجوشی و آن آبرا بر چوبی کنی که او پیش باشد
 و برو مالی... »
 آغاز : و بعد این رساله ایست در علم زراعت و حراثت و احکام
 دهقنت و آنچه در این باب بود از خواص و نوادر اگر چه اطناب لایق این
 کتاب نیست ولیکن ... بعض فضیلت این علم باز نموده شود تا دهقان را بدان
 فائده رسد و آن چه در این باب ناگزیر است به حسن اعتقاد سعی نمایند نقل
 است که حضرت رسول ﷺ فرمود... هیچ مردی از امت درختی ننشاند مگر
 آن که از میوه آن درخت فائده به آدمی یا مرغی یا جانوری رسد
 پایان : اگر خواهی که بر میوه‌ها نقش کنی یا نامی بنویسی بزنگار

بنویس و چون خشك شود بدست فرو فشارد و بگذارد تا بزرگ شود و برسد آن نقش نیکو آید. اگر دنب اسب درزیر آستانه در نهی موشان از آن خانه بگریزند. تمت هذه الرساله ... فی سنه ۱۳۶ (= ۱۰۳۶) در مدرسه رفیعہ عالیہ شیراز. پس از رقم کاتب در حاشیہ ذیل صفحہ این یادداشت دیدہ میشود: «ورود اقل خلق ... محمدرضا ابن مرحوم صاحبی امخواجه محمدحسن در شیراز یکشنبه هشتم شهر ذیحجه ... که عید غدیر باشد سنه ۱۲۵۵ ۱۲۵۷ در حضرت محمدیہ قلمی شد»

۲ - کشاورزی نامه (گ ۲۰ ب تا ۲۴ الف)

بخشی است از کتابی در پیوند کردن گلها و درختان و اصلاحات و دفع آفات در چند فصل: (فصل در آنکه انگور را هم دانه نباشد - اگر دانه کدو در میان درخت رز نهند و آن را محکم کنند از آن موضع کدوی بزرگ بیرون آید - ... اگر خواهند سیب سفید سرخ شود ... - هر بامداد در زمستان آب گرم درین درخت گل کنند ممکن بود که هر سال دوبار بشکفت ... - فائده چون قمر زائدالنور باشد هر درختی و چوبی و نباتی از غله ... که برند و بدروند چون بنهند جانوران در آن پدید آیند ... اصلاح و منفعت انجیر ... - دیگر دفع ملخ و کرم در کشت زارها ... سروء گاو ... بر آتش نهند و دود کنند ملخ و کرم آنجا فرود نیاید و آنچه باشند بمیرند فصل در وقت تخم پاشیدن ... فصل گفته اند انداختن طیور باتخم آمیخته کنند سبب قوت و زیاده دخل شود ... فصل اگر خواهند که علفهای تباه ... چنان دور کنند که باز نروید ... فصل اگر مقداری از برگ انار با صد مثل او گندم بیامیزند آن گندم بسیار روزگار بماند ... - دیگر چهار پا فربه کردن ... وصل . شفتالو در بید وصل کنند شفتالو

آید ... و اگر در رز وصل کنند سخت شیرین آید ... دیگر سنجد که به تازی
غبیرا خوانند درخت مبارکست اگر در میان نبیذغبیرا خورند مستی باز دارد...
دفع ارضه ... اگر خواهی که درختی کاری که چون برآمد برگ درخت نوشته
باشد . بستان تخم آن درخت که خواهی ... دفع مورچه زهره گاو به سوراخ
مورچه فروریزند بر نیایند

آغاز : اگر خواهند که اناری باشد که در میان آن آب باشد بگیرند
عدس انار و نیمه آنرا به دو نیم کنند .

پایان : دیگر گوسفند چون بیمار شود قبیل بخورد بهتر شود

۳ - باب در علم قیافه (گ ۲۴ ب تا ۲۶ الف)

استدلال بر اخلاق باطنی انسان از روی شکل اعضاء ظاهر از سر تا
قدم به ترتیب. این بخش ظاهر آرسددهم رساله شماره ۶ دفتر جای سخن است
رجوع به آنجا شود

آغاز: باب در علم قیافه باب در بیان حلیه صورت ظاهر انسان و شکل
و شمایل و جوارح و اعضاء که هر عضوی دلیل چه صفت است بسر بزرگ دلیل
همت عالیست

پایان : و موجب رجحان طرف عقل میشود باقی ... برین قیاس بود

۴ - رجال الغیب (گ ۲۶)

گفتاریست کوتاه در توضیح درباره رجال الغیب و قطب و قطب الاقطاب
و ابدال و مسیر ایشان در این عالم. این گفتار دایره ای نیز دارد (برای تعیین زمان
و مکان حضور رجال الغیب) که در نسخه حاضر نیست . در این گفتار آمده :

« شیخ محیی‌الدین عربی در دو دفتر از فتوحات مکیه و در چند کتب دیگر از تصانیف خود ... شرح احوال ایشان را مبسوط بیان فرموده »
(مجلس شورای ملی ۱۹ : ۴۵۷ و ۵۱۹)

۵ - تعبیرنامه (گ ۲۷ - ۲۸)

آغاز : این مختصریست از تعبیرنامه حضرت یوسف عَلَيْهِ السَّلَام دیدن خشم خدای تعالی به توبه رجوع باید کردن دیدن باران
پایان : دیدن سلطان خلل دین باشد ... محمد وَاللَّهُ سَعْدُ را به خواب
دیدن علم دین باشد تمت‌التعبیر من یوسف النبی عَلَيْهِ السَّلَام
۶ - رساله در علم قیافه (گ ۲۹ - ۳۱ الف)

دارای ده مرصد و یک خاتمه از این قرار : (۱) - در تعلیم علم فراست
و سبب احتیاج انسان به آن . ۲ - در استدلال از مساکن بلدان بر اخلاق هر
شخصی ۳ - در بیان آن که چون عضوی از اعضاء انسان مانند عضوی از حیوان
باشد آن انسان را خلق و خاصیت آن حیوان باشد ۴ - آن که انسان را در
وقت فرح و غضب و خوف و رجاء هیأت مختلف شود ۵ - آن که هر صنفی از
صنفاں مثل رومی و ترکی .. خلق و هیبت مخصوصی باشد ۶ - در بیان آن که
نهر حیوانی قوی تر و کلان تر از ماده است ۷ - در بیان آن که حکم نکند بر
[یک] علامت یاد و علامت بر خلق نیک یابد که آن مفید یقین نباشد ۸ - استدلال
از طریق مزاج بر اخلاق باطن ۹ - در بیان استدلال از لون اعضاء بر اخلاق باطن
۱۰ - در بیان استدلال از اعضاء ظاهر بدن انسان بر اخلاق باطن از سر تا قدم
خاتمه در تحقیق علم فراست . کاتب از مرصد دهم تنها عنوان آن را می‌آورد
ومی گوید : « آن را ساقط کردیم به واسطه آن که همین مرصد را در چهار ورق قبل

از این صفحه نوشته‌ایم » (رجوع شود به شماره ۳ دفتر جای سخن) . مؤلف در خاتمه این رساله از ابن سماحه یاد میکند . نسخه‌ای از این رساله با عنوان « مختصر در علم قیافه در ده مرصد » در مجموعه ۹ در کتابخانه مرحوم استاد عبدالعظیم قریب است که اکنون در کتابخانه دانشگاه تربیت معلم تهران نگاهداری میشود . (نشریه کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران ۵ : ۶۴۰)

آغاز : الحمد لله رب العالمین ... اما بعد این مختصریست در بیان علم قیافه مبنی بر دانستن خواص انسان از قیافه و هیئت بدان که علم بر سه قسم است پایان : خاتمه در تحقیق در علم فراست . ابن سماحه روایت میکند از استاد خود امام محمد سملی رحمه الله که گفت چون میل تعلم علم فراست نمودم و هر کتب که در باب فراست بود به دست آوردم و رنج بسیار بردم آخر روزی به موضعی رسیدم مردی بسیار سرخ چهره و به غایت کبود چشم بمارسید الحاح و تضرع بسیار نمود که امشب شما در خانه من مهمان باشید ... منزل آنجا ساختیم آن چه طریقه مروت بود به جای آورد ... این معنی به خلاف آن چه در این علم بود مشاهده رفت و برفوت عمری که در این علم صرف کرده بودم تأسف میخوردم ... عزم رفتن کردیم با خود گفتم من بعد ترك این علم گویم ... که صاحب خانه نسخه‌ای بیرون آورد اخراجاتی که کرده بود به اضعاف نوشته به خادم گفتم آن چه میگوید بده و ما را از صحبت او و ارهان ... این دو کلمه در قلم آمد تا خواننده این علم را تحقیق گردد که در علم قیافه هیچ شکی و شائبه‌ای نیست تا بر اهل فطن و ذکاء روشن باشد .

در ذیل رساله قیافه يك باب « اندر آنچه با هم نشاید خوردن » با قلم همین کاتب از محمد بن زکریا رازی نقل شده است .

۷ - حدیث ملاقات ابلیس با پیامبر (ع) (گ ۳۱ ب ۳۴ ب)

آغاز : بسمله روایت صحیح است که روزی حضرت رسول ﷺ با اصحاب خود در حجره عایشه نشسته بود ناگاه شخصی در خانه را بزدر رسول ﷺ به اصحاب خود گفت این ابلیس است او را راه دهید

۸ - مثلثات (گ ۳۴ - تا ۳۵ الف)

واژه‌های عربی است که حرف اول آن با سه حرکت (فتحه و کسره و ضمه) خوانده میشود و با هر حرکت معنای خاص دارد کاتب سه معنای از فارسی هر واژه عربی را در اطراف آن نوشته است. از «غمر» تا «فرق»
 آغاز : غمر (آب بسیار - آبگینه - احمق) الحجر (منع - بغل - نام مردم) جنه (بهشت - پری - سیر) حب (دانه - رحم - دوستی)

۹ - مدخل منظوم در تقویم و نجوم (گ ۳۵ الف تا ۳۹ الف)

منسوب است به خواجه نصیر (در غالب مدارك و نسخ) و در نسخه‌های بسیار نیز به عبدالجبار خجندی، فخرالدین مبارکشاه غوری در برخی از نسخه‌ها به سید اشرف وانوری نسبت داده شده است. از شرح حبیب الله طیب که در ۹۲۷ برای منظومه نوشته استنباط میشود که وی آن را از خواجه نصیر نمیدانسته است. نسخه‌های این منظومه بایکدیگر اختلافات بسیار دارد. (رجوع شود به فهرست مجلس شوری ۱۹: ۴۵۴-۴۵۶). در ذیل منظومه در حاشیه صفحه تاریخ ۱۰۳۶ دیده میشود

۱۰ - مرزبان نامه (گ ۴۰ - ۴۷)

بخشی است از مرزبان نامه از «باب ۳ در ذمك اردشير و دانای مهران به ۱۴ تا بخشی از «داستان سوار و پیاده»

۱۱ - اسماء الله (ک ۴۸ - ۵۴ الف)

اسماء حسنی است با ذکر اعداد جفری و ترجمه فارسی . صفحه نخست اسامی بسیطه است که دنبال آن از دفتر افتاده است و پس از آن اسامی مرکب است . در دو صفحه آخر ترجمه فارسی و اعداد جفری نوشته نشده است .

۱۲ - رساله والدیه (گ ۵۴ ب تا ۶۰ الف)

از خواجه ناصرالدین عبیدالله احرار (م - ۸۹۵) در معرفت و وصول این رساله بانام رساله تصوف و رساله در معرفت نیز یاد شده (فهرست دارالکتب از طرازی ۱: ۲۳۱ متزوی ۲: ۱۳۹۷)

آغاز : بسملة الحمد لله الاحد بذاته و کبریائه الواحد بصفاته ... سبب تألیف این مختصر آن بود که والدین فقیر ... بنا بر حسن ظنی که ایشان را به این فقیر بود امر کردند به این فقیر که باید برای ما چیزی نویسی از سخنان اهل الذکر که عمل به آن سبب وصول به مقامات علیه است ... و ملتزم از ناظران در این مختصر آن که مؤلف را در میان نه بینند

پایان : چون رابطه نماند آن حال نماند و سبب این بود که بسیاری از کسان که ایشان را ذوقی از صحبت این طایفه حاصل شده بود نماند .

در پایان این نسخه تاریخ ۱۰۶۵ دیده میشود

۱۳ - رساله اختلاج اعضاء (گ ۶۴ ب تا ۶۶ الف)

آغاز : بسملة در بیان احکام اختلاجات و آن عبارت است از جستن اعضاء ناگهان . گویند هرگاه زیاده بر سه مرتبه جست علامت باد است و این علم متعلق به ذوالقرنین است هرگاه میان نیز بجهد

پایان : اگر همه اعضا مکرر بجهت مقدمه فالج و لقوه وسکته است مدارا نماید. (این نسخه و نیز بقیه مجموعه باقلم تازه تر و کاغذ فرنگی است)

۱۴ - تحفة الملوك (ک ۶۸ الف تا ۷۱)

=تحفة الوزراء چهل باب است . در دیباجه برخی از نسخ نام مؤلف جمال الدین اصفهانی یاد شده و اوراق این نسخه با چند برگ پس از آن واژگون صحافی شده و برعکس دیگر صفحات قرار گرفته

۱۵ - وصایای لقمان (ک ۷۱ الف تا ۷۳ الف)

پندهای منسوب به لقمان حکیم است (فهرست مجلس شوری ۲۱: ... این نسخه نیز مانند نسخه بالا (تحفة الملوك) و باهمان خط و کاغذ است

۱۶ - مناجات موسی (ک ۷۳ - ۷۶)

آغاز : بسمله در حکایت آمده است که حضرت موسی حکیم اندر طور سینا مناجات می نمود ... از آن جمله حضرت نبوی ... چند جمله می خواهم که بپرسم و از گستاخی آن میترسم

این بخش نیز مانند دو رساله پیش است باهمان خط و کاغذ

۸۶۷ دفترست به خط نستعلیق قرن ۱۱ (جز برگ ۶۴ تا آخر که از قرن ۱۳ است) تاریخ ۱۰۳۸ و ۱۰۶۵ در دفتر دیده میشود . پس از رساله والدیه (شماره ۱۲) هشت صفحه نوشته های مختلف است .

قطع جیبی ۱۹/۵×۹ ج مقوای کرم رنگ بانقش جیبی مندرس عطف تیماج قرمز مندرس برگ ۷۶ سطور هر صفحه ۲۲ - ۲۶ - ۱۹ کاغذ اصفهانی و برگهای آخر فرنگی مجموعه (فارسی و عربی)

گردآوری سیدحیدر بن علی بن اسماعیل کرکی و بخشی از میان و چند برگ اول و آخر به خط دیگر و باتاریخهای دیگر است

۱ - غزلیات فیض (گ ۱ الف) (فارسی)

دو غزل است از فیض این غزلها به خط شکسته رضاقلی هدایت است

آغاز : یاد یاران که کنند از دل و جان یاری هم

بارسر کرده روند از پی غم خواری هم

۲ - اربعین حدیث (گ ۱ ب تا ۲ الف) (عربی)

از محمد بن مکی شهید اول. يك حدیث است بایک سند مشتمل بر چهل

فقره از وصایای حضرت رسول (ص) به امیر المؤمنین علی (ع) (ذریعه ۱ : ۴۲۷)

آغاز : فما نقله و رواه الشيخ الاعظم ... محمد بن مکی ... قال العبد

الفقير ... محمد بن مکی ... اخبرنا الامام عميد الدين عبدالمطلب الحسيني ...

پایان : و حسن اولائك رفيقا

این بخش را به قلم نستعلیق قرن ۱۳ - افزوده‌اند

۳ - سورة الولاية (گ ۳ الف) (عربی)

عباراتی است ساخته شده به عنوان سورة الولاية منسوب به نسخه

ابن مسعود (این بخش به خط نستعلیق است و از قرن ۱۱ می‌نماید)

۴ - صیحه و صدا (گ ۳ ب تا ۵ ب) (فارسی)

از مولی جلال دوانی در عرفان دارای يك مقدمه و يك « صیحه » و

چند « صدا » (فهرست منزوی ۲ : ۱۲۷۲)

آغاز : سبحانك سبحانك تعاليت عن مدانة الاشياء والامائل... اما

بعد برادر طریق التماس نمود تا تذکره بعضی از سوانح وقت درین جزو ثبت رود .

۵ - حدیث غمامه = حدیث بساط (گ ۵ تا ۶ ب) (عربی)

متن يك حدیث است در مناقب علی عليه السلام به نقل از کتب عامه این حدیث بلند به نوشته ذریعه در کتاب المختصر حسن بن سلیمان به نقل از منهج التحقيق روایت شده. قاضی سعیدقمی و فخرالدین ترکستانی ماوراء النهری و آقا جمال خوانساری و آقا محمود کرمانشاهی (پسر آقا محمد علی) آن را شرح کرده اند.
(ذریعه ۱۳: ۱۹۰ - ۱۹۲ و فهرست حاضر: ۲۲۸)

آغاز: ومن مناقب سيد الوصيين... علی بن ابی طالب عليه السلام... خبر العامه
مارواه ابو عبدالله ابن زکریا بن دینار العلامی عن ابی جیبیر الاسود عن محمد بن عبدالله یرفعه الی سلمان الفارسی (رض) قال کنا جلوساً عند مولانا و سیدنا امیر المؤمنین عليه السلام... حین بویع عمر بن خطاب بالخلافة انا و ولدیہ... فبینما نحن جلوس اذ التفت الیه الحسن عليه السلام و قال یا امیر المؤمنین ان سلیمان بن داود نال ملکالم ینله

پایان: قال سلمان الفارسی یا امیر المؤمنین... لعن الله من غصبك حقك... و ضاعف علیهم العذاب. راقمه و جامع هذه السفینه اقل خلق الله حیدر بن علی ابن اسماعیل الهاشمی الکرکی العاملی.

۶ - شرح کلمات ابن هود (گ ۷) (عربی)

شرح است بر سخنانی از ابن هود مغربی در تجلی ذاتی از صائین الدین علی ترکه اصفهانی (م - ۸۳۰)

آغاز کلمات ابن هود: بسملة قال الشيخ الحكيم التحرير ابن هود المغربي..
لمات تجلی الله تعالی لذاته بذاته من ذاته فی ذاته عن ذاته علی ذاته الی ذاته فتجسد

ما تجسد فكان الاول عرشا والثاني كرسيا ... والسابع سراقال الفقير (۱) ...
اعلم ان تحقيق هذا الكلام و تبين مقاصده متوقف على تمهيد مقدمات ...
متوسلا في ذلك الى من ختم باسمه كنوز ... من ذلك ما يستمد من اصول العدد
على ما عليه راي القدماء من الانبياء و هو ان الاربعه لاحتوائها على المرتبة
الكمالیه شملت جميع مراتب الوجود

پایان : و اما المسمى آدمما فمقيد بعقل وفكرة او قلادة ايمان هذا
ما قال سهل والمحقق مثلنا لانا و اياهم (كذا) بميزان احسان

۷ - قصیده در مدح امیر المؤمنین علی (ع) (گ ۷ - ۸) (فارسی)

از محتشم کاشی در جواب شاه طاهر (در عنوان چنین آمده است).
اینک بیتی چند از آغاز و انجام قصیده :
باز نوبت زن دی برافق کاخ فلک

میزند نوبت من ادركه البدر هلك

محتشم صبح ازل راه به مهرت چون برد

لقد استعصم والله به واستمسك ...

دست چوبك زن تقدیر به آهنگ رحیل

چون زند بر در دوازه عمرش چوبك

دستگیری کن و مگذار در آن مهلكه اش

آن قدر زار که یکباره شود مستهلك ...

۱ - در نسخه (شماره ۱۰۳۳/۵) دانشگاه در اینجا نام شارح آمده است و تفاوت

دیگر نیز دیده میشود بدین گونه «السابع ارضا ... شرحها المولی... خواجه صائن الدین

ترکه قدس سره قال الفقیر ... اعلم»

آن فلک رتبه که شد باعث این نظم بلند

بر فلک باد عماری کش او دوش فلک

۸ - قضاء و قدر - مثنوی (گ ۸) (فارسی)

از محمد رضا بیک سفره چی (منزوی ۴ : ۳۰۴۳) نسخه شماره

۲۶۶۵/۸ مجلس شوری در بیت آغاز و انجام با نسخه حاضر متفاوت است و این بیت

تاریخ دار در آن نسخه آخرین بیت این مثنوی است :

چو آمد شادی و غم شد ز دل حک

از آن شد سال تاریخ الف و چل یک

آغاز نسخه حاضر : شنیدم روزی از روشن ضمیری

سپهر عقل را بدر منیری

پایان : چنین سرمست و لایعقل چرایی

ز خود چون سفره چی غافل چرایی

دلا گر طالب راه خدائی

بزن برهستی خود پشت پایی

دلا پیوسته تسلیم رضا باش به هر حالی که هستی با خدا باش

پس از مثنوی سفره چی در همین صفحه اشعار است از شیخ علی نقی،

محمد معصوم کاشی، محمد بیک فرصت میررضی، امیر خسرو دهلوی و

ابوسعید ابوالخیر

۹ - رساله قضاء و قدر (۱) (گ ۹ - ۱۰) (عربی)

= المختصر فی القضاء والقدر از کمال الدین عبدالرزاق کاشی. این

۱ - در فهرست مجلس شوری (ج ۵ ص ۴۳۶) آمده که «مقایسه این رساله

با رساله صدرا المتالهین در قضاء و قدر نشان میدهد صدرا ازین رساله نامده بسیار برده

و حتی عنوان بیشتر فصلها را از رساله کاشی گرفته»

رساله دارای ده فصل است (فهرست فصلها در فهرست مجلس شوری ج ۵ یاد شد) این ده فصل در همه نسخه‌های این رساله نیامده و نسخه حاضر تا فصل ۵ است: (فی مسائل مناسبة لهذا المعنی) و بقیه آن در جای دیگر از نسخه است به نوشته ذریعه: این رساله به زبان فرانسوی ترجمه و بامتن عربی یکجا در حدود ۱۸۷۵ در فرانسه به چاپ رسیده است. (ذریعه ۱۷: ۱۴۸ و ۲۰: ۱۷۴) فهرست مجلس شوری ۵: ۴۳۶ بردکلمان ۲: ۲۸۱)

پایان: (اواخر فصل ۵) محرکة الاعضاء بمنزلة حركة السماء و ظهور الفعل هو القدر (از اینجا تا اواخر فصل ۱۰ دو برگ است که در صحافی جا به جا شده و اکنون برگ ۱۲-۱۳ مجموعه است. پایان چنین است): و فیما ذکرناه کفایه لمن تیسرله ولا ینجع اکثر من ذلك لمن یعتبر علیه وباللہ العیاذ من التقصیر فان بیده تیسیر کل عسیر

۱۰ - شرح حدیث حقیقت (گ ۱۰) (عربی)

شرح عبدالرزاق کاشی بر حدیث سؤال کمیل بن زیاد از حضرت مولی علی علیه السلام در باره حقیقت و پاسخ آن حضرت (ذریعه ۱۴: ۱۹۶) فهرست مجلس ۹: ۲۲۴۲۱ ش ۱۵۰)

آغاز: بسملة الحمد لله رب العالمین... و بعد فهذا مما املاه الشيخ... هادی ارباب الطریقه... عبدالرزاق الكاشی

پایان: کنسبة نور الصبح الی نور الشمس وقت الاستواء وعند... اطفیء السراج والله اعلم بالصواب. (پس از پایان رساله در همین صفحه چند یادداشت کوتاه است به همین خط در دستور بستن خون بینی و بیرون آوردن زالو از گلو و طلسمی برای پیدا کردن گمشده و پس از آن (در برگ ۱۱) چند ماده

تاریخ است از محتشم کاشی به این شرح: تاریخ ارتحال... شیخ علی بن عبدالعال از محتشم (که قصیده ایست دارای ۱۶ بیت در مدح محقق کرکی) (۱) تاریخ فوت وحشی (یک رباعی طنزآمیز است) و شش رباعی از او در ماده تاریخ جلوس شاه اسماعیل بر تخت پادشاهی و پس از آن قطعه ایست دارای ۶ بیت از محتشم در شرح طریق استخراج تاریخ از آن رباعیات. آغاز قطعه چنین است: شرح رباعیات مذکوره

از این شش رباعی که کلکم نگاشت

برای جلوس خدیو زمان

هزار و صد و بیست تاریخ از او

برون زد قدم هشت افزون بر او

و پس از آن حدیثی است از رسول (ص) در صفت عرش و کوش...

به فارسی

۱۱ - بهجة الروح (گ ۱۱) (فارسی)

از مولانا روحی نیشابوری، فصلی (در اخلاق و آداب معاشرت)

۱ - بیت آخر که ماده تاریخ در گذشت محقق است:

چون برفت از بهر تاریخ زمان رحلتش

نکنه دانی گفت رفت آن نایب صاحب زمان

که جمله «رفت آن نایب صاحب زمان» مطابق ۹۹۳ است و بیت نخست

قصیده این است:

ناگهان سوزنده برقی جست از صلب جهان

کز تفش افتاد آتش در زمین و آسمان

۲- رجوع شود به تذکره نصرآبادی.

از آن کتاب

آغاز : فصلی چند از کتاب بهجة الروح مولانا روحی نیشابوری مرقوم میشود . فصل اول در بیان سلوك بزرگی بی‌حسب و نسب و خودبینی و خودپسند و مقید به صدرنشینی
پایان : به غاية الغایة کریه و رکیک می‌باشد .

زنهار بدان سلوك اندر عالم تا نشینی در پس زانوی ندم
زنهار سلوك آن چنان کن که به دهر فارغ باشی ز محنت و غصه و غم

پس از برگ ۱۳ برگ یا برگهایی از دفتر افتاده در برگ ۱۴ چند حدیث و چند بیت از سید حمیرست که گرد آورنده این جنگ میگوید از خط جد خویش شیخ علی نقل کرده ، قطعه‌ای از حکیم رکن و نیز یک صفحه از یکی از منشآت است با این آغاز : « بارقة توفیق ازلی و شعشعة هدایت لم یزلی که چراغ افروز خاطر قدسی مناظر است ».

۱۲ - دو مکتوب از کاشی و سمنانی (گ ۱۵ - ۱۷ متن) (فارسی)

نامه‌ایست از کمال‌الدین عبدالرزاق کاشی به علاءالدوله سمنانی در دفاع از مسلک وحدت وجود و اعتراض به سمنانی که آن را رد میکند و نامه علاءالدوله در پاسخ کاشانی (که بر پشت نامه کاشانی نوشته بوده). اینک مقدمه تاریخی نامها - که گرد آورنده جنگ آورده - نقل میشود : « شیخ کمال‌الدین عبدالرزاق مرید نورالدین عبدالصمد نطنزی ... باشیخ رکن‌الدین علاءالدوله معاصر بوده و در میان ایشان در قول به وحدت وجود مخالفت و مباحثات واقع است و در آن معنی به یکدیگر مکتوبات نوشته‌اند ... از امیر اقبال سیستانی (که در راه سلطانیه با کمال‌الدین عبدالرزاق همراه بوده پرسید که

شیخ تو در شان محیی‌الدین اعرابی و سخن او چه اعتقاد دارد در جواب گفته است او را مردی عظیم‌الشان میدانند و اما میفرماید که درین سخن که حق را وجود مطلق گفته غلط کرده ... وی گفته است اصل همه معارف او خود این سخن است و از این بهتر سخنی نیست عجیب که شیخ تو این را انکار میکند و جمله انبیا و اولیاء بر این مذهب بوده‌اند. امیر اقبال این سخن را به شیخ خود عرضه داشت کرده بوده است شیخ در جواب نوشته است که در جمیع ملل بدین رسوائی سخن کس نگفته است و چون نیک‌باز شکافی مذهب طبیعی و دهریه بهتر به بسیاری از این عقیده است ... و چون این خبر به شیخ کمال‌الدین عبدالرزاق رسیده به شیخ رکن‌الدین علاءالدوله مکتوبی نوشت و شیخ آن را جواب نوشته «

از این دو نامه نسخه‌هایی در دست است و جامی در نفحات الانس

نیز نقل میکند . (منزوی ۲: ۱۴۴۰ - ۱۴۴۱)

پس از پایان نامه علاءالدوله در برگ ۱۷ چند حدیث و نیز نقلی است

از کتاب مه‌بهارات

۱۳ - مکاتیب بابا افضل (گ ۱۸ - متن) (فارسی)

دو نامه است از بابا افضل - مرقی کاشانی نخست نامه در تعزیت تاج‌الدین محمد نوش ایادی و دیگری نامه به شمس‌الدین محمد دزواگوش آغاز نامه نخست: مدد تایید الهی از کار و اندیشه مخدومی منفصل

و منتقطع مباد

آغاز نامه دیگر: رب العزه تعالی ... آگاهست از مکنون دل و ضمیر

و روان خادم که در باره احوال ... مجلس اسموی شمس‌الدین ضیاءالاسلام

برچه صفت نیکخواه و فضیلت جوی باشد

(منزوی ۲ : ۱۶۹۹ و ۱۷۰۰ فهرست مجلس ۱۰ : ۱۳۹۲ و ۱۷ : ۷۰)

پس از نامه‌ها منقولاتی است از کتاب تکلیفیه شهید و امالی صدوق (حدیثی مبسوط در مناقب امیرالمؤمنین علی عليه السلام، نقلی از احمد برقی و چند نوشته پراکنده دیگر - گک ۱۹ - ۲۲ متن)

۱۴ - اشعار مختلف (گک ۱۵ تا ۲۲ حاشیه) (فارسی)

در دو طرف این صفحات حاشیه‌ایست که باجدول آب طلایی و قرمز از متن جدا می‌گردد و در این حواشی اشعار است از : مولانا فتحی ، وحشی ، خواجه شاپور ، فصیحی ، سلیم‌تهرانی ، میروالهی قمی ، خواجه شعیب ، شیخ علی‌نقی ، میرسنجر ، حکیم شفائی ، غیاثا ، طالب‌آملی ، حاجی ، بابا فغانی ، همایون ، صائب ، سعدی ، میرک معین ، میرمحمد مؤمن ، مولانای روم ، عارف دهلوی ، نواب آصفخان ، حسن ، میرمغیث محوی ، انیسی ، عبدالواسع جبلی ، قاسم بیک حالتی ، عرشی ، حالی ، قلبی میلی ، حسابی ، شکیبی ، طبعی ، صالح ، نراقی ، عرفی ، شعری منقول از خط شیخ بهائی ، حکیم رکن‌الدین مسعود ، اهلی ، خسرو ، هجری ، نظیری ، خواجه نصیر طوسی ، خاقانی ، و محتشم (۱) در برگ ۲۱ ب و ۲۲ الف اشعار در متن است نه در حاشیه

۱ - از محتشم قطعه‌ایست در تاریخ بنای « حوضخانه خلف‌المجتهدین شیخ اسماعیل بن حضرت‌نائب‌الامام مجتهد الزمان عبدالعال روح‌اله روحه » شعر ماده تاریخ در پایان قطعه این است :

بنا نمودن این حوض راست تاریخی

که باویست مطابق « بنای حوض جنان »

۱۵ - سورهای منتخب از توراة (گ ۲۲ ب تا ۲۵) (عربی)

۳۸ سورة برگزیده از تورات است.

آغاز : هذه فائدة جلیله وموعظة بلیغه و هی الثمانیه وثلثون سورة...

من التورات

۱۶ - طریق کاغذ رنگ کردن (گ ۲۵ ب تا ۲۶ الف) (فارسی)

آغاز : بیارد گل خسک که به هندویی کسم گویند و به عربی معصفر

خوانند چندان که خواهند

پایان : پس کاغذ در او برکشد که چینی زنگاری شود انشاء تعالی

سپس چند فقره منقولاتی است از محیی الدین ابن العربی و صدرالدین قونوی و

شارح فصوص

۱۷ - سؤال وجواب فلسفی (گ ۲۶ ب تا ۲۷ الف) (عربی)

پنج سؤال و جواب است در پنج مشکل فلسفی. در عنوان نسخه چنین

آمده است: «سؤالات از علماء الدین بخاری ساکن شیراز و پاسخها از کمال الدین

عبدالرزاق کاشانی».

سؤال اول قال المحققون وجود الواجب عين ذاته فاذا قيل لهم وجوده

معلوم و حقیقته غیر معلومه قالوا معلوم البشر وجوده المشترك

السؤال الثانی صفات الله عين ذاته عند المحققین... قيل الصفات متعدده

تكون عينها والذات واحدة فكيف

السؤال الثالث اول صادر من الواجب ليس الجوهر والا لتمييز عن سائر

الجواهر بفصل فقد صدر عن البسيط الحقیقی فی المرتبة الاولى مركب

السؤال الرابع الانسان كان عبارة عن النفس الناطقه وحدها لم يصح

حده بانه حیوان ناظق

السؤال الخامس المحققون على انه لاجبر ولا تفويض بل امر بين الامرین

وهو غیر مفهوم

پس از پایان جواب‌بهدر برگ ۲۷ منقولات پراکنده‌ایست از احادیث
و از چند کتاب مانند سرالعالمین غزالی و شرح عبدالرزاق بر کلمات ابن‌هود (۱)،

۱۸ - منقولات پراکنده به نظم و نثر (گ ۲۸ - ۵۶) (عربی-فارسی)

در این بخش نیز هر صفحه دارای متن است و دو حاشیه (در راست

و چپ صفحه) بدون پیوستگی بین مندرجات متن و حاشیه. اینک نخست فهرست
مندرجات متن :

۱ - سخنی از یکی از اکابر صوفیه در توضیح حدیث مشهور «من اکل

مع مغفور غفرله (فارسی) - داستانی مبسوط منقول از سری سقطی « که شبی

خوابم نیامد و قلقی ... داشتم چنانکه از تهجد محروم ماندم » (فارسی گ

۲۸) - ذکر ملك الفضلاء شمس الدین طبسی (شرح حال اوست به فارسی -

گ ۲۸) - سخنی از شبلی در پاسخ این سؤال که اکرم الاکرمین که بود و

داستانی از سیف‌الدین باخرزی (فارسی - گ ۲۹) - شرح حال عین الزمان گیلی

و سنائی (فارسی - گ ۲۹) - شرح اربعین شیخ بهائی ، حدیث ۲۲ (عربی-

گ ۳۰ - ۳۳) - شرح حال بایزید بسطامی به نقل از تاریخ ابن زهره اندلسی

و شیخ بهائی (عربی - گ ۳۳) - اودع تاجر من تجار نیشابور جاریة عندالشیخ

۱- تاکنون سه شرح بر کلمات معماوار ابن‌هودمی شناسیم الف - شرح عبدالکریم

گیلی (نسخه شماره ۱۸۲۵/۹) بایزید که فیلم آن با شماره فیلم ۴۴۲ در دانشگاه تهران

است . ب - شرح صائن‌الدین علی بن محمد ترکه (ش : ۶ همین مجموعه و ش : ۱۰۳۳/۵

دانشگاه) ج - شرح عبدالرزاق کاشی که چند سطر از آن در این برگ دیده میشود .

ابوعثمان الحمیری... (گک - ۳۳) - چند حدیث از پیامبر (ص) و نقلی از عثمان (که هدیه‌ای برای ابوذر فرستاد) (عربی - گک ۳۳ - ۳۴) - کان تلامذة افلاطون ثلث فرق (عربی - گک ۳۴) - بعضی از عقائد امام فخر رازی در موافقت معتزله به نقل از کتاب معالم او (عربی و فارسی - گک ۳۴) - تعریف معتزله از شرح لامیه العجم (عربی گک - ۳۴) - طب الائمة - چند دستور پزشکی (عربی - گک ۳۵) - از کتاب اعتقادات صدوق (عربی - گک ۳۵ - ۳۶) - نقل از کتاب کمال الدین در باره خضر (عربی - گک ۳۶) - چند حدیث از کلینی در حاجات (عربی - گک ۳۷ الف)

- الف تا یاء ظهوری (فارسی - ۳۷ ب تا ۴۰ الف) نثری است مصنوع از ظهوری ترشیزی در موضوع قلم و کتابت و پس از مقدمه‌ای، حروف الفباء را (از الف تا یاء) می‌آورد و هر حرف را با توصیفی مصنوع.

آغاز: الف تا یاء مولانا ظهوری - که دلها را از او باشد سروری روزگاریست که کلک سخن معنی پرور در ماتم کریمان به خاکستر نشسته پلاس سوگواری به گردن و خراش ناخن بی قراری بر جان و تن... همدست نشستگی همدوش پریشانی نشسته شهر نظام نظم از نسق افتاده سلسله نثر را صرصر آشفنگی از هم گشاده... کلمات از لباس ترکیب عور و حروف از التیام هم نفور الف که در راستی انگشت نمای این قلمرو بود از بار غم مفلسی خمیده قامت است با که بانی بنای عزت بود سیلاب خواریش از سر گذشته

پایان: یا به زبان حال و درای مقال به ندا در آمده که یا کریم ادرکنی ادرکنی. سپس بار دیگر الف تا یاء با تفصیل بیشتر آورده و ظاهراً این نیز از ظهوری است در تکمیل اول و خاتمه‌ای دارد از محمدرضابن سلیمان

حسینی (یا خود او به تبعیت از ظهوری «الف تا یاء» نوشته با دیباجه‌ای و خاتمه‌ای بدون این عنوانها و نیز بدون عنوانی در آغاز). در ذیل خاتمه نام محمدرضا حسینی آمده و نیز از ظهوری یاد شده است

آغاز: هوالمنشی بلامثال ... روزگاریست که از فیض طراوت فصل بهار کلك در ربار خشك مغزی هـ.ا را به کنار گذاشته از سرچشمه عین‌الحیوة دوات گوهرهای شاهوار دامن دامن به کنار آورده بر رخ اهل روزگار کشد

پایان: یاء یاریست که اگر پای دوستی از حاشیه بساط معنی کوتاه می‌نمود معنی را به هیچ صورت صورت معنی نمی‌بود ... یا کریم ادرکنی که طرازنده بدائع این بهارستان ... و نوازنده اختراع این داستان فارس مضممار فصاحت در کشور معانی و بیان که نام شریفش بر خاطر فیض مآثر ارباب عرفان ظهوری تمام دارد و به اختتام آن تبرک‌جسته ... اما چون ... از هیچی خوانان مکتب عرفان عارف ترشیزم ... از مردمک دیده اعتبار اولی الابصار چشم آن دارم که خرده بر خردان، سیما ... غریب دیار عرفان بل غریق لجة عصیان محمدرضا الحسینی ابن سلیمان نگیرند والعذر عند کرام الناس مقبول - دعاء حزب البحر (فارسی و عربی - گگ ۴۰ - ۴۳) با ذکر اسناد و خواص آن به فارسی - حدیث ذوالقرنین داستان اوست به نقل از کتاب کمال‌الدین صدوق (عربی - گگ ۴۴ - ۴۷) - گفتاری از هشام بن المحکم در امامت (عربی - گگ ۴۷ - ۴۹) - داستان دعبل خزاعی و انشاء قصیده تائیه در حضرت امام رضا علیه السلام به نقل از دعبل (عربی - گگ ۴۹ - ۵۰) - چند حدیث در منقبت امیر المؤمنین علی علیه السلام (عربی - گگ ۵۰) - تفسیر آیه نور و آیه «و ما کنتم بجانب الطور اذ نادیناه ...» و آیه نخست سوره روم از مجمع‌البیان (گگ ۵۱ - ۵۲) - شمه‌ای از احوال

خسر و پرویز (فارسی - گگ ۵۱) - داستان الیاس از محمد بن اسحاق (داستان
مبسوطی است و در آن از مردی پارسا به نام مزدکی یاد میشود) (عربی -
گگ ۵۲ - ۵۵) - داستانی از عمر (فارسی - گگ ۵۵ ، دنبال آن از مجموعه
افتاده و به جای افتادها دو برگ سفید گذاشته اند)

فهرست مندرجات حواشی (برگ ۲۷ - ۵۵) :

داستانی از هادی خلیفه عباسی و نقلی از اخلاق ناصری خواجه نصیر ،
کلیات عوالم ، حدیثی از علی (ع) ، سخنی از زنون و مطلبی فقهی (عربی
به نقل از کشکول بهائی - گگ ۲۷) - چند فقره منقول از تذکرة الاولیاء عطار
(گگ ۲۸ - ۲۹) ، سپس اشعاریست به فارسی از این شاعران : میرزا معصوم
وزیر گنجی ، حسن دهلوی ، کمال اسماعیل ، علی شهاب ، امیر شاهی ، شیخ
ابوسعید ابوالخیر ، شیخ سهیلی ، صائب ، اوحدی ، میرزا جلال ، ارشدا ،
خیام ، طوفی ، عتابی ، اهلی خراسانی ، نگاهی ، مکتبی ، عبدالرزاق گیلانی
(= قمی) ، رودکی ، سیف اسفرننگ ، شیخ ابوالقاسم ، نظیری نیشابوری ،
حیدر کلیچه ، نجمی ، عثمان مختاری ، الیاس قلندر ، ابراهیم ادهم ، میرزا طاهر
واقعہ نویس ، شیخ علی نقی ، حکیم ازرقی ، اعجاز ، نویدی ، زلالی ، پیرم خان ،
ابوالفرج ، امیر معزی ، ضیاء صوفی ، محب علی سندی ، اقدسی ، کامی سبزواری ،
عجزی تبریزی ، منوچهر شصت کله ، میرابوالحسن ، غزنی ، خیال ، نثاری ،
ناطق ، اشرف ، هادی ، قراری گیلانی ، غیرتی شیرازی ، قیدی شیرازی ،
هاشم فقیه ، ثنائی ، میرزا اشرف جهان ، ملامؤمن حسین ، فوقی ، صرفی ساوجی ،
ادیب صابر ، ضمیری ، شریف ، شرف ، میرزا قاسم گونابادی ، عرفی ،
میرابوالمعالی ، یولقلی بیک ، عماد فقیه ، مولانا دوست (کذا) ، زمانی بیک ،

میر مرتضی ارتمانی ، داوری آرانی ، عنصری ، شیخ عمادالدین فضل‌الله ، ریاضی ، حاتم ، غضائری رازی ، میرزا ابراهیم یزدی ، نظیری ، ابوتراب بیک ، ملاحاجی بابا ، شعوری کاشانی ، (قصیده‌ایست از او که از هر مصراع آن تاریخ ۹۹۰ - سال جلوس شاه عباس ثانی برمی‌آید) ، محمود شبستری ، رونقی ، سید رازی ، خواجو ، نواب میر محمد باقر ، بی بی مهری ، قاضی امین خوانساری ، شاه مراد خوانساری ، عصمت بخاری ، شیخ محیی‌الدین اعرابی (کذا - یک رباعی فارسی) ، رشید و طواط ، عبدی گونابادی ، قدسی مشهدی ، فضولی ، خان میرزا ، گلخنی ، صبری ، شاهی ، بافقی ، مجیر بیلقانی ، یحیی ، فکاری ، میرزا مخدوم شریفی ، میراشکی ، ضیاءالدین علی ترکه ، عییدزاکانی ، قاسم انوار ، کاکا قزوینی ، پیامی ، باباطاهر ، شوقی ، شیخ روزبهان صوفی ، هلالی ، اسماعیل میرزا ، خان احمد ، محمد شیرین مغربی ، ضیاء کاشی ، سلطان حسین میرزا ، والده سلطان حسین میرزا ، فرداردبیلی ، حالتی ، محمد صوفی ، میرزا قاسم گنابادی ، سلطان مصطفی میرزا ، بهاءالدین ، ابوعلی دقاق ، شیخ شهاب‌الدین سهروردی ، قاضی عیسی ، سخی کرمانی ، محمد مؤمن میرزا ، ملک قمی ، میرزا نظام شیرازی ، ملهمی تبریزی ، عزیز فیروز آبادی ، شرمی ، سحری ، مرشد شیرازی ، اختری یزدی ، میر الهی همدانی ، سید محمد نجفی ، ضیاءالدین فارسی ، فروغی قزوینی ، جعفری ، محمود بیک سالم ، صبوچی ، حسینا ، تجلی ، شهاب ساوجی ، مسیحی ، محمد شریف ، شیخ آذری ، اهلی شیرازی ، امیدی ، آصفی ، میراشکی قمی ، انیسی شاملو ، امتی تربتی ، ابوتراب بیک ، میر ابوالحسن فراهانی ، میر الهی ، امینا نجفی ، اوچی نطنزی ، میراجری یزدی ، میرعلی شیر ، آقارضی اصفهانی ، نثاری سبزواری ، ذوقی

استرآبادی ، صالحی ، اثیر ، شانی ، میرفزونى ، شكوهى همدانى ، زمانى
 یزدى ، رضائى كاشانى ، ساروخواجه ، محمدعلى سالک ، فسونى ، اسحاق
 خان ، ملك طيفور ، حسن ، ميراصلانى ، آتشى ، ملاملك سعيد ، ابن يمىن ،
 عبدالله مرواريد ، مولانا حسن على ، چلبى بيك ، قاضى يحيى ، ميرفغفور لاهيجى ،
 شاه داعى ، زكى همدانى ، مشرقى ، آهى ، قريبي ، خان خانان ، مونس ،
 شيخ عبدالله ، آقاعيسى ، شهيد لاهيجى ، ميرقانعى كاشى ، نافع قمى ، مرتضى
 قلى خان شاملو ، ميرمحمد معصوم كاشى ، ملاداود ، نادم گيلانى ، عشرتى ،
 شيخ بهاءالدين عاملى (قطعه ايست از او به عربى در پاسخ اين شعر يكى از
 اهل سنت :

اهوى عليا اميرالمؤمنين ولا ارضى بسب ابى بكر ولا عمرا

شيخ جنيد ، شيخ معروف ، شبلى ، شيخ بهلول ، شيخ منصور ، ادهمى ،
 ميرشوقى ، ميرزابديع ، واقف تبريزى ، يوسف بيك شاملو ، مولانا فصلى ،
 شيخ ابوالقاسم كازرونى ، ميرزاسنجر ، فرصت ، قيصر ، نادم ميرزا ابوالحسن
 نقيب ، خواجه اسماعيل شوشترى ، شيخ شاه نظر قمشه اى ، خليل بيك ، ميرزا محمد
 سعيد حكيم ، سراجا مشهدى ، حسن بيك مشهور ، لطفى نيشابور ، نوعى خبوشانى ،
 قليچ خان بيك شاملو ، ميرزانورى ، حكيم محمد باقر ، خاقانى ، ميرعين على ،
 عمادقزوينى ، ويس ورامينى ، جلال عضد ، شجاع كاشى ، ميلى ، فهمى كاشى ،
 مظهرى ، شيرازى ، ميرهمايون ، فلكى ، ميرعبدالغنى ، مقيمى ، سيد حسن ،
 نجم الدين كبرى ، نشاطى ، اوجى شيرازى ، شيخ جمال دهلوى ، طاهرى ،
 شاه اسماعيل ، هاتفى ، بابا سودائى ، فردوسى ، اميرشاهى ، مسعود ترك ،
 شاه صفى نوربخش ، مهدى ، ميرمشرى ، آذرى ، طوسى ، صيرفى ، ميرزا

فصیحی ، ملاتسلای فراقی ، وحشی بافقی ، لسانی ، مظفر حسین کاشی ، حکیم
 قطبا ، فضل گلپایگانی ، لطف‌اکمره‌ای ، فارس ، قاضی نوری ، خواری ،
 نشانی ، مقصود کاشی ، کمال‌خجند ، نصیبی ، شعوری مشهدی ، نامی ، نوعی
 خوبشانی ، شهاب‌الدین مؤید ، شاه‌صافی ، محمد طاهر عطار ، خضرخانی ،
 مرشد بروجردی ، مولانا زکی (چند بیت از ساقی نامه اوست) ، سرایی ،
 میرزا هاشم محترم ، ظهیر فاریابی ، وحشتی ، بزمی ، ساحری ، سگ‌لوند ،
 زهدی ، معجری ، کاتبی ، کامی ، قدری ، محمدرضا فکری ، حسن بیک انیسی ،
 احسنی سمنانی ، میرزا امان‌الله ، میر محمد مؤمن آدابی ، ایاغی کاشانی ،
 امینی شیرازی ، ابوطالب کاشی ، میرزا ابوتراب ، اسیری همدانی ، آقا اسماعیل
 کاشی تراش اصفهانی ، امینی یزدی ، اوجی کشمیری ، محمد امین
 کشمیری ، احسنی لاهیجی ، اختری گنابادی ، ارشدی شیرازی ،
 میراکرم ، الفتی مشهدی ، کمال افصح ، انسی قندهاری ، آفتی تونی ، شیخ
 امین الدین ، ایزدی شیرازی ، اسیری پسر صحیفی شیرازی ، امین یزدی ، بنائی ،
 باقراخورده ، باقی‌نهادی ، بایندر خان ، میرلقائی ، باقرخان ، میربرهان ،
 قاضی نصیر ، بیخودی ، میر تشبیهی ، ابراهیم تسلی ، جمال‌الاهوری ، جامی ،
 میر حیوانی قندهاری ، خواجه حسین ثنانی ، تجلی لاهیجی ، جسمی همدانی ،
 میرزا جعفر آصفخانه ، میرزا جلال ، ملک جمال‌الدین ، میر جعفر مشهدی ، جلالا
 کاشی ، حیرتی تونی ، حزنی اصفهانی ، میر حضوری ، قمی ، حاتم کاشی ،
 میرزا حسابی نطنزی ، محمد حسین پسر حکم رکنا ، حرفی اصفهانی ، حسابی
 طهرانی ، محمد حسین چلبی تبریزی ، حزنی تونی ، حریفی ، قاسم بیک‌حالتی ،
 یادگارحالتی ، حالتی گیلانی ، حیاتی گیلانی ، ملا حاجی طلبی ، حیدر همدانی ،

خضری قزوینی ، داعی مشهدی ، داعی اصفهانی ، درویش دهکی ، خاطری ،
 خضری لاری ، دیری ذوالقدر ، درکی قمی ، ذوقی اردستانی ، ذهنی کاشانی ،
 ذکری کرمانی ، رای منوهر ، محمدرضا مشهدی ، رضی اریمانی ، رضیا
 اصفهانی ، رشکی همدانی ، رشیداکاشی ، شاهد ، اخی ، صفی قلی بیگ ناظر ،
 سروری ، میرجمله ، سلطان علی بیگا ، صادق خان ، سالک ، حکیم ابوالفتح
 دوانی ، شاه رضی نوربخشی ، رفیقی آملی ، رستم میرزا ، میررکن الدین ،
 روغنی استرآبادی ، محمدقاسم رازی ، زمانی یزدی ، زنگی شیرازی ، زینتی ،
 سروری هندی ، سلطان حسین تبریزی ، سیری گلپایگانی ، سحابی ، سپهری
 زواره ای ، میرزا سنجر ، میرسنجرکاشی ، صالح هروی ، صغیری ، شهیدی
 قمی ، شاه سلیم ، رمضای علی نصرتی ، الهامی ، میرزا آقاسی ، عبدالمؤمن خان
 اوزبک ، حسن کاشی ، نظام واعظ ، عشقی کاشی ، قاضی محمدباقر ، شیخزاده
 لاهیجی ، میروالهی ، عبدالوهاب ، رمضان علی ، باقرای خلیل ، میرحیدر معما ،
 شیخ الله قلی ، ملارجب ، جامی طیب ، سلطان علی بیگ ، نوید شیرازی ، ملاعلی
 رضا ، قافی قلندر ، کشفی ، روزنی ، طالبانصیب ، میرزامحمداکبر ، بدرالدین
 جاجرمی (قطعه ایست از او بی نقطه در ۷ بیت) ، عرفان ، مگری ، برادر
 اعرجی ، ملازمان ناطق ، منشور ، واقف ، میرزا اشرف ، ندیمی ، نوعی ،
 کاملی ، صفائی ، محمدصادق نصرآبادی ، فغفور لاهیجی ، ملاشعب خوانساری ،
 محمد معصوم صفاهانی ، میرزا بدیع ، تقی ، انصاف ، آتشی ، محمدامین ناظر ،
 مرشدی ، میرمعین الدین اشرف ، نوایی ، طبعی اصفهانی ، ملک راضی ، حکیم
 واصف نقشبند ، قاضی کرای خان ، قاسم بیگ ، سلطان مراد ، یوسف بیگ
 چاوشلو (بیت ترکی) ، فصیحی ، ملک مشرقی (از هر یک قصیده ایست در

عذرخواهی و گله‌گذاری)، شیخ فیضی (قصیده ایست بلند در مرثیه شاه فتح‌الله شیرازی): نظام استرآبادی (چند قصیده بلند است از او)، ظهیرالدین فاریابی، واهب، سایر مشهدی، مرتضی قلی سلطان، صاحبیا، محسن‌اعمی، صبوحی خوانساری، مجدا، ملانافع، میرعطا، مشرب گلپایگانی

۱۹ - مثنوی معنوی (گ ۵۹ - ۶۰ الف) (فارسی)

بخشی است از مثنوی جلال‌الدین مولوی (به خط نستعلیق آمیخته باشکسته استادانه ابوالحسن بن محمد جعفر دست‌غیب مورخ ۱۰۹۱ در بلده کجور من اعمال رستم‌آباد) بر روی دیگر برگ ۶۹ (ص ۱۲۰) ابیاتی است از حدیقه سنائی (بدون ذکر عنوان) با همین قلم است بقیه این مجموعه به قلم همان حیدر بن علی کرکی است. از برگ ۶۰ تا ۹۵ (آخر مجموعه) منقولاتی است به نظم و نثر عربی و فارسی: - دعائی از امام سجاد، اشعاری از حافظ، نظامی (یک غزل)، میروالهی، کمال‌اسماعیل، میرزا نظام، سلیم، اهلی، حکیم رگنا، شاپور، شیدا هندی (حاشیه)، از مه‌بهارات، مثنوی قطره و دریا (شاید از میرسید احمد امامی) (۱)، حکیم رگنا، احادیث نبوی، ابیاتی

۱ - گردآورنده جنگ پیش از مثنوی (در برگ پیش) دوبیتی از سید احمد

امامی آورده و این مثنوی را بدون انتساب به شاعری نقل میکند. اینک چند بیت از آغاز مثنوی قطره و دریا:

قطره‌ای از تموج دریا	در زمستان فتاد بر صحرا
خویش را منجمد ز شدت برد	هستی مستقل تصور کرد
لیک از هر کسی و هر جایی	می شنید این که هست دریایی..
قطره چون آب شده تا باستان	گشت آن آب سوی بحر روان
وز روانی خود به بحر رسید	خویشان را و رای بحر ندید

از بابا افضل (ص ۱۲۸) گفتاری به نثر فارسی و غزلی از جلال‌الدین رومی (ص ۱۲۹) انشاء (نامه‌ای) از حجة الاسلام محمد غزالی در مجلس سنجر (گک ۶۵ ب تا ۶۶ الف) (فضائل الانام صفحه : ۱۱) ، منقولاتی از کتب عرفان و حدیث مانند کافی و عیون الاخبار ، و کتب دعا و طلسمات ، کتاب الدرّة الباهرة من الاصداف الطاهرة من کلام النبی و الائمة الاثنا عشر (گک ۶۷-۶۸-عربی) (رجوع شود به فهرست مجلس ۹: ۶۰۰ و الذریعه ۸: ۹۰) ، حکایات ، صورة عقد متعه ، عقد اخوة ، یادداشتی که گرد آورنده جنگ از خط قطب‌الدین شیرازی نقل میکند ، اشعاری از محمدبیک ، میر عین علی ، ملهمی ، نصیرا همدانی ، جمال‌الدین عبدالرزاق ، نزاری قهستانی ، بابانصیبی ، شهیدی قمی ، عجزی تبریزی ، وقوعی تبریزی ، شانی ، ملک قمی ، وحشتی ، قاضی نور اصفهانی ، میرهاشمی ، سیدحسن غزنوی ، عزتی ، قاضی احمد فکاری ، محمد صوفی ، رضی‌الدین ، طبعی ، قراری ، ولی .

- نامه شاه عباس به شریف حسن (شریف مکه) و پاسخ شریف (گک ۷۴-۷۵-عربی) . این نامه شاه عباس به انشاء میر محمد باقر داماد است و نام داماد در عنوان و پایان نامه دیده میشود. و تاریخ ندارد اما پاسخ شریف حسن دارای تاریخ ۱۰۷۰ است .

آغازنامه میر داماد : و رد مکتوب من ... سلطان العجم شاه عباس الموسوی الی سیدنا و مولانا خادم الحرمین الشریفین ... مولانا الشریف حسن من انشاء امام المعقول والمنقول ... ثالث المعلمین زمانا و اعظمهم شانامولا السيد محمد باقر المدعو بداماد الحسينی صورته بسم الله الرحمن الرحيم طلاع تهامة الحمد زواهر طول الله الذي جعل البيت مثابة للناس

پایان نامه داماد : والسلام علیکم ابداء و علی من یلوذبحکم سرمداء
بقریحتہ الخامدہ نظمہ و نغفہ بمینہ الفانیہ حرره و نغفہ اصدق الداعین للدولۃ
القاهرہ... الصفویہ محمد بن محمد المدعو بیاقر الداماد الحسینی ختم الله بالحسنی
آغاز پاسخ شریف حسن : بسمله الحمد الله الذی اشرق شمس عزته

من مشارق السعادات الابدیه

(فارسی)

نقل عشاق (گ ۷۵ - ۸۹)

از محتشم کاشی (م حدود ۱۰۰۰) . این رساله - که محتشم آن را
در ۳۱ سالگی پرداخته - شرح داستان دلدادگی او است در جوانی از نخستین
دیدار تا مجلس وصال و مجموعه‌ای از غزلیات و اشعار لطیف خود را که در
مضمون پیغامی است به محبوب و یا در وصف محبوب و یا صورت مجلس
دیدار با اوست در این رساله می‌آورد و «سبب نزول این رقعهای منظوم» را به نثر
بیان میدارد . سه « صورت مجلس » به نظم دارد که نخست واقعه را به نثر و
سپس با عنوان « صورت مجلس » همان مضمون را به شعر (مثنوی) گزارش
میکند . در شرح نخستین دیدار (پیش از آن که شرح واقعه را به نظم پردازد)
میگوید : « پس از لحظه‌ای که مجلس به شعله زبان آن شمع انجمن افروز گرم
گشت و سخنی چند در معانی شعر و بیان و معما و لغز که فن آن بدیع زمان
بود بر زبانها گذشت ... به بدیهه گفتن لغزی ... که دلالت بر حنا کند اشارت
فرمود . اگر چه این بیدل‌حیران را زبان به افسون حیرت بسته بود ... این لغز
را به دو سه بیتی ... ترتیب داد :

کیست آن بوالهوس که گر یک شب

دهیش بیست بکر مه پیکر ...

... پس از تحسین تمام نظمی چند در بعضی مواد فرمودند که اظهار آن از طریق منتهیان ... دور است اما چون در آن شب بوالعجب مدار مجلس برگرفت و شنید این نوع اقوال بود اگر ... بنابراین واقع نقل آن را نقل صحبت احباب سازد معذورست از جمله نظمی به جهت نقش بند چاقشور « در اینجا چهار مطلع هر يك شامل لطیفه‌ای در باره بند چاقشور می‌آورد و به اشارت می‌گوید : یکی از این ابیات اثر طبع محبوب است که اجازت اظهار آن ندارد. محتشم این رساله را در ۹۶۶ نگاشته و این تاریخ را در مصراع آخر دو بیت آخر تصریح میکند (۱) و در پایان می‌گوید تمام اشعار بدیهه است به جز دو بیت آخر رساله که به گفته او « جمیع مصاریعش تاریخ سال تألیف ... و مصراع آخر دو تاریخ است »

رجوع شود به ذریعه ۹ : ۹۷۲ و ۲۴ : ۲۹۳

آغاز : نیاز نامعدود نثار معشوقی که در هواداری خورشید جمالش کمند رؤیت ارنی گویان از نهیب حارس لن ترانی هیچ گاه به کنگره عرش شهود نرسید ... و بعد محرر این شکسته رقم ... محتشم اگر چه در صغر سن مشهور موزونیت به نامش نوشته شد ... و از آن تاریخ تا حال که شمار سینه عمرش به سی و يك رسیده که به استنباط لفظ لا از آن عدد ، نفی غزل سرایی و شاهدستانی به خاطر میرسد جای آن داشت که از رشحات اقلامش ... دیوانها در غزل ترتیب یافته باشد ... اما ... اکثر اوقاتش به وسوسه ... عشق مجازی گذشت ... باری سست نظمی چند که در غزل ... اکثر از آن قبیل است که چون

۱ - و با این تصریح نمیدانم چگونه در ذریعه و ... تاریخ تألیف آن ۹۴۴

قید شده و صاحب ذریعه بر این اساس و با توجه به تصریح مؤلف که این رساله را در ۳۱ سالگی نگاشته نتیجه گرفته‌اند که سال تولد محتشم ۹۱۳ بوده است .

در حالات مذکوره خواسته رقعہ‌ای به جانان نویسد ... به نظم ارسال داشته و مسوده‌ای از آن پیش خود گذاشته ... یکی از ایشان (از احباب) ... از این بیدل مستهام درخواست که آن چه از مبدأ این عشق غرایب نشان ... بر تو وارد شده ... و سبب ورود هر یک از آن غزلها به جهت ... نقل مجلس عشاق به کلك بیان بنگار... سبب نزول آن رقعهای منظومه را به نقل عشاق موسوم ساخته برین اوراق نقش نمود

پایان : در تسوید این مشوش اوراق چیزی که هیولای آن به فکر صورت یافته تاریخ انشای این محقر نسخه است که مرکب است از دو بیت که جمیع مصاریعش تاریخ سال تألیف واقع شده و مصراع آخر دو تاریخ است و در سه بحر میتوان خواند و به اسم دوست و گزل نیز معماست که نام خاص آن خفی‌الاسم حویری لقاست

نقل عشاق که قنادی فهم پخته از چاشنی وی همه جای

سال وی رابه دو شکل ارطلبند دوشش آور نهی از پی همه جای

در ذیل نسخه کاتب عروض سه بحری را که محتشم به آن اشارت کرده می‌آورد و پس از آن، دو بیت ماده تاریخ طنز آمیز اصلاح ریش است و نیز نسخه‌ای برای تقویت باه

... قصیده از محتشم در مدح شیخ علی بن عبدالعال (گک ۹۰ - الف)

... نائیه = شرح نخستین ابیات مثنوی معنوی مولوی (گک ۹۰ ب تا

۹۱ ب - فارسی) از عبدالرحمان خجاسی. این رساله در سال ۱۳۷۷ با تحقیق و مقدمه استاد خلیل به ضمیمه بی‌نامه یعقوب چرخ‌چی در کابل به چاپ رسیده است . (ذریعه ۴۳۹: ۲۴ فهرست مجلس ۹: ۴۲۵) پس از نائیه چند حدیث پراکنده و چند مطالب

استاد خلیل به ضمیمه نامه یعقوب چرخي در کابل به چاپ رسیده است (ذریعه ۲۴ : ۴۳۹ و فهرست مجلس شوری ۹ : ۴۲۵) .

پس از نایب ، چند حدیث پراکنده و چند مطلب فلسفی پراکنده است و چند داستان تاریخی و نیز اشعاری از آذری ، کاتبی ، بدری یزدی (۱) و کمال خجند .

۸۶۸ دفترست به خط نستعلیق حیدر بن علی بن اسماعیل کرکی (۲) از قرن ۱۱ (جز دو برگ وسط که به خط نستعلیق ابوالحسن بن محمد جعفر دست غیب و مورخ ۱۰۹۱ است) . بر برگ اول و آخر نسخه چند غزل و در حاشیه صفحه ۱۸۴ - ۱۸۵ و تمام صفحه ۱۸۷ قصیده اثیرالدین اخسیکتی به خط رضاقلی خان هدایت است با تاریخ ۱۲۴۶ . در ص ۴ نیز یادداشتی است از محمدحسین شعاع الملك با تاریخ ۱۳۴۷ . در برخی از صفحات اندک وصالی و یا پارگی دارد . برگها تمام دارای جدول به چند قلم آب طلا و لاجورد و بیشتر برگها چلیپاست .

قطع: نیم‌خشتی ۱۴ × ۲۳/۵ ج تیماجی قهوه‌ای باترنج و نیم ترنج گل و بوته‌دار و آب طلائی . برگ ۹۵ سطور هر صفحه مختلف . کاغذ اصفهانی آبی وزرد .

جنگ نظم و نثر (فارسی و عربی)

شامل مطالب مختلف غالباً بدون عنوان (و در آغاز مطالب شماره‌هایی

دیده میشود) ظاهراً از آغاز افتاده دارد اینک فهرست مطالب:

- نخست دنباله مطلبی است در بساره رؤیا و تعبیر خواب (گگ

۱ - ۲ الف)

- ترجمه فارسی حدیث طرماح بن عدی (گگ ۲ الف - ۴ ب) در

آغاز آن آمده: «طرماح بن عدی ارقم از مقبولانست و او مردی جسیم و طویل

۱ - گردآورنده جنگک میگوید میانه او و کاتبی مناظره شعری بوده است و پاره‌ای

از این مناظره رامی‌آورد .

۲ - مجموعه شماره ۲۵۳ دانشگاه به خط همین سیدحیدر کرکی است شامل ۲۲ رساله

و مورخ ۱۰۷۵ - ۱۰۷۶

و فصیح بود و در تاریخ ابن هلال که به نام شاه شجاع نوشته مذکور است که چون حضرت امیرالمؤمنین از حرب جمل مراجعت نمود معاویه نامه‌ای برای حضرت نوشت به این مضمون...»

- اثبات حشر جسمانی = رساله معادیه (گگ ۴ - تا ۵ ب) مستفاد

از رساله ابوالحسن عامری . ظاهراً از صدرالمتهلین . در آغاز آن آرد :

« حجة عقلیه استفدتها من کلام ابی الحسن العامری فی بعض رسائله

المعادیه علی اثبات الحشر الجسمانی »

- معاد جسمانی به نقل از دوانی در شرح او بر عقائد عضدی (گگ ۵ ب

تا ۷ الف عربی)

- شرح حدیث نبوی « لانکاح بین العیدین » (گگ ۷ الف عربی)

- تحقیق قیامت انفسی و آفاقی (گگ ۷ فارسی)

آغاز: بدان ابدك الله الی کمال الفرقان که قیامت انفسی است و آفاقی

- فائده فی ان صدور العالم عن الواجب بالاختیار او بالایجاب . در

پایان آن آمده « من خواص الکشکول » ، حدیثی از « شاه ولایت » (گگ ۷ ب

تا ۸ الف عربی) .

- مقامه (گگ ۸ الف - ۹ ب فارسی)

دو گفتار مقامه مانند است یکی در سفر و دیگر در عشق و دوستی

(بدون عنوان)

آغاز : حکایت کرد مرا دوستی که در دوستی ید بیضا داشت و در

محبت رای بینا که وقتی از اوقات از که از اخوان حضر مشکی و بر عصای

سفر متکی خواستم که قدمی چند بسپرم و مرحله‌ای چند بشمرم تا ملامت اخوان

به تعطف بدل شود و نفرت یاران به تالف باز گردد

پایان مقامه دوم دو بیت شعر است و شعر دوم این است :

کردم ز سر آغاز چو پایانش نبود

از درد گریختم چو درمسانش نبود

- گویند سبب اعتناق لقمان آن بود ... (گگ ۹ ب تا ۱۰ الف)

- حکایت در تواریخ ملوک عجم مذکور است که خوان سالاری ،

مجنون را چون از حرارت عشق مزاج از طریق اعتدال انحراف یافت .

- حدیثی درباره قاطع رحم (گگ ۱۰) - تویق ناحیه مقدسه (امام زمان ع)

خطاب به علی ابن الحسین بن بابویه (گگ ۱۰-۱۱ الف) احادیث مختلف (گگ ۱۱-)

۱۲ ب عربی) ، مساحات اقلیم جهان ، رقعہ از نصیرا (گگ ۱۲ - ۱۳ فارسی)

- لمعه ای در ذکر احوال ائمه هدی علیهم السلام (۱۳ - ۱۵ الف فارسی)

- دستور نامه نگاری به علماء اسلام (گگ ۱۵ الف - ۱۶ ب فارسی)

آغاز : مکتوب به اسم مشایخ اسلام کرم الله امثالهم اظهار اخلاص

در حضرت قدسی منزلت و جناب شرع مرتبت سلطان مشایخ اسلام ... مبین

کلمة الحق المبین فلان الملة والدين ابقاه الله میانه ایامه بین الانام

- نامه رستم داری به علماء اوزبک (گگ ۱۷ - ۲۴ فارسی ، پاسخ

مولی محمد مشکک رستم داری مدرس شهداست به نامه اوزبکان . رجوع شود

به فهرست مجلس ۱۰ : ۲۷۳ و ۱۳۵۴ و فهرست منزوی ۲ : ۱ ...) ، یکی از

قضائهای امیر المؤمنین علی علیه السلام (عربی) - داستانی از حسن صباح به نقل از

دستورالوزراء (گگ ۲۴ ب ۲۵)

- رساله در متعه (گگ ۲۵ ب تا ۳۲ الف فارسی) رساله ایست دارای

دو عقد و یک خاتمه :

عقد اول در بیان فضیلت و ثواب متعه .

عقد دوم در میان آداب و ارکان متعه (رکن اول : صیغه . دوم :

متعاقدان و سوم : مهر چهارم مدت) خاتمه در احکام

در رکن اول الفاظ صیغه عقد به فارسی ترجمه شده است . این نسخه

به گونه‌ای نامرتب نوشته شده عقد دوم پیش از عقد اول است خاتمه‌نوشته

و به جای آن دو صفحه سفید است . و در آغاز خطبه و دیباچه ندارد .

آغاز : وقال رسول الله ﷺ كل مؤمن ومؤمنة ان لا يخرج من الدنيا

حتى تمتع في عمره ولومرة واحدة ... ترجمه این حدیث که نقل کرده شد آنست

پایان موجود (که در حقیقت دنباله عقد اول است) : و چون

بایکدیگر سخن کنند چنان باشد که ذکر و تسبیح می‌گفته باشند و چون

- حدیث معلى بن خنيس ... في يوم النيروز... به نقل از مصباح (گک

۳۳ عربی)

- جواب نامه جلال‌الدین عبدالؤمن خان از جانب پادشاه ایران (گک

۳۴-۳۶ الف فارسی) نامه ایست عتاب و ملامت و تهدید آمیز در پاسخ نامه گستاخانه

عبدالؤمن خان (که گویا آن نامه نیز در این جنگ بوده و بریده‌اند و تنها چند

کلمه آخر آن : « و امنیت عرفاء و فقراء و كافة عباد» دیده میشود) و نویسنده او

را به مناسبت حمله به بارگاه رضوی مشهد سخت شماتت کرده است .

آغاز : جواب از جانب بندگان نواب کامیاب اشرف اقدس اعلی

نامه نامی و ... که از جانب نواب نامدار سلطنت شعار ... الخان بن خان

جلال‌الدین عبدالؤمن خان که مصحوب امارت پناه کمال‌الدین اعتبار بیک
ورود یافته در خوب‌ترین وقتی به مطالعه همایون رسید

به شاهان نوشتن چنین نامها	سراسر بود عیب فرزانهها ...
اگر پادشاهی ادب پیشه کن	وگر از سپاهی خردپیشه کن ...
به مشهد دگر شاهرخ پادشاه	بنا کرد آن مسجد خانقاه
به تعظیم و تکریم هشتم امام	علی بن موسی علیه السلام ...
تو کردی چنان خانه‌ای را خراب	رسول خدا را چه گویی جواب
پایان: منت آن چه حق بود گفتم تمام	تودانی و تدبیر خود والسلام

- اشعاری از اوحدی و میرشرف سولقانی (گگ ۳۶ - ۳۷)

- ترجمه دعاء سیفی (گگ ۳۷ - ۴۲ فارسی) از سید محمد حسینی

حسینی . در باره دعاء سیفی رجوع شود به ذریعه ۶ : ۳۹۴ و ۱۳ : ۲۵۲
آغاز : سپاس و ستایش خداوندی را سزااست که از غایت کرم‌بی‌منت
بندگان را به طریق دعا هدایت نمود ... اما بعد مخفی نیست ... که بنده محتاج
در هجوم احتیاج به جذب منافع و دفع مضار به اسلحه دعا متوسل شد لشکر
هموم را از خود دور گرداند و بهترین ادعیه حرزیمانی است که به سیفی مشهور
است ... و بعضی از دانستن معنی الفاظ عربیه و کلمات ادبیه عاجزند

پایان نسخه در اثر بریدگی حاشیه برگ بدرستی خوانده نمیشود .

- مثنوی (گگ ۴۴ - ۴۵ فارسی) از آغاز و پایان این مثنوی ابیاتی افتاده

و این چند بیت از نخستین ابیات موجود است :

چو صبح از روی دریا کرد قدر است

حباب از کوچهای موج برخاست

دلجم شد جمع از آن غنچه کردار
 به صیادی نهادم رودگر بار
 مبادا کشتیم گردد تباهی
 مهم در دام و من مشغول ماهی
 به سوی او دویدم باز بی تاب
 که ناگه چشم بگشود از شکر خواب...
 گل طبعم در آمد در شکفتن
 بگفتم آنچه می بایست گفتن
 غالب حواشی بر گه‌پارگی دارد و قسمتی از آن را نیز بریده‌اند و نوشته‌ها
 بدرستی خوانده نمیشود.

- قصیده از میلی در مدح امام علی بن موسی علیه السلام (اول قصیده افتاده
 و تخلص میلی در آخر آن دیده میشود - قصیده از شیخ ابوالقاسم در مدح
 امام زمان علیه السلام - قصیده از زمانی یزدی و قصیده‌ای کوتاه از طالب (۱)
 - قطعه‌ای از درویش مفرد و قطعه‌ای از صوفی، غزلی از نظیف‌اصفهانی
 و بیتی از غیاثا حلوائی (گگ ۴۹ - ۵۱ فارسی)

- مثنوی معراجنامه (گگ ۵۲-۶۲ - فارسی) از نظیری. (مانند نسخه
 شماره ۵۰/۲ - فهرست ۱ : ۶۲) نسخه حاضر از اول افتاده دارد و پایانش
 همانند نسخه دیگر است. و رجوع شود به فهرست منزوی ۴ : ۳۲۲۳

- نان و حلوا (گگ ۶۳-۶۶ - فارسی) از شیخ بهاء‌الدین محمد عاملی.

۱ - با این مطلع :

بسی بدان که مرا دلخراش انعامند

به لفظ ناس و به معنی تمام نسنامند

- قصیده بحرالاسرار (گ ۶۷ - ۶۸ فارسی) از نسیمی که در آن
تمام امامان شیعه (ع) را مدح میگوید .
آغاز : مشعل خورشید کزنورش جهان پرزیور است
چندباشی گرم در مهرش که طشت آذرت
داغها دارد فلک در سینه از مهر رخش
پنجهای داغ باشد آن که گویی اخترست
پایان : در جواب بحر ابرار (۱) آمد این ابیات من
از نسیمی بشنوی ابیات در و گوهرست
همچو آب خضر جان می بخشد این ابیات من
مرده دل گرم نکر آید زنده دل را باوراست

۸۶۹ دفترست به خط نسخ حدود قرن ۱۱ صفحاتی نیز بر قسمت اصلی جنگ
افزوده شده که با چند قلم نستعلیق است و از قرن ۱۳ . برخی از برگهای دفتر دارای
لکه های زرد است و حواشی برخی از برگهای نیمه آخر پارگی دارد . بیشتر صفحات
چلیپاست .

قطع نیم خشتی ۱۲ × ۲۱/۵ ج تیماج قرمز یک لا برگ ۶۵ سطور هر صفحه
مختلف کاغذ اصفهانی (برگهای اضافی فرنگی سفید)

مجموعه دوساله : (فارسی)

۱ - رساله در طالع (گ ۱ - ۱۱)

بخشی از رساله ایست در طالع مسئله . در این نسخه چند فصل است و

۱ - قصیده بحرالابرار (یا دریای ابرار) از عطار در همین وزن و قافیه است
و نسیمی تنظیم کرده است . از قصیده عطار دو نسخه در فهرست منزوی (۴ : ۲۸۱۰)
معرفی شده است .

خاتمه در مسائل متفرقه . در هرباب سؤالها با « اگر پرسند » آغاز میشود .
 آغاز موجود : یا مایل و تدظفر یابد برگریخته و اگر جز این باشد
 ظفر نیابد ... در باب در دیده طالع و صاحب و کوکبی که قمر ازوی منصرف
 است دلیل صاحب کالا است ... اگر پرسند که دزد آشناست یا بیگانه
 پایان : اگر شمس بدحال بود زیان مرد را بیشتر بود و اگر زهره
 بدحال بود زیان به زن رسد .

۲ - اسطرلاب مسطح = جام جهان نما (ک ۱۲ - ۱۰۶)

از ابوالخیر محمد تقی بن محمد فارسی . بنا به گفته مؤلف در دیباجه
 این رساله «برآغاز و چند سطر و انجام مرتب» است و نسخه‌هایی که تاکنون
 دیده‌ام آغاز و ۲۴ سطر دارد و «انجام» ندارد .
 رجوع شود به فهرست مجلس ۱۹ : ۳۳۷ - ۳۳۹ و ذریعه ۱ : ۳۵ و
 ۲ : ۳۵۸ و ۱ . ستوری ۲ : ۷۷ و منزوی ۱ : ۲۳۴ و گورگیس عواد : ۱۵۷
 آغاز : خوبترین صورتی که از حجره خیال به بارگاه متعال جلوه‌گر
 آید ... و بعد فقیر غنی ابوالخیر محمد بن محمد الفارسی در این صحیفه ، صحیفه
 اسطرلاب مسطح و سایر ادواتش بیانی لایق ... می‌نماید و طالبان را از ابواب
 و اساطیر قدیم ... مستغنی می‌سازد
 پایان موجود در نسخها : (اسامی کواکب بیست گانه است از عین الثور
 تا کف الخضیب و پس از آن می‌گوید) : این کواکب را باید شناخت .

۱- دیباجه‌ای که صاحب ذریعه در معرفی این رساله از نسخه‌ای از آن نقل می‌کند با چند
 نسخه‌ای که تاکنون دیده‌ام متفاوت است .

۸۷۰ نسخه‌ایست به خط نستعلیق قرن ۱۱ (یا اواخر ۱۰). برک ۱۴ -
 ۱۵ جزء رساله طالع مسئله است و جای آن پس از برگ ۷ است (گویا در صحافی جا بجا
 شده است) اما رساله دوم نقیصتی ندارد. دارای یک سرلوح کوچک است بازمینه لاجوردی
 و طلائی در اول رساله اسطرلاب سطح. تمام صفحات دارای جدول است به چند قلم آب طلا
 و قرمز و آبی. عناوین: قرمز.

قطع رقیعی ۲۱ × ۱۳/۵ ج تیماجی مشکی مندرس با ترنج برگ ۱۰۶ سطور
 هر صفحه ۱۲ کاغذ سمرقندی شکری

مجموعه: (فارسی و عربی)

۱ - رساله در فضائل صلوات بر حضرت رسالت پناه (ک ۱ - ۲۴) (فارسی)
 از محمود بن حاج محمد علی مازندرانی (قرن ۱۳) در چهار «وظیفه»:
 وظیفه اول در ذکر چهل حدیث از طریق عامه و خاصه در فضل صلوات
 (مؤلف غالباً احادیث را نقل به معنی میکند و ترجمه آنها را می‌آورد)
 وظیفه دوم در بیان لطائف آیه «ان الله و ملائکته یصلون علی النبی...»
 (مؤلف در این بخش ۱۷ لطیفه بیان میدارد - بدون ذکر شماره)
 وظیفه سوم «در واقعات مناسبه در باب فضائل صلوات و در این
 وظیفه ده واقعه مبین میگردد» (وقایع همه منقول از دیگرانست)
 وظیفه چهارم: بیان مواضعی که استحباب صلوات تأکید بیشتری
 یافته (این بخش آخر کتاب در نسخه حاضر ناقص است و دنباله آن از نسخه
 افتاده است.)

مؤلف در این کتاب از ماخذهای بسیار مانند کتاب روضة العلماء
 ابوالحسن علی بن یحیی البخاری الزنده ویسی (۱)، تاج المذکرین ابومالک قصران -

ابن النصر، ریاض‌المذکرین از زید بن احمد بن زید. یاد میکند و اشعاری به فارسی در مدح رسول (ص) می‌آورد که ظاهراً از خود اوست (۱).

آغاز: الحمد لله رب العالمین... اما بعد... سراسر تقصیر محمود بن محمد علی مازندرانی... شمه‌ای از فضائل صلوات بر حضرت رسالت پناه... به رشته تحریر در آورده... و در این وظیفه چهل حدیث از موافق و مخالف مرقوم رقم کلاک بیان می‌گردد

پایان موجود: شوری در عالم پدید آمد که حام او موید است و نام او محمد صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ. (نسخه به خط نستعلیق مؤلف است و در حدود ۱۲۹۴ کتابت شده است و پس از یک صفحه سفید ترجمه حدیثی نبوی است به خط نستعلیق و نسخ در یک صفحه ونیم.)

۲ - مکتوب امام عسکری و امام زمان (ع) (ک ۲۷ - ۳۸) (عربی)
 نامه امام ابو محمد حسن العسکری (ع) به شیخ صدوق علی بن بابویه و سپس نامه امام صاحب الامر عَلَيْهِ السَّلَام به شیخ مفید بغدادی. در فاصله میان دو نامه چند حدیث نبویست و از آن جمله حدیث «من حفظ علی امتی اربعین حدیثا...» نویسنده این بخش - که همان مؤلف رساله فضائل الصلوات است چنین رقم کرده است:

« کتبہ العبد... محمود بن محمد علی المازندرانی... سنه ۱۲۹۴ در کمال استعجال قلمی گردید... امید از برادران کرام چنان دارم نظر به احادیث نموده حقیر را به فاتحه الکتاب یاد و شاد نماید

از جمله اشعار او: ۱ - المنه لله که محمد نورا است در نور محمدی دلم مسرور است

۳ - احوال و وصایای آدم (ع) (گ ۳۹ - ۴۳) (فارسی)

آغاز : در ذکر نزول وحی و ذکر نبوت حضرت آدم عليه السلام و وصایای او مر حضرت شیث عليه السلام را بیان و مدت عمر و وفات او در پایان همان کاتب چنین رقم دارد : « امیدوارم ... به فضل و کرم خود ببخشاید حرره میززا محمود دولت مرحوم حاج محمد علی »

۴ - شرح دعای چهارده اسم مبارك (گ ۴۵ - ۴۷) (فارسی)

این رساله به خط همان محمود مازندرانی و ظاهراً تألیف اوست . پس از بیان خواص و فهرست اسماء دو فصل دارد .
آغاز: بسمله ، الحمد لله رب العالمین اما بعد این که شرح دعای چهارده اسم مبارك ... و هر نامی خاصیتی دارد اسم اعظم باری تعالی است و شرح بسیار دارد نهایت مختصر نمودم

پایان: سود بسیار حاصل شود و از نقصان و زیان ایمن و سالم ماند

۵ - در اعمال غریبه و امور عجیبه (گ ۴۷ - ۵۲) (فارسی)

ظاهراً بخشی است از کتابی و نویسنده دفتر (محمود مازندرانی) آن را در اینجا آورده است . این بخش شامل ۱۲ فصل است .

فصل اول در نیل مکاشفات به مدد ارواح . فصل دوم در تحصیل علوم غریبه . فصل سوم در تحصیل علوم اکسیر و سایر علوم عجیبه چهارم در اطلاع بر کنوز ... و دفائن . پنجم در اخراج سؤال از صید و آب بحر . ششم در اطلاع بر امور مخفیة . هفتم در وقوف بر مخفیات . هشتم . در احضار ارواح جن . نهم در تسخیر بعض جنیان . دهم در تسخیر و احضار اقرباء جن ... یازدهم در تسخیر مرده جن . دوازدهم در احضار ملوک جن .

آغاز؛ در اعمال غریبه و امور عجیبه و اطلاع بر مخفیات و تسخیر
مشمول بر دوازده فصل.

۶ - حوزالامان (ک ۵۲ - ۵۸) (فارسی)

از صفی‌الدین علی بن مولی حسین کاشفی سبزواری.

رجوع شود به فهرست مجلس شورای ملی ۲۱: ۲۸۸ و ذریعه ۶: ۳۹۲
در این مجموعه بخشی کوتاه از مقاله اولی و بخش بیشتری از مقاله
سوم آن کتاب آمده بدون ذکر عنوان کتاب. (این بخش نیز به خط مازندرانی
است) از پایان این بخش اوراقی افتاده و پس از آن ۵ صفحه جداول تکسیر
اسماء است به همین خط.

۷ - سراج المنیر (ک ۶۲ - ۱۱۶) (فارسی)

از شمس‌الدین محمد شریف شیرازی دارای ۲۰ لمعه (رک شماره

۲۵ - فهرست ۱: ۴۵ و فهرست منزوی ۲: ۱۶۲۸)

۸۷۱ دفتریست به خط نسخ و نستعلیق قرن ۱۳ با دو قلم. نیمه نخست
مجموع به قلم محمود بن محمد علی مازندرانی و مورخ ۱۳۹۴ و نیمه دیگر (کتاب سراج -
المنیر) به قلم نستعلیق آمیخته به شکسته دیگریست مورخ ۱۲۷۳ و در حاجی ترخان
کتابت شده. کاتب در ذیل نسخه در رقم خود می‌آورد: «با همه شغلی که در حاجی ترخان
داشتم روزی یک جزء و نیم می‌نوشتم که زود تمام نمایم تا بعد به فرصت (در نسخه:
فرست) یکی دیگر بهتر بنویسم انشاء الله تعالی». تمام صفحات دارای جدول است بایک
قلم قرمز... بیشتر صفحات سراج المنیر چلیپاست برک اول مجموعه و صالی و چند برگ
اول لکه‌های سیاه دارد.

قطع رقعی ۱۳/۵ × ۲۱/۵ ج مقوای سفید با عطف تیماجی قرمز برک ۱۱۶

سطور هر صفحه ۱۸ و ۱۴. کاغذ فرنگی

مقالات شیبانی = سرگذشت شیبانی (فارسی)
 از ابونصر فتح الله شیبانی (م- ۱۳۰۸) در این کتاب اشعاری از خویش
 (و گاه نیز از دیگران) میآورد. در ص ۱۳ نسخه آمده: « پس قرب شش
 سال است در تفرج بلدان عراق و فارس و کرمان روزگار به سر برده تا این
 زمان که آغاز سال اثنان و سبعین است و يك اربعین که من بنده را اتفاق سفر
 از ساحت عراق به ناحیت مشرق افتاده به طوس » برگزیده ای از مقالات
 شیبانی در ترکیه به چاپ رسیده است. (فهرست متزوی ۵ : ۳۶۳۱) از آغاز
 نسخه حاضر افتاده و در پایان نسخه چنین آمده: تمت المقالة الثالثة فی شهر
 ذی حجة الحرام سنه ۱۲۷۳.

۸۷۲ نسخه ایست به خط نستعلیق خوب آمیخته به شکسته که تاریخ ۱۲۷۲
 در پایان آن دیده میشود از آغاز نسخه افتاده است. عناوین شنکرف.
 قطع رقعی ۱۳/۵ × ۲۰ ج قیماج قرمز بدون مقوا با آستر چرمی. برگ: ۸۰
 سطور هر صفحه ۱۵ کاغذ فرنگی خوب آبی و شکری رنگ.

مجموعه ادعیه (عربی و فارسی)
 ۱ - کتاب دعا (ک ۱ - ۴۸) (عربی و فارسی)

دعاهایی است غالباً با ترجمه فارسی (بین سطور) و در برخی از
 صفحات متن و حاشیه را فرا گرفته. از جمله ادعیه دعاء مشلول است که با
 دو روایت نقل شده و متن کوتاهتر در حاشیه (۲۵ - ۲۶). در پایان دعاء مشلول
 (ص ۳۸) نوشته « از روی نسخه مرحوم مولانا محمد تقی مجلسی تصحیح
 نموده مقابله شد » در حاشیه دعاء مشلول (ص ۲۶ - ۳۳) دعاء صباح با ترجمه
 زیر سطور نقل شده و در ذیل دعاء با همان خط نسخ متن دعا چنین نوشته « کتبه

علی بن ابی طالب فی آخر نهار الخمیس حادی عشر ذیحجه سنه خمس و عشرين من الهجرة ». دعاء سیفی (= حرزیمانی) بامقدمه‌ای به فارسی و ترجمه زیر سطور نیز در این بخش آورده شده و پس از آن دعاء قاموس القدره و نیز دعائی است کوتاه به نقل از کتاب حدائق الاخبار و حقائق الابرار .

بیشتر صفحات این بخش به قلم نسخ و نستعلیق استادانه و عالی است.

۲ - شرح دعاء ابو حمزه ثمالی (ک ۵۳ - ۶۲) (عربی و فارسی)

دعائی است که ابو حمزه به مناسبت شکسته شدن دست پسرش از امام زین العابدین علیه السلام تعلیم یافته است. نخست متن عربی حدیث و سپس اعتصام دعا و متن دعا (با ترجمه زیر سطور) و بعد از آن ترجمه حدیث و آنگاه شرح فارسی دعاء است .

آغاز متن حدیث : قال ابو حمزه الثمالی انکسرت ید ابنی مرة

آغاز ترجمه و شرح فارسی : بسمله و هو ثقتی سید جلیل ... رضی الدین

ابن طاوس ... در کتاب مهج الدعوات از ابو حمزه ثمالی ... روایت کرده

که ابو حمزه گفت دست پسر من شکست، او را آوردم نزد یحیی بن عبدالله شکسته بند

پس چون یحیی نگاه کرد به سوی او گفت شکستگی بدی می بینم ... مرا به خاطر

رسید همان ساعت دعائی را از حضرت ... یاد داشتم

پایان : و آن چه تو سزاوار آنی بامن بکن ای رحم کننده ترین رحم

کنندگان .

۳ - صلوات دوازده امام (گ ۶۴ - ۸۲ - حاشیه) (فارسی و عربی)

دوازده امام علیهم السلام خواجه نصیر طوسی است بامقدمه‌ای مبسوط (ص ۱۲۷ -

۱۳۷) از مسیب بن حسین بن محمد بن عبدالمطلب اصفهانی که در آن سبب انشاء

این صلوات را به چندگونه از خواجه نصیر نقل میکنند و نیز درباره خواص و طریقه ختم آن به سخن ، علامه حلی و کفعمی و میرداماد به اختصار میآورد. پس از مقدمه فارسی (پیش از شروع در متن صلوات) يك لوح اسماء الله است که در دائرة وسط آن « علی الله » و در اطراف اسماء الهی نقش شده . این لوح بر پارچه ایست که بر کاغذ الصاق کرده اند. در کنار دائرة بزرگ نیم دائرة ای شبیه دسته اسطرلاب رسم شده که در وسط آن نوشته « مبدع الله بس » از آغاز مقدمه اندکی افتاده .

آغاز موجود : و ستارگان آسمان یقین اند ... اما بعد قبله الحکما و قدوة العلماء . . . خواجه نصیرالدین محمد بن محمد بن الحسن الطوسی . . . میفرماید که در روزگار مستعصم دوازده سال ریاضت کشیدم و نسخه ای از انواع علوم تصنیف کردم و به رسم تحفه نزد خلیفه بردم ... چون در آن ذکر ائمه علیهم السلام را به نظر درآورد همه را پراکنده ساخت در آب انداخت ... سوگند یاد کردم که پهلو بر زمین نهمم و نان سیر نخورم تا دمار از روزگار بنی عباس بر بیارم ... در پایان مقدمه چند جمله را سیاه کرده اند

۴ - رساله آداب و اسباب و اوقات استجابت دعا (ک ۹۱ - ۹۵)

از محمدباقر بن اسماعیل حسینی (ظاهر آهمن سید محمدباقر مدرس خواتون آبادی (م - ۱۱۱۶) مؤلف نوروزنامه شماره ۶۸۹۰ مجلس شوری و آب نیسان و نیز مجموعه رسائل شماره ۳۴۵۳ مجلس شوری - رجوع شود به فهرست کتابخانه مجلس شوری ۱۰ : ۱۳۲۵ و صفحات پس از آن)

آغاز : طوطی فصیح مقال دعا را در قفس افواه مؤمنان هنگامی پروبال صدق نیت برآید ... و بعد چون امر اشرف مطاع ... شاه سلطان حسین ...

عز صدور و شرف نفاذ یافت که حقیر خاسر محمد باقر بن اسماعیل حسینی مجملی از آداب طلب مسائل ... و برخی از اموری که سبب استجاب دعا و باعث وصول مدعا باشد موافق آنچه از احادیث شریفه حضرات ائمه ... بر سبیل ایجاز و اختصار در سلك تحریر کشیده به تعجیل به نظر باریافتگان .. پادشاهی رساند
پایان : لیکن حقیر در این مختصر به ذکر همین قدر که مطابق فرمان ...

بود اکتفا نمود والحمد لله رب العالمین ... سنة ۱۱۴۰ (این رساله با قلم نستعلیق آمیخته باشکسته بسیار خوب است در متن صفحات این رساله و نیز چند صفحه پیش و پس از آن دعاها و ختمها و تعویذات مختلف با چند قلم نوشته اند . در دو صفحه پایان مجموعه طلسمی به نقل از درالنظیم و نیز دعائی است به نقل از شیخ صفی الدین موسوی حسینی

۸۷۳ مجموعه ایست به چند قلم نسخ و نستعلیق قرن ۱۲ است . بخشهایی از دفتر از جمله شرح دعاء ابو حمزه و نیز رساله شماره ۴ (آداب دعا) با قلم نسخ و شکسته نستعلیق استادانه و زیباست و همچنین صفحات نخستین کتاب دعا . کنار چند برگ اول و آخر و نیز چند برگ وسط و صالی دارد . و در چند برگ اول و آخر لکه های سیاه و زرد بزرگ دیده میشود . غالب ترهه های بین سطور و عناوین شنکرف .

قطع رقیعی ۱۹/۵ × ۱۲/۵ ج تیماجی قرمز با ترنج و نیم ترنج دارای نقش گل و برگ برجسته برگ : ۹۵ سطور هر صفحه مختلف کاغذ اصفهانی

مجموعه : (عربی)

۱ - شرح حکمة العین (ک ۲ - ۱۶)

از شمس محمد بن مبارکشاه بخاری منطقی معروف به میرک بخاری (قرن ۸) بر حکمة العین کاتبی قزوینی (درباره این کتاب و مؤلف آن رجوع شود به فهرست کتابخانه مجلس شوری ۵ : ۳۲۷ - ۳۲۸)